

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
POLITIKOS MOKSLŲ KATEDRA

BIRUTĖ KAZLAUSKIENĖ

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS LIETUVOJE
KULTŪRINĖ IR POLITINĖ INTEGRACIJA Į
LIETUVOS VISUOMENĘ**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
prof. Antanas Kulakauskas
2011 03

Vilnius, 2011

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
POLITIKOS MOKSLŲ KATEDRA

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS LIETUVOJE
KULTŪRINĖ IR POLITINĖ INTEGRACIJA Į
LIETUVOS VISUOMENĘ**

Europos Sąjungos politikos ir administravimo magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 62603S204

Atliko
ESAmis 9-02 gr. stud.
B. Kazlauskienė
2011 03 21

Vadovas
Prof. Antanas Kulakauskas
2011 03

Recenzentas
Prof. Andrius Bielskis

Vilnius, 2011

TURINYS

TURINYS	1
LENTELĖS	7
ĮVADAS.....	9
1. MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ	13
2. LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS PADĖTIS LIETUVOJE: KULTŪRINĖ IR POLITINĖ INTEGRACIJA	19
2.1. Kultūrinė integracija	19
2.1.1. Kultūra: teisinis reglamentavimas	19
2.1.1.1. Lenkų tautinių mažumų kultūrinė veikla.....	20
2.1.2. Religija	23
2.1.3. Saviraiškos laisvė	23
2.1.4. Švietimas	25
2.1.4.1. Tautinių mažumų švietimo teisinis reglamentavimas.....	26
2.1.4.2. Ugdymo įstaigos ir neformalusis švietimas.....	28
2.1.4.3. Vadovėliai ir bendrojo lavinimo mokyklų finansavimas	28
2.1.4.4. Baigiamieji egzaminai, aukštasis mokslas	29
2.1.5. Probleminiai klausimai.....	29
2.1.5.1. Valstybinės kalbos valandų skaičiaus didinimas.....	29
2.1.5.2. Valstybinio kalbos brandos egzamino suvienodinimas.....	33
2.1.5.3. Klasių komplektacija	34
2.1.6. Kalbų vartojimas	36
2.1.6.1. Vietovardžių rašymas tautinių mažumų kalba	36
2.1.6.2. Tautinių mažumų kalbų vartojimas, bendraujant su administracinės valdžios institucijomis.....	39
2.1.6.3. Vardų, pavardžių rašymas gimtąja kalba.....	41
2.2. Politinė integracija	44
2.2.1. Teisė į pilietybę	44
2.2.2. Dalyvavimas politiniame gyvenime. Politinės partijos	46
2.2.3. Dalyvavimas rinkimuose	47
2.2.4. Galimybė lygiomis sąlygomis stoti į valstybės tarnybą	49
2.2.5. Galimybė dalyvauti referendumuose ir sprendimų priėmimo procesuose.....	49
2.2.6. Piliečių įstatymų leidybos iniciatyva ir dalyvavimas teisėkūros procesuose	50
2.2.7. Peticijos teisė	51

2.2.8. Dvišalis Lietuvos – Lenkijos bendradarbiavimas	51
3. LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS ADAPTACIJOS STRATEGIJŲ IR POŽIŪRIO Į VYKDOMĄ TAUTINIŲ MAŽUMŲ POLITIKĄ NUSTATYMO ANALIZĖ	53
3.1. Tiriamųjų charakteristika.....	53
3.2. Statistiniai rezultatų analizės metodai	54
3.3. Tyrimo eiga	56
3.4. Tyrimo rezultatai.....	56
3.4.1. Pirmas etapas: tiriamųjų požiūris į atskiras adaptacijos strategijas.....	56
3.4.1.1. Adaptacijos strategijų pasirinkimo rodikliai pagal lytį.....	57
3.4.1.2. Adaptacijos strategijų pasirinkimo rodikliai pagal amžių.....	57
3.4.1.3. Kalbos pasirinkimas kaip adaptacijos strategijos pasirinkimą lemiantis veiksnys.	58
3.4.2. Antras etapas: tiriamųjų požiūris į šalies politines ir kultūrinės aktualijas	59
3.4.2.1. Tiriamųjų pasitenkinimas šalies ekonomine padėtimi	60
3.4.2.2. Tiriamųjų požiūris į lenkų tautinės mažumos padėtį visuomenėje.....	60
3.4.2.3. Tiriamųjų požiūris į lygias sąlygas su kitais pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis ir siekti karjeros Lietuvoje	60
3.4.2.4. Tiriamųjų požiūris į švietimo klausimus	61
3.4.2.4.1. Tiriamųjų požiūris į Švietimo įstatymo projekte numatytas nuostatas bendrojo lavinimo mokyklose, kurios ugdomas vyksta tautinių mažumų kalba, dalį dalykų mokytis lietuvių kalba	61
3.4.2.4.1. Tiriamųjų požiūris į valstybinės kalbos suvienodinimą	62
3.4.2.4.2. Tiriamųjų požiūris į mokymąsi gimtąja kalba.....	63
3.4.2.4.3. Tiriamųjų šalies pasirinkimas tęsti mokslo studijas.....	64
3.4.2.4.4. Tiriamųjų požiūris į galimą grėsmę lenkų tautinei mažumai Lietuvoje	65
3.4.2.5. Tiriamųjų požiūris į tariamą lenkų tautinės mažumos diskriminaciją	66
3.4.2.6. Tiriamųjų požiūris į tautinę savigarbą	67
3.4.2.7. Tiriamųjų tapatinimasis su Lietuvos valstybe	68
3.4.2.8. Tiriamųjų domėjimasis Lietuvos politika.....	69
3.4.2.9. Tiriamųjų požiūris į dalyvavimą rinkimuose.....	70
3.4.2.10. Tiriamųjų požiūris į dalyvavimą politinėje, kultūrinėje, visuomeninėje veikloje .	71
3.4.2.11. Lietuvos Vyriausybės vykdomos tautinių mažumų politikos įvertinimas	72
3.4.2.12. Tiriamųjų lūkesčiai dėl tautinių mažumų politikos gerinimo Lietuvoje	73
IŠVADOS	76
SIŪLYMAI	78
LITERATŪRA	80

ANOTACIJA	88
ANNOTATION	89
SANTRAUKA	90
CONCLUSIONS	92
PRIEDAI	94

SANTRUMPOS

ES – Europos Sąjunga

ESBO – Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija

ET – Europos Taryba

LLRA – Lietuvos lenkų rinkimų akcija

NVO – nevyriausybinių organizacija

LENTELĖS

1 lentelė. Mokyklų skaičius lenkų mokymo kalba.....	28
2 lentelė. Tautinių mažumų politinių partijų dalyvavimas 2002, 2007, 2011 m. savivaldybių tarybų rinkimuose.....	48
3 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal lytį.....	53
4 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal amžių.....	53
5 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.....	54
6 lentelė. Cronbach'o alfa koeficiento reikšmė pagal atskiras adaptacijos strategijas.....	55
7 lentelė. Adaptacijos strategijų rangų lentelė.....	55
8 lentelė. Adaptacijos strategija.....	55

PRIEDAI

1 PRIEDAS.	A N K E T A.....	95
2 PRIEDAS.	1 lentelė. Bendrų klausimų skaičiavimai pagal amžių (2 etapas).....	101
3 PRIEDAS.	2 lentelė. Bendrų klausimų skaičiavimai pagal išsilavinimą (2 etapas).....	108
4 PRIEDAS.	3 lentelė. Adaptacijos strategijų skaičiavimai pagal lytį (1 etapas).....	115
5 PRIEDAS.	4 lentelė. Tiriamųjų požiūris į tautinę savigarbą (2 etapas).....	116
6 PRIEDAS.	5 lentelė. Separacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai.....	117
	6 lentelė. Asimiliacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai	117
	7 lentelė. Integracijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai	117
	8 lentelė. Matginalizacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai.....	117
7 PRIEDAS.	9 lentelė. Integracijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai (1 etapas).....	118
8 PRIEDAS.	10 lentelė. Separacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai (1 etapas)	119
9 PRIEDAS.	11 lentelė. Marginalizacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai (1 etapas)..	120
10 PRIEDAS.	12 lentelė. Asimiliacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai (1 etapas).	121
11 PRIEDAS.	13 lentelė. Adaptacijų strtegijų vertinimas pagal amžių (1 etapas).....	122
12 PRIEDAS.	14 lentelė. Bendrų klausimų atsakymų vertinimai pagal lytį (2 etapas).....	126
13 PRIEDAS.	15 lentelė. Adaptacijos strategijų vertinimai pagal atskirus klausimus (2 etapas)..	131
14 PRIEDAS.	16 lentelė. Anketos atsakymų bendri pasiskirstymai.....	141

ĮVADAS

Mūsų šalies tautinė sudėtis rodo, kad Lietuva, kaip ir kitos Europos šalys, yra daugiakultūrė ir daugiatautė valstybė, kurioje nuo amžių gyvena įvairių tautybių, kultūrų ir religijų žmonės. 2001 m. Visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, Lietuvoje priskaičiuojama 115 skirtingų tautybių gyventojų, o tautinėms mažumoms priklausantys asmenys sudaro apie 16,5 proc. visų šalies gyventojų.

Didžiausia tautinė mažuma Lietuvoje – lenkų tautinei mažumai priklausantys asmenys, kurie sudaro 6,7 proc. visų Lietuvos gyventojų. Daugiausia lenkų tautybės asmenų gyvena Vilniuje, Šalčininkų, Trakų, Švenčionių ir Vilniaus rajonuose. Rytų Lietuvos regionas – išskirtinis įvairiataute gyventojų sudėtimi: Šalčininkų ir Vilniaus rajonuose lenkai sudaro absoliučią gyventojų daugumą.¹

Atkūrus nepriklausomybę bei tapus visateise Europos Sąjungos šalimi nare, Lietuvos valstybė įsipareigojo gerbti žmogaus teises ir laisves, užtikrinti socialinę sanglaudą ir saugumą šalyje, sudaryti vienodas prielaidas visų tautybių piliečių saviraiškai bei kultūrų lygiateisiškumui. Teisinėmis normomis ir tarptautiniais įsipareigojimais paremta valstybės vykdoma tautinių mažumų politika siekia sudaryti sąlygas, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys galėtų visapusiškai dalyvauti šalies visuomeniniame, politiniame ir kultūriniame gyvenime ir taip prisidėtų, kuriant mūsų Lietuvos pilietinę visuomenę.

Tačiau pastaraisiais metais šalies visuomenės informavimo priemonėse ir tarptautinėje erdvėje vis dažniau pasigirsta Lietuvos lenkų organizacijų lyderių pasisakymų apie deramai nevykdomas Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių tautinių mažumų teisių apsaugą, nuostatas, jų nesuderinamumą su tarptautiniais įsipareigojimais bei galimą lenkų tautinės mažumos asimiliacijos grėsmę. Padaugėjo viešų pasisakymų apie nepakankamą lenkų tautinių mažumų teisių užtikrinimą Lietuvoje, garantuojant jiems galimybę rašyti vietovardžių pavadinimus, asmenvardžius gimtąja kalba, bloginamas sąlygas įgyti išsilavinimą gimtąja kalba bei puoselėti tapatumą.

Toks lenkų tautinės mažumos atstovų politinis suaktyvėjimas rodo, jog egzistuoja aktuali problema – **Lietuvos valstybės vykdoma integracinė tautinių mažumų politika neatitinka Lietuvos lenkų politikų ir dalies lenkų tautinės mažumos atstovų lūkesčių.**

Kokios yra Lietuvos lenkų tautinei mažumai priklausančių asmenų galimybės dalyvauti šalies kultūriniuose ir politiniuose integraciniuose procesuose? Kokie yra jų adaptacijos ypatumai, savo padėties vertinimo aspektai, požiūris ir lūkesčiai dėl Lietuvoje vykdomos tautinių mažumų politikos? Atsakyti į šiuos klausimus padės lenkų tautinės mažumos padėties Lietuvoje analizė ir praktinis tyrimas. Šie klausimai nepakankamai tyrinėti mokslinėje literatūroje, kas įrodo temos naujumą ir aktualumą.

¹ Gyventojai pagal lytį, amžių, tautybę ir tikyba. – Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2002. - p. 19 - ISBN 9986-589-79-7;

Tyrimo objektas. Lietuvos lenkų tautinė mažuma.

Tyrimo dalykas. Lietuvos lenkų tautinės mažumos teisės ir galimybės dalyvauti politiniuose ir kultūriniuose šalies integraciniuose procesuose.

Tyrimo tikslas - išanalizuoti ir įvertinti, kokią Lietuvos valstybė vykdo politiką lenkų tautinės mažumos atžvilgiu.

Tyrimo uždaviniai:

Siekiant tinkamai ir visapusiškai įgyvendinti magistro baigiamojo darbo tikslą, darbe keliami šie uždaviniai:

1. aptarti pagrindines adaptacijos strategijas: asimiliaciją, integraciją, marginalizaciją ir separaciją;

2. analizuojant Lietuvos Respublikos teisės aktus, tarptautinius dokumentus, reglamentuojančius tautinių mažumų teisių apsaugą, išanalizuoti ir įvertinti lenkų tautinės mažumos politinius ir kultūrinius integracijos į Lietuvos visuomenę aspektus: teises ir galimybes į politinį atstovavimą, dalyvavimą rinkimuose, peticijos teisę, švietimą, gimtosios kalbos vartojimą, visuomenės informavimo priemones gimtąja kalba, galimybę išpažinti savo tikėjimą ir skleisti tautinę kultūrą;

3. išanalizuoti ir įvardinti, kokias adaptacijos strategijas renkasi lenkų tautinei mažumai priklausantys asmenys, išsiaiškinti jų nuostatas dėl dalyvavimo visuomeniniame, kultūriniame, ekonominiame ir politiniame gyvenime, įvertinti lenkų tapatybės santykį su Lietuvos valstybe bei nustatyti, kokios yra lenkų tautinės mažumos nuostatos ir lūkesčiai dėl Lietuvoje įgyvendinamos tautinių mažumų politikos.

Pagrindinių sąvokų interpretacija (patikslinimas).

Magistro baigiamajame darbe bus naudojamos šios pagrindinės sąvokos:

Tautinė mažuma (*angl. national minority*) - grupė Lietuvos Respublikos piliečių, kuriems būdinga kitokia nei tautinei daugumai kultūra, religija ar kalba ir kuriuos vienija siekis išsaugoti savo tautinę tapatybę.²

Kultūrinė integracija (*angl. cultural integration*) - visuomeninių grupių sujungimas į visumą, suteikiant jos nariams galimybę į švietimą, gimtosios kalbos vartojimą, visuomenės informavimo priemones gimtąja kalba, išpažinti savo tikėjimą, ugdyti ir skleisti tautinį tapatumą.³

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas „Dėl tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijos patvirtinimo“. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=74726&p_query=&p_tr2=&p_org=84&p_fix=y&p_gov=y [žiūrėta 2011 02 14];

³ Formuluoatė pagrįsta Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijoje įtvirtintomis tautinei mažumai priklausantiems asmenims suteiktomis kultūrinėmis teisėmis ir galimybėmis: tautinių mažumų teisė į mokslą, teisė išpažinti tikėjimą, teisė dalyvauti kultūriniame gyvenime ir kt.// Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=96635 [žiūrėta 2010 03 02] bei tarptautinių žodžių žodyne sąvokos *integracija* (*lot. integratio – atnaujinimas, atstatymas, angl. integration*) interpretavimu, kuri reiškia valstybių, jų visuomeninio, politinio ir ekonominio gyvenimo atskirų dalių sujungimą į vieną sistemą, nustatant joje kiekvieno elemento funkcijas ir vaidmenį.// Vaitkevičiūtė V. Tarptautinių žodžių žodynas (trečiasis leidimas) – Vilnius: Leidykla „Žodynas“, 2004. - 446 p. – ISBN 9986-465-62-1;

Politinė integracija (*angl. political integration*) - žmonių socialinių-politinių vertybių, interesų ir tikslų sujungimo į bendrą visumą procesas, kai sukuriama valstybėje tokia aplinka, kuri suteikia galimybę asmeniui visapusišką dalyvavimą sprendimo priėmimo procesuose, rinkimuose, nevyriausybinių organizacijų ir politinių partijų veikloje bei skatina patriotizmo ir lojalumo valstybei jausmą.⁴

Remiantis Lietuvos Respublikos Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 m. strategijoje pateiktu *tautinės mažumų politikos* sąvokos⁵ bei Nortauto Statkaus integracijos sąvokos formuluotėmis⁶, **integracinė tautinių mažumų politika** (*angl. integrational national minority policy*) moksliniame darbe apibrėžiama kaip valdžios institucijų sprendimai ir veiksmai valstybės teritorijoje gyvenančių tautinių mažumų atžvilgiu, suteikiant jiems visateisių visuomenės narių statusą, išlaikant jų tapatumą, garantuojant jiems lygias galimybes, teises ir pareigas socialinėje ekonominėje, politinėje, teisinėje ir kultūrinėje socialinių santykių sferose.

Remiantis Natalijos Kasatkinos ir Tado Leončiko⁷ asimiliacijos sąvokos interpretavimu, **asimiliacinė tautinių mažumų politika** (*angl. assimilational national minority policy*) apibrėžiama kaip valdžios institucijų sprendimai ir veiksmai valstybės teritorijoje gyvenančių tautinių mažumų atžvilgiu, siekiant suteikti jiems lygiateisį egzistavimą, dominuojančios grupės vertybių ir kultūros perėmimą bei įsisavinimą be jokių ryškių kultūrinių ar socialinių skirtumų.

Tyrimo hipotezės:

⁴ Formuluojant politinės integracijos sąvoką šiame darbe autorius remiasi politinės integracijos išaiškinimu Latvijos Respublikos Nacionalinėje programoje „*Visuomenės integracija Latvijoje*“ („*The Integration of Society in Latvia*“), kur teigiama, kad demokratinės politinės integracijos procesai vyksta remiantis parlamentinės demokratijos pagrindu, susijusiu su vertybių lojalumu ir valstybės nepriklausomybe. Todėl valstybė turėtų sukurti tokią aplinką, kuri iškeltų patriotizmo jausmą, skatintų dalyvavimą pilietinėje visuomenėje, NVO veikloje, politinių partijų veikloje, rinkimuose ir natūralizacijos procese. // National Programme. The Integration of Society in Latvia – Riga: The Naturalization Board of the Republic of Lithuania, 2001. - 5 p. - ISBN 9984-9419-6-5;

⁵ Tautinė mažumos politika apibrėžiama kaip valdžios institucijų sprendimai ir veiksmai valstybės teritorijoje gyvenančių tautinių mažumų atžvilgiu.// Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 metų strategija - Vilnius: Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės/ „Polifax dizainas“, 2008. - 4 p. – ISBN 978-9955-929-00-0;

⁶ N. Statkus integraciją apibrėžia kaip etninių mažumų narių įsijungimo į visuomenės struktūras procesą ir tokių ryšių kiekybę bei kokybę socioekonominėje, politinėje, teisinėje ir kultūrinėje socialinių santykių sferose// Statkus N. Etniškumas ir nacionalizmas: istorinis ir teorinis aspektai - Vilnius: Vilniaus universitetas, Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas/Vilniaus universiteto leidykla, 2003. - 232 p. –ISBN 9986-19-569-1;

⁷ N. Kasatkina ir T. Leončikas asimiliacijos sąvoką apibūdina kaip lygiateisį etninės ar rasinės mažumos narių egzistavimą be jokių ryškių kultūrinių ar socialinių skirtumų; dominuojančios grupės vertybių ir kultūros perėmimą bei įsisavinimą; norimo socialinio statuso pasiekimą prarandant kultūrinį tapatumą // Kasatkina N., Leončikas T. Lietuvos etninių grupių adaptacija: kontekstas ir eiga. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas/Eugrimas, 2003. - 285 p. – ISBN 9955-501-49-9;

1. *Nepakankamai efektyviai vykdoma Lietuvos valstybės tautinių mažumų politika lenkų tautinės mažumos atžvilgiu, užtikrinant jų kultūrinę ir politinę integraciją, sudaro prielaidas ją traktuoti kaip asimiliacinę;*

2. *Kuo stiprės daugelio lenkų tautinei mažumai priklausančių asmenų nepasitenkinimas Lietuvos vykdoma tautinių mažumų politika, tuo didės jų atsiribojimas ir užsisklendimas savo grupės viduje;*

Tyrimo metodai:

Teoriniai pažinimo metodai

Magistro baigiamojo darbo išskeltiems uždaviniams įgyvendinti naudojami šie metodai:

- *abstrakčių metodas* (pristatant adaptacijos procesų – integracijos, asimiliacijos, marginalizacijos ir separacijos sąvokas);

- *analitinis metodas* (analizuojant adaptacijos procesų teorinius aspektus bei pateikiant lenkų tautinės mažumos kultūrinės ir politinės integracijos padėties analizę);

- *lyginamasis metodas* (lyginant skirtingus adaptacijos procesų aspektus bei Lietuvos ir kitų šalių vykdomas tautinių mažumų politikas);

- *duomenų analizės metodas* (informatyviau apžvelgiant lenkų tautinės mažumos padėtį Lietuvoje);

- *dedukcijos ir indukcijos metodai* (analizuojant lenkų tautinės mažumos padėtį Lietuvoje, jų teises ir galimybes integruotis į Lietuvos visuomenę, taip pat nustatant ir įvertinant, kokią Lietuvos valstybė vykdo politiką lenkų tautinių mažumų atžvilgiu);

- *apibendrinimo metodas* (apibendrinant empirinio tyrimo rezultatus, pagrindines problemas, formuluojant galutines mokslinio tiriamojo darbo išvadas bei teikiant rekomendacijas);

Empiriniai tyrimo metodai

Moksliniame tiriamajame darbe bus taikomi:

- *dokumentų analizės metodas* - analizuojant Lietuvos Respublikos ir tarptautinius teisės aktus, reglamentuojančius tautinių mažumų teisių apsaugos užtikrinimą ir įvertinant lenkų tautinės mažumos padėtį Lietuvoje;

- *anketos apklausos metodas* - siekiant nustatyti lenkų tautinės mažumos atstovų praktines galimybes adaptuotis Lietuvos visuomenėje, atskleisti tapatybės ir pilietinio bei politinio aktyvumo dimensijas bei nustatyti, kiek moksliniame tiriamajame darbe pristatyta teorija atspindi realią lenkų tautinės mažumos padėtį.

1. MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ

Yra nemažai užsienio ir lietuvių autorių mokslinių darbų, kuriuose išsamiai nagrinėjami skirtingų kultūrų, grupių ar asmenų sąveikos ir prisitaikymo procesai prie visuomenės. Tačiau mokslininkai iki šiol nesutaria koks yra galutinis šios sąveikos rezultatas.

John W. Berry⁸ daug metų empiriniais tyrimais nagrinėja dominuojančios ir nedominuojančios grupių tarpkultūrinius ryšius bei suformulavo kultūrų sąveikos klasifikacijos koncepciją, kurią savo darbuose naudoja daugelis pasaulio mokslininkų.

Atskirų individų ar grupės tarpusavio sąveiką J.W. Berry įvardina terminu *akultūracija* – kuri apibrėžiama kaip „kultūrinė adaptacija, prisitaikymo prie kitos kultūrinės aplinkos procesas ir/ar jo rezultatas.“⁹ Išskiriamos keturios pagrindinės akultūracijos strategijos: integracija, asimiliacija, separacija ir marginalizacija.¹⁰ Vėliau vietoj akultūracijos strategijos termino mokslininkas vartos terminą *tarpkultūrinės strategijos*.¹¹

Nagrinėjant lenkų tautinės mažumos adaptacijos procesus Lietuvoje, naudosime šia keturių tarpkultūrinių strategijų klasifikacija, kuri grindžiama dviem pagrindiniais veiksniais, su kuriais susiduria visi adaptacijos procese dalyvaujantys asmenys: pirma, *kultūros išlaikymu*, t. y. kiek stengiamasi išlaikyti savo kilmės kultūrą ir tapatumą, ir antra, *socialiniu kontaktu*, t.y. kiek norima kasdien bendrauti (socializuotis) su kitomis kultūrinėmis grupėmis.¹²

Pagal 1 paveiksle iliustruotą klasifikaciją galima lyginti sąveikas tarp atskirų individų ir jų grupės narių bei bendravimą tarp nedominuojančios grupės ir didesnės visuomenės dalies. Panagrinėkime nedominuojančią grupę (žr. 1 pav. kairėje pusėje esančiame apskritime), kurios nariai nenori išsaugoti savo kultūrinio tapatumo, bet tuo pačiu siekia kasdienio bendravimo su kitomis kultūromis. Tokiu atveju turėsime *asimiliacinę strategiją*.

Separacijos strategija pasireiškia, kai nedominuojančios grupės nariams svarbu išsaugoti savo kilmės kultūrą, bet tuo pačiu siekiama atsiriboti nuo bendravimo su kitų grupių atstovais. Šią strategiją linkę rinktis tos mažumos, kurių kultūra yra arti išnykimo ribos; jos susiduria su dominuojančios kultūros spaudimu.

⁸ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008. - p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

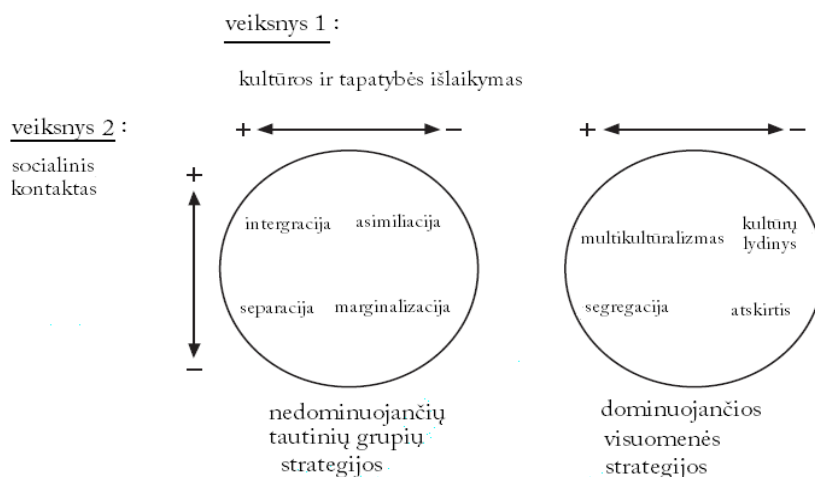
⁹ Berry, J.W. Acculturation: Living successfully in two cultures.//International Journal of Intercultural Relations. – Canada: Psychology Department, Queen’s University, 2005 – p. 697- 712. http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6V7R-4H8FPV1-1&_user=10&_coverDate=11%2F30%2F2005&_rdoc=1&_fmt=high&_orig=gateway&_origin=gateway&_sort=d&_docanchor=&view=c&_searchStrId=1685915756&_rerunOrigin=scholar.google&_acct=C000050221&_version=1&_urlVersion=0&_userid=10&md5=0fb9f5adf339d0365a7f67f93556f141&searchtype=a [žiūrėta 2011 03 14];

¹⁰ Ten pat;

¹¹ Kruusvall J. et al. The Strategies of Inter-Ethnic Adaptation of Estonian Russians //Studies of Transition States and Societies, 2009, vol. 1/Issue 1, p. 3-24. http://htk.tlu.ee/stss/wp-content/uploads/2009/12/STSS_Kruusvall_Vetik_Berry.pdf [žiūrėta 2010 10 03];

¹² Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008. - p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

Integracija - strategija, kai asmenys nori išlaikyti savo kilmės kultūrą ir aktyviai bendrauti su kitomis grupėmis. Integracijos atveju atskiros kultūrinės grupės nariai siekia dalyvauti kaip integralus vienetas didesnėje visuomenėje.

Šaltinis: Berry, 2008, p. 24

1 pav. Tarpkultūrinių strategijų schema

Marginalizacijos strategija sąlygoja veiksniai, kai yra mažos galimybės ar noras puoselėti savo grupės kultūrinį tapatumą (dažnai pasireiškia kaip priverstinio kultūros praradimo pasekmė), palaikyti ryšius su kitomis grupėmis (dažnai kaip atskirties ar diskriminacijos pasekmė)¹³. Marginalizacija yra mažiausiai pageidaujamas tarpkultūrinės strategijos rezultatas, kada asmenys lieka gyventi visuomenės paribyje, neturėdami kontaktų su savo kultūrine grupe arba nauja kultūrine aplinka.¹⁴

J.W. Berry'io¹⁵ pateikta 4 tarpkultūrinių strategijų klasifikacija grindžiama prielaida, jog nedominuojančios grupės ir jų atskiri nariai turi laisvę rinktis, koku būdu jie norėtų akultūruotis ar būti susiję su kitomis grupėmis. Tačiau ši tarpkultūrinių strategijų pasirinkimo galimybė ne visada yra reali.

Pasak J. Kruusvall et al,¹⁶ nedominuojančios grupės nariai laisvai rinksis integraciją tik atviroje, už kultūrinę įvairovę pasisakančioje daugumos visuomenėje. Tokioje visuomenėje turėtų būti „santykinai žemas prietaringumo lygis (t.y. minimalus etnocentrizmas, rasizmas ir diskriminacija), o nedominuojančios grupės nariai turėtų tapatinti save su daugumos visuomene“.¹⁷ Separaciją

¹³ Ten pat;

¹⁴ Kasatkina N. Etniniai procesai šiuolaikinės Lietuvos visuomenėje//*Tautinės mažumos demokratinėje valstybėje*. - Vilnius: Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie LR Vyriausybės, 2000.- p. 50 - 65. -ISBN 9986-402-33-6;

¹⁵ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008. - p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

¹⁶ Kruusvall J. et al. The Strategies of Inter-Ethnic Adaptation of Estonian Russians //*Studies of Transition States and Societies*, 2009, Vol. 1/Issue 1. - p. 3-24/http://htk.tlu.ee/stss/wp-content/uploads/2009/12/STSS_Kruusvall_Vetik_Berry.pdf [žiūrėta 2010 10 03];

¹⁷ Kasatkina N., Leončikas T. Lietuvos etninių grupių adaptacija: kontekstas ir eiga. - Vilnius: Socialinių tyrimų institutas, 2003. -285 p.- ISBN 9995-501-49-9;

nedominuojančios grupės atstovai rinksis tuo atveju, kai to reikalaus (ar lauks) dominuojanti visuomenė, ar kai ji bus suvokiama kaip vienintelė galimybė išsaugoti savo kultūrą ir tapatumą. Tokiu atveju vargiai galima kalbėti apie savanorišką pasirinkimo laisvę.¹⁸

Integracija laikytina pozityvesne tarpkultūrine strategija negu trys alternatyvios – asimiliacija, separatizmas ir marginalizacija.¹⁹ Siekiant integracijos, svarbus abipusis kompromisas, kai tiek nedominuojančios, tiek dominuojančios grupių nariai prisitaiko vieni prie kitų bei pripažįsta teisę visiems skirtingas kultūras išpažįstantiems žmonėms galimybę *sugyventi kartu*. Tai reikštų, jog nedominuojančios grupės nariai turėtų suprasti ir priimti pagrindines vertybes, nuostatas ir elgesio normas, kuriomis vadovaujasi didesnė visuomenės dalis.²⁰

Aukščiau minimi 2 pagrindiniai veiksniai (*socialinis kontaktas ir kultūros išlaikymas*) rėmėsi nedominuojančios grupės požiūriu į akultūraciją. Tačiau terminas *akultūracija* yra dvipusis procesas, kurio metu abi kontaktuojančios grupės keičiasi ir tampa akultūrinėmis (*acculturated*).²¹ 1 pav. dešinėje pusėje yra grafiškai pavaizduotas dominuojančios grupės vaidmuo.²² J. W. Berry²³ nedominuojančios grupės siekimą asimiliuotis apibrėžia terminu **kultūrų lydinys (*melting pot*)**. Dominuojančios grupės mažumai primetama separacija yra **segregacija (*segregation*)**, vykdoma marginalizacija - **atskirtimi (*exclusion*)**, o įgyvendinama integracija (kai kultūrinė įvairovė tampa visos visuomenės dalimi) yra **multikultūralizmas (*multiculturalism*)**. Mokslininko nuomone, skirtingai suvokiant akultūracijos strategijas, galima iššaukti socialinį konfliktą.²⁴

Petras Kalnius²⁵ asimiliaciją traktavo kaip ilgalaikį procesą, kurio rezultatai matomi tik lyginant kelias kartas, ir kuris salygotas pasikeitimų, kurie „*susiję su tautinio savitumo praradimu ir perėjimu į kitą tautybę*“.

Aušrotas R. ir kt.²⁶ akultūraciją apibrėžė kaip „vaisingą išsiliejimą į naują kultūrą ir patį procesą, kaip to vaisingo išsiliejimo pasiekti“. Mokslininkų nuomone, integracija bus sėkminga tuo atveju, kai

¹⁸ Kasatkina N. Etniniai procesai šiuolaikinės Lietuvos visuomenėje//*Tautinės mažumos demokratinėje valstybėje*. - Vilnius: Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie LR Vyriausybės, 2000.- p. 50 - 65. -ISBN 9986-402-33-6;

¹⁹ Ten pat, p. 55.;

²⁰ Berry, J. W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008. - p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

²¹ Ten pat;

²² Pasak J. W. Berry, kai dominuojanti grupė primeta tam tikrą akultūracijos formą nedominuojančiai grupei ar apriboja nedominuojančios grupės ar individų pasirinkimą – reikalingas trečias elementas - „*dominuojančios grupės galingas vaidmuo (the powerful role of the dominant group)*“, kurio esmė – įtakoti abipusį dominuojančios ir nedominuojančios grupių akultūracijos procesą. // Berry, J. W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008.- p.23-33. - ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

²³ Ten pat;

²⁴ Procesą, kurio metu akultūraciją išgyvenantys individai susiduria su įvairiais sunkumais, W. Berry įvardija kaip *akultūracinį stresą (acculturative stress)*// Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008. - p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

²⁵ Kalnius P. Etniniai procesai Pietryčių Lietuvoje XX a. antrojoje pusėje. - Vilnius: Žara, 1998. - 66 p.- ISBN - 9986-34-023-3;

individai taps pilnaverčiais tos visuomenės nariais, t. y. ne tik turės vienodas sąlygas kaip ir kiti dalyvauti kultūrinėje, ekonominėje veikloje, bei ir patys jausis lygiaverčiais su kitais.²⁷ Čia pastebimos sąsajos su J. W. Berry, kuris tarpkultūrinio kontakto procese didelę reikšmę skyrė individo psichologiniams aspektams.²⁸

N. Statkaus²⁹ teigimu, mažumos renkasi asimiliacijos strategiją, kai praranda dominavimą visuomenėje, tuo tarpu valstybių vyriausybės pritaria kryptingai asimiliacijos politikai, kai mažumos kelia grėsmę šalies nacionaliniam saugumui ar trukdo ją efektyviai administruoti. Valstybių vyriausybės gali pačios inicijuoti asimiliaciją, skatindamos visuomenėje mišrias santuokas, drausdamos viešai vartoti tautinės mažumos kalbą, tautinius simbolius, švęsti tautines šventes, prisiminti savo tautos istorinę praeitį.³⁰

Lietuvoje tautinių mažumų adaptacijos procesus išsamiai nagrinėjo Socialinių tyrimų instituto Etninių tyrimų centro darbuotojai. Tai, ką J. W. Berry³¹ įvardino tarpkultūrinėmis strategijomis, dr. N. Kasatkina ir dr. T. Leončikas įvardija *adaptacijos tipais*.³² Adaptacijos terminas bus naudojamas šio mokslinio darbo empiriniame tyrime, analizuojant lenkų tautinės mažumos prisitaikymo prie Lietuvos visuomenės tendencijas.

Dr. N. Kasatkina ir dr. T. Leončikas³³ integraciją, marginalizaciją, separaciją ir asimiliaciją traktuoja kaip rezultato pasiekimą ir skirtingai nei J.W. Berry³⁴, jį detalizuoja („norimo statuso pasiekimas, teikiamas pasitenkinimas ar tautinio tapatumo suvokimas“). Adaptacija traktuojama kaip daugiaplanis socialinis reiškiny, kuris yra kintantis ir nėra galutinis. Mokslininkai daro prielaidą, jog mažumų nariai savo padėčiai jaučia didesnę grėsmę dėl jiems keliamų specialių reikalavimų ar apribojamos socialinės erdvės.³⁵

²⁶ Aušrotas R. ir kt. Prieglobsčio prašytojų profesinio informavimo ir konsultavimo metodika.-Kaunas:Socialinės ekonomikos institutas, 2006. -21p.-ISBN 9955-684-04-6;

²⁷ Ten pat, 22 p.;

²⁸ Berry, J.W., Sabatier, C. (2011). Variations in the assessment of acculturation attitudes; Their relationships with psychological wellbeing.// International Journal of Intercultural Relations. - Canada: Queen's University, 2011 – p. 244-261.http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6V7R-4H8FPV1-1&_user=10&_coverDate=11%2F30%2F2005&_rdoc=1&_fmt=high&_orig=gateway&_origin=gateway&_sort=d&_docanchor=&_view=c&_searchStrId=1685915756&_rerunOrigin=scholar.google&_acct=C000050221&_version=1&_urlVersion=0&_userid=10&md5=0fb9f5adf339d0365a7f67f93556f141&searchtype=a [žiūrėta 2011 03 14];

²⁹ Statkus N. Etniškumas ir nacionalizmas.- Vilniaus universitetas Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas, 2003. -289 p. - ISBN 9986-19-569-1;

³⁰ Ten pat, p. 225.;

³¹ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008.- p. 23- 33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

³² Kasatkina N., Leončikas T. Lietuvos etninių grupių adaptacija: kontekstas ir eiga. - Vilnius: Socialinių tyrimų institutas, 2003. - 71 p.- ISBN 9995-501-49-9;

³³ Ten pat, p 61.;

³⁴ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008.- p. 23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

³⁵ Ten pat, p. 72.;

Integracija apibrėžiama kaip procesas „kai individai išlaiko savo tautinį tapatumą ir kartu turi pakankamai įgūdžių dalyvavimui daugumos kultūroje ir visuomenėje“ bei suvokiama kaip demokratiškai visuomenei optimaliausias variantas, kai „individas pasiekia pageidaujama statusą ir gali išlaikyti savąjį tapatumą“.³⁶ *Asimiliacija* apibrėžiama kaip „norimo socialinio statuso pasiekimas prarandant kultūrinį tapatumą“,³⁷ o „pagrindinė asimiliacijos problema yra ne (tik) tai, kad valstybė siekia asimiliuoti mažumas, o tai, kad visuomenė nėra pasirengusi kultūrinės tapatybės pasirinkimo ar asimiliacijos laipsnio palikti pačiam individui.“³⁸ Tuo tarpu *marginalizacija* apibrėžiama kaip nepasitenkinimas „pasiektu socialiniu statusu ir kultūrinio tapatumo praradimą“, t.y. kai „individai atsisako ar praranda savo pradinį etninį tapatumą ir grupės paramą, tačiau neįgyja pakankamų įgūdžių ir/arba visaverčio pripažinimo kitoje - (daugumos) grupėje“.³⁹ *Separacijos* atveju individai savo pasiektu statusu visuomenėje gali būti patenkinti arba ne, tačiau šiuo atveju pabrėžiama tautinio tapatumo svarba.⁴⁰ Mokslininkai daro išvadą, jog integracijos, asimiliacijos, marginalizacijos ir separacijos procesai yra daugiaplaniai, kurie gali egzistuoti vienas šalia kito.⁴¹

Asimiliacijos reiškinį atskirai nagrinėjo T. Leončikas darbe „Asimiliacija šiuolaikinėje visuomenėje: švietimo sektoriaus pasirinkimas“ ir atkreipė dėmesį, jog pastaraisiais metais asimiliaciją pradėta sieti su prievarta ir tautinės mažumos praradimais.⁴² Mokslininko teigimu „atsiribojimo savimonė nepaneigia fakto, kad atskiri individai „tyliai“ asimiliuojasi“.⁴³ Lietuvoje asimiliacijos požymius išskiria kalba, ugdymo įstaigų lietuvių mokymo kalba pasirinkimas, etninių markerių (asmenvardžių) pasikeitimas bei tapatinimas su daugumos grupe. Pasak T. Leončiko⁴⁴, asmenvardžiai, ypač pavardė, atlieka lemiamą vaidmenį žymint asmens tautinę kilmę, nes Lietuvoje gyvenančios titulinės tautinės mažumos atstovai matomais antropologiniais bruožais nesiskiria nuo lietuvių. Todėl pavardės keitimas įtakoja asmenybės virsmą bei gali būti suvokiama kaip „prievartinė lituanizacija“.⁴⁵

Pabrėžiamos sąsajos tarp pilietinio, visuomeninio aktyvumo ir integracinių nuostatų. Adaptacijos procesą taip pat lemia asmens amžius ir lytis. Įrodyta, kad moterys gali daugiau rizikuoti nei vyrai. Be to, kuo anksčiau prasideda akultūracija, tuo procesas sklandesnis.⁴⁶ Asimiliacija labiau tikėtina tuo

³⁶ Ten pat, p. 73.;

³⁷ Ten pat, p. 271;

³⁸ Ten pat, p. 147 ;

³⁹ Ten pat, p. 74.;

⁴⁰ Ten pat ;

⁴¹ Ten pat ;

⁴² Leončikas T. Asimiliacija šiuolaikinėje Lietuvos visuomenėje: švietimo sektoriaus pasirinkimas//Etniškumo studijos 2007/1. –Vilnius:Socialinių tyrimų instituto Etninių tyrimų centras/Eugrimas, 2007. - 206 p. – ISSN 1822-1041;

⁴³ Ten pat, p. 23.

⁴⁴ Ten pat; p. 34.;

⁴⁵ Ten pat,

⁴⁶ Kasatkina N. Etniniai procesai šiuolaikinės Lietuvos visuomenėje//*Tautinės mažumos demokratinėje valstybėje.* - Vilnius: Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie LR Vyriausybės, 2000.- p. 50 - 65 -ISBN 9986-402-33-6 p. 61.;

atveju, kai asmuo turi planų sieti savo ateitį su valstybe, kurioje gyvena, nei tada, kai jis užsisiklėndžia savo tautinės grupės viduje.⁴⁷

Asmens apsisprendimui asimiliuotis ar ne į dominuojančią grupę taip pat įtakoja jo kolektyvinės grupės narių nuomonė ir normos, kuriomis jie vadovaujasi.⁴⁸ Pasak Visvaldo Legkauskio:

mažuma labiausiai priešinsis asimiliacijai ir saugos savo tautinę tapatybę..., kai dominuojanti kultūra skatins diskriminavimą ir smurtinę asimiliaciją. [...] Tokioje situacijoje mažumos narių savimonė paaštrėja, nes padidėja vidinio bendradarbiavimo poreikis [...] Mažumos narys savo mažumos grupę suvokia kaip vienintelę grupę, kuri gali patenkinti jo priklausomybės poreikį. Tačiau jei dominuojanti kultūra mažumos narių nediskriminuoja, nesielgia jų atžvilgiu priešišškai ir stengiasi jiems suteikti (pvz., pasitelkdama švietimą) bendravimo priemones, kurios padėtų efektyviai funkcionuoti dominuojančioje kultūroje sukuriant pakankamą bendrąprasmį su kitais jos nariais ir patenkinti savo poreikiu, mažumos narių suvokime dominuojanti kultūra imama suvokti kaip „mes“.⁴⁹

Apibendrinant mokslininkų darbų analizę, darytinos išvados, jog integracija ar asimiliacija – optimaliausias tautinių mažumų adaptacijos strategijos, kai daugumos kultūra yra priimama mažumos grupės, mažiausiai pageidaujamos strategijos – marginalizacija ir separacija, t.y. kai daugumos kultūra nėra priimtina mažumos grupei. Adaptacijos strategijos pasirinkimą lemia lytis, amžius bei tautinės grupės nuostatos.

---

⁴⁷ Leončikas T. Asimiliacija šiuolaikinėje Lietuvos visuomenėje: švietimo sektoriaus pasirinkimas//Etniškumo studijos 2007/1. –Vilnius: Socialinių tyrimų instituto Etninių tyrimų centras, 2007.- 206 p. – ISSN 1822-1041 p33;

⁴⁸ Ten pat;

⁴⁹ Legkauskas V. Tapatumas ir savimonė: jungtis tarp psichologijos ir sociologijos//Sociologija: Socialinio tapatumo klausimai – Kaunas: Vytauto Didžiojo Nr. 3-4, 2000.- p.62-71//http://www.ku.lt/sociologija/files/2000_nr.3-4.p.62-71.pdf [žiūrėta 2010 09 14];

2. LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS PADĖTIS LIETUVOJE: KULTŪRINĖ IR POLITINĖ INTEGRACIJA

2.1. Kultūrinė integracija

Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų (tai pat ir lenkų tautinės mažumos) kultūra yra neatskiriama Lietuvos kultūros dalis. Savo tradicijomis, kalba, kultūros paveldu, papročiais, Lietuvoje gyvenančios tautinės mažumos turtina mūsų krašto kultūrą.

2.1.1. Kultūra: teisinis reglamentavimas

Lietuva, įgyvendindama Lietuvos Respublikos Konstitucijos, nacionalinių ir tarptautinių teisės aktų nuostatas, siekia sudaryti tinkamas sąlygas, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys galėtų puoselėti ir plėtoti savo kultūrą, išsaugoti esmines savo savitumo dalis – tradicijas, kalbą, religiją ir kultūros paveldą. Tautinėms mažumoms Lietuvoje užtikrinta teisė ir laisvė steigti kultūrinės veiklos nevyriausybinės organizacijas (toliau – NVO) bei vystyti kultūrinius ryšius su tėvynainiais, gyvenančiais už Lietuvos ribų. Visa tai užtikrina tautinių mažumų kultūrinę integraciją bei atitinka Europos Sąjungos principinę nuostatą - „vienybė įvairovėje“.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 37 straipsnyje⁵⁰ nustatyta piliečių, priklausančių tautinėms bendrijoms, teisė puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius, o 45 straipsnyje⁵¹ – teisė savarankiškai tvarkyti savo tautinės kultūros reikalus, švietimą, labdarą, savitarpio pagalbą bei gauti iš valstybės paramą.

Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų kultūros ir švietimo puoselėjimas kaip vienas iš valstybės prioritetų įtvirtintas Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje⁵² bei 2001 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintuose „Lietuvos kultūros politikos nuostatuose“.⁵³

Kultūros ministras Arūnas Gelūnas savo pranešime „Kultūra kaip valstybės politikos prioritetis ir tapatybę kuriantis dėmuo“ pažymėjo, kad pagrindinis Kultūros ministerijos siekis - įtvirtinti kultūrą kaip Lietuvos politikos prioritetą.⁵⁴ Dabar rengiamoje Regionų kultūros plėtros programoje numatytas

⁵⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

⁵¹ Ten pat;

⁵² Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=193888 [žiūrėta 2010 09 15];

⁵³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 542 „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=132646 [žiūrėta 2011 02 05]

⁵⁴ Seminaro „Kultūros politikos prioritetai“ pranešimai. <http://www.lrkmlt/index.php?936957676> [žiūrėta 2011 02 26];

vienas iš tikslų – sukurti palankią aplinką kultūrų įvairovei, sklaidai; sudaryti sąlygas žmogaus kūrybiškumui ugdyti(s), kultūrai pažinti.⁵⁵

Nuo 2010 m. sausio 1 d., reorganizavus Tautinių mažumų ir išeivijos departamentą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas), Lietuvos nacionalinę tautinių mažumų politiką formuoja ir įgyvendina Lietuvos Respublikos kultūros ministerija (toliau – Kultūros ministerija). Ši ministerija vykdo Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 strategiją, kurioje numatyti trys pagrindiniai uždaviniai – išsaugoti tautinių mažumų tapatumą, siekti jų integracijos bei užtikrinti tautinių santykių darnumą šalyje.⁵⁶ Šie prioritetai įrašyti ir į Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepciją,⁵⁷ kurią parengė Kultūros ministerijos sudaryta darbo grupė ir kuria vadovaujantis bus rengiamas naujas Tautinių mažumų įstatymas.

Be to, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas⁵⁸ ir Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas⁵⁹ vienodai reglamentuoja viso Lietuvos Respublikos teritorijoje esančio kultūros paveldo apsaugą, atskirai neišskiriant tautinių mažumų kultūros paveldo. Tautinių mažumų kultūros paveldas įrašomas į Kultūros vertybių registrą taip pat kaip ir kiti kultūrinę vertę turintys objektai ir pagal galimybes atliekami šio paveldo tvarkymo darbai.

2.1.1.1. Lenkų tautinių mažumų kultūrinė veikla

Aktyvią ir visapusišką kultūrinę veiklą Lietuvoje vykdo apie 50 lenkų kultūros, švietimo, profesinės, labdaros ir kitų asociacijų. Lietuvoje veikia per 40 įvairių žanrų saviveiklinių kolektyvų: lenkų dainų ir šokių ansambliai, folkloro ansambliai, chorai, kapelos. Meno kolektyvai aprėpia įvairias amžiaus grupes – vaikus, jaunimą, suaugusiuosius. Žymiausi jų - lenkų dainų ir šokių ansamblis „Wilia“ („Vilija“), Rudaminos liaudies šokių ansamblis „Zgoda“, Trakų lenkų dainų ir šokių ansamblis „Troćanie“, Nemenčinės lenkų dainų ir šokių ansamblis „Wilenszczyzna“, ir kiti. Šie kolektyvai aktyviai dalyvauja Lietuvos ir užsienio šalių auditorijoms, savo menine veikla prisidedami prie tautinių santykių darnumo sklaidos.⁶⁰

⁵⁵ Laužikienė N. Regionių kultūros plėtros programos kryptys. <http://www.lrkmlt/index.php?936957676> [žiūrėta 2011 02 26];

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimas Nr. 1132 Dėl Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 strategijos. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=369476

⁵⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas Dėl tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijos patvirtinimo. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=74726&p_query=&p_tr2=&p_org=84&p_fix=y&p_gov=y [žiūrėta 2011 02 14];

⁵⁸ Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=320782 [žiūrėta 2011 02 14];

⁵⁹ Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=371810 [žiūrėta 2011 02 14];

⁶⁰ Kultūros ministerijos duomenys;

Lietuvoje tradiciškai rengiami Vilniaus krašto lenkų dainų festivalis *Kwiaty Polskie*, tarptautinis Lietuvos lenkų kultūros centro gabių vaikų ir jaunimo S. Moniuškos muzikinis festivalis „*Piesn Znad Wilii*“, Trakuose rengiamas lenkų kultūros festivalis „Skambėk, lenkų daina!“, Lietuvos lenkų mokyklų mokytojų draugija *Macierz szkolna* organizuoja mokyklinių teatrų festivalį bei mokyklinius konkursus. Nuo 1993 m. vyksta Lietuvos lenkų poezijos dienos *Maj nad Wila*, organizuojami tradiciniai lenkų meno festivaliai, kuriuose dalyvauja saviveiklos kolektyvai ir profesionalūs lenkų tautybės menininkai.

Susipažinti su lenkų kultūriniu ir istoriniu paveldu kviečia Vilniaus universiteto bibliotekos Adomo Mickevičiaus muziejus, kuriame eksponuojami garsiam rašytojui priklausę daiktai, jo rašyti kūriniai. Be to, šalyje veikia privatūs knygynai, prekiaujantys lenkų periodine, grožine bei moksline literatūra, organizuojantys knygų pristatymus, susitikimus su lenkų literatais.

Šalyje veikia Stanislovo Moniuškos lenkų kultūros centras Lietuvoje, kuris rūpinasi S. Moniuškos (1819-1972) - vieno reikšmingiausių lenkų kompozitorių, dirigento, visuomenės veikėjo, lenkų nacionalinės operos pradininko atminimo išsaugojimu.⁶¹

Džiugu, kad Lietuvos ir Lenkijos kultūros, mokslo ir meno veikėjai sugebėjo peržengti nacionalinių ir politinių įtampų ribas bei toliau sėkmingai tęsia dvišalį bendradarbiavimą kultūros srityje. Tokio gražaus kultūrinio dialogo pavyzdys – Lietuvos Seimo bei Lenkijos Senato sprendimai 2011-uosius metus paskelbti rašytojo, Nobelio literatūros premijos laureato Č. Milošo metais. 2011 metais tiek Lietuvoje (gimtuosiuose Šetenuose (Kėdainių raj.) bei kitose su Č. Milošu susijusiose vietose), tiek Lenkijoje numatoma organizuoti įvairius renginius, edukacines programas jaunimui, skirtus paminėti iškilaus poeto 100-ąsias gimimo metines.⁶²

Viena didžiausių lenkų institucijų Lietuvoje - Vilniaus lenkų kultūros namai - 2011 metais minėjo savo veiklos dešimties metų sukaktį. Pagrindinis šios institucijos tikslas – lenkų bendruomenės kultūrinio gyvenimo organizavimas: kultūrinis švietimas, lenkų literatūros ir meno propagavimas tarp Vilniaus krašto gyventojų, vietinės meninės ir kultūrinės veiklos rėmimas. Lenkų kultūros namuose veikia daugiau kaip 30 visuomeninių organizacijų: kamerinis orkestras, informacijos centras, televizijos studija, teatrai, universitetas, muzikos kolektyvai, o taip pat fotografų, skautų, veteranų, literatų, medikų, mokslininkų, neįgaliųjų, dailininkų, teisininkų, gidų, sportininkų ir kitos draugijos.⁶³ Lietuvos lenkų kultūros centrai taip pat veikia Eišiškėse ir Druskininkuose.

Pažymėtina, kad nors Lietuvoje nemažai vyksta lenkų tautinės mažumos renginių, tačiau dažniausiai į juos susirenka tik lenkų bendruomenės nariai, o apie juos Lietuvos visuomenė arba mažai

⁶¹ http://lt.wikipedia.org/wiki/Stanislovas_Moniu%C5%A1ka [žiūrėta 2010 01 15]

⁶² Išsamesnė informacija apie renginius, skirtus Č. Milošo 100 – ujų gimimo metinių proga paminėti, pateikta Kultūros ministerijos internetinėje svetainėje http://www.lrkmlt/go.php/lit/Del_C.Miloso_100_uju_gimimo_metiniu_min/340/0/342 [žiūrėta 2011 02 15];

⁶³ <http://www.travel.lt/turizmas/catalog/general.jsp?catId=63805&caseId=7960F4D4C69A11D89A5E746164617373&locId=0A7543F3C69A11D89A5E746164617373&inlanguage=lt> [žiūrėta 2011 02 21];

žino, arba mažai jais domisi. Todėl svarbu plėtoti daugiakultūrius projektus, įtraukiant tiek lietuvių, tiek lenkų ar kitų tautinių mažumų atstovus, juos viešinti plačiajai visuomenei, taip skatinant tarpkultūrinį dialogą šalyje ir tautinių santykių darną.

Įgyvendinant vieną iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės prioritetų - sudaryti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims galimybes puoselėti savo tapatumą - Lietuvoje veikiančių tautinių mažumų (taip pat ir lenkų) NVO kultūriniais ir švietimo projektams kasmet teikiama finansinė parama. Finansinę paramą teikia Kultūros ministerija, savivaldybės, Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas.

Nuo 2009 m. dėl ekonominio sunkmečio visoms tautinių mažumų, taip pat ir lenkų NVO, buvo sumažinta finansinė parama kultūros ir švietimo projektams įgyvendinti. Nuo 2010 m. sausio 1 d. tautinių mažumų NVO bendra tvarka gali teikti projektus Kultūros ministerijos Kultūros rėmimo fondui, o nuo 2011 m. papildomai šios ministerijos Tautinių mažumų reikalų skyriui. Todėl būtų ne visiškai teisinga teigti, kad „Lietuvoje tautinių mažumų teisės nuolat ribojamos, o pastaruoju metu suduotas smūgis kultūriniam tautinių mažumų gyvenimui.“⁶⁴

Lietuvos lenkų tautinėms mažumoms sudarytos sąlygos palaikyti taikius ryšius su tėvynainiais, gyvenančiais Lenkijoje ir kitose šalyse, su kuriais juos vienija etnis, kultūrinis, kalbinis ar religinis savitumas arba bendras kultūrinis paveldas. Ši teisė atitinka Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo (toliau – Lietuvos – Lenkijos sutarties)⁶⁵, Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos (toliau – Pagrindų konvencijos)⁶⁶ ir kitų tarptautinių dokumentų nuostatas. Aktyvus bendradarbiavimas vyksta su Lenkijoje veikiančia organizacija „Wspolnota polska“ (Lenkų bendrija), kuri savo dėmesiu ir finansine parama palaiko Lietuvos lenkų kultūros, meno kolektyvų veiklą.

Siekiant toliau plėtoti abipusiai naudingą bendradarbiavimą kultūros, švietimo ir mokslo srityse, 2005 m. kovo 9 d. buvo pasirašyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lenkijos Respublikos

⁶⁴ Europos Parlamento, Valdemar Tomaševski, 1 minutės kalba Plenarinio Posėdžio Europos Parlamente Briuselyje metu, Vasario 24 d. 2010 m. http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=78%3Awystpienie-europosa-waldemara-tomaszewskiego-na-posiedzeniu-plenarnym-parlamentu-europejskiego-w-brukseli-24-lutego-2010&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=lt [žiūrėta 2010 06 17];

⁶⁵ Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=11154&p_query=Lietuvos%20Respublikos%20ir%20Lenkijos%20Respublikos%20draugi%20F0k%20F8%20santyki%20ir%20gero%20kaimyninio%20bendradarbiavimo%20sutartis&p_t_r2=2 [žiūrėta 2010 03 25];

⁶⁶ Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=96635 [žiūrėta 2011 03 02];

Vyriausybės sutartis dėl dokumentų, suteikiančių teisę į aukštąjį mokslą, dalinių studijų, aukštojo mokslo kvalifikacijų bei mokslo ir meno laipsnių tarpusavio pripažinimo.⁶⁷

Apibendrinant, Lietuvoje yra sudarytos palankios sąlygos lenkų tautinei mažumai puoselėti kultūrinį tapatumą bei savitumą, bendradarbiauti kultūros srityje su savo tėvynainiais užsienyje. Savo kultūrine veikla, tradicijomis, lenkų tautinės mažuma įneša svarų indėlį į Lietuvos daugiakultūrį gyvenimą.

2.1.2. Religija

Lietuvos Respublikos teisės aktai garantuoja visiems šalies piliečiams, nepriklausomai nuo tautybės, visuotinai pripažintą ir nevaržomą minties, tikėjimo ir sąžinės laisvę bei draudžia varžyti žmogaus teises ar teikti privilegijų dėl tikėjimo. Tai atitinka Pagrindų konvencijos nuostatas, kuriose teigiama, kad „kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turėtų teisę išpažinti savo religiją, reikšti įsitikinimus ir steigti religines organizacijas, laisvai rengti taikius susirinkimus, teisė burtis į susivienijimus ir teisė į žodžio, minties, sąžinės ir religijos laisvę“.⁶⁸

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje⁶⁹ ir Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme⁷⁰ reglamentuota, kad Lietuvoje nėra valstybinės religijos. 2001 m. Visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, dauguma Lietuvos lenkų yra Romos katalikai: 93 proc. lenkų.⁷¹

Religija užima svarbią vietą lenkų tautinės mažumos gyvenime. Galimybė laisvai išpažinti tikėjimą yra tarsi lenkų tautinės mažumos tapatumo, tautos bendrumo ir solidarumo išraiška. Krikščioniškos vertybės propaguojamos lenkų bendruomenėje, mokyklose, už jas pasisako ir Lietuvos lenkų rinkimų akcijos (toliau – LLRA) lyderis V. Tomaševskis, kuris šią partiją vedė į 2011 m. savivaldybės tarybos rinkimus su nuostatomis: „sąžiningumas, kompetencija, vieningumas, šeimos ir krikščioniškų vertybių išsaugojimas“.⁷²

2.1.3. Saviraiškos laisvė

⁶⁷ Antrasis pranešimas apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį. <http://www.urm.lt/index.php?142988016>, (Žin., 2005, Nr. 106-3909) [žiūrėta 2010 11 25];

⁶⁸ Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=96635 [žiūrėta 2011 03 02];

⁶⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

⁷⁰ Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=363706 [žiūrėta 2010 09 06];

⁷¹ Gyventojai pagal lytį, amžių, tautybę ir tikybą. – Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2002. - p. 19 - ISBN 9986-589-79-7;

⁷² Rinkiminis Lietuvos lenkų rinkimų akcijos konventas http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=142%3Akonwent-wyborczy-akcji-wyborczej-polakow-na-litwie&catid=42%3AAktualia&Itemid=59&lang=lt [žiūrėta 2011 02 17];

Lietuvos Respublikoje tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims užtikrinama teisė į saviraiškos laisvę, nepaisant jų kilmės, rasės, religijos ar įsitikinimų, kas atitinka Pagrindų konvencijos⁷³, Lietuvos – Lenkijos sutarties nuostatas⁷⁴ bei kitus tarptautinius įsipareigojimus. Lietuvos lenkai turi lygias galimybes, kaip ir kiti Lietuvos piliečiai, užsiimti visuomenės informavimo veikla mūsų šalyje, kurti bei naudotis visuomenės informavimo priemonėmis savo gimtąja kalba:

Lietuvos televizija: Lietuvos nacionalinė televizija kiekvieną antradienį 12 val. transliuoja 15-os minučių trukmės laidą „Vilniaus albumas“ (Album Wilenski) lenkų kalba, kuri yra kartojama per antrąjį nacionalinės televizijos kanalą.

Lietuvos radijas. Lietuvos radijas kiekvieną dieną transliuoja laidą lenkų kalba programą „Santara“. Joje kalbama lietuviškai, lenkiškai, rusiškai, baltarusiškai ir ukrainietiška. Kasdien 15.00 val. lenkų kalba transliuojama programa „Klasika“. Nuo 1992 metų veikia nevalstybinė lenkų radijo stotis „ZNAD WILII“, lenkų kalba transliuojanti laidas visą parą.

Spauda, tinklalapiai: Lietuvoje leidžiami 5 periodiniai leidiniai ir žurnalai lenkų kalba: Kurier Wileński, Magazyn Wileński, Nasz Czas, Nasza Gazeta, Tygodnik Wilenszczyzny. Didėjant visuomenės poreikiui naudotis internetine žiniasklaida, aktuali informacija lenkų kalba viešinama internetiniuose dienraščiuose www.znadwili.lt, www.kurierwilenski.lt, www.pogon.lt. Lenkų ir kitų tautinių bendruomenių aktualijos taip pat yra skelbiamos vieną kartą per ketvirtį VšĮ Tautinių bendrijų namai leidžiamame *Tautinių bendrijų biuletenyje*.

Lietuvoje gyvenantys lenkai turi galimybę laisvai gauti informaciją gimtąja kalba iš savo kilmės šalies: t. y. žiūrėti televizijos programas, klausyti radijo laidų, tiesiogiai transliuojamų iš Lenkijos. Be to, Lietuvoje laisvai platinama užsienyje leista spauda,⁷⁵ kas pilnai atitinka tarptautinių dokumentų, taip pat ir ESBO Aukštojo komisaro tautinių mažumų klausimais biuro parengtų Bolzano/Bozeno rekomendacijų (toliau – Bolzano/Bozeno rekomendacijos) nuostatas, kuriose teigiama, jog valstybė neturėtų drausti užsienio šalių radijo ir televizijos programų retransliavimo, skirto asmenims, priklausantiems tautinėms mažumoms. Apribojimai galimi toms laidoms, kuriose skleidžiama ir kurstoma neapykanta, rasizmas, diskriminacija ir smurtas.⁷⁶

Tačiau pastaraisiais metais pasikeitus Lietuvos–Lenkijos politiniams santykiams, Lenkijos visuomenės informacijos priemonėse pateikiama informacija apie įvykius mūsų šalyje (taip pat

⁷³Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=96635 [žiūrėta 2011 03 02];

⁷⁴ Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=11154&p_query=Lietuvos%20Respublikos%20ir%20Lenkijos%20Respublikos%20draugi%F0k%F8%20santyki%F8%20ir%20gero%20kaimyninio%20bendradarbiavimo%20sutartis&p_t r2=2 [žiūrėta 2010 03 25];

⁷⁵ Antrasis pranešimas apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį. <http://www.urm.lt/index.php?142988016> [žiūrėta 2010 11 25];

⁷⁶ The Bolzano/Bozen Recommendations on National Minorities in Inter-State Relations & Explanatory Note. OSCE/HCNM. June 2008. <http://www.osce.org/hcnm/33633> [žiūrėta 2011 02 17];

susijusius su lenkų tautinės mažumos padėtimi) neretai būna vienašališka, besiskirianti nuo Lietuvos valdžios vykdomos politikos ar požiūrio į mūsų šalies aktualijas.

Todėl svarbu užtikrinti, kad lenkų tautinei mažumai priklausantys asmenys, kaip ir kiti Lietuvos piliečiai, iš įvairių visuomenės informavimo šaltinių laisvai gautų kuo objektyvesnę informaciją apie įvykius Lietuvoje. Be to, reiktų stiprinti valstybinę visuomenės informavimo politiką, kuri skatintų atvirą visuomenės ir valdžios bendradarbiavimą bei integracinius procesus ir taip kurtų pagarbos ir pasitikėjimo Lietuvos valstybe atmosferą. Reportažai apie Lietuvos lenkų ir kitų kitataučių nusipelnusių mokslininkų, menininkų, kultūros darbuotojų svarų indėlį, kuriant Lietuvos valstybę, bendrų lietuvių ir lenkų renginių sklaidą, būtų naudingi, skatinant kultūrinį dialogą, toleranciją, vienijant Lietuvos tautą bei formuojant teigiamą šalies įvaizdį tarptautinėje arenoje.

Kaip vienas iš gražių pavyzdžių – Lietuvos žurnalistų sąjungos, Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos ir Lenkijos instituto Vilniuje iniciatyva įsteigta Č. Milošo metų premija, kuri bus įteikta geriausių publikacijų, nušviečiančių Lietuvoje ir Lenkijoje gyvenančių tautų bendravimą ir bendradarbiavimą, autoriams. Manychiau, jog siekiant abiejų valstybių glaudesnio bendradarbiavimo, tokios priemonės yra žymiai efektyvesnės nei nesibaigiantys politiniai debatai.

Apibendrinant, teigtina, kad Lietuvoje sudarytos visos sąlygos lenkų tautinei mažumai naudotis ir kreiptis į visuomenės informavimo priemones (taip pat ir gimtąja kalba). Kita vertus, valstybė turėtų daugiau dėmesio skirti visuomenės informavimo politikai, skatinant integracinius procesus šalyje, skatinant kultūrinį dialogą, toleranciją ir pilietiškumą bei formuojant teigiamą šalies įvaizdį.

2.1.4. Švietimas

Švietimas yra vienas iš lemiamų faktorių, įtakančių asmens visapusišką integraciją į šalies visuomeninį, kultūrinį, politinį, socialinį ir ekonominį gyvenimą.

Pastaraisiais metais tautinių mažumų švietimo galimybių užtikrinimas Lietuvoje tapo vienas iš labiausiai aktualizuotų ir politizuotų klausimų Lietuvos – Lenkijos dvišaliuose santykiuose, o 2010-2011 metais jam buvo skiriama ypatingai daug dėmesio: Lenkijos notos Lietuvai, lenkų tautinės mažumos piketai Lietuvoje ir už jos ribų, pasaulio lenkų būrimas. Tai rodo, jog lenkų švietimo klausimas Lietuvoje ima peržengti nacionalines ribas ir pamažu tampa tarptautine problema.

Lenkija priekaištuoja Lietuvai dėl lenkų tautinei mažumai priklausančių asmenų teisių diskriminavimo švietimo srityje, tuo tarpu mūsų šalies pareigūnai tvirtina, jog Lietuvos Vyriausybė tautinėms mažumoms (taip pat ir lenkams) sudarė išskirtines sąlygas švietimo srityje, kas gali jiems trukdyti gerai išmokti valstybinę kalbą.⁷⁷ „Lietuva yra vienintelė valstybė, kur lenkai savo gimtąja

⁷⁷Lenkams mokytis lenkiškai Lietuvoje sudarytos išskirtinai geros sąlygos. <http://www.veidas.lt/aktualijos/lietuva/lenkams-mokytis-lenkiskai-lietuvoje-sudarytos-isskirtinai-geros-salygos> [žiūrėta 2011 01 25];

kalba išsilavinimą gali gauti nuo darželio iki universiteto,“ - 2011 m. kovo mėn. pradžioje viešai pareiškė Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius, komentuodamas LLRA pirmininko V. Tomaševskio kaltinimus dėl neva prastėjančios tautinių mažumų švietimo padėties Lietuvoje.⁷⁸ Šiai nuomonei pritarė politikos apžvalgininkas Anatolijus Lapinskas, kuris palygino tautinių mažumų švietimo sektorių abiejose valstybėse ir konstatavo, jog pačioje Lenkijoje nėra mokyklų, kuriose visi dalykai būtų dėstomi tik tautinės mažumos kalba.⁷⁹

Išskirtume tris pagrindines šių aštrių diskusijų priežastis - pirma, Seime nagrinėjamas Švietimo įstatymo projektas, ypač jo nuostatos, numatančios mokyklose, kuriose ugdymo procesas vyksta tautinių mažumų kalba, 2 ar 3 dalykų ugdymą įtvirtinti lietuvių kalba.⁸⁰ Antra - valstybinio egzamino suvienodinimas bendrojo lavinimo mokyklose, kur ugdymo procesas vyksta lietuvių ir tautinių mažumų kalbomis⁸¹. Trečia – mokyklų komplektavimas.

Toliau trumpai apžvelgsime, ar iš tiesų Lietuvos lenkų situacija švietimo srityje yra ženkliai pablogėjusi ir kelia grėsmę daugiakultūriškumo išsaugojimui Lietuvoje.

2.1.4.1. Tautinių mažumų švietimo teisinis reglamentavimas

Lietuvos Respublikos Konstitucija,⁸² kiti galiojantys įstatymai ir teisės aktai užtikrina Lietuvoje gyvenančioms tautinėms mažumoms teisę įgyti išsilavinimą gimtąja kalba, turėti valstybines ar valstybės remiamas ikimokyklinės įstaigas, bendrojo lavinimo mokyklas ir pamokas gimtąja kalba. Šios nuostatos atitinka Pagrindų konvencijos,⁸³ Bolzano/Bozeno rekomendacijų,⁸⁴ dvišalės Lietuvos - Lenkijos bendradarbiavimo sutarties⁸⁵ ir kitų tarptautinių dokumentų nuostatas.

Dabar galiojančiame *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo*⁸⁶ 30 straipsnyje numatyta, kad bendrojo lavinimo ir neformaliojo švietimo mokyklose, kuriose mokymo kalba skiriasi nuo mokinio

⁷⁸ Kubilius A. Lietuvoje lenkų mažuma gauna geriausią išsilavinimą. <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=42647383> [žiūrėta 2011 03 02];

⁷⁹ Lapinskas A. Apie Lietuvą nė vieno gero žodžio.

<http://www.vrps.lt/iandien=spaudoje/522-alapinskas-apie-lietuv-N=vieno-gero-odio> [žiūrėta 2010 11 19];

⁸⁰ Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo projektas. http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/projektai/SI/si_projektas_2008-04-30.pdf [žiūrėta 2010 09 13];

⁸¹ Andžejevski T., Neišspręstos lenkų mažumos problemos Lietuvoje kelia grėsmę jos egzistencijai.

http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=67%3AAnierozwizane-problemy-spoecznicipolskiej-na-litwie-zagraaj-jej-egzystencji&catid=42%3AAktualia&Itemid=59&lang=lt [žiūrėta 2010 09 06];

⁸² Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

⁸³ Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=96635 [žiūrėta 2011 03 02];

⁸⁴ The Bolzano/Bozen Recommendations on National Minorities in Inter-State Relations & Explanatory Note. OSCE/HCNM. June 2008. <http://www.osce.org/hcnm/33633> [žiūrėta 2011 02 17];

⁸⁵ Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=11154&p_query=Lietuvos%20Respublikos%20ir%20Lenkijos%20Respublikos%20draugi%20F0k%20santyki%20ir%20gero%20kaimyninio%20bendradarbiavimo%20sutartis&p_r2=2 [žiūrėta 2010 03 25];

⁸⁶ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=364830 [žiūrėta 2011 02 12];

gimtosios kalbos, tautinių mažumų atstovams sudaromos sąlygos papildomai mokytis savo gimtosios kalbos, kai yra realus poreikis (norą pareiškia bent 5 vaikai ar jų tėvai) bei yra dalyko mokytojas⁸⁷. Tai reiškia, kad tautinių mažumų grupėms priklausantys asmenys savo gimtosios kalbos gali mokytis ne tik mokyklose, kur tradiciškai dėstoma lenkų, rusų ar baltarusių kalbomis, bet ir bet kurioje kitoje Lietuvos mokykloje.

Šis įstatymas taip pat numato, kad tautinių mažumų mokyklose **visas** ugdymo procesas gali vykti tautinės mažumos kalba, privalomai dėstoma tik valstybinė lietuvių kalba ir literatūra.⁸⁸ Švietimo įstatyme taip pat nustatyta, kad tautinei mažumai priklausantis asmuo gimtosios kalbos gali mokytis neformaliojo švietimo programas vykdančioje mokykloje ar pas kitą švietimo teikėją. Tokiam neformaliojo vaikų švietimo mokyklos tipui priskirtinos šeštadieninės/sekmadieninės tautinių mažumų mokyklos.

*Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas*⁸⁹ nustato, kad valstybinėse aukštosiose mokyklose dėstomoji kalba yra lietuvių kalba. Kitomis kalbomis galima dėstyti išimtiniais atvejais.

Tautinių mažumų švietimą reglamentuoja ir kiti teisės aktai: *Tautinių mažumų švietimo nuostatos*⁹⁰ apibrėžia Lietuvos tautinėms mažumoms priklausančių asmenų iki 18 metų amžiaus švietimo principus, numato tautinių mažumų specifinių švietimo poreikių tenkinimo galimybes. *Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 metų strategijoje*⁹¹ numato tautinėms mažumoms „sudaryti tinkamas sąlygas gyventi, dirbti ir mokytis Lietuvoje“, išsaugoti tautinių mažumų tapatumą ir užtikinti tautinių santykių darną. 2005 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta *Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 m. nuostatų įgyvendinimo programa*⁹² numato tolesnę valstybės švietimo politiką, taip pat ir tautinių mažumų švietimą, švietimo raidos gaires ir reformą. 2005 m. gegužės 19 d. Švietimo ir mokslo ministro isakymu patvirtinta *Lietuvos lenkų tautinės mažumos švietimo raidos strategija*, kurios bendrosiose nuostatose teigiama, jog „...Lietuva siekia remti tautinių mažumų

⁸⁷ Ten pat;

⁸⁸ Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=11154&p_query=Lietuvos%20Respublikos%20ir%20Lenkijos%20Respublikos%20draugi%F0k%F8%20santyki%F8%20ir%20gero%20kaimyninio%20bendradarbiavimo%20sutartis&p_tr2=2 [žiūrėta 2010 02 12]

⁸⁹ Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=305817 [žiūrėta 2011 02 12];

⁹⁰ Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimas nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=215471&p_query=Tautini%F8%20ma%FEum%F8%20%F0v%F0ietimo%20nuostatos%20&p_tr2=2 [žiūrėta 2011 02 12];

⁹¹ Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 metų strategija. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=369476&p_query=Lietuvos%20lenk%F8%20tautin%EBs%20ma%FEumos%20%F0vietimo%20raidis%20strategija&p_tr2=2; Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 metų strategija [žiūrėta 2011 02 02];

⁹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. 82 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=249299 [žiūrėta 2011 02 05];

pastangas švietimo būdais išlaikyti kultūrą, religiją, saugoti ir stiprinti savitą etninį savitumą“.⁹³ Šis teisės aktas parodo, jog Lietuva, įgyvendindama tarptautinius įsipareigojimus lenkų tautinei mažumos švietimui skiria papildomą dėmesį.

2.1.4.2. Ugdymo įstaigos ir neformalusis švietimas

Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, 2010-2011 m.m. Lietuvoje veikia 55 mokyklos lenkų mokomąja kalba, dar 28 mokyklose mokymo procesas vyksta lenkų kalba: 12 mokyklų lietuvių – lenkų, 11 mokyklų rusų – lenkų, 5 lietuvių-rusų-lenkų kalbomis. Šiose mokyklose lenkų mokymo kalba mokosi 13379 mokinys (3,2% nuo viso besimokančiųjų bendrojo lavinimo mokyklose skaičiaus).⁹⁴ Mokyklos lenkų mokomąja kalba įsikūrusios Vilniuje, Vilniaus, Šalčininkų, Trakų ir Švenčionių rajonuose (žr. 1. Lentelę).

1 lentelė. Mokyklų skaičius lenkų mokymo kalba

Mokymo kalbos	1990 m. - 1991 m.	2008 m.- 2009 m.	2010 m.-2011 m.
Lenkų	44	63	55
Lietuvių –lenkų	7	17	12
Lenkų – rusų	47	11	11
Lietuvių – lenkų – rusų	25	8	5

Lietuvoje negausioms ir nekompaktiškai gyvenančioms tautinėms mažumoms gimtajai kalbai išmokyti arba tobulinti valstybinėse bendrojo lavinimo mokyklose gali būti organizuojamas papildomas ugdymas, steigiamos šeštadieninės/sekmadieninės mokyklos. Kultūros ministerijos duomenimis⁹⁵, 2011 m. priskaičiuojama virš 10 lenkų šeštadieninių/sekmadieninių mokyklų. Šiose mokyklose mokoma gimtosios kalbos, supažindinama su tautine kultūra ir tradicijomis, istorija bei kultūros paveldu. Šių mokyklų veiklai Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas kasmet skyrė finansinę paramą: 2007 m. – 5 570 Lt; 2008 m. – 10 500 Lt; 2009 m. – 5 100 Lt.⁹⁶

2.1.4.3. Vadovėliai ir bendrojo lavinimo mokyklų finansavimas

Lietuvoje yra sukurti ir išleisti visi lenkų gimtosios kalbos vadovėliai 11-12 klasėms. Kitų mokomųjų dalykų vadovėliai pradinio ugdymo ir pagrindinio ugdymo programai įgyvendinti yra verčiami iš lietuvių kalbos. Taip pat leidžiami vadovėliai lietuvių valstybinei kalbai mokytis. Nuo 2001 metų mokyklos pačios užsisako vadovėlius, o leidyklos juos leidžia pagal mokyklų bendruomenių užsakymus. Vadovėlius mokyklos įsigyja naudodamos lėšas, kurios yra skiriamos iš mokinio krepšeliui skirtų lėšų. 2010 - 2011 m.m. galiojančių vadovėlių sąrašė yra 28 vadovėliai lenkų gimtajai

⁹³ Lietuvos lenkų tautinės mažumos švietimo raidos strategija. [www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-05-10-ISAK-814\(1\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-05-10-ISAK-814(1).doc) [žiūrėta 2011 02 03];

⁹⁴ Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys;

⁹⁵ Kultūros ministerijos duomenys;

⁹⁶ Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys;

kalbai mokytis, 19 vadovėlių lietuvių valstybinei kalbai mokytis, o kitiems mokomiesiems dalykams – 39 vadovėliai lenkų kalba.

Lėšas ugdymui bendrojo lavinimo mokyklos gauna pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą finansavimo metodiką iš taip vadinamo „mokinio krepšelio“. Nuo 2008 metų visoms mokykloms tautinių mažumų mokamosiomis kalbomis buvo nustatytos 20 procentų didesnės mokinio krepšelio lėšos, o nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. dėl ekonominio sunkmečio šalyje papildomų lėšų dydis sumažėjo 5 proc. Dabar tautinės mažumos mokyklos mokiniui pritaikius 15 proc. koeficientą skiriama 3806 Lt (sutartinio mokinio krepšelis – 3310 Lt).⁹⁷

2.1.4.4. Baigiamieji egzaminai, aukštasis mokslas

Baigiant pagrindinę mokyklą (t. y. 10 klasę) yra vykdomas pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas. Mokiniai, besimokantys mokyklose lenkų, rusų, baltarusių mokymo kalba, gali patikrinti matematikos, lietuvių valstybinės kalbos ir gimtosios kalbos žinias. 2010 m. brandos atestatui gauti mokinyms privalėjo išlaikyti 2 egzaminus, maksimalus galimų laikyti pasirenkamųjų egzaminų skaičius – 5.

Pabaigus bendrojo lavinimo mokyklas, Lietuvos lenkų tautinės mažumos jaunimui sudarytos sąlygos tęsti studijas aukštesiose, aukštesniosiose ar profesinėse mokyklose, ir įgyti atitinkamos kvalifikacijos išsilavinimą. Lietuvos aukštosios mokyklos, įgyvendindamos universitetinių ir neuniversitetinių (kolegijinių) studijų programas, rengia pedagogus visoms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms ir bendrojo lavinimo mokykloms. Mokymas Lietuvos aukštesiose mokyklose vyksta lietuvių kalba ir visi būsimieji mokytojai turi būti tinkamai pasirengę pedagoginei veiklai švietimo įstaigose.

Lietuva sudarė išskirtinę galimybę lenkų tautinės mažumos jaunimui tęsti studijas gimtąją lenkų kalba aukštojoje mokykloje. Nuo 2007 m. Vilniuje veikiantis Balstogės universiteto filialas yra vienintelis Lenkijos aukštųjų mokyklų filialas užsienyje. Kasmet į universitetą priimami abiturientai, pageidaujantys studijuoti ekonomikos arba informatikos specialybes.

Praktika rodo, jog nemaža dalis lenkų jaunimo siekti aukštojo išsilavinimo diplomo vyksta į Lenkiją ar kitas šalis. Todėl vienas iš Lietuvos valdžios uždavinių būtų sudaryti tinkamas sąlygas Lietuvos piliečiams (taip pat ir lenkų jaunimui) įgyti išsilavinimą Lietuvoje bei vėliau turėti galimybę sėkmingai konkuruoti su kitais vidaus darbo rinkoje.

2.1.5. Probleminiai klausimai

2.1.5.1. Valstybinės kalbos valandų skaičiaus didinimas

⁹⁷ Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys;

Kaip minėta anksčiau, lenkų tautinei mažumai Lietuvoje didžiausią nerimą keliantys klausimai – valstybinės kalbos skaičiaus didinimas bendrojo lavinimo mokyklose lenkų mokymo kalba ir valstybinio egzamino suvienodinimas. Lenkų bendruomenės nuomone, lenkų jaunimas baigdamas bendrojo lavinimo mokyklas puikiai moka valstybinę kalbą. Kaip argumentas nurodomas Lietuvos lenkų aukštas vidutinis įstojusiųjų į aukštąsias mokyklas procentas, kuris prilygsta šalies vidurkiui. (2009 metais į aukštąsias mokyklas įstojo 71,8 % lenkiškų mokyklų abiturientų, o tai viršijo šalies vidurkį).⁹⁸

Seime svarstomas Švietimo įstatymo projektas, kuriuo, pasak lenkų bendruomenės „numatoma tautinių mažumų mokyklose priverstinis dalies dalykų dėstymas valstybine kalba“, yra diskriminacinis, nes padidinus valstybinės kalbos pamokų skaičių gimtosios kalbos pamokų sąskaita pablogės dabartinė lenkų situacija⁹⁹ „bus sunaikinta lenkų švietimo Lietuvoje tradicija, tautinės mažumos, priverstinai asimiliuojamos, neteks savo tautinės ir kultūrinės tapatybės“. Tai prieštarautų Pagrindų konvencijos 5 straipsnio nuostatoms, kuriose teigiama, kad „Šalys susilaiko nuo politikos ir veiksmų, kuriais būtų siekiama **asimiliuoti** tautinėms mažumoms priklausančius asmenis prieš jų valią, ir saugo šiuo asmenis nuo bet kokių veiksmų, kuriais siekiama **asimiliacijos**“.¹⁰⁰

Pažymėtina, jog prievartinės asimiliacijos draudimas yra numatytas Tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijos projekte.¹⁰¹

Kita vertus, Prano Gudyno nuomone, nemažos dalies tautinei mažumai priklausančių moksleivių valstybinės kalbos žinios apsiriboja tik kasdieniu bendravimu ar buitinais poreikiais. „Tai viena iš priežasčių, dėl kurių vis daugiau lenkų ir rusų šeimų leidžia savo vaikus į lietuviškas mokyklas“, teigia Švietimo plėtotos centro direktoriaus ir konstatuoja, jog geras lietuvių kalbos mokėjimas būtinas, siekiant Lietuvoje įgyti išsilavinimą, o vėliau sėkmingai konkuruojant darbo rinkoje.¹⁰²

Šiuos argumentus patvirtina du tyrimai. Pirmasis - Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu atliktas tyrimas „Mokymosi prieinamumas Vilniaus rajono gyventojams“, kurio rezultatai parodė, jog Vilniaus rajono mokyklose per pastaruosius 10 metų daugėjo lietuvių mokomąją kalbą pasirenkančių vaikų. Nuo 1996-ųjų tokių mokinių skaičius išaugo 2,3 karto.¹⁰³

⁹⁸ http://www.wilnoteka.lt/files/2010-12-01_Atviras_laiskas.pdf [žiūrėta 2011 01 24];

⁹⁹ Andžejevski T., Neišspręstos lenkų mažumos problemos Lietuvoje kelia grėsmę jos egzistencijai. http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=67%3AAnierozwizane-problemy-spoeczności-polskiej-na-litwie-zagraaj-jej-egzystencji&catid=42%3AAktualia&Itemid=59&lang=lt [žiūrėta 2010 09 06];

¹⁰⁰ Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=96635 [žiūrėta 2010 03 02];

¹⁰¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas Dėl tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijos patvirtinimo// http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=74726&p_query=&p_tr2=&p_org=84&p_fix=y&p_gov=y [žiūrėta 2011 02 14];

¹⁰² Gudynas P. Dvikalbis mokymas kaip atsakas į Tautinių mažumų moksleivių ugdymosi poreikių kaitą. www.pedagogika.lt/puslapis/bps/pgdvik1.doc [žiūrėta 2010 09 06];

¹⁰³ Merkys G. ir kt. Mokymosi tendencijos Vilniaus rajono mokyklose. http://www.ktu.lt/sociologija/index.php?url=gediminas_merkys.htm&lan= [2011 01 25];

Studijos „Tautinių mažumų atstovų integracijos į darbo rinką galimybių“¹⁰⁴ rezultatai parodė, jog nedarbo lygis Šalčininkų rajone vis dar yra dvigubai didesnis negu vidutiniškai šalyje ir beveik tris kartus didesnis negu Vilniaus mieste bei rajone. Kaip vieną iš pagrindinių nedarbo priežasčių respondentai įvardino nepakankamą lietuvių kalbos mokėjimą.

Seime nagrinėjamas Švietimo ir mokslo ministerijos pasiūlytas Švietimo įstatymo projektas¹⁰⁵ susilaukė nevienareikšmiškos ir pačių lietuvių reakcijos. Seimo narys Gintaras Songaila įregistravo Švietimo įstatymo projekto pataisą, siūlydamas "latviškąjį švietimo modelį“. Pagal jį, tautinių mažumų mokyklose ženkliai dalis ugdymo proceso turėtų vykti valstybine lietuvių kalba. Panašus mokymo modelis, kur laipsniškai pereinama prie valstybinės kalbos didinimo, kas ateityje turėtų sudaryti iki 60 proc. ugdymo proceso, taikomas ir Estijoje.¹⁰⁶

Tačiau vienos šalies modelio taikymas ne visada gali būti pavyzdžiu kitai šaliai. Tai lemia įvairūs veiksniai – geopolitinė, demografinė šalies situacija, ekonominis, kultūrinis išsivystymas, ir kt. Nepriklausoma Lietuva pasirinko vadinamąjį „nulinį“ pilietybės suteikimo variantą, kai visiems Lietuvos Respublikos gyventojams išreiškus pilietinę valią buvo automatiškai suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė, nepaisant jų etninės kilmės, gimimo šalies ar religinių įsitikinimų. Tokiam sprendimui esminę įtaką padarė šalies demografinė sudėtis – lietuviai sudarė apie 85 proc., o tautinei mažumai priklausantys asmenys apie 15 proc. visų Lietuvos gyventojų.¹⁰⁷ Šia teise pasinaudojo absoliuti dauguma Lietuvos gyventojų, iš kurių virš 90 proc. visų gyvenančių tautinėms mažumoms priklausančių asmenų.¹⁰⁸

Latvijoje ir Estijoje tautinės mažumos sudaro ženkliai didesnę gyventojų dalį, nei Lietuvoje, todėl „politinės nuostatos pilietybės suteikimo klausimu buvo grindžiamos siekiais išsaugoti išskirtinį kultūrinį šalies identitetą“.¹⁰⁹ Šios šalys pasirinko natūralizacijos procesą, kai asmuo, siekiantis šalies pilietybės, privalo išlaikyti valstybinės kalbos egzaminą (žodžiu ir raštu), žinoti valstybės įstatymus, išreikšti lojalumą valstybei ir kt. Taigi, visose trijose Baltijos šalyse valstybinės kalbos mokėjimas orientuojamas į asmens galimybes socialiai adaptuotis visuomenėje, įgyti išsilavinimą ir sėkmingai

¹⁰⁴ Okunevičiūtė-Neveauskienė L. ir kt. Tautinių mažumų nedarbas bei jo mažinimo prielaidos Lietuvoje//Filosofija. Sociologija. 2007, T.18, p. 23-36, Lietuvos mokslų akademija. Lietuvos mokslų akademijos leidykla <http://www.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2007/4/23-36.pdf> [žiūrėta 2011 01 12];

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas Dėl tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijos patvirtinimo// http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc?p_id=74726&p_query=&p_tr2=&p_org=84&p_fix=y&p_gov=y [žiūrėta 2011 02 14];

¹⁰⁶ Third Report Submitted by Estonia Pursuant to Article 25, Paragraph 1 of the Framework for the Protection of National Minorities. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/Table_en.asp#Estonia [žiūrėta 2011 02 04];

¹⁰⁷ Valevičius V., Kraniauskas L. Tautinės mažumos Lietuvoje ir Latvijoje: tarp politinės kategorijos ir etniškumo. http://www.ku.lt/sociologija/files/2001_nr.1-2.90-109.pdf [žiūrėta 2010 12 02];

¹⁰⁸ Pirmasis pranešimas apie Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį. <http://www.urm.lt/index.php?142988016> [žiūrėta 2010 12 02];

¹⁰⁹ Valevičius V., Kraniauskas L. Tautinės mažumos Lietuvoje ir Latvijoje: tarp politinės kategorijos ir etniškumo. http://www.ku.lt/sociologija/files/2001_nr.1-2.90-109.pdf [žiūrėta 2010 12 02];

konkuruoti darbo rinkoje su dominuojančios grupės nariais. Toks Tačiau Latvijoje, Estijoje daliai be pilietybės esantiems tautinių mažumų atstovų valstybinė kalba tampa vienu iš pagrindinių instrumentų pilietybei gauti bei įgyti įvairias pilietines ir politines teises. Tuo tarpu Lietuvoje šis poreikis aktualesnis migrantams, o ne tautinėms mažumoms.

Šiuolaikinėje daugiakultūroje pilietinėje visuomenėje, kokia yra Lietuva, valdžios priimami sprendimai neturėtų būti regresiniai - t.y., bloginantys tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių. Sprendžiant kalbų mokėjimo, galimybės į išsilavinimą bei darbą skatinimo klausimą, reikėtų priimti sprendimus, kurie neatimtų iš piliečių esamų teisių, bet pridėtų tautinių mažumų mokyklose papildomus elementus, stiprinančius valstybinės kalbos mokėjimą (pavyzdžiui, šalies istorijos, geografijos mokytį lietuvių kalba).

Būtent tokius principus įtvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininko Valentino Stundžio 2010 m. gruodžio mėn. įregistruotas siūlymas tautinių mažumų mokyklose šalia valstybinės lietuvių kalbos dalyko istoriją, geografiją, pilietinį ugdymą, pasaulio pažinimą mokytį lietuvių kalba.¹¹⁰ Pažymėtina, kad šio Švietimo įstatymo projekto siūlymai numatytų tokius pačius reikalavimus, kokie yra Lenkijoje.

Toks modelio taikymas nebūtų tautinių mažumų teisių varžymas ar žingsnis tautinių mažumų asimiliacijos link. Mano nuomone, istorijos ir geografijos mokymasis valstybine kalba būtų tam tikra pilietiškumo ir lojalumo išraiška šaliai, kurioje gyvena, kurios įstatymus gerbi bei kurios pilietis esi.

2011 m. kovo 17 d. Lietuvos Respublikos Seimas pritarė V. Stundžio pateiktam Švietimo įstatymo projektui, kuriame be anksčiau numatytų pasiūlymų taip pat numatyta nuo 2013 m. suvienodinti valstybinės kalbos egzaminą lietuvių ir tautinių mažumų mokyklose bei ikimokyklinėse klasėse bent 4 valandas per savaitę skirti lietuvių kalbos mokymui.¹¹¹

Subalansuotos švietimo sistemos svarbą, kai mokymas mažumos kalba ir per mažumos kalbą derinamas su mokymu valstybine kalba, pabrėžė ESBO Aukštasis komisaras tautinių mažumų klausimais Knutas Vollebaekas. Aukštasis komisaras savo pasisakymuose pabrėžė, kad siekiant kurti darnią, integruotą visuomenę, svarbu užtikrinti integruotą švietimą, kai skirtingų etninių grupių vaikai mokosi kartu.¹¹² Mokyklos, kuriose ne tik iš knygų, bet ir per socializaciją, mokoma visų visuomenės narių istorijos ir kultūros, kuria tvirtą savo šalies ateities pagrindą.¹¹³ 2010 m. spalio mėn. viešėdamas

¹¹⁰ Pasiūlymas dėl Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIP – 1814 (3). http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=392627&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2011 02 10];

¹¹¹ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=394558&p_query=%20%D0vietimo%20%E1statymo%20pataisos&p_tr2=2 [žiūrėta 2011 03 18]

¹¹² Vollebaek K. OSCE High Commissioner on National Minorities. Opening Remarks at the OSCE Supplementary High Dimension Meeting on Education of Persons Belonging to National Minorities: Integration and Equality, Vienna, Austria, 22 July, 2010, 5 p. <http://www.osce.org> [žiūrėta 2010 11 21];

¹¹³ Vollebaek K. OSCE High Commissioner on National Minorities. Is Integration an Answer to Ethnic Pluralism, Address by K. Vollebaek OSCE High Commissioner on National Minorities to the Seminar on Ethnic religious pluralism and challenges of integration organized by the Embassy of the Republic of Kazakhstan to the Kingdom of the Netherlands

Lietuvoje, K. Vollebaekas teigė, jog daugelis ESBO šalių susiduria su iššūkiu integruoti tautines mažumas, išmokant jas valstybinės kalbos, ir Lietuva šiame kontekste nėra išimtis. Aukštasis komisaras atkreipė dėmesį, jog tautinės mažumos turi prisiminti, jog jos turi ne tik teises, bet ir pareigas. K. Vollebaekas teigė, jog „išmokti valstybinę kalbą yra tautinių mažumų pareiga, tai yra ir jų pačių interesas“,¹¹⁴ taip pabrėždamas tautinių mažumų būtinybę mokytis valstybinės kalbos, siekiant lygiaverčiai su kitais dalyvauti socialiniame ekonominiame šalies gyvenime.

2.1.5.2. Valstybinio kalbos brandos egzamino suvienodinimas

Kitas aktualus klausimas – valstybinio lietuvių kalbos brandos egzamino suvienodinimas tautinių mažumų mokyklose. Nuo 2012-2013 m. planuojama įgyvendinti vieningą lietuvių kalbos vidurinio ugdymo programą visose Lietuvos mokyklose bei numatoma 2013 m. vykdyti lietuvių kalbos brandos egzaminą pagal vieną programą. 2011 m. sausio mėn. Švietimo ir mokslo ministras G. Steponavičius, lankydamasis Šalčininkų rajono lietuviškose ir lenkiškose, teigė, jog „tai daroma dėl geresnių galimybių vaikams toliau mokytis ir integruotis į darbo rinką“.¹¹⁵ Ministras pabrėžė būtinybę užtikrinti šalies jaunimui galimybę studijuoti Lietuvoje bei skatinti tarp jaunimo pilietiškumo ir patriotiškumo jausmą.¹¹⁶

Priminsime, kad dabar bendrojo lavinimo mokyklose abiturientai laiko lietuvių gimtosios ir lietuvių valstybinės kalbos brandos egzaminus pagal skirtingas programas: mokyklose lenkų mokomąją kalbą lietuvių kalbos mokoma kaip valstybinės, o mokyklose lietuvių mokomąją kalbą – kaip gimtosios.

Aukščiau minėtame tyrime „Mokymosi prieinamumas Vilniaus rajono gyventojams“¹¹⁷ valstybinės kalbos brandos egzamino suvienodinimas buvo vienas iš analizuojamų klausimų. Pasisakantys už lietuvių kalbos brandos egzamino užduočių suvienodinimą pagrindiniu argumentu įvardino būtinybę lietuviams ir kitataučiams sudaryti vienodas galimybes stoti į aukštąsias mokyklas. „Iš dalies pritariantys“ užduočių suvienodinimui pagrindiniu argumentu nurodė nepakankamą mokymo programų ir mokymo priemonių parengimą.¹¹⁸ Tuo tarpu nepritariantys užduočių

---

and ROI, Dutch Institute for Public Administration, The Hague, the Netherlands, 24 November, 2010. <http://www.osce.org/hcnm/73716> [žiūrėta 2010 12 18];

¹¹⁴ ESBO komisaras. Dėl lenkiškų pavardžių rašymo turi apsispręsti pati Lietuva. <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/esbo-komisaras-del-lenkisku-pavardziu-rasymo-turi-apsispresti-pati-lietuva-56-120903> [žiūrėta 2010 12 18];

¹¹⁵ Steponavičius G. Pakeitimai tautinių mažumų mokyklose daromi dėl geresnių galimybių vaikams ateityje. <http://www.delfi.lt/news/daily/education/gsteponavicius-pakeitimai-tautiniu-mazumu-mokyklose-daromi-del-geresniu-galimybiu-vaikams-ateityje.d?id=40974719> [žiūrėta 2011 01 25];

¹¹⁶ Ten pat;

¹¹⁷ Merkys G. ir kt. Mokymosi tendencijos Vilniaus rajono mokyklose. http://www.ktu.lt/sociologija/index.php?url=gediminas_merkys.htm&lan= [žiūrėta 2011 01 25];

¹¹⁸ Ten pat;

suvienodinimui teigė, kad tautinių mažumų mokyklose daugiau dėmesio reikia skirti gimtajai, o ne valstybinei kalbai“.¹¹⁹

2010 m. birželio mėn. dalyvaudamas viešojoje diskusijoje „Perspektyvios švietimo politikos kryptys“, Seimo narys Jaroslavas Narkevičius, atstovaujantis LLRA, siūlė valstybinės kalbos reformą tautinių mažumų mokyklose pradėti, kai išaugs nauja abiturientų karta, kuri nuo pirmos klasės mokysis valstybinės kalbos pagal vienodas programas ir standartus su besimokančiais lietuviškose mokyklose.¹²⁰

Švietimo ir mokslo ministerijos teigimu, 2012-2013 m.m. įvedus vieningą valstybinės kalbos egzaminą, mokyklose tautinių mažumų (taip pat ir lenkų) mokomąja kalba besimokantys abiturientai galės rinktis – mokyklinį ar valstybinį egzaminą mokiniai nori laikyti. Dabar rengiamos suvienodintos lietuvių kalbos programos ir vadovėliai bendrojo lavinimo valstybinėse ir tautinių mažumų mokyklose, kurių taikymas ugdymo procese užtikrins sklandų perėjimą prie vieningo valstybinės kalbos egzamino. Mokiniais, kurie mokosi mokyklose tautinės mažumos kalba, rengiamas papildomas modulis, kurio tikslas – padėti mokiniams išlyginti kalbinės raiškos skirtumus, kryptingai turtinti žodyną ir pan. Be to, didelis dėmesys bus kreipiamas į lietuvių kalbos mokytojų, dirbančių tautinių mažumų mokyklose ir rengiančių moksleivius valstybiniam egzaminui, kvalifikacijos kėlimą.¹²¹

2.1.5.3. Klasių komplektacija

Lietuvos lenkų atstovai išreiškia susirūpinimą dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimo¹²² sulyginti skaičiaus reikalavimus formuojant klases valstybinėse bendrojo lavinimo mokyklose lietuvių ir tautinių mažumų mokomąja kalbomis. „Vienodi klasių formavimo kriterijai yra diskriminuojantys tautinių mažumų mokyklų atžvilgiu, kadangi dėl objektyvių priežasčių mažumos negali atitikti šių reikalavimų, keliamų dominuojančios lietuvių daugumos atžvilgiu,“ - teigia LLRA

¹¹⁹ Ten pat;

¹²⁰ Narkevičius J. Lietuvos Respublikos Seimo narys. Viešoji diskusija „Perspektyvios švietimo politikos kryptys“. <http://www.google.lt/#hl=lt&source=hp&biw=1382&bih=407&q=J.+Narkevi%C4%8Dius%2C+Lietuvos+Respublikos+Seimo+narys%2C+Vie%C5%A1oji+diskusija+%2C%2CPerspektyvios+%C5%A1vietimo+politikos+kryptys%E2%80%9C.&aq=f&aqi=&aql=&oq=&fp=76bf43a59837c14b> [žiūrėta 2011 02 03];

¹²¹ Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys;

¹²² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. kovo 12 d. nutarimas Nr. 257 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 14 d. nutarimo Nr. 746 „Dėl bendrojo lavinimo, specialiojo ugdymo, profesinio mokymo mokyklų, pagalbą mokiniui, mokytojui ir mokyklai teikiančių įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijų sąrašo patvirtinimo“; http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=316673&p_query=Lietuvos%20Respublikos%20Vyriausyb%EBs%202008%20m.%20kovo%2012%20d.%20nutarimas%20Nr.%20257%20%20%2C%2C%20D%EB1%20Lietuvos%20Respublikos%20Vyriausyb%EBs%202004%20m.%20bir%FEelio%2014%20d.%20nutarimo%20Nr.%20746%20&tr2=2 [žiūrėta 2010 09 28];

narys T. Andžejevskis.¹²³ Jo nuomone, tokie kriterijai kelia grėsmę didesnės dalies lenkiškų kaimo mokyklų tolimesniam egzistavimui.¹²⁴

Iš dalies šis lenkų tautinės mažumos nerimas suprantamas, nes paprastai mokykla atlieka svarbų vaidmenį tautinės mažumos gyvenime - yra tam tikras bendruomenės telkimosi, socializacijos, tapatumo puoselėjimo centras. Ypač tai ryšku lenkų tautinėse mokyklose, kuriose „vyrauja ypatinga bendruomeniška aplinka, kurią mokyklos bendruomenė dažnai įvardina metafora „kaip šeima“.¹²⁵

Pastaraisiais metais Lietuvos Respublikoje vykdoma optimizacijos reforma tiesiogiai palietė visas Lietuvoje veikiančias bendrojo lavinimo ugdymo įstaigas, neišskiriant tų mokyklų, kur ugdymas vyksta lenkų mokymo kalba. Švietimo ir mokslo ministerijos 2010 m. vasario mėn. duomenimis,¹²⁶ jau dešimtmetį Lietuvos mokyklose dėl mažėjančio gimstamumo ir didėjančių emigracijos srautų mažėja mokinių skaičius tiek lietuvių, tiek tautinių mažumų mokyklose. 2009-2010 m.m. palyginti su 2008-2009 m. m., lenkų kalba mokosi 893 mokiniais mažiau ir 59 klasių komplektais sukomplektuota mažiau. Mažų klasių nekomplektavimu (pavyzdžiui, kai savivaldybių tarybos priima sprendimus nekomplektuoti tų klasių, kuriose mokosi 1-3 mokiniai; jungti kai kurias klases, kuriose mokosi mažas mokinių skaičius) siekiama racionaliau panaudoti valstybės lėšas ir užtikrinti aukštesnę mokymo kokybę visiems Lietuvos Respublikoje besimokantiems mokiniams.¹²⁷ Priminsime, kad sprendimus dėl klasių komplektavimo savivaldybių mokyklose priima savivaldybių tarybos.

Atkreiptinas dėmesys, kad vietovėse, kur sprendžiamas opus klasių komplektavimo klausimas, neretai turintis lemiamą įtaką visos mokyklos išlikimui, pasitaiko nesažiningos konkurencijos atvejų, kas skatina tautinę nesantaiką ir nacionalistines nuotaikas¹²⁸. Mokyklų konkurencijoje dėl moksleivių, svarbiausiais pritraukimo veiksniais tampa ugdymo kokybė, psichologinis klimatas, socialinė aplinka bei individualus dėmesys moksleiviui bei materialinės sąlygos. Tyrimo „Mokymosi prieinamumas

¹²³ Andžejevski T. Neišspręstos lenkų mažumos problemos Lietuvoje kelia grėsmę jos egzistencijai. http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=67%3Anierozwizane-problemy-spoeczności-polskiej-na-litwie-zagraaj-jej-egzystencji&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=lt [žiūrėta 2010 09 28];

¹²⁴ Ten pat;

¹²⁵ Merkys G. ir kt. Mokymosi tendencijos Vilniaus rajono mokyklose. http://www.ktu.lt/sociologija/index.php?url=gediminas_merkys.htm&lan= [2011 01 25];

¹²⁶ Kultūros ministerijos duomenys;

¹²⁷ Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys;

¹²⁸ Tyrimas „Mokymosi tendencijos Vilniaus rajono mokyklose“ parodė, kad „Vilniaus rajono savivaldybės politikų ir specialistų bei „Macierz Szkolna“ nariai išreiškė nepasitenkinimą esamomis klasių komplektavimo taisyklėmis, teigdami, jog jos yra nelanksčios, nepritaikytos daugiataučio rajono specifikai. Didžioji dalis apklaustųjų (dalis mokytojų, mokyklų vadovai, Rusų mokytojų asociacijos nariai, „Vilnija“ ir „Rytas“ nariai, Vilniaus apskrities viršininko administracijos specialistai, seniūnai) išreiškė nuomonę jog konkurencija dėl mokinių Vilniaus rajone nėra tipinė, nurodė žiną nesažiningos konkurencijos dėl moksleivių atvejų. Pastebėtina, jog dažnai mokyklos tam tikra mokomąja kalba ar vienos tautinės daugumos/mažumos atstovai dažnai kaltina kitos tautinės daugumos/mažumos ar mokyklos kita mokomąja kalba atstovus vykdant nesažiningą konkurenciją. Čia išryškėja tautinės nesantaikos elementas“// Merkys G. ir kt. Mokymosi tendencijos Vilniaus rajono mokyklose. http://www.ktu.lt/sociologija/index.php?url=gediminas_merkys.htm&lan= [2011 01 25];

Vilniaus rajono gyventojams“ rezultatai parodė, kad Vilniaus raj. veikiančios lenkiškos mokyklos turi geresnę materialinę bazę nei lietuviškos.¹²⁹

Lietuvos siekį per švietimą integruoti tautines mažumas į šalies visuomeninį gyvenimą, pabrėžiant konsultavimosi su lenkų tautine mažuma būtinybę ne kartą išreiškė ir Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė. Jos nuomone, Lietuvoje vykdoma švietimo reforma turėtų atitikti veidrodinį principą ir Lietuvos lenkams turi būti sudarytos ne blogesnės sąlygos mokytis gimtąja kalba nei lietuviams Lenkijoje.¹³⁰ Toks valstybės vadovės požiūris į tautinių mažumų švietimą atitinka tarptautinius standartus bei parodo, jog Lietuva - demokratinė valstybė, kuri civilizuotai kompromisu būdu nori spręsti savo piliečiams opius klausimus.

Apibendrinant, darytina išvada, kad Lietuvos vykdoma valstybinė politika tautinių mažumų švietimo srityje remiasi pagrindiniu siekiu - per švietimą integruoti tautines mažumas į Lietuvos visuomeninį, kultūrinį, socio-ekonominį ir pilietinį gyvenimą. Vargu, ar Lietuvos lenkų jaunimas, geriau išmokęs šalies, kurioje nuolat gyvena, valstybinę kalbą, giliau susipažinęs su to krašto istorija ir geografija, bus linkęs asimiliuotis, prarandant savąjį tapatumą. Atvirakščiai, jausdami valdžios rūpestį, turėdami visas sąlygas mokytis gimtosios kalbos ir gimtąją kalbą, sustiprindami valstybinės kalbos žinias, jie galės sėkmingai, lygiaverčiai su kitais įgyti išsilavinimą, konkuruoti darbo rinkoje, dalyvauti visuomeniniame gyvenime, o svarbiausia – jaustis visateisiais ir lojaliais Lietuvos visuomenės nariais.

2.1.6. Kalbų vartojimas

Apibūdindamas kalbų politikos problemas, J. Fishmanas teigė, kad „ši politika turi balansuoti tarp dviejų priešingų tendencijų, tenkindama jas abi: tautos vienybės palaikymo ir valstybės piliečių konsolidavimo.“¹³¹ Būtent šių elementų vis dažniau pasigendama mūsų visuomenėje, kai kyla vieša diskusija apie galimybes tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims viešai vartoti gimtąją kalbą greta valstybinės kalbos.

2.1.6.1. Vietovardžių rašymas tautinių mažumų kalba

Lenkų tautinės mažumos politinių lyderių teigimu, Lietuvoje nepakankamai užtikrinama teisė viešai vartoti tautinės mažumos kalbą rašant vietovardžių, gatvių pavadinimus bei bendraujant su administracinės valdžios institucijos atstovais gimtąja kalba tose vietovėse, kur kompaktiškai gyvena

¹²⁹ Merkys G. ir kt. Mokymosi tendencijos Vilniaus rajono mokyklose. http://www.ktu.lt/sociologija/index.php?url=gediminas_merkys.htm&lan= [2011 01 25];

¹³⁰ Grybauskaitė D. Lenkai švietimo srityje turės ne blogesnes sąlygas nei lietuviai Lenkijoje. <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-03-04-d-grybauskaite-lenkai-svietimo-srityje-tures-ne-blogesnes-salygas-nei-lietuviai-lenkijoje/59039> [žiūrėta 2011 03 15]

¹³¹ Fishman J. Nationality-nationalism and Nation=nationalism. Readings in the Sociology of Language. - The Hague-Mouton, 1968, p. 39-51.//Grumadienė L. Kaip įgyvendinsime kalbos politiką. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2007~D_20090908_194029-58917/DS.005.1.01.ETD [žiūrėta 2010 03 26];

tautinių mažumų atstovai. Kaip argumentas nurodoma, jog tokia teisė yra numatyta Pagrindų konvencijoje¹³², kurią kurią Seimas ratifikavo 2000 m. ir kuri yra sudedamoji Lietuvos teisinės sistemos dalis.¹³³

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2003-04-18 nutartyje dėl administracinės bylos Nr. 699-9/2003 konstatavo, kad Pagrindų konvencijos „nuostatos yra programinio pobūdžio ir nėra tiesiogiai taikytinos valstybių vidaus teisinėje sistemoje“.¹³⁴ Be to, Lietuva nėra pasirašiusi su kitomis valstybėmis sutarčių, įtvirtinančių tradicinių vietovių, gatvių pavadinimų ir kitų topografinių įrašų rašymą tautinių mažumų kalba.¹³⁵

Lietuvos Respublikos Konstitucijos¹³⁶ 14 straipsnyje ir Valstybinės kalbos įstatymo¹³⁷ 2 straipsnyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos valstybinė kalba yra lietuvių kalba.¹³⁸ 1999 m. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo konstatavo, kad valstybinė kalba (kaip konstitucinė vertybė) yra privalomai vartojama tik viešajame Lietuvos gyvenime; kitose gyvenimo srityse asmenys nevaržomai gali vartoti bet kokią jiems priimtina kalbą.¹³⁹ Informaciniai užrašai, priklausydami „viešojo Lietuvos gyvenimo“ sričiai, turi būti rašomi tik valstybine kalba. Tokią nuostatą įtvirtina ir Valstybinės kalbos įstatymo¹⁴⁰ 17 straipsnis. Šio įstatymo 18 straipsnis reglamentuoja, kad tik „tautinių bendrijų organizacijų pavadinimai, jų informaciniai užrašai greta valstybinės kalbos gali būti pateikiami ir kitomis kalbomis“.¹⁴¹ Todėl pagal dabar galiojančius teisės aktus vietovardžių, gatvių ir kitų topografinių užrašų pavadinimų rašymas tautinės mažumos kalba yra neteisėtas.

Galimybė rašyti informacinius užrašus tautinės mažumos kalba buvo įtvirtinta Tautinių mažumų įstatyme¹⁴² (nustoję galioti 20010-01-01), į kuri dažnai apeliuoja lenkų organizacijų lyderiai. Tautinių

¹³² Šios Konvencijos 11 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad *tose teritorijose, kuriose tradiciškai gausiai gyvena tautinei mažumai priklausantys asmenys, remdamosi savo teisinės sistemos reikalavimais, o prireikus ir sutartimis su kitomis valstybėmis, bei atsižvelgusios į konkrečias sąlygas, visuomenei skirtus tradicinius vietovių, gatvių pavadinimus ir kitus topografinius įrašus stengiasi daryti taip pat ir mažumos kaba, jeigu yra pakankamas tokio žymėjimo poreikis // Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija*. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=96635 [žiūrėta 2010 03 02];

¹³³ Andžejevski T. Neišspręstos lenkų mažumos problemos Lietuvoje kelia grėsmę jos egzistencijai. http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=67%3Anierozwizane-problemy-spoeczności-polskiej-na-litwie-zagraaj-jej-egzystencji&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=lt [žiūrėta 2010 09 28];

¹³⁴ Tautinių mažumų ir išeivijos departamento duomenys;

¹³⁵ Antrasis Pranešimas apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį. <http://www.urm.lt/index.php?142988016> [žiūrėta 2010 11 25];

¹³⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

¹³⁷ Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=170492&p_query=&tr2= [žiūrėta 2010 09 08];

¹³⁸ Ten pat;

¹³⁹ 1999 m. spalio 21 d. Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. <http://www.lrkt.lt/dokumentai/1999/n911021a.htm> [žiūrėta 2010 11 24];

¹⁴⁰ Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=170492&p_query=&tr2= [žiūrėta 2010 09 08];

¹⁴¹ Ten pat;

¹⁴² Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=22150&p_query=&tr2= [žiūrėta 2010 04 15];

mažumų įstatymo 5 straipsnis nusakė, kad „administraciniuose teritoriniuose vienetuose, kuriuose kompaktiškai gyvena kuri nors tautinė mažuma, informaciniai užrašai greta lietuvių kalbos gali būti ir tautinės mažumos (vietinė) kalba“.¹⁴³

Nors per dvidešimt nepriklausomybės metų Lietuvos Respublikos Vyriausybė ne kartą bandė inicijuoti šių įstatymų sureguliuavimo nagrinėjimą, aukščiausiajame valdžios lygmenyje esminiai sprendimai nebuvo priimti. Politinės valios stoka siekiant aiškiai sureguliuoti topografinių užrašų rašymo teisinį reglamentavimą, dvigubi standartai (kai vieni ne valstybine kalba viešai parašyti užrašai toleruojami (daugiausia anglų kalba), o kiti draudžiami), sudarė terpę įvairioms politinių jėgų spekuliacijoms ir Lietuvos įstatymų pažeidinėjimams. Praktika rodo, kad administracinės baudos neturi realaus prevencinio poveikio priversti dalies šalies piliečių laikytis Lietuvos teisės aktuose nustatytų įsipareigojimų. Nevalstybine kalba parašyti gatvių pavadinimų užrašai toliau išlieka kaboti, o spaudoje vis pasigirsta naujų atvejų apie neteisėtai pakabintus užrašus.

Akivaizdu, kad dabar susiklosčiusi situacija neprisideda prie tautinės tolerancijos skatinimo visuomenėje, bet, priešingai, sudaro sąlygas tautinei nesantaikai, piliečių dezintegracijai bei nacionalistinėms nuotaikoms (tai rodo straipsnių ir komentarų gausa Internete, kuri yra puiki medžiaga naujam moksliniam tyrimui apie tautinio (ne)pakantumo apraiškas žiniasklaidoje).

Europarlamentaro Vytauto Landsbergio teigimu, raginantys kabinti užrašus nevalstybine kalba, pažeidžia Lietuvos įstatymus, Lietuvos ir Lenkijos sutarties 1-ojo straipsnio nuostatas, kurios įtvirtina tautinių mažumų lojalumą savo valstybei. „Lojalumas... tai šalies įstatymų pripažinimas ir jų laikymasis. Ragini pažeisti - esi labai neloyalus. Arba ragink pakeisti įstatymą ir tik tada – lenteles,“ – kaip išeitį sprendžiant dvikalbių užrašų rašymo klausimą siūlantis V. Landsbergis¹⁴⁴.

Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijoje, kuria remiantis bus kuriamas Tautinių mažumų įstatymas, numatoma įtvirtinti galimybę „gyvenamosiose vietovėse, kuriose gyvena ne mažiau kaip 1/3 (nuo bendro gyventojų skaičiaus, remiantis paskutinio Gyventojų surašymo duomenimis) tautinei mažumai priklausančių asmenų, greta vietovių, gatvių ir kitų topografinių objektų oficialiųjų pavadinimų valstybine kalba teikti ir tradicinius pavadinimus tautinių mažumų kalbomis. Pavadinimai tautinių mažumų kalbomis nebus laikomi oficialiaisiais pavadinimais, jų teikimo būdus ir tvarką nustatys Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Gyvenamųjų vietovių, kurioms taikomos šio punkto nuostatos, sąrašą tvirtins Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“¹⁴⁵ Tokios nuostatos neprieštarautų Lietuvos Respublikos

¹⁴³ Ten pat;

¹⁴⁴V. Landsbergis Dėl Lenkijos ir Lietuvos santykių. http://www.alfa.lt/straipsnis/10467737/?Del.Lenkijos.ir.Lietuvos.santykiu=2011-01-26_07-51 [žiūrėta 2011 01 28];

¹⁴⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas Dėl tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijos patvirtinimo. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=74726&p_query=&p_tr2=&p_org=84&p_fix=y&p_gov=y [žiūrėta 2011 02 14];

Konstitucijai¹⁴⁶ bei atitiktų Pagrindų konvencijos¹⁴⁷ ir Lietuvos – Lenkijos sutarties nuostatas. Kita vertus, neabejotinai bus reikšmingas mokslininkų ir kitų specialistų vaidmuo, išaiškinant, kokie užrašai Lietuvoje yra tradiciniai. Neatmetama prielaida, jog gali kilti nemažai diskusijų ir dėl santykinės gyventojų dalies išraiškos.

Atkreiptinas dėmesys, kad galimybė rašyti dvigubus užrašus administraciniuose vienetuose, kur tautinės mažumos sudaro nustatytą procentą tos vietovės gyventojų, yra numatyta daugelyje Europos Sąjungos šalių (pavyzdžiui, Lenkijoje, Čekijoje, Vengrijoje, Austrijoje ar net mūsų kaimyninėje valstybėje Estijoje¹⁴⁸).

2.1.6.2. Tautinių mažumų kalbų vartojimas, bendraujant su administracinės valdžios institucijomis.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos¹⁴⁹ 14 straipsnyje lietuvių kalba įtvirtinta kaip valstybinė, t. y. ją privalu vartoti viešajame Lietuvos gyvenime. Iki 2010 metų sausio 1 d. galiojęs Tautinių mažumų įstatymas¹⁵⁰ užtikrino galimybę tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims vartoti tautinės mažumos kalbą, bendraujant su administracinės valdžios institucijomis. Dabar kalbų teisinį statusą reglamentuoja Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo¹⁵¹ ir Pagrindų konvencijos¹⁵² nuostatos. Valstybinės kalbos įstatymas¹⁵³ aiškiai apibrėžia, kad Lietuvoje tautinėms mažumoms priklausantys asmenys privačiai žodžiu ir raštu bei savo religinių bendruomenių gyvenime ir įvairiuose bendruomenės renginiuose gali vartoti gimtąsias arba kitas kalbas. Lietuvos lenkai kaip ir kitos tautinės mažumos savo gimtąją kalbą laisvai vartoja šeimose ir bendruomeniniame gyvenime.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo¹⁵⁴ 4 straipsnio nuostatomis, Lietuvos Respublikoje veikiančios institucijose, įstaigose, įmonėse ir organizacijose raštvedyba,

¹⁴⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

¹⁴⁷ Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=96635 [žiūrėta 2010 03 02];

¹⁴⁸ Third Report submitted by Estonia on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/PDF_3rd_SR_Estonia_en.pdf [žiūrėta 2011 01 24];

¹⁴⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> (1992, Žin., 33-1014) [žiūrėta 2010 09 06];

¹⁵⁰ Tautinių mažumų įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=18856&p_query=tautini%F8%20ma%FEum%F8%20E1statymas&p_tr2=2 [žiūrėta 2011 03 15]

¹⁵¹ Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=170492&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2010 09 08];

¹⁵² Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=96635 [žiūrėta 2010 03 02];

¹⁵³ Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo 1 straipsnyje pažymėta, kad „įstatymas nereglamentuoja Lietuvos gyventojų neoficialaus bendravimo ir religinių bendruomenių bei asmenų priklausančių tautinėms mažumoms, religinių kalbos“// Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=170492&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2010 05 05];

¹⁵⁴ Ten pat;

apskaita, atskaitomybė, finansiniai bei techniniai dokumentai privalo būti tvarkomi valstybine kalba.¹⁵⁵ Valstybinės kalbos įstatymo 10 straipsnyje įtvirtinta, kad „oficialūs valstybės ir savivaldos institucijų, valstybės įstaigų, įmonių organizuojami renginiai (sesijos, suvažiavimai, susirinkimai, posėdžiai, pasitarimai ir kiti) vyksta valstybine kalba. Tais atvejais, kai kalbėtojas vartoja kitą kalbą, turi būti verčiama į valstybinę kalbą.“¹⁵⁶

1999 metais buvo priimtas Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas,¹⁵⁷ kuris numato, kad valstybės institucijos privalo išnagrinėti prašymus, pateiktus ne valstybine kalba. Praktika rodo, kad kompaktiškai lenkų tautinės mažumos gyvenamose teritorijose (Šalčininkų, Vilniaus, Trakų rajonų savivaldybėse) vietos valstybės institucijose ir įtaigose, bendraujama ta kalba, kuri yra priimtina abiem pusėms, t.y. institucijos ar įstaigos darbuotojui ir interesantui.¹⁵⁸ Be to, Šalčininkų, Vilniaus, Trakų, Švenčionių rajonų savivaldybių tinklalapiuose oficiali informacija pateikiama valstybine ir tautinių mažumų (lenkų, rusų) kalbomis. Neretai bendrojo lavinimo mokyklose lenkų mokomąja kalba oficialūs renginiai vedami lietuvių ir gimtąja lenkų kalbomis.

Lietuvoje asmenims, nemokantiems valstybinės kalbos, garantuota teisė naudotis vertėjo paslaugomis dalyvaujant teisiniuose veiksmuose, administracinių bylų teisenos, administracinės teisės pažeidimų, baudžiamojo ir civilinio proceso bylų nagrinėjimo metu.¹⁵⁹

Taigi, de facto ir de jure, nepažeidžiama Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutarties¹⁶⁰ 15 straipsnio nuostatai dėl tautinių mažumų kalbų vartojimo įtaigose, ypač tuose administraciniuose – teritoriniuose vienetuose, kuriuose didelę dalį gyventojų sudaro tautinė mažuma.

Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijoje yra numatyta įtvirtinti galimybę „gyvenamosiose vietovėse, kuriose gyvena ne mažiau kaip 1/3 (nuo bendro gyventojų skaičiaus, remiantis paskutinio Gyventojų surašymo duomenimis) tautinei mažumai priklausančių asmenų, kreiptis tautinės mažumos kalba į teritorinius valstybinio ir savivaldybių

---

¹⁵⁵ Ten pat;

¹⁵⁶ Ten pat;

¹⁵⁷ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=198296 [žiūrėta 2010 05 08];

¹⁵⁸ Antrasis pranešimas apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį. <http://www.urm.lt/index.php?142988016> [žiūrėta 2010 11 25];

¹⁵⁹ Antrasis pranešimas apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį. <http://www.urm.lt/index.php?142988016> [žiūrėta 2010 11 25];

¹⁶⁰ Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=11154&p_query=Lietuvos%20Respublikos%20ir%20Lenkijos%20Respublikos%20draugi%20F0k%20F8%20santyki%20ir%20gero%20kaimyninio%20bendradarbiavimo%20sutartis&p_r2=2 [žiūrėta 2010 02 14];

administravimo subjektus, jeigu asmuo, priklausantis tautinei mažumai, to prašo. Gyvenamųjų vietovių, kurioms taikomos šio punkto nuostatos, sąrašą tvirtins Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“¹⁶¹

2.1.6.3. Vardų, pavardžių rašymas gimtąja kalba

Lenkų bendruomenė pageidauja, kad asmenų, priklausančių tautinėms mažumoms, vardai ir pavardės asmens tapatybės dokumentuose būtų rašomi tautinių mažumų kalba.

Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose vardų ir pavardžių rašymą asmens dokumentuose, įtvirtinta, kad asmenų (taip pat ir tautinėms mažumoms priklausančių) vardai ir pavardės išduodamuose asmens dokumentuose rašomos lietuviškais rašmenimis. Tokias nuostatas reglamentuoja Lietuvos Respublikos paso įstatymas¹⁶² bei Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės įstatymas¹⁶³. Atkreiptinas dėmesys, kad dar 1999 m. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas išaiškino, kad Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo 2 punktas „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatoms bei nepažeidžia jose įtvirtintų pamatinių žmogaus teisių ir laisvių.¹⁶⁴

Simboliška, kad 2010 m. balandžio 8 d. - tą pačią dieną, kai šviesios atminties Lenkijos prezidentas L. Kačinskis lankėsi su oficialiu vizitu Lietuvoje - Lietuvos Respublikos Seimas skubos tvarka nagrinėjo ir atmetė Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasiūlytą liberalų projektą dėl vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose nelietuviškais rašmenimis.

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnybos pateiktame įstatymo projekte¹⁶⁵ buvo siūloma numatyti asmenvardžių rašymą ne tik lietuviškais, bet ir kitais lotyniško pagrindo rašmenimis, naudojant nelietuviškas raides (pvz., w, q, x). Tikėtasi, kad numatant galimybę asmenvardžius rašyti kitais lotyniško pagrindo rašmenimis, išsispręs Lietuvos Respublikos piliečių, susituokusių su užsieniečiais ir pasirinkusių jų pavardes, jų vaikų,

Dar prieš šio įstatymo projekto svarstymą, o ypač po jo, Lietuvos visuomenė pasiskirstė į dvi grupes – vieni pasisakė už integracines įstatymo projekto siūlomas nuostatas įteisinti asmenvardžių

¹⁶¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas Dėl tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijos patvirtinimo. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=74726&p_query=&p_tr2=&p_org=84&p_fix=y&p_gov=y [žiūrėta 2011 02 14];

¹⁶² Lietuvos Respublikos paso įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=280169&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2011 03 12]

¹⁶³ Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=384398 [žiūrėta 2011 03 12]

¹⁶⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1999 m. spalio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. <http://www.lrkt.lt/dokumentai/1999/n911021a.htm>, [žiūrėta 2011 01 28];

¹⁶⁵ Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymas XIP -1644 (2). http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=368047&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2010 04 13];

rašybą lotyniškais rašmenimis nelietuviškomis raidėmis¹⁶⁶, taip užtikrinant strateginės partnerystės su Lenkija plėtotę, kiti – nusiteikę prieš, esą Lietuvos Respublikos Konstitucijai įstatymo priėmimas keltų grėsmę lietuviškos identiteto išsaugojimui.¹⁶⁷

2009 m. lapkričio 6 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas priėmė sprendimą¹⁶⁸, kuriame nutarta, kad Lietuvos Respublikos piliečio pase įrašius asmens vardą ir pavardę valstybine kalba, to paties paso kitų įrašų skyriuje *galima* įrašyti asmens vardą ir pavardę kitokiais, ne lietuviškais, rašmenimis ir nesugramatinta forma, kai asmuo to pageidauja; toks asmens vardo ir pavardės įrašas paso kitų įrašų skyriuje nelietuviškais rašmenimis *neturėtų būti prilygintas įrašui apie asmens tapatybę valstybine kalba*.¹⁶⁹ Tikėtasi, kad šis išaiškinimas padės baigti diskusijas dėl Lietuvos lenkų reikalavimų, kad dokumentuose jų pavardės būtų rašomos ne vien lietuviškais, bet ir lenkiškais rašmenimis.

Mokslininkės Ingos Baranauskienė¹⁷⁰ siūlo asmens originalią vardo ir pavardės formą gimtąja kalba nurodyti kaip papildomą informaciją atskirame puslapyje. Pasak mokslininkės, įteisinant asmenvardžių rašybą tik lotyniškais rašmenimis, būtų pažeidžiamas lygiateisiškumo principas, todėl „papildomas įrašas yra vienintelis būdas užtikrinti, kad originalios vardo ir pavardės formos įrašymo į dokumentus teisė būtų vienodai prieinama visų Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų atstovams – įskaitant tuos, kurių gimtosios kalbos rašyba yra grindžiama nelotyniško pagrindo rašmenimis“.¹⁷¹

Toks modelis įtvirtintas Latvijos įstatymuose¹⁷², kur reglamentuota, kad asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose asmenvardžiai perrašomi pagal skambesį naudojant tik latviškos abėcėlės raides. Tačiau asmeniui pageidaujant ir pateikus tai įrodančius dokumentus, asmens originali pavardės forma gali būti įrašoma lotyniškais rašmenimis antrame paso puslapyje.

Panašų modelį siūlo Seimo nariai Gintaras Songaila ir Rytis Kupčinskas, Lietuvos Respublikos Seimui pateikdami svarstyti *Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projektą XIP – 1668*.¹⁷³ Šiame įstatymo projekte pabrėžiamas Lietuvos valstybės, jos konstitucinių ir teisinių tradicijų tęstinumas (taip pat ir konstitucinio valstybinės lietuvių kalbos principo tęstinumas), o taip pat istorinė pareiga puoselėti lietuvių kalbą, nesiaurinti jos viešojo vartojimo sričių. Įstatymo projekte numatomas nelietuviškos kilmės vardus ir pavardes asmens dokumentuose perrašyti lietuviška

¹⁶⁶ Prezidentės patarėjas. Bus ieškoma būdų kaip spręsti nelietuviškų vardų ir pavardžių rašymo klausimą. <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/prezidentes-patarejas-bus-ieskoma-budu-kaip-sprest-nelietuvisku-vardu-ir-pavardziu-rasy-mo-klausima.d?id=31019397> [žiūrėta 2010 04 13];

¹⁶⁷ Iešmantas G. Rodant kelią, teikiant prasmę. Kalba ir mes (antras papildytas leidinys). – Vilnius: Žuvėdra, 2010.- 255 p.-ISBN 978-9955-669-61-6;

¹⁶⁸ <http://www.lrkt.lt/Dokumentai2009.html> [žiūrėta 2011 01 28];

¹⁶⁹ Ten pat;

¹⁷⁰ Baranauskienė I. Kieno nacionalizmas egoistiškesnis? <http://www.voruta.lt/kieno-nacionalizmas-egoistiskesnis/> [žiūrėta 2011 02 10];

¹⁷¹ Ten pat;

¹⁷² Official Language Law. <http://izm.izm.gov.lv/laws-regulations/2292.html> [žiūrėta 2011 02 10];

¹⁷³ Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymas XIP – 1688. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=363707&p_query=&p_tr2=; [žiūrėta 2010 04 13];

forma, o originalią lotyniškos kilmės pavardės formą, piliečiui pageidaujant, už žyminį mokestį įrašyti paso kitų užrašų skyriuje.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė Lietuvos Respublikos Seimui 2010 m. birželio 16 d. nutarimu Nr. 793¹⁷⁴ pasiūlė klausimą dėl vardų ir pavardžių reglamentavimo tobulinimo svarstyti po to, kai Europos Sąjungos Teisingumo Teismas išnagrinės Runevič-Vardyn bylą, kur pareiškėja reikalauja, kad Lietuvos Respublikos dokumentuose jos vardas, mergautinė ir po santuokos įgyta pavardė būtų rašomi lenkų kalbos rašmenimis.¹⁷⁵ Tikėtina, kad atsižvelgus į Europos Tarybos Teisingumo teismo sprendimo išaiškinimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė teiks pakartotinai vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projektą.

Sprendimą įteisinti lotyniškais rašmenimis nelietuviškų raidžių rašybą palaikė ir Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, tačiau neatmetė prielaidos, kad šis klausimas tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje gali būti politizuotas.¹⁷⁶ Šiai nuomonei pritaria ir Mykolo Romerio universiteto Politiko mokslų katedros profesorius Antanas Kulakauskas, teigdamas, jog asmenvardžių rašymas yra politinis klausimas, kurio iki šiol Lietuvos valdžia nesugebėjo išspręsti, ir kuris tampa „santykių su Lenkija klausimu“.¹⁷⁷ Nesprendžiant asmenvardžių rašymo klausimo, klaidinga būtų manyti, kad sustiprės lietuvių pozicijos; priešingai, taip tik pagausės „besikreipiančių į tarptautines organizacijas“ būrys.¹⁷⁸ Politologas kaip išeitį siūlo Valstybinei lietuvių kalbos komisijai priimti sprendimus dėl liberalesnės rašybos dokumentuose, taip išvengiant šio klausimo svarstymo Seime.¹⁷⁹

Apibendrinant, teigtina, kad Lietuvoje neišspręstas vietovardžių, vardų ir pavardžių rašymo bei bendravimo su administracijos institucijų atstovais gimtąja kalba klausimai. Visa tai sudaro prielaidas skirtingoms interpretacijoms, politinėms manipuliacijoms bei nacionalistinių nuotaikų augimui šalyje, kas silpnina tautinių mažumų integraciją bei skatina tam tikrų grupių atskirtį.

---

¹⁷⁴ 2010 m. birželio 16 d. nutarimu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 793 Dėl Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projekto Nr. XIP – 1668. <http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=A0E9EF92-C2B7-4FC7-B0A1-982C4EFAABC5> [žiūrėta 2011 02 10];

¹⁷⁵ Ten pat;

¹⁷⁶ Dėl lenkiškų pavardžių bus ieškoma išeičių. <http://www.diena.lt/naujienos/lietuva/del-lenkisku-pavardziu-rasymo-bus-ieskoma-iseiciu-272499>; [žiūrėta 2010 05 06];

¹⁷⁷ Politologas. Reikėtų suprasti, kad Lenkija svarbesnė Lietuvai, nei lietuviai lenkams. <http://www.lrytas.lt/print.asp?data=&k=news&id=12707380071269033714> [žiūrėta 2010 04 13];

¹⁷⁸ Ten pat;

¹⁷⁹ Ten pat;

2.2. Politinė integracija

2.2.1. Teisė į pilietybę

Lietuvoje teisę įgyti Lietuvos pilietybę reglamentuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija¹⁸⁰ ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas¹⁸¹, taip įtvirtinant visiems Lietuvos piliečiams vienodas galimybes į „visas socialines ekonomines, politines ir asmenines teises bei laisves, kurias skelbia ir garantuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija¹⁸², įstatymai ir kiti teisės aktai, taip pat Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys.“ Be to, šiame straipsnyje įtvirtinama, jog „Lietuvos Respublikos pilietis turi laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos, įstatymų ir kitų teisės aktų, taip pat Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, vykdyti jų nustatytas pareigas, saugoti Lietuvos Respublikos interesus, padėti stiprinti jos galią ir autoritetą, būti jai ištikimas.“¹⁸³ Dviguba pilietybė Lietuvoje negalima, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, didesnė dauguma lenkų tautybės asmenų pasinaudojo jiems įstatymų suteikta proga ir priėmė Lietuvos Respublikos pilietybę, įgaudami lygiavertes su kitais piliečiais pilietines ir politines teises. 2001 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, 737 asmenys turėjo Lenkijos pilietybę (kas sudarė 0,7 proc. visų gyventojų), didesnė jų dalis gyveno Vilniaus apskrityje,¹⁸⁴ tuo tarpu 2010 m. – 0,5 proc. visų Lietuvos gyventojų. Nėra duomenų, kiek iš jų turėjo Lietuvos Respublikos pilietybę.¹⁸⁵

Nuo 2007 m. Lenkija įstatymų nustatyta tvarka pradėjo išdavinėti „Lenkų korta“ šalyse kaimynėse gyvenantiems asmenims kurie gali įrodyti, lenkų kilme.¹⁸⁶ Lenkijos ambasados Lietuvoje duomenimis, 2010 m. „Lenko kortos“ gavo apie 900, o per pastaruosius trejus metus - 3230 Lietuvos piliečių.¹⁸⁷ Dokumentas suteikia jos savininkui įvairių praktinių lengvatų (lengvatą naudotis visuomeniniu transportu, nemokamai lankytis valstybiniuose muziejuose, galimybę nemokamai mokytis, ūmios ligos atveju gauti būtiną medicinos pagalbą ir kt.).¹⁸⁸

Tačiau „Lenkų korta“ susilaukė nevienareikšmio Lietuvos visuomenės vertinimo. Politologas K. Girnius šį dokumentą vertina kaip teigiamą reiškinį, nes šiais globalizacijos laikais rūpintis savo

¹⁸⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

¹⁸¹ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=389252 [žiūrėta 2011 02 01];

¹⁸² Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

¹⁸³ Ten pat;

¹⁸⁴ 2001 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenys. <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2632> [žiūrėta 2011 02 01];

¹⁸⁵ 2009 m. Gyventojų registro tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos Gyventojų registro duomenų centrinės bazės duomenys. http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280_L [žiūrėta 2011 02 01];

¹⁸⁶ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka. <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20071801280> [žiūrėta 2011 02 01];

¹⁸⁷ [žiūrėta 2011 01 015];

¹⁸⁸ Ustawa z dnia 7września 2007 r. o Karcie Polaka. <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServletid=WDU20071801280> [žiūrėta 2011 02 01];

tautiečiais užsienyje yra svarbu.¹⁸⁹ Tuo tarpu Ričardo Maceikianeco nuomone „Lenkų korta“ nenaudinga Lietuvai, nes dar labiau pagilina Vilniaus rajone gyvenančių tautinių mažumų dezintegraciją ir saviizoliaciją „kelia grėsmę jų socialinei ir ekonominei raidai“ bei destabilizuoja padėtį valstybėje.¹⁹⁰

Akivaizdu, kad „Lenkų kortos“ teisinis reglamentavimas nepažeidžia tarptautinėje teisėje įtvirtintų normų, tačiau pats dokumento turinys ir jo išdavimo tvarka kelia nemažai abejonių. Pirma, nors dokumentas nesuteikia jo savininkams Lenkijos Respublikos pilietybės, tačiau „Lenkų kortos“ 3 str. nuostata, teigia, kad „Lenko korta“ yra dokumentas, patvirtinantis priklausomybę Lenkų tautai (*Karta Polaka jest dokumentem potwierdzającym przynależność do Narodu Polskiego*)¹⁹¹. Antra, dokumentas išduodamas tik tam tikrai daliai lenkų kilmės asmenų (daugiausia gyvenančių Rytu Europos šalyse). Tai rodo, jog jis nėra universalus dokumentas, taikomas visiems lenkų kilmės asmenims, gyvenantiems už Lenkijos ribų. Trečia, dokumentą siekiantys gauti asmenys turi raštu pareikšti savo valią priklausyti lenkų tautai, o tai reiškia tam tikrus įsipareigojimus ir pasižadėjimus kitai valstybei. Tai patvirtino ir Seimo teisininkai, išnagrinėję Lenko kortos išdavimo aplinkybes.¹⁹²

2009 m. BNS užsakymu rinkos tyrimų bendrovės RAIT atliktos apklausos rezultatai parodė, kad daugiau kaip ketvirtadalis Lietuvos gyventojų išreiškė nuomonę, jog „Lenko kortos“ priėmimas reiškia įsipareigojimus kitai valstybei bei apie penktadalis respondentų teigė, jog tokio dokumento įsigijimas prieštarauja Lietuvos piliečių įsipareigojimams Lietuvos valstybei.¹⁹³

2009 m. birželio viduryje Seimas nepritarė iniciatyvai kreiptis į Konstitucinę Teismą dėl "Lenko kortos" suderinamumo su Seimo nario mandatu, todėl ir lieka neaišku, ar Lietuvos valdžia pasielgė principingai savo institucijos atžvilgiu, leisdama "Lenko kortą" turintiems Lietuvos piliečiams tapti ir Seimo nariais bei pretenduoti į pareigas, kurios reikalauja priesaikos Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Iki šiol nėra aiškios oficialios Lietuvos valdžios pozicijos, išskyrus 2009 m. tuometinio Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos atstovo nuomonę, kad Lenkų kortos gavimas nesietinas su priesaika Lenkijai¹⁹⁴ bei tuometinio Seimo užsienio reikalų komiteto vadovo pažado, jog bus

¹⁸⁹ Girnius K. Lenkija joks strateginis Lietuvos partneris. <http://www.vrps.lt/iandieN=spauoje/433-kgirnius-lenkija-joks-strateginis-lietuvos-partneris> [žiūrėta 2011 01 29];

¹⁹⁰ <http://www.balsas.lt/naujiena/225974/rysard-maceikianec-ir-vel-zaidimas-lenku-korta/2> [žiūrėta 2011 01 29];

¹⁹¹ Ustawa z dnia 7września 2007 r. o Karcie Polaka. <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServletid=WDU20071801280> [žiūrėta 2011 02 01];

¹⁹² <http://www.civis.lt/lenko-korta-turi-pasizadejimo-pozymiu-teigia-seimo-teisininkai-3757.html> [žiūrėta 2011 02 01];

¹⁹³ Ketvirdalis gyventojų mano, kad „lenko korta“ ar „ruso korta“ reiškia įsipareigojimus kitai valstybei. <http://www.diena.lt/naujienos/lietuva/ketvirtadalis-mano-kad-lenko-ar-ruso-korta-reiskia-isipareigojimus-kitai-valstybei-233611> [žiūrėta 2011 02 03];

¹⁹⁴ Lietuvos URM. Lenko korta su priesaika Lenkijai neturi nieko bendra/<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/lietuvos-urm-lenko-korta-su-priesaika-lenkijai-neturi-nieko-bendra.d?id=19415453> [žiūrėta 2011 02 03];

gilinamasi į galimas tokių dokumentų pasekmes, jei Lietuvoje būtų dalijamos trečiųjų šalių tautiečių kortos.¹⁹⁵

2.2.2. Dalyvavimas politiniame gyvenime. Politinės partijos

Lietuvos Respublikos Konstitucija¹⁹⁶ ir kiti teisės aktai įtvirtina tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims galimybę dalyvauti visuomeniniame, politiniame gyvenime. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje numatyta, kad „piliečiai turi teisę dalyvauti valdant savo šalį tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus“.¹⁹⁷ Šios teisės atitinka tarptautinių teisės aktų nuostatas (Lietuvos Respublikoje galiojančių Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 21 straipsnyje ir Tarptautinių pilietinių ir politinių teisių pakto 25 straipsnyje, kuriame apibrėžiama „teisė dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus“¹⁹⁸).

Lietuvos piliečiams įstatymų nustatyta tvarka sudarytos sąlygos steigti politines partijas. Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo 4 str. draudžia politinių partijų ir politinių organizacijų steigimą ir veiklą „jeigu jų programiniuose dokumentuose propaguojama ar veikloje praktikuojama rasinė, tautinė, religinė, socialinė nelygybė ir neapykanta, autoritarinio ar totalitarinio valdymo, valdžios užgrobimo prievarta metodai, žmogaus teisių ir laisvių, viešosios tvarkos pažeidimai, kitokios idėjos ir veiksmai, prieštaraujantys Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos įstatymams ir yra nesuderinami su visuotinai pripažintomis tarptautinės teisės normomis.“¹⁹⁹

Lietuvoje politinis tautinių mažumų atstovavimas yra užtikrinamas per tautinių mažumų partijas ir kitas įsteigtas politines partijas. 2011 m. balandžio mėn. Registrų centro duomenimis, Lietuvoje įregistruota vienintelė politinė lenkų partija - Lietuvos lenkų rinkimų akcija (LLRA).²⁰⁰ Iki 2010 m. vidurio veikusi Lietuvos lenkų liaudies partija atsisakė tautinės ir regioninės partijos įvaizdžio. Ši partija pasivadino Respublikonų lyga, kurios gretas papildė gausus lietuvių visuomenės ir kultūros veikėjų būrys. Respublikonų lyga gins tradicines krikščioniškas vertybes šeimoje ir visuomenėje, sieks glaudesnės Lietuvos integracijos į euroatlantines struktūras bei tautinių santykių darnos Lietuvoje.²⁰¹

¹⁹⁵ <http://www.diena.lt/naujienos/lietuva/seimo-komitetas-nuramino-sunerimusius-del-lenko-kortos-244629> [žiūrėta 2011 02 05];

¹⁹⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

¹⁹⁷ Ten pat;

¹⁹⁸ Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=174848&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2010 12 15];

¹⁹⁹ Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymas; http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=230771&p_query=&p_tr2=, [žiūrėta 2011-01-29];

²⁰⁰ <http://www.registrucentras.lt> [žiūrėta 2011 03 01];

²⁰¹ <http://www.balsas.lt/naujiena/386246/respublikonu-lyga-nenuleidzia-ranku> [žiūrėta 2011 03 01];

2.2.3. Dalyvavimas rinkimuose

Lietuvos Respublikos įstatymai užtikrina teisę į demokratiškus (visuotinius, lygius, tiesioginius ir slaptus) rinkimus: visi Lietuvos piliečiai, nepriklausomai nuo tautybės, rasės ar įsitikinimų, turi teisę rinkti ir būti išrinktu į Lietuvos Respublikos Prezidento, Seimo nario, Europos parlamento nario bei savivaldybės tarybos nario pareigas.

Petro Ragauskio nuomone, teisę į demokratinius rinkimus (t.y. tiek teisę rinkti, tiek ir teisę būti išrinktam) užtikrinantys įstatymai Lietuvoje įgyvendinami tinkamai.²⁰² Esminių pažeidimų nėra konstatavę nei nacionaliniai bei tarptautiniai teismai, nei žmogaus teisių apsauga užsiimančios institucijos bei kitos organizacijos, nei tarptautiniai stebėtojai. Tai patvirtina ir tarptautinių nevyriausybinių organizacijų „Freedom House“ 2010 m. atlikta ataskaita, kurioje Lietuva gavo aukščiausią įvertinimą ir vadinama laisva šalimi, užtikrinančia politines ir pilietines teises.²⁰³

2004 m. rinkimuose į Lietuvos Respublikos Seimą 2 LLRA atstovai buvo išrinkti į Lietuvos Seimą, o 2008 m. trims šios organizacijos nariams (V. Tomaševskiui, M. Mackevičiui, J. Narkevičiui) buvo suteiktas Seimo nario mandatas.

2009 m. gegužės mėn. LLRA pirmininkas V. Tomaševskis dalyvavo Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose.²⁰⁴ 2009 m. birželio 7 d. pirmą kartą Lietuvoje vyko rinkimai į Europos Parlamentą. Šiuose rinkimuose dalyvavo ir lenkų tautinių mažumų politinė partija – LLRA, kurios pirmininkas V. Tomaševskis buvo išrinktas į Europos Parlamentą.²⁰⁵

Pagal Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo naujos redakcijos 83 straipsnio 2 dalies nuostatą²⁰⁶, kuri įsigaliojo nuo 2010 m. liepos 20 d., partijos, politinės organizacijos kandidatų sąrašas gali gauti savivaldybės tarybos narių mandatų (dalyvauja skirstant mandatus) tik tuo atveju, jeigu už kandidatų sąrašą balsavo ne mažiau kaip 4 procentai, o už partijų jungtinį kandidatų sąrašą ir išsikėlusių kandidatų jungtinį sąrašą – ne mažiau kaip 6 procentai rinkimuose dalyvavusių rinkėjų. Be to, dar labiau išplėtos nuolatinių administracinio teritorinio vieneto (savivaldybės) gyventojų galimybės dalyvauti vietos reikalų sprendime, nes kandidatus į savivaldybės tarybos narius gali kelti ne tik partijos.

²⁰² Ragauskas P., Teisė dalyvauti valdant šalį ir kitaip tvarkant viešuosius reikalus//Žmogaus teisės Lietuvoje, Vilnius: Teisės institutas, p. 14-33- ISBN 9955-9821-2-8.

²⁰³ <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7864>[žiūrėta 2011 02 22];

²⁰⁴ http://www.vrk.lt/lt/naujienos/patvirtinti_galutiniai_rinkimu_respublikos_prezidento_rinkimu_rezultatai.html [žiūrėta 2011 02 22];

²⁰⁵ http://www.vrk.lt/2009_ep_rinkimai/output_lt/rinkimu_diena/index.html [žiūrėta 2011 02 22];

²⁰⁶ Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=389911 Žin., 2010, Nr. 86-4523 (2010-07-20)) [žiūrėta 2011 02 24];

Nuo 2003 m. gruodžio 30 d. teisė dalyvauti savivaldybių tarybų narių rinkimuose nebesiejama su pilietybės cenzu. Teisė rinkti ir būti išrinktu savivaldybės tarybos nariu turi bet kuris Europos Sąjungos šalių pilietis, deklaravęs gyvenamąją vietą ir turintis nuolatinį leidimą gyventi Lietuvoje. Tokia teisė atitinka Europos Sąjungos (Mastrichto) sutarties nuostatas²⁰⁷, siekiant pagerinti ES piliečių integraciją. Šia teise pasinaudojo ir Lenkijos pilietybę turintis Jacekas Janas Komaras, kuris 2011 m. kaip nepriklausomas kandidatas dalyvavo Vilniaus miesto savivaldybės tarybos rinkimuose.²⁰⁸

2011 m. vasario 27 d. Lietuvoje įvykusiųose savivaldybių tarybų rinkimuose LLRA ir Rusų Aljanso koalicija "Valdemaro Tomaševskio blokas" gavo 61 mandatą, papildomai 4 mandatus LLRA gavo kandidatavusi atskirai.²⁰⁹

Absoliučią daugumą mandatų į savivaldybių tarybas Lietuvos lenkų rinkimų akcija – 22 iš 25 - laimėjo Šalčininkų rajone, 11 mandatų (iš 51) Vilniaus mieste, 19 mandatus (iš 27) Vilniaus rajone, 2 mandatus (iš 31) Klaipėdoje, 4 mandatus (iš 25) Švenčionių rajone, 5 mandatus (iš 25) Trakų rajone, 2 mandatus (iš 25) Visagino savivaldybėje.²¹⁰

Lyginant 2002, 2007 ir 2011 m. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų rezultatus, pažymėtina, jog 2011 m. savivaldybių tarybų rinkimai lenkų tautinių mažumų politinių partijoms buvo palankiausi, nes laimėtų mandatų į savivaldybių tarybų rinkimus skaičius ženkliai išaugo.²¹¹ (žr. 2 lentelė).

2 lentelė. Tautinių mažumų politinių partijų dalyvavimas 2002, 2007, 2011 m. savivaldybių tarybų rinkimuose

	2002 m. savivaldybių tarybų rinkimai (mandatų skaičius)	2007 m. savivaldybių tarybų rinkimai (mandatų skaičius)	2011 m. savivaldybių tarybų rinkimai (mandatų skaičius)
Tautinių mažumų politinės partijos dalyvavusios savivaldybių rinkimuose	Lietuvos lenkų rinkimų akcija (50), Lietuvos rusų sąjunga (11), Politinė partija Rusų aljansas (3), Lietuvos lenkų liaudies partija (1).	Lietuvos lenkų rinkimų akcija (53), Lietuvos rusų sąjunga (5), Politinė partija Rusų aljansas (3).	Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų Aljanso koalicija "Valdemaro Tomaševskio blokas"(61), Lietuvos lenkų rinkimų akcija (4), Politinė partija Rusų aljansas (3), Lietuvos rusų sąjunga (3)
Gauta mandatų	65	61	71

Šaltinis: Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija; Antrasis pranešimas apie ET tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje pagal Konvencijos 25 straipsnį.

Neatmestina prielaida, jog tokiems rezultatams įtakos turėjo ir prieš rinkimus Švietimo įstatymo projekto nuostatų bei kitų tautinėms mažumoms jautrių klausimų viešas nagrinėjamas, kas greičiausiai

²⁰⁷ Europos Sąjungos sutartis. http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=32156 [žiūrėta 2011 02 24];

²⁰⁸ <http://www.vrk.lt/dynamic/files/1847/plakataisukandidatusarasaisa4v3.pdf> [žiūrėta 2011 03 01];

²⁰⁹ http://www.vrk.lt/2011_savivaldybiu_tarybu_rinkimai/output_lt/rinkimu_diena/stat1.html [žiūrėta 2011 03 01];

²¹⁰ Ten pat;

²¹¹ Ten pat;

mobilizavo tautinių mažumų elektoratą. Andrius Vyšniauskas, analizuodamas savivaldybių tarybų rinkimų rezultatus, teigė, jog jeigu ateityje išliks tokios tendencijos, kai bus balsuojama už politines partijas tautiniu pagrindu, tai greičiausiai ves prie politinės saviizoliacijos, kas būtų labai žalinga mūsų visuomenei.²¹²

2.2.4. Galimybė lygiomis sąlygomis stoti į valstybės tarnybą

Lietuvos Respublikos Konstitucija²¹³ visiems piliečiams (taip pat ir lenkų tautybės) numato teisę „lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą“.²¹⁴ Šios teisės įgyvendinimo tvarka ir sąlygos reglamentuoti Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme²¹⁵.

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo²¹⁶ 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad vienas iš Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos principų yra lygiateisiškumo principas. Šio įstatymo 9 straipsnyje nustatyti bendrieji reikalavimai asmeniui, priimamam į valstybės tarnautojo pareigas. Nors įstatymų nustatyta tvarka pretendentas į valstybės tarnautojo pareigas neprivalo nurodyti savo tautybės, todėl oficiali statistika apie valstybės tarnautojus pagal tautybę nėra renkama, tačiau lenkų tautybės asmenys dirba visuose viešojo administravimo sektoriuose: savivaldybėse, ministerijose, Vyriausybėje, Seime.²¹⁷

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo²¹⁸ 9 straipsnyje nustatyta, kad asmuo, priimamas į valstybės tarnautojo pareigas, turi mokėti lietuvių kalbą. Tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, stodami į valstybės tarnybą, neturi laikyti valstybinės kalbos mokėjimo egzaminų ir jiems nėra sudaromos nepagrįstos kliūtys dėl kalbos mokėjimo būti priimtiems į valstybės tarnybą.

2.2.5. Galimybė dalyvauti referendumuose ir sprendimų priėmimo procesuose

Lietuvos Respublikos Konstitucijos²¹⁹ 4 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad „aukščiausią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus“²²⁰, o 69 straipsnio 4 dalis nusako, kad „Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatos gali būti priimanamos ir referendumu“. Pagal Lietuvos

²¹² Vyšniauskas A. Rinkimų pamokos partijoms. <http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/avysniauskas-rinkimu-pamokos-partijoms.d?id=42892991> [žiūrėta 2011 03 09];

²¹³ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

²¹⁴ Ten pat;

²¹⁵ Ten pat;

²¹⁶ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=378447 [žiūrėta 2010 09 06];

²¹⁷ Ten pat;

²¹⁸ Ten pat;

²¹⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

²²⁰ Ten pat;

Respublikos Konstituciją, referendumas šalyje skelbiamas šiais atvejais: kai to pareikalauja ne mažiau kaip 300 tūkst. piliečių, arba Lietuvos Respublikos Seimo sprendimu.²²¹

Nuo 1991 m. prie Tautinių mažumų ir išeivijos departamento buvo įkurta Tautinių bendrijų taryba (toliau - Taryba), kurią sudaro Lietuvos tautinių mažumų NVO atstovai, renkami trejiems metams. Pagrindiniai Tarybos uždaviniai – rūpintis tautinių mažumų tautinio tapatumo išsaugojimu, pagal savo kompetenciją stebėti, kaip Lietuvos Respublikoje įgyvendinami įstatymai, reglamentuojantys tautinių mažumų teises, skatinti ir remti tautinių mažumų NVO konstruktyvias iniciatyvas ir sumanymus, ugdyti tautinę toleranciją ir pakantumą ir kt.²²² 2010 m. Tautinių bendrijų tarybai tapus konsultaciniu organu prie Kultūros ministerijos, buvo atnaujinti jos nuostatai. Lenkų NVO atstovai, kaip gausiausia tautinė mažuma Lietuvoje, turi 4 atstovų vietas Taryboje.²²³

2010 m. LLRA atstovas Edvardas Trusevičius buvo tarpinstitucinės darbo grupės, kuri parengė Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepciją, narys.²²⁴ Toks tiesioginis tautinių mažumų atstovų dalyvavimas sprendimo priėmimo procese užtikrina įstatymo projekto skaidrumą, atvirumą ir viešumą.

2.2.6. Piliečių įstatymų leidybos iniciatyva ir dalyvavimas teisėkūros procesuose

Lietuvos Respublikos piliečiai, taip pat ir lenkų tautinei mažumai priklausantys asmenys, įstatymų nustatyta tvarka gali dalyvauti įstatymų leidyboje šiais būdais: inicijuojant 1) įstatymų leidybą Seime ir 2) referendumą. Įstatymų leidybos iniciatyva Seime gali būti iškelta 50 tūkst. piliečių balsais, o siekiant įstatymą priimti referendume, būtina surinkti bent 300 tūkst. tokią iniciatyvą remiančių piliečių parašų.

2009 m. Seimo narys J. Narkevičius - LLRA narys - pasinaudojo šia pilietine teise ir pateikė Lietuvos Respublikos Seimui svarstyti Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo projekto XIP-1648 projektą.²²⁵

Lietuvos gyventojai, taip pat ir tautinės mažumos, teisės aktų nustatyta tvarka gali pateikti savo pasiūlymus ar pastabas dėl teisės aktų projektų. Tai jiems garantuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. patvirtintos „Lietuvos Respublikos Vyriausybės teisėkūros taisyklės“²²⁶ ir 2010m.

²²¹ Ten pat;

²²² Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys;

²²³ Kultūros ministerijos duomenys;

²²⁴ Kultūros ministerijos duomenys;

²²⁵

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=363451&p_query=tautini%F8%20ma%FEum%F8&p_tr2=2
[žiūrėta 2010 03 25];

²²⁶

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=354366&p_query=teis%EBk%FBros%20taisykl%EBs&p_tr2=2
[žiūrėta 2010 03 25];

patvirtintos, „Sprendimų projektų poveikio vertinimo metodikų pataisos“²²⁷. Iki šiol nėra gauta oficialių pastabų ar pasiūlymų iš lenkų tautinės mažumos visuomeninių organizacijų dėl teisės aktų rengimų.

Lietuvos lenkų sąjunga pasinaudojo šia galimybe ir pateikė pastabas dėl Tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo projekto.²²⁸

2.2.7. Peticijos teisė

Lietuvos Respublikos piliečiai, taip pat ir lenkų tautinei mažumai priklausantys asmenys, įstatymų nustatyta tvarka gali kreiptis į Seimą, Vyriausybę ar savivaldybės institucijas su reikalavimais ar siūlymais spręsti „žmogaus teisių ir laisvių apsaugos ar įgyvendinimo; valstybės ir savivaldybės institucijų reformavimo; kitus svarbius visuomenei, savivaldybėms ar valstybei klausimus. Kreipimėsi negali būti keliami tokie reikalavimai ir siūlymai, kurių išsprendimas varžytų kitų žmonių teises ir laisves, grėstų Lietuvos valstybės nepriklausomybei, teritorijos vientisumui, konstitucinei santvarkai.“²²⁹

2.2.8. Dvišalis Lietuvos – Lenkijos bendradarbiavimas

Lietuvos Respublikos Konstitucija²³⁰ ir Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas²³¹ garantuoja tautinėms mažumoms teisę be jokių apribojimų dalyvauti nacionalinių ir tarptautinių nevyriausybinių organizacijų veikloje. Lietuvoje įsteigtos lenkų asociacijos glaudžiai bendradarbiauja su Lenkijoje veikiančia organizacija „Wspolnota polska“ (Lenkų bendrija).

Lietuva yra sudariusi ir ratifikavusi dvišalę draugiškų santykių ir kaimyninio bendradarbiavimo sutartį su Lenkijos Respublika²³². Sutartyje inkorporuoti punktai, garantuojantys atitinkamų tautinių mažumų teises ir laisves, įvairiapusį bendradarbiavimą kultūros, meno, mokslo, švietimo, informacijos srityse.²³³ Taip siekiama užtikrinti vieną svarbiausių Lietuvos valstybės užsienio politikos tikslų - užtikrinti gerus santykius su kaimyninėmis valstybėmis.²³⁴

²²⁷ http://www.versloasociacija.lt/Images/articles/Vyriausybes_nutarimas_2010_03_01.pdf [žiūrėta 2010 03 25];

²²⁸ http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.susije_l?p_id=74726&p_org=84&p_fix=y&p_gov=y [žiūrėta 2011 03 16];

²²⁹ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=316592 [žiūrėta 2010-03-25];

²³⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06];

²³¹ Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=226938 [žiūrėta 2011 03 12];

²³² Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis; http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=11154&p_query=Lietuvos%20Respublikos%20ir%20Lenkijos%20Respublikos%20draugi%20F0k%20F8%20santyki%20ir%20gero%20kaimyninio%20bendradarbiavimo%20sutartis&p_tr2=2 [žiūrėta 2010 03 25];

²³³ Ten pat;

²³⁴ Antrasis pranešimas apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį. <http://www.urm.lt/index.php?142988016> [žiūrėta 2010 11 25];

Abiejų šalių bendradarbiavimui skatinti yra įsteigtos bendros institucijos – Lietuvos ir Lenkijos parlamentinė asamblėja, Lietuvos ir Lenkijos vyriausybių bendradarbiavimo taryba, šioje taryboje įkurta Tautinių mažumų komisija, Lietuvos ir Lenkijos Prezidentų konsultacinis komitetas.

Paminėtina neabejotinai reikšminga Lenkijos parama Lietuvai stojant į ES ir NATO. Daugelio mūsų šalies politikų ir politologų teigimu, Lietuvai strateginė partnerystė su Lenkija reikšminga, siekiant užtikrinti ekonominį saugumą Baltijos ir Europos regione.

Apibendrinant, pabrėžtina, kad Lietuvoje lenkų tautinei mažumai priklausantiems asmenims sudaromos sąlygos dalyvauti visų lygių politiniame ir visuomeniniame gyvenime.

3. LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS ADAPTACIJOS STRATEGIJŲ IR POŽIŪRIO Į VYKDOMĄ TAUTINIŲ MAŽUMŲ POLITIKĄ NUSTATYMO ANALIZĖ

Pagrindinis tyrimo tikslas - nustatyti, kokias adaptacijos strategijas: marginalizaciją, asimiliaciją, integraciją ar separaciją lenkų tautinės mažumos atstovai yra labiau linkę pasirinkti. Be to, svarbu išsiaiškinti lenkų tautinės mažumos tapatybės santykį su Lietuvos valstybe bei jų požiūrį į valstybės vykdomą tautinių mažumų politiką. Tyrimo rezultatai padės nustatyti, kokią Lietuvos valstybė vykdo politiką lenkų tautinių mažumų atžvilgiu, taip patvirtinant ar paneigiant mokslinio darbo hipotezę.

3.1. Tiriamųjų charakteristika

Siekiant įgyvendinti užsibrėžtus darbo tikslus ir uždavinius, buvo atliekamas empirinis tyrimas. Tyrime dalyvavo 76 lenkų tautybės asmenys. (žr. 14 Priedas). Tyrime aktyviau dalyvavo moterys (žr. 3 lentelė).

3 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal lytį

Lytis	Skaičius	Procentas
Moterys	43	56,6
Vyrai	31	40,8
Nenurodė	2	2,6
Viso	76	100

Tyrime dalyvavo skirtinguose Lietuvos miestuose gyvenantys lenkų tautybės asmenys – daugiausia iš Vilniaus (N=29), Trakų, Lentvario (N=9), Rūdiškių, Šalčininkų (N=7), Senujų Trakų (N=5), Kauno (N=3), Paluknio, Eišiškių (N=2), Rokiškio, Prienų, Strakiškų kaimo (Trakų raj. – N=1). Skirtingą geografinį tiriamųjų pasirinkimą lėmė noras įvertinti ir apibendrinti įvairiose vietovėse gyvenančių lenkų tautybės asmenų požiūrį į kultūrinės ir politinės šalies aktualijas.

Tiriamųjų amžius svyravo nuo 17 iki 55 metų. Tiriamieji buvo suskirstyti į keturias amžiaus grupes. Daugiausia tiriamųjų buvo 21-30 m. amžiaus (29,8 proc., N=22). Apklausoje dalyvavusių tiriamųjų pasiskirstymo pagal amžių duomenys pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal amžių

Amžius	Skaičius	Procentas nuo atsakiusių
iki 20 m.	20	27
21-30 m.	22	29,2
31-40 m.	19	28,2
41m. ir vyresni	13	15
Nenurodė	2	-
Viso:	76	100,0

Tyrimė dalyvavo skirtingą išsilavinimą įgiję lenkų tautybės asmenys: nuo vidurinio iki aukštojo. Pagal įgytą išsilavinimą, tiriamieji buvo suskirstyti į tris grupes (žr. 5 lentelė).

5 lentelė. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

Išsilavinimas	Skaičius	Procentas nuo atsakiusių		
		Viso	Vyrai	Moterys
Vidurinis/ pagrindinis	21	28,8	38,7	20,0
Aukštesnysis/profesinis	11	15,1	19,4	12,5
Aukštasis/nebaigtas aukštasis	41	56,2	41,9	67,5
Nenurodė	3	-	-	-
Viso:	76	100,0	100,0	100,0

Iš 5 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad daugiausiai tiriamųjų buvo aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgijusių lenkų tautybės asmenų (56,2 proc.; N=41 proc.), mažiausiai – aukštesnįjį ar profesinį išsilavinimą (15,1 proc.; N=11) turinčių tiriamųjų. Lenkų tautybės moterų aukštesnis išsilavinimas nei vyrų.

3.2. Statistiniai rezultatų analizės metodai

Tyrimo duomenys buvo suvesti ir apdoroti SPSS (Statistical Package for Social Science) 12.0 for Windows programiniu paketu. Rezultatų pateikimui bei pristatymui buvo naudojama MS WORD programa, SPSS. 12.0 paketas.

Apdorojant tyrimo duomenis, buvo naudojami įvairūs statistiniai kriterijai. Statistinei duomenų analizei naudoti šie metodai: aprašomosios statistikos, Student'o T- kriterijus, Friedman'o kriterijus, Cronbach'o alfa koeficientas.

Siekiant nustatyti adaptacijos strategijų klausimų patikimumą ir vidinį nuoseklumą, buvo panaudotas Cronbach'o alfa koeficientas.²³⁵ Asimiliacijos, integracijos ir separacijos strategijoms apskaičiuoti Cronbach'o alfa koeficientai yra didesni už 0,6 arba artimi šiai reikšmei.²³⁶ Tai rodo, jog klausimai šioms strategijoms nustatyti buvo sudaryti teisingai. Marginalizacijos strategijoje šio koeficiento reikšmė yra 0,406. Jei atmestume klausimą "21.7. Politikai apie pasididžiavimą savo tautybe kalba, norėdami pasinaudoti žmonių parama rinkimu metu" Cronbach'o alfa padidėja iki 0,539. Kadangi tiriamųjų nuomonė apie politikus yra svarbi, jo iš klausimyno pašalinti negalime (žr. 6 lentelė).

²³⁵ Pukėnas. K. Kokybinių duomenų analizė SPSS programa. Kaunas, LKKA <http://www.lkka.lt/get.php?f.7072> [žiūrėta 2011 02 11];

²³⁶ Koeficiento reikšmė kinta nuo 0 (jei atskiri klausimai tarpusavyje nekoreliuoja) iki 1 (jei klausimai tarpusavyje koreliuoja, t.y. atspindi tą patį dalyką). Bendrai laikoma, kad gerai sudarytam klausimynui Cronbacho alfa koeficiento reikšmė turėtų būti didesnė už 0,7 (kai kurių autorių teigimu – už 0,6) // Pukėnas K. Kokybinių duomenų analizė SPSS programa. <http://www.lkka.lt/get.php?f.7072> [žiūrėta 2011 02 11]

6 lentelė. Cronbach'o alfa koeficiento reikšmė pagal atskiras adaptacijos strategijas

Adaptacijos strategija	Cronbach'o alfa koeficiento reikšmė
Asimiliacija	0,537
Integracija	0,631
Separacija	0,664
Marginalizacija	0,406

Siekiant nustatyti, ar strategijų vertinimai statistiškai reikšmingai skiriasi, buvo naudojamas Friedman'o kriterijus priklausomoms imtims (žr.7 ir 8 lenteles).

7 lentelė. Adaptacijos strategijų rangai

	Reikšmė
Sep seperacija	2,64
Asim asimiliacija	3,25
Integr integracija	1,18
Margin marginalizacija	2,93

Tai parodo, jog integracija yra vyraujanti adaptacijos strategija, nes vidutinis integracijos strategijos rangas yra mažiausias, o tai reiškia, kad tiriamųjų atsakymuose vyrauja nuomonės "pilnai sutinku ir sutinku".

8 lentelė. Adaptacijos strategija

Test Statistics ^a	
N	76
Chi-Square	120,552
df	3
Asymp. Sig.	,000

a. Friedman Test

Iš 8 lentelės matome, kad apskaičiuotoji p reikšmė yra $0,000 < 0,05$, taigi galime daryti išvadą, jog atskirų strategijų vertinimas statistiškai reikšmingai skiriasi. Tai taip pat rodo, kad integracija vertinama palankiausiai, asimiliacija – nepalankiausiai, o kitos 2 strategijos – apie vidurį. Jei statistiškai reikšmingo skirtumo nebūtų, reikštų, jog visos strategijos vertinamos vienodai – arba palankiai, arba nepalankiai, arba vidutiniškai.

Ar atsakymai į klausimus statistiškai reikšmingai skiriasi atskirose tiriamųjų grupėse (pvz., vyrų ir moterų), buvo tikrinama naudojant Student' o T-kriterijų.²³⁷

Priklausomybė nuo išsilavinimo ir amžiaus buvo tiriama naudojant dažnių lenteles (procentiniai dydžiai)²³⁸.

Tyrimo eiga

Tyrimas buvo atliktas įvairiuose Lietuvos miestuose, gavus žodinių tiriamųjų sutikimą. Tiriamiesiems buvo paaiškintas tyrimo tikslas, jo svarba ir informuota, kad anketa yra anonimiška. Apklausiai atlikti buvo išdalinta 100 anketų, iš kurių sugražintos 76 anketos. Taigi, tyrime dalyvavo 76 tiriamųjų anketos. (žr. 1 Priedas).

Tyrimo rezultatų apskaičiavimas vyko keliais etapais. Pirmame etape buvo svarbu nustatyti, kokias adaptacijos strategijas linkę rinktis lenkų tautybės asmenys. Antrame etape, nustatčius tiriamųjų adaptacijos strategijų tendencijas, buvo svarbu išsiaiškinti kiekvienos grupės požiūrį į politines ir kultūrinės šalies aktualijas. Atsakymai į šiuos klausimus buvo nagrinėjami skaičiuojant bendruosius procentinius pasiskirstymus bei dažnių lenteles, kurių pagalba buvo lyginamos atskiros tiriamųjų grupės. Rezultatams pristatyti buvo naudojami aprašomosios statistikos, lyginamosios analizės metodai.

3.3. Tyrimo rezultatai

3.3.1. Pirmas etapas: tiriamųjų požiūris į atskiras adaptacijos strategijas

Tiriamųjų atsakymai buvo suskirstyti į keturias grupes, kurių kiekviena atstovauja tam tikrą adaptacijos strategijos modelį. Dalis klausimų, kurie leistų identifikuoti šias strategijas, buvo sudaryti, remiantis J.W. Berry'io²³⁹ tarpkultūrinių strategijų modeliu, kuris detaliau išnagrinėtas Mokslinės literatūros analizės dalyje bei paties profesoriaus sudarytu klausimynu (autorius rašytiniu leidimu), kuris naudojamas tarptautiniame projekte *Mutual Intercultural Relations In Plural Societies (MIRIPS)* (liet. Pliuralistinėse visuomenėse egzistuojantys tarpkultūriniai santykiai)²⁴⁰.

²³⁷ Čekanavičius V., Murauskas G. Statistika ir jos taikymai. I tomas, - Vilnius, TEV, 2001, 131 p. - ISBN 9986-546-93-1; Čekanavičius V., Murauskas G. Statistika ir jos taikymai. II tomas, - Vilnius: TEV, 2002.-230 p. - ISBN 9955-491-16-7;

²³⁸ Šis koeficientas gali svyruoti nuo -1 iki 1. Jeigu šis koeficientas teigiamas, gaunama tiesioginė požymių priklausomybė, jeigu neigiamas - atvirkštinė. Jeigu koreliacijos koeficientas artimas vienetui, gaunama stipri tiesioginė požymių priklausomybė, jeigu artimas nuliui - ryšys itin silpnas arba jo iš viso nėra. // Čekanavičius V., Murauskas G. Statistika ir jos taikymai. I tomas, - Vilnius, TEV, 2001, 131 p. - ISBN 9986-546-93-1; Čekanavičius V., Murauskas G. Statistika ir jos taikymai. II tomas, - Vilnius: TEV, 2002.-230 p. - ISBN 9955-491-16-7;

²³⁹ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008-p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

²⁴⁰ Plačiau apie šį projektą galima rasti adresu <http://cacr.victoria.ac.nz/projects/research-projects/mirips> [žiūrėta 2010 09 15];

Kita dalis adaptacijos strategiją padedančių nustatyti klausimų buvo sudaryti remiantis sociologu dr. N. Kasatkina ir T. Leončiko klausimynu.²⁴¹

Visas keturias adaptacijos strategijas apibūdina klausimų grupės, kurias sudaro 4 - 8 klausimai, atspindintys tam tikras sritis (socialinį kontaktą su Lietuvos daugumos visuomene, valstybinės kalbos žinojimą, adaptacijos strategiją individo lygmeniu). Adaptacijos strategijos teiginiai turėjo penkis atsakymų variantus: 1 – visiškai sutinku, 2 – sutinku, 3 – nežinau, 4 – nesutinku, 5 – visiškai nesutinku. Aukštesni balai (4, 5) rodo didesnę nepritarimą tam tikrai strategijai, mažesni – (1, 2) didesnę pritarimą.

Kiekvienai strategijai buvo apskaičiuotas ją apibūdinančių klausimų aritmetinis vidurkis pagal kiekvieną tiriamąjį, o bendras strategijos vertinimas buvo nustatytas, skaičiuojant kiekvienos strategijos reikšmių vidurkį.

Atkreiptinas dėmesys, jog negalime pasakyti, kiek procentų tiriamųjų priklauso konkrečiai strategijai, kadangi tas pats asmuo vertina visas strategijas iš karto, ir jo/jos pasirinkti atsakymai galimi visose strategijose. Todėl galime kalbėti apie tai, kiek tiriamųjų teigiamai (vidurkis <3) ar neigiamai (vidurkis > už 3) vertina kiekvieną strategiją ir daryti prielaidas apie tiriamųjų tendencijas pasirinkti vieną iš galimų adaptacijos strategijų. Tai empiriškai patvirtina mokslinį teiginį, jog nėra grynu adaptacijos strategijų.²⁴²

3.3.1.1. Adaptacijos strategijų pasirinkimo rodikliai pagal lytį

Norėdami gauti lenkų tautinės mažumos adaptacijos strategijų pasirinkimo rodiklius lyties atžvilgiu, atlikome vidutinių rangų palyginimą vyrų ir moterų grupėse ir paskaičiavome vidurkius. Tyrimas parodė, jog tiek vyrai, tiek moterys vienodai renkasi visas adaptacijos strategijas. (žr. 4 Priedas).

3.3.1.2. Adaptacijos strategijų pasirinkimo rodikliai pagal amžių

Tyrimas parodė, jog separacijos strategiją žymintys klausimai (18.1; 19.3; 20.3; 20.5; 21.1; 21.6), vidutiniškai susilaukė tik apie 40 proc. tiriamųjų (N = 30) pritarimo. (žr.6 Priedas).

Labiausiai separacijos strategijai nepitaria (70 proc.; N=14) jauni iki 20 m. bei 41 m. amžiaus ir vyresni (63,6 proc.; N=7) lenkų tautybės tiriamieji. Apie trečdalis (34 proc.) tiriamųjų teigiamai atsakė į klausimą, jog labiau mėgsta dalyvauti visuomeninėse veiklose, kuriose dalyvauja tik lenkai ir tik 11 proc. sutiko su teiginiu, jog linkę draugauti tik su lenkų tautybės draugais. (žr. 8 Priedas).

²⁴¹ Kasatkina N., Leončikas T. Lietuvos etninių grupių adaptacija: kontekstas ir eiga. - Vilnius: Socialinių tyrimų institutas, 2003. – p. 251-280.- ISBN 9995-501-49-9

²⁴² Ten pat;

Asimiliacijos strategiją padedantiems nustatyti klausimams (18.4; 19.4; 20.2; 20.4; 21.3a; 21.4) vidutiniškai nepritaria net 82, 4 proc. tiriamųjų (N = 61). Šiai strategijai 100 proc. nepritaria 31-40 m. amžiaus tiriamieji (N=21). (žr. 6 Priedas)

Didžiausią pritarimą asimiliacinėms nuostatomis išreiškė iki 20 m. amžiaus lenkų tautybės asmenų (N=6). Tai patvirtina mokslinę teoriją, jog adaptacijos strategijas įtakoja amžius – kuo jaunesni asmenys, tuo labiau linkę prisitaikyti prie visuomenės.²⁴³

Tik apie 15 proc. tiriamųjų sutiko su teiginiu, jog lenkai turėtų perimti lietuvių kultūros tradicijas bei nepuoselėti savo tautinės kultūros tradicijų. Tai akivaizdžiai parodo Lietuvos lenkų norą puoselėti savo tautinį tapatumą. (žr. 10 Priedas)

Marginalizacijos strategijos klausimai (18.2; 19.1; 20.1; 20.3; 21.3; 21.7) susilaukė tik apie 20 proc. teigiamo tiriamųjų (N=15) vertinimo. (žr. 9 Priedas) Net 59 respondentai juos vertino neigiamai (apie 80 proc.). Labiausiai marginalizacijai nepritarė (90,5 proc.) 31-40 metų amžiaus lenkų tautybės tiriamieji (N=19), tuo tarpu labiausiai šiai strategijai linkę pritarti (36.4 proc., N=4) – 41 m. amžiaus ir vyresni tiriamieji (N=4). (žr. 4 Priedas).

Tyrimas parodė, jog absoliuti dauguma tiriamųjų yra linkę rinktis integracijos strategiją. Procentaliai klausimus, kurie žymi integracijos strategiją (18.3; 19.2; 20.6; 20.7; 21.2; 21.5), didesnė dauguma tiriamųjų vertino teigiamai. (žr. 7 Priedas.) Didesnė dauguma tiriamųjų sutinka su teiginiu, jog lenkai turėtų puoselėti savo kultūrą bei tuo pačiu perimti lietuvių kultūros tradicijas (63 proc.), yra linkę dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose, kuriuose dalyvauja lietuviai ir lenkai (82 proc.)), linkę draugauti tiek su lietuvių, tiek su lenkų tautybės draugais (92 proc.); nepaisant gerų santykių su tautiečiais, vertina ir santykius su lietuviais (85 proc.) bei mano, jog gyvendami Lietuvoje, gali išlaikyti savo tautinę kultūrą ir visaverčiai dalyvauti įvairiose Lietuvos visuomenės gyvenimo srityse (75 proc.). Taigi, integracija – vyraujanti tiriamųjų adaptacijos strategija.

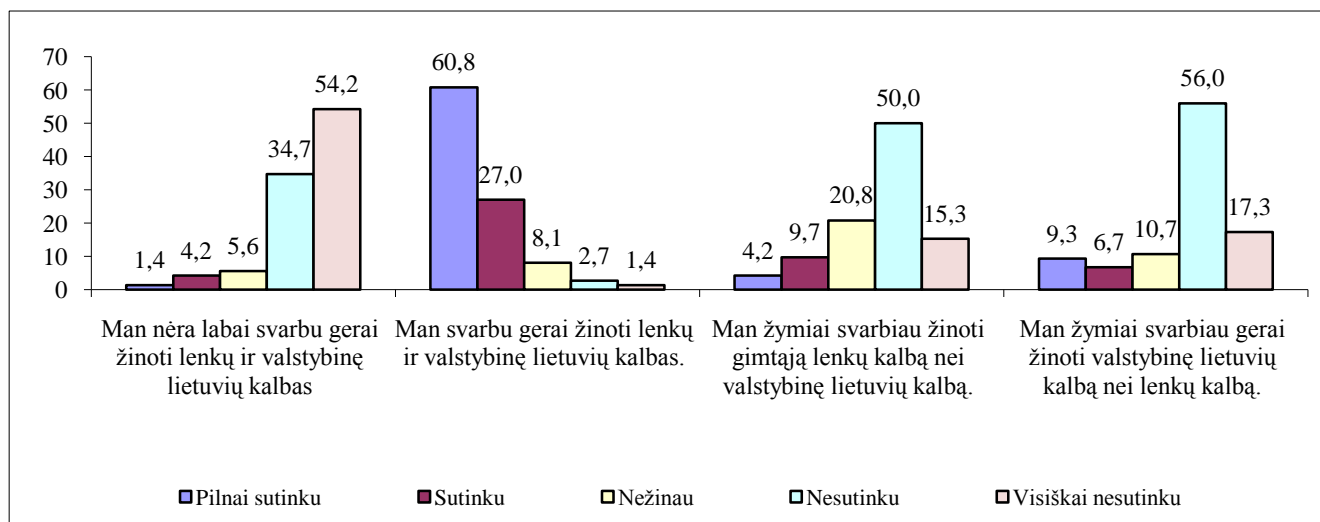
Antras argumentas, įrodantis lenkų tautinės mažumos tiriamųjų tendencijas rinktis integracijos strategiją yra tai, jog absoliuti jų dauguma (98,6 proc.; N=73) rinkosi atsakymus, kurių vidurkis < 3, t.y. sutiko ar pilnai sutiko su teiginiais. (žr. 6 Priedas). Atkreiptinas dėmesys, jog 100 proc. su integracijos teiginiais sutiko 21 m. amžiaus ir vyresni asmenys (N=54), tuo tarpu tik vienas tiriamasis (5 proc.) iki 20 m. amžiaus nepritarė integracijos strategijai. (žr. 2 Priedas).

3.3.1.3. Kalbos pasirinkimas kaip adaptacijos strategijos pasirinkimą lemiantis veiksnys

²⁴³ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008.- p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online) ;

Mokslinėje analizėje buvo pabrėžiama kalbos kaip vieno iš integraciją skatinančių veiksnių svarba. Tyrimo rezultatai rodo, jog didžioji dauguma lenkų tautybės tiriamųjų nurodo, kad jiems svarbu žinoti ir valstybinę, ir lenkų kalbas. Į 19.2 klausimą, kuriame tiriamieji prašomi atsakyti, ar jiems svarbu žinoti valstybinę ir gimtąją kalbas, net 87,8 proc. atsakė teigiamai (žr. 2 pav.).

Su teiginiu, jog žymiai svarbiau žinoti gimtąją kalbą nei valstybinę kalbą, sutiko tik apie 14 proc. tiriamųjų, nesutiko – virš 65 proc. Tuo tarpu nei vienai iš šių kalbų neteikiamas prioritetas (19.3 ir 19.4 klausimai).

2 pav. Tiriamųjų požiūris į valstybinės ir gimtosios kalbų vartojimą

3.3.2. Antras etapas: tiriamųjų požiūris į šalies politines ir kultūrinės aktualijas

Šiame etape pateikiamas klausimynas, kuris sudarytas remiantis J.W. Berry²⁴⁴, J. Kruusval et al.²⁴⁵, N. Kasatkina ir T. Leončiko²⁴⁶ bei paties tyrimo autoriaus parengtais klausimais, siekiant išsiaiškinti lenkų tautinės mažumos požiūrį į šiuos aspektus: dalyvavimą socialiniame-ekonominiame, politiniame, kultūriniame, visuomeniniame gyvenime, švietimo klausimus, valdžios vykdomą tautinių mažumų politiką, tapatybės santykį su Lietuvos valstybe, tariamą diskriminacijos grėsmę, savigarbos indikaciją). Žemiau pateikiama šių klausimų analizė, atsižvelgiant į asmenų lytį, amžių, išsilavinimą ir adaptacijų strategijų pasirinkimus. Kiekvieno poskyrio atsakymus šiais aspektais žr. į 2, 3, 12, 13, 14 Priedus.

Priklausomai nuo klausimo, tiriamieji galėjo pasirinkti vieną ar kelis iš galimų variantų atsakymus.

²⁴⁴ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008.-p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online) ;

²⁴⁵ Kruusvall J. et al. The Strategies of Inter-Ethnic Adaptation of Estonian Russians //Studies of Transition States and Societies, 2009, vol. 1/Issue 1, p. 3-24. http://htk.tlu.ee/stss/wp-content/uploads/2009/12/STSS_Kruusvall_Vetik_Berry.pdf [žiūrėta 2010 10 03];

²⁴⁶ Kasatkina N., Leončikas T. Lietuvos etninių grupių adaptacija: kontekstas ir eiga. - Vilnius: Socialinių tyrimų institutas, 2003. – p. 251-280.- ISBN 9995-501-49-9;

3.3.2.1. Tiriamųjų pasitenkinimas šalies ekonomine padėtimi

Tyrimas parodė, jog daugumos tiriamųjų (85,5 proc.) visiškai netenkina ar netenkina dabartinė šalies ekonominė padėtis. Ši tendencija vyrauja visose adaptacinėse strategijose, tačiau ypač ryški integracijos (85,3 proc.; N= 64) ir separacijos (83,4 proc.; N=14) strategijas labiau teigiamai vertinančių tiriamųjų 31-40 m. amžiaus (90,5 proc.; N= 19) ir jaunimo iki 20 m. (90 proc., N=18) vidurinių/pagrindinį išsilavinimą įgijusių tiriamųjų atsakymuose (95,2 proc. N=20).

Tik daugiau kaip 13 proc. visų tiriamųjų patenkinti ar pilnai patenkinti dabartine ekonomine padėtimi. Iš jų daugiausia asimiliacijos strategijos nuostatas palaikantys aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą turintys 41 m. amžiaus ir vyresni tiriamieji. Pažymėtina, kad lenkų tautybės moterys išreiškė didesnę pasitenkinimą šalies ekonomine padėtimi nei vyrai.

3.3.2.2. Tiriamųjų požiūris į lenkų tautinės mažumos padėtį visuomenėje

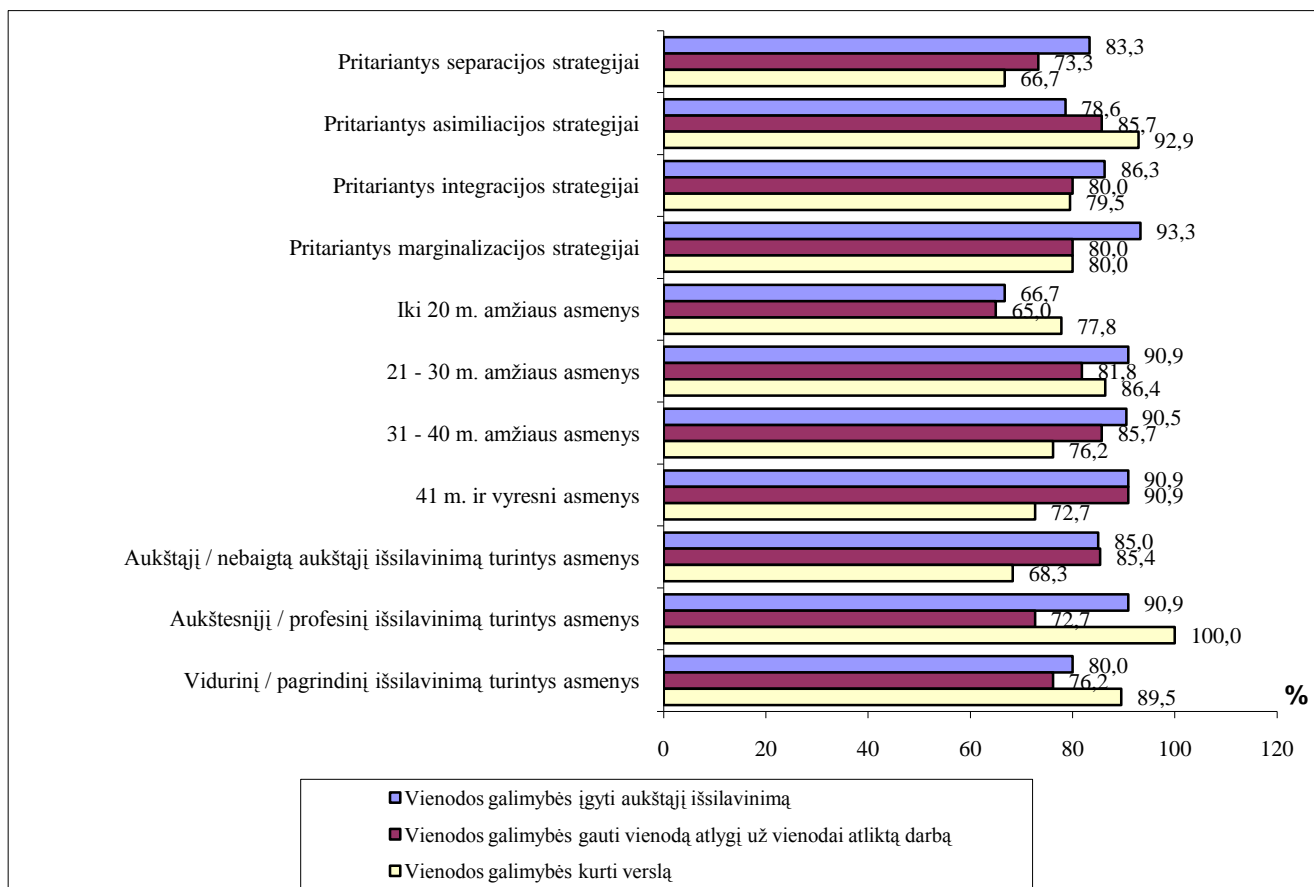
Daugumos tiriamųjų (80 proc., N=60) nuomone, lietuviai užima aiškiai ar nežymiai aukštesnę padėtį visuomenėje. Tokią nuomonę daugiausiai išreiškė separacijai linkę pritarti tiriamieji (86 proc.; N=24).

Su teiginiu, jog lenkai užima aiškiai aukštesnę ar nežymiai aukštesnę poziciją, sutiko tik 4 proc. (N=3) tiriamųjų (iš jų tie, kurie linkę labiau pritarti separacijos ir marginalizacijos strategijoms). Šiai nuomonei labiau pritarė vidurinių/pagrindinį išsilavinimą įgiję iki 20 m. tiriamieji vyrai, nei moterys (žr. 2, 3 Priedus).

Apie 15 proc. (N=11) tyrimę dalyvavusių lenkų tautybės asmenų teigė, jog tiek lenkų, tiek lietuvių pozicijos yra lygios (daugiausiai tiriamųjų, palaikančių asimiliacijos (38,5 proc.; N=5) ir marginalizacijos (21,4 proc.; N=3) nuostatas). Patvirtinamos mokslinė teorija, jog asimiliaciją renkantys asmenys greičiau linkę susitapatinti su visuomene.

3.3.2.3. Tiriamųjų požiūris į lygias sąlygas su kitais pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis ir siekti karjeros Lietuvoje

Dauguma tiriamųjų sutiko arba visiškai sutiko, jog lenkai ir lietuviai turi vienodas galimybes įgyti aukštąjį išsilavinimą (85,1 proc; N=63), gauti vienodą atlygį už vienodai atliktą darbą ar kurti verslą (apie 80 proc.; N=61). Tokia nuomonė vyrauja visų adaptacijos strategijų nuostatas palaikančių, įvairaus išsilavinimo, 21 m. amžiaus ir vyresniųjų tiriamųjų atsakymuose (žr. 3 pav.).

3 pav. Tiriamųjų požiūris į lygias sąlygas su kitais pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis ir siekti karjeros Lietuvoje

Daugiau kaip 41 proc. tiriamųjų (N=31) nesutinka, jog sudarytos vienodos galimybės dirbti valstybės tarnyboje (iš jų daugiausiai asimiliacijos strategiją labiau linkę palaikyti asmenys), užimti vadovaujančią poziciją ar sėkmingai užsiimti politine karjera (daugiausiai separacijos ir marginalizacijos strategijas palaikantys tiriamieji).

3.3.2.4. Tiriamųjų požiūris į švietimo klausimus

Tyrimo buvo siekiama išsiaiškinti lenkų tautinės mažumos požiūrį į valstybės vykdomą švietimo politiką.

3.1.1.1.1. Tiriamųjų požiūris į Švietimo įstatymo projekte numatytas nuostatas bendrojo lavinimo mokyklose, kurios ugdymas vyksta tautinių mažumų kalba, dalį dalykų mokyti lietuvių kalba

Tyrimo rezultatai parodė, jog mažiau kaip ketvirtadalis (23,7 proc.; N=18) visų apklaustųjų mano, jog Švietimo įstatymo projekte numatytos nuostatos dalį dalykų mokyti lietuvių kalba yra puikus sprendimas. Daugiausiai tokiam sprendimui pritartę asimiliacijos (57,1 proc.; N=8) bei

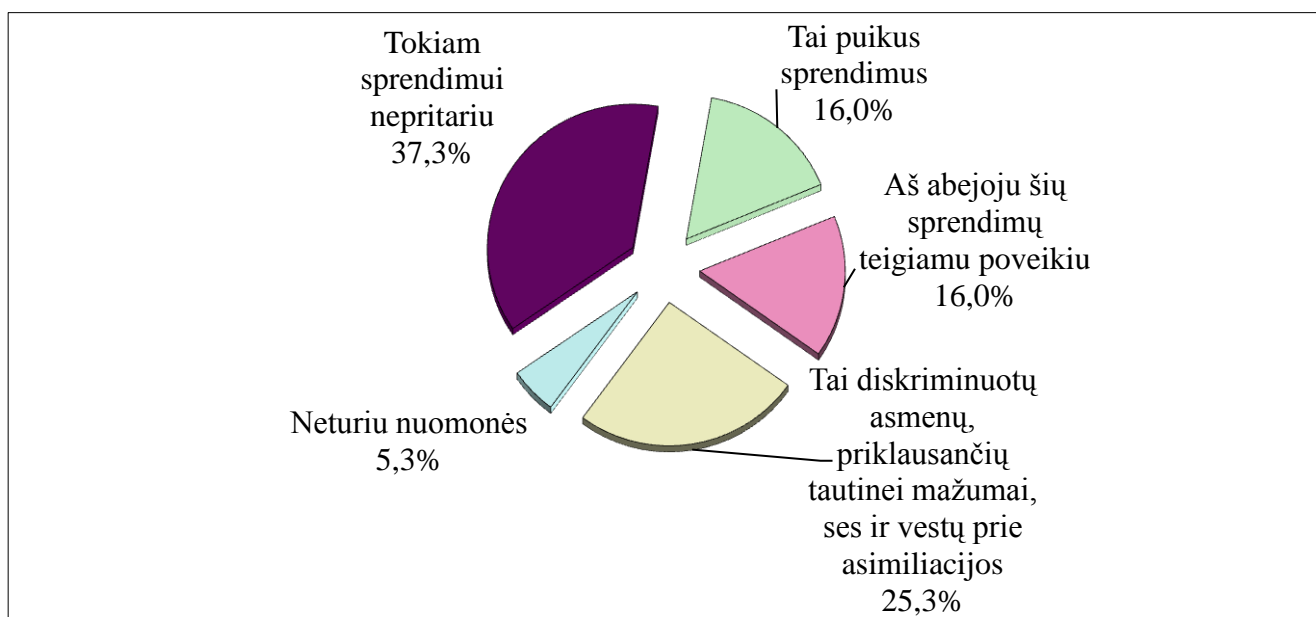
marginalizacijos (46,87 proc.; N=7) strategiją palaikantys 21-30 m. amžiaus aukštesniji/profesinį ar aukštąjį /nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgiję asmenys.

Tuo tarpu 36,8 proc. (N=28) visų tiriamųjų mano, jog toks sprendimas diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos. Daugiausia tokią nuomonę išreiškė separaciją teigiamai ir asimiliaciją neigiamai linkę vertinti tiriamieji (atitinkamai 40,0 proc.; N=12 ir 43,5 proc.; N=27).

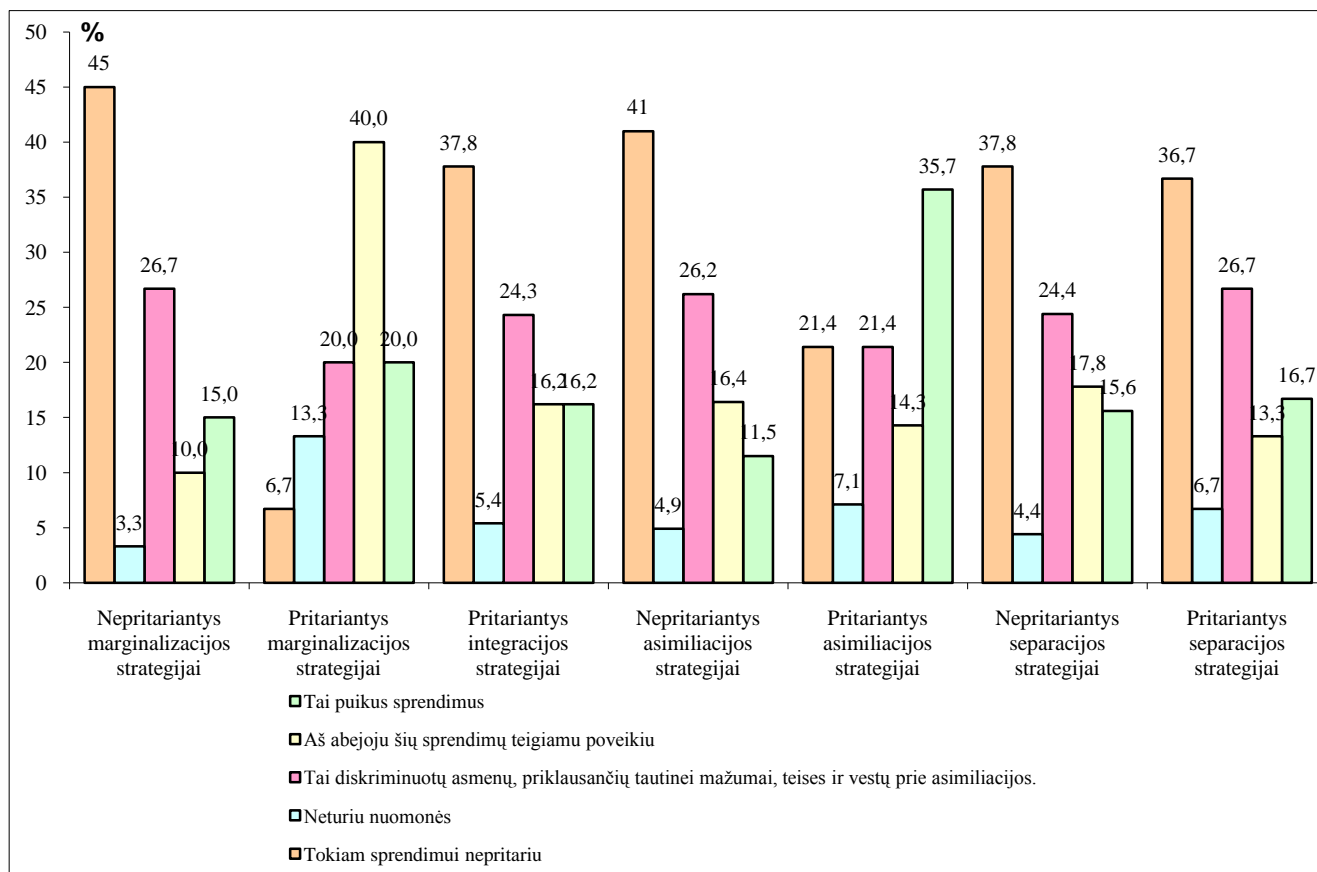
Šiam sprendimui nepritarė beveik 20 proc. tiriamųjų – iš jų separacijos ir marginalizacijos nuostatomis nepritariantys ir integracijai pritariantys (atitinkamai 26,1 proc; N=12; 23 proc.; N=14 ir 20 proc., N=15) iki 20 m. amžiaus bei 41 m. amžiaus ir vyresni aukštesniji/profesinį ar vidurinį/pagrindinį išsilavinimą įgiję asmenys.

3.3.2.4.1. Tiriamųjų požiūris į valstybinės kalbos suvienodinimą

Sprendimui suvienodinti valstybinį lietuvių kalbos brandos egzaminą tautinių mažumų mokyklose pritarė 16 proc.; N=12 tiriamųjų (daugiausia asimiliacijos strategiją palankiai vertinantys (35,7 proc.; N=5)) 41 m. ir vyresni moteriškos lyties aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgiję (22 proc.; N=9) tiriamieji. (žr. 4 pav.). Tokiam sprendimui nepritarė net 37,3 proc. visų tiriamųjų (N=28), iš jų didžiausias procentas marginalizacijos ir asimiliacijos strategijai nepritariantys (atitinkamai 45,0; N=27 ir 41,0 proc.; N=25) iki 20 metų amžiaus tiriamieji, kurie įgiję vidurinį/pagrindinį išsilavinimą. Atkreiptinas dėmesys, jog integracijos ir separacijos strategijai labiau linkę pritarti tiriamieji praktiškai vienodai išreiškė savo nepritarimą tokiam sprendimui (atitinkamai 37,8 proc.; N=28, 36,7 proc.; N=11 ir 37,8 proc. N=17) (žr. 5 pav.).

4 pav. Tiriamųjų požiūris į valstybinės kalbos suvienodinimą bendrojo lavinimo mokyklose, kurios ugdomas vyksta tautinių mažumų kalba.

5 pav. Tiriamųjų požiūris į valstybinės

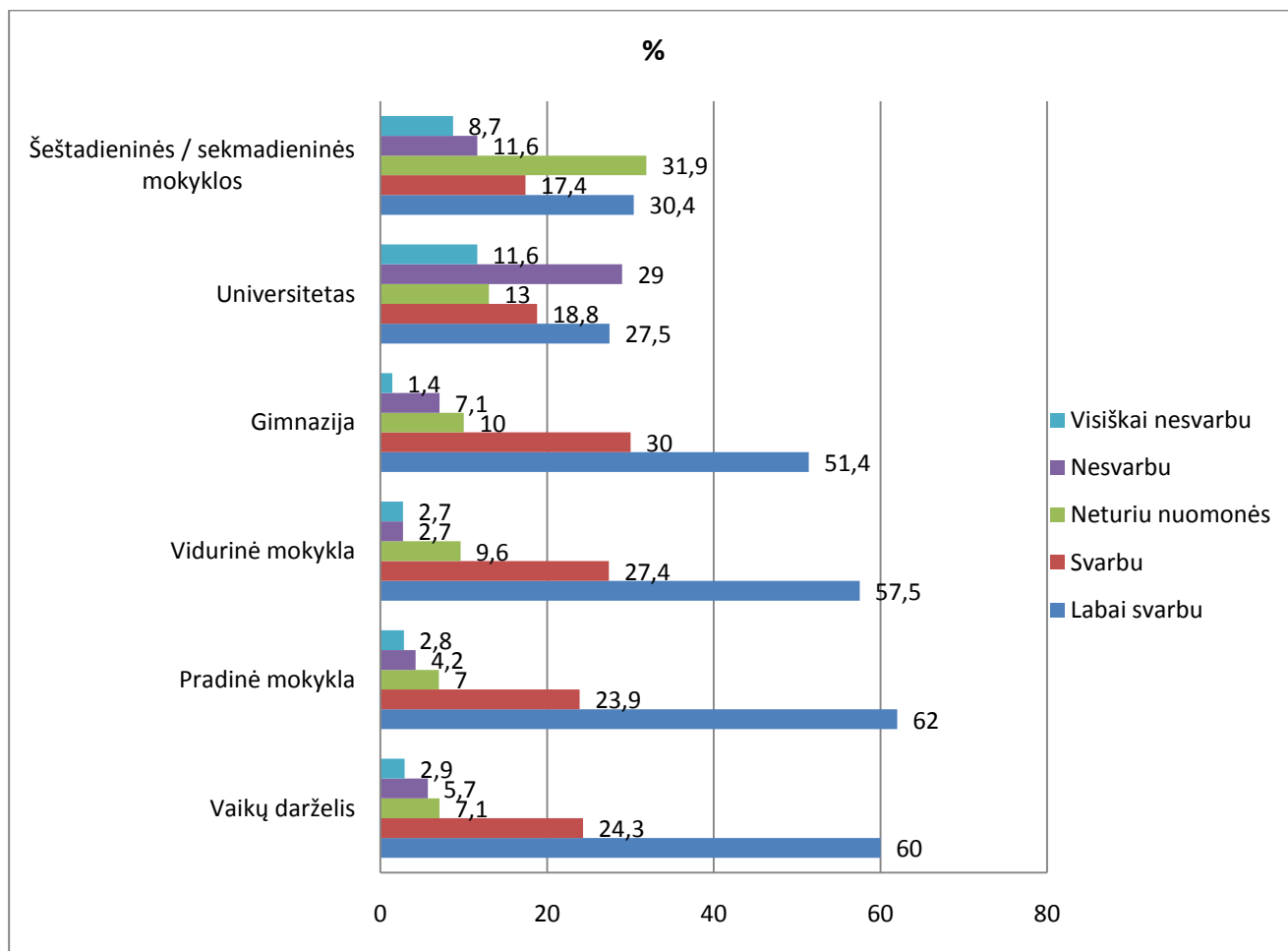
3.3.2.4.2. Tiriamųjų požiūris į mokymąsi gimtąja kalba

Tyrimas parodė, jog lenkų tautinei mažumai priklausantiems asmenims labai svarbu, kad Lietuvoje būtų užtikrinamas mokymasis tautinių mažumų kalba. Absoliuti dauguma (daugiau kaip 84 proc.) tiriamųjų išreiškė nuomonę, jog svarbu ar labai svarbu, kad mokymasis gimtąja kalba turėtų būti užtikrinamas vaikų darželyje, pradinėje, vidurinėje mokykloje ir gimnazijoje (žr. 6 pav.). Tokios nuomonės vyrauja visose adaptacijų strategijose. Joms daugiausia pritarė aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį (87,5 proc.; N=35) ar vidurinį/pagrindinį išsilavinimą turintys (88,9 proc., N=16), nuo 17 iki 40 m. amžiaus tyrime dalyvavę lenkų tautybės asmenys (95 proc.).

Atkreiptinas dėmesys, jog poreikis mokytis gimtąja kalba sumažėja, studijuojant universitetuose. Apie 40 proc. visų tiriamųjų (N=27) atsakė, jog nesvarbu ar visiškai nesvarbu universitete mokytis gimtąja kalba. Daugiausia tokia nuomonei pritarė jaunimas iki 20 m. amžiaus vidurinį/pagrindinį išsilavinimą įgiję bei 31-40 m. amžiaus aukštesnįjį/profesinį išsilavinimą turintys lenkų tautybės asimiliacijai ir integracijai pritariantys tiriamieji.

Apie 46 proc. tiriamųjų (N=32) manė, jog universitetuose svarbu užtikrinti mokymąsi gimtąja kalba. Šiai nuomonei daugiausia pritarė aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą turintys, 41 m. ar vyresni lenkų tautybės tiriamieji, linkę labiau palaikyti separacijos nuostatas (41,7 proc.; N=15).

Pažymėtina, jog mažiau kaip trečdalis tiriamųjų (31,9 proc.; N=28), dalyvavusių tyrime, neturėjo nuomonės apie gimtosios kalbos svarbą šeštadieninėse/sekmadieninėse mokyklose. Tai rodo, jog neformalus švietimo sektorius ir jo teikiamos paslaugos yra ganėtinai dar nežinoma sritis Lietuvos visuomenei. (žr. 6 pav.).

6 pav. Tiriamųjų požiūris į mokymąsi gimtąja kalba Lietuvos ugdymo įstaigose

3.3.2.4.3. Tiriamųjų šalies pasirinkimas tęsti mokslo studijas

Į klausimą *jeigu Jūsų finansinės galimybės leistų rinktis, kur Jūsų vaikas ar Jūs pats studijuotumėte ateityje*, buvo galima pasirinkti kelis atsakymų variantus.

Didžioji dauguma visų tiriamųjų (84,2 proc.; N=32) sutiktų patys, ar kad jų vaikai tęstų mokslus Lietuvoje. (žr. 7 pav.). Tokios nuostatos vyrauja visose adaptacijos strategijose, įvairaus amžiaus bei išsilavinimo tiriamųjų grupėse. Studijuoti Lietuvoje panorą net apie 86 proc. separacijai (N=12), 82 proc. integracijai (N=31) labiau linkę pritarti ir apie 85 proc. marginalizacijai (N=23) bei 80 proc. asimiliacijai (N=24) linkę nepritarti tiriamieji.

Įdomu tai, jog 100 proc. šį atsakymą pasirinko 41 m. ir vyresni bei iki 20 m. amžiaus grupei atstovaujantys lenkų tautybės tiriamieji. Daugiausia pritarimo susilaukė vidurinių/pagrindinių bei

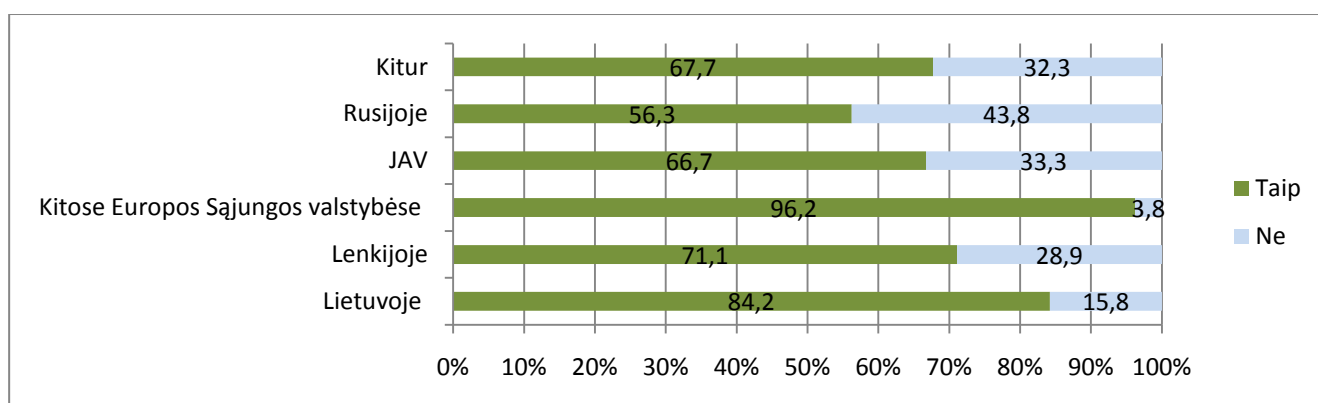

aukštą/nebaigtą aukštą išsilavinimą įgiję tiriamieji. Daroma prielaida, jog jaunimas greičiausiai studijuos ar jau studijuoja Lietuvos aukštosiose mokyklose. Tai rodo lenkų tautinės mažumos siekį savo gyvenimą sieti su Lietuva, kas rodytų jų integracines nuostatas.

Patys studijuoti, ar kad jų vaikai studijuotų Lenkijoje norėtų 71.1 proc.; N= 27 visų tiriamųjų (iš jų didžioji dauguma (net 92.9 proc.; N=13) labiau separacijai pritariantys 31-40 m. amžiaus grupės priklausantys asmenys.

Kitose ES valstybėse norėtų mokytis absoliuti dauguma visoms adaptacijos strategijoms pritariančių asmenų (net 96,2 proc.; N=50 visų tiriamųjų), tuo tarpu 66,7 proc.; N=22 rinkosi studijas JAV, 18 tiriamųjų – Rusijoje ir 21 tiriamasis išreiškė norą tęsti studijas kitose šalyse (daugiausia nurodytos Skandinavijos šalys: Švedija, Danija, Suomija, Norvegija).

Įdomu tai, jog jaunimas iki 20 m. 100 proc. išreiškė norą studijuoti Lietuvoje (N=7), kitose ES šalyse (N=12), ar kitose valstybėse (N=6).

7 pav. Tiriamųjų pasirinkimas šalies, kuriose norėtų tęsti mokslo studijas

3.3.2.4.4. Tiriamųjų požiūris į galimą grėsmę lenkų tautinei mažumai Lietuvoje

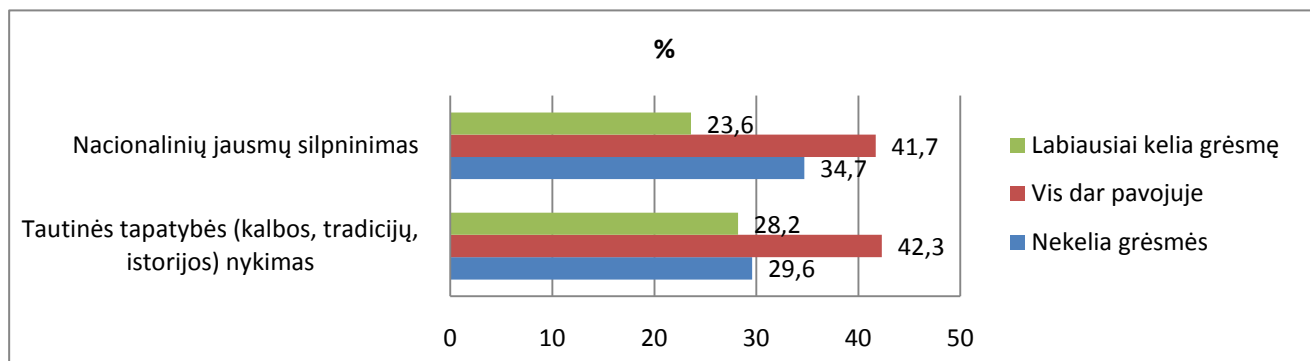
Tyrime buvo siekiama nustatyti apie galimas grėsmes Lietuvoje gyvenančiai lenkų tautinei mažumai, taip įvertinant mūsų šalies socialinį kontekstą adaptuoti šios tautinės mažumos atstovams.

Tyrimas parodė, jog virš 40 proc. (N= 30) atsakiusių lenkų tautybės asmenų mano, jog tautinės tapatybės (kalbos, tradicijų, istorijos) nykimas ir nacionalinių jausmų silpninimas vis dar pavojuje (žr. 8 pav.). Šios nuostatos labai ryškiai atsispindėjo labiau separacijos strategiją teigiamai vertinančių aukštesniųjų ar profesinį išsilavinimą turinčių lenkų tautybės tiriamųjų atsakymuose. Tai patvirtintų mokslinius teiginius, jog separaciją renkasi tuo atveju, kai iškyla grėsmė jų tapatybės puoselėjimui.²⁴⁷

Beveik 30 proc. (N=21) visų tiriamųjų (daugiausia asimiliaciją ir marginalizaciją labiau linkę rinkti asmenys) mano, jog tautinės tapatybės nykimas nekelia grėsmės lenkų tautinei mažumai Lietuvoje. Dauguma pasirinkusių šį atsakymą buvo aukštesniųjų ar profesinį išsilavinimą įgiję (70 proc.;

²⁴⁷ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008. - p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online);

N=7) 41 m. ir vyresni lenkų tautybės asmenys. Moterų atsakymų buvo daugiau nei vyrų. Tai dar kartą patvirtina W. J. Berry'io mokslinius teiginius, jog asimiliacijai ir marginalizacijai nėra svarbus tautinės tapatybės puoselėjimas ir kad moterys labiau linkusios prisitaikyti prie naujos kultūrinės visuomenės.²⁴⁸

8 pav. Tiriamųjų požiūris į galimą grėsmę lenkų tautinei mažumai Lietuvoje

3.3.2.5. Tiriamųjų požiūris į tariamą lenkų tautinės mažumos diskriminaciją

Diskriminaciją identifikuojantys klausimai labai svarbūs šiame tyrime, siekiant įvertinti socialinį kontekstą/klimatą bei vykdomą valstybės politiką tautinių mažumų atžvilgiu. Socialinio klimato įvertinimas siejamas su tiriamųjų požiūriu į tariamą diskriminaciją ir savigarbą. Čia buvo siekiama išsiaiškinti lenkų tautinės mažumos savijautą kaip svarbu psichologinį aspektą, lemiantį adaptacijos strategijos pasirinkimą, kurį taip akcentavo W.J. Berry.²⁴⁹

Anketoje buvo pateikti trys teiginiai, padedantys identifikuoti tariamą lenkų tautinės mažumos diskriminaciją.

Beveik 45 proc. (N=34) tiriamųjų nesutinka ar visiškai nesutinka, kad kiti Lietuvos visuomenės nariai su lenkų tautinės mažumos nariais elgėsi priešišškai ar nesąžiningai. Tokias nuostatas daugiausia išreiškė aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą (48,8 proc., N=20) turintys 31-40 m. amžiaus tiriamieji (52,3 proc.; N=11). Įdomu tai, kad ketvirtadalis apklausoje dalyvavusių asmenų negalėjo pasakyti savo nuomonės šiais klausimais. Tai rodo arba jų neapsisprendimą, arba tai, jog klausimas nebuvo jiems visiškai aiškus.

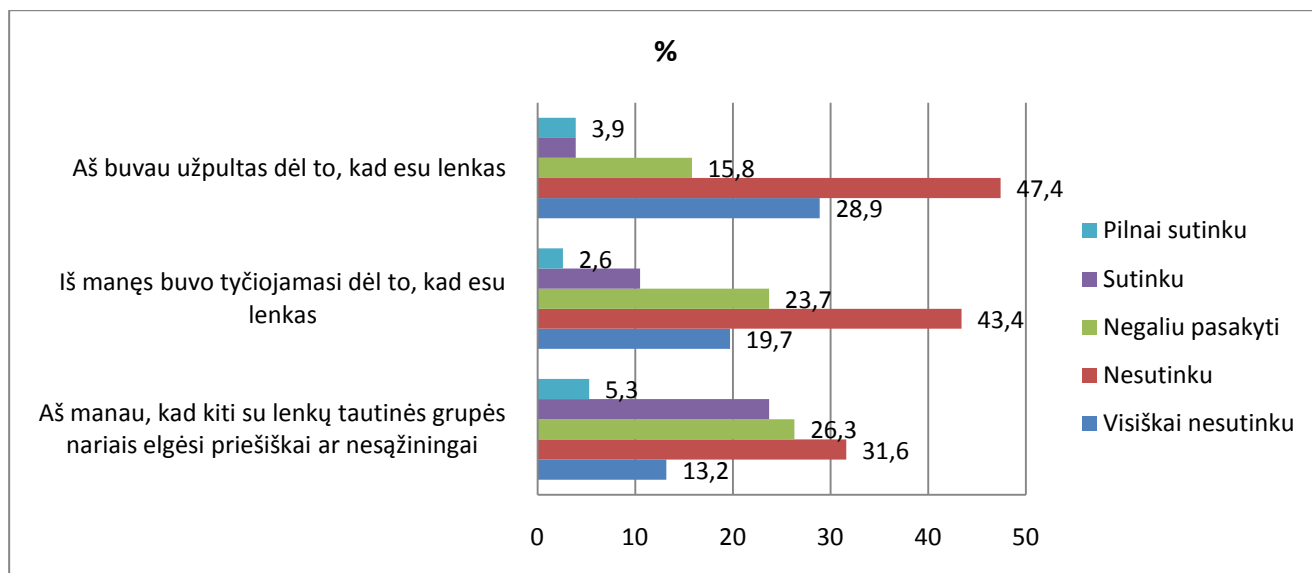
Tyrimo rezultatai parodė, jog dauguma tiriamųjų (virš 60 proc.; N=46) nesutiko ar visiškai nesutiko su teiginiu, jog iš jų buvo tyčiojama dėl to, kad jie yra lenkų tautybės (žr. 10 pav.). Ypač tai ryšku asimiliacijai ir integracijai pritariančių aukštesnįjį ar profesinį išsilavinimą įgijusių 21-30 m. amžiaus asmenų atsakymuose. Pažymėtina, jog vyrų teigiamų atsakymų procentas į šį klausimą

²⁴⁸ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint,2008.-p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online) ;

²⁴⁹ Ten pat ;

ženkliai skyrėsi nuo moterų (atitinkamai 71,2 proc.; N=31 ir 53.2 proc.; N=31), t. y. didesnė tiriamųjų vyrų dauguma nesutiko, kad iš jų buvo tyčiojamasi dėl tautybės.

Didžioji dauguma (virš 76 proc.; N=58) nesutiko ar visiškai nesutiko, jog buvo užpulti dėl tautybės. Šios nuostatos vyrauja visose adaptacijos strategijose. Tuo tarpu 6 tiriamieji (beveik 8 proc.) sutiko ar pilnai sutiko su šiuo teiginiu (daugiausia separacijos nuostatas palaikantys aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą turintys 31-40 m. amžiaus tiriamieji). Pažymėtina, jog 9.4 proc. moterų ir 3.2 proc. vyrų teigiamai atsakė į šį klausimą. Nors buvo pavieniai diskriminacijos atvejai dėl tautybės, tačiau rezultatai rodo, jog lenkų tautybės asmenys nėra diskriminuojami mūsų šalyje.

9 pav. Tiriamųjų požiūris į tariamą lenkų tautinės mažumos diskriminaciją.

3.3.2.6. Tiriamųjų požiūris į tautinę savigarbą

Tyrimo buvo svarbu nustatyti lenkų tautinės mažumos požiūrį į tautinę savigarbą (kiek jie didžiuojasi būdami lenkais), kadangi vienas iš adaptacijos pasirinkimą lemiamų veiksnių – adaptacijos procese dalyvaujančio asmens psichologinis aspektas. Tai nustatyti buvo užduoti keturi klausimai (žr. 5 priedą)..

Tyrimo rezultatai parodė, jog didesnė dauguma tiriamųjų (84,2 proc.; N= 64) „dažnai didžiuojasi būdami lenkais“. Tokį atsakymo variantą rinkosi visoms adaptacijos strategijoms linkę pritarti tiek lenkų tautybės vyrai, tiek moterys.(žr. 13 Priedą). Labiausiai savo tautybe didžiuojasi jaunimas iki 20 metų ir 41 m. ir vyresni tiriamieji.

Absoliuti dauguma tiriamųjų (100 proc.; N=76) „gerai jaučiasi būdami savo tautinės grupės nariais“.

Su teiginiu, kad „mano tautinė grupė paprastai visuomenėje yra gerbiama“ sutiko ar pilnai sutiko 56,6 proc. (N=43) lenkų tautybės asmenų. Net 31,6 proc. tiriamųjų (N=24) negalėjo atsakyti į šį

klausimą, kas rodo, jog tiriamiesiems sunku apsispręsti, ar lenkai dabartinėje Lietuvos visuomenėje yra gerbiami, ar ne.

Būdami lenkais nejaukiai jaučiasi tik apie 4 proc. tiriamųjų (daugiau moterys nei vyrai). Absoliuti dauguma tiriamųjų nesutiko ar pilnai nesutiko su šiuo teiginiu (virš 92 proc.) lenkų tautybės asmenų. Nors pagal amžių absoliuti dauguma nesutiko su šiuo teiginiu, tarp 41 metų ir vyresnių tiriamųjų nebuvo nė vieno pritariantčio šiam teiginiui.

Tai rodo, jog psichologinis klimatas lenkų tautybės asmenims yra palankiai vertinamas.

3.3.2.7. Tiriamųjų tapatinimasis su Lietuvos valstybe

Vienas iš pagrindinių šio tyrimo tikslų – išsiaiškinti lenkų tautinei mažumai priklausančių asmenų tapatybės santykį su Lietuvos valstybe. Tai padės aiškiau atskleisti ir jų integracines nuostatas.

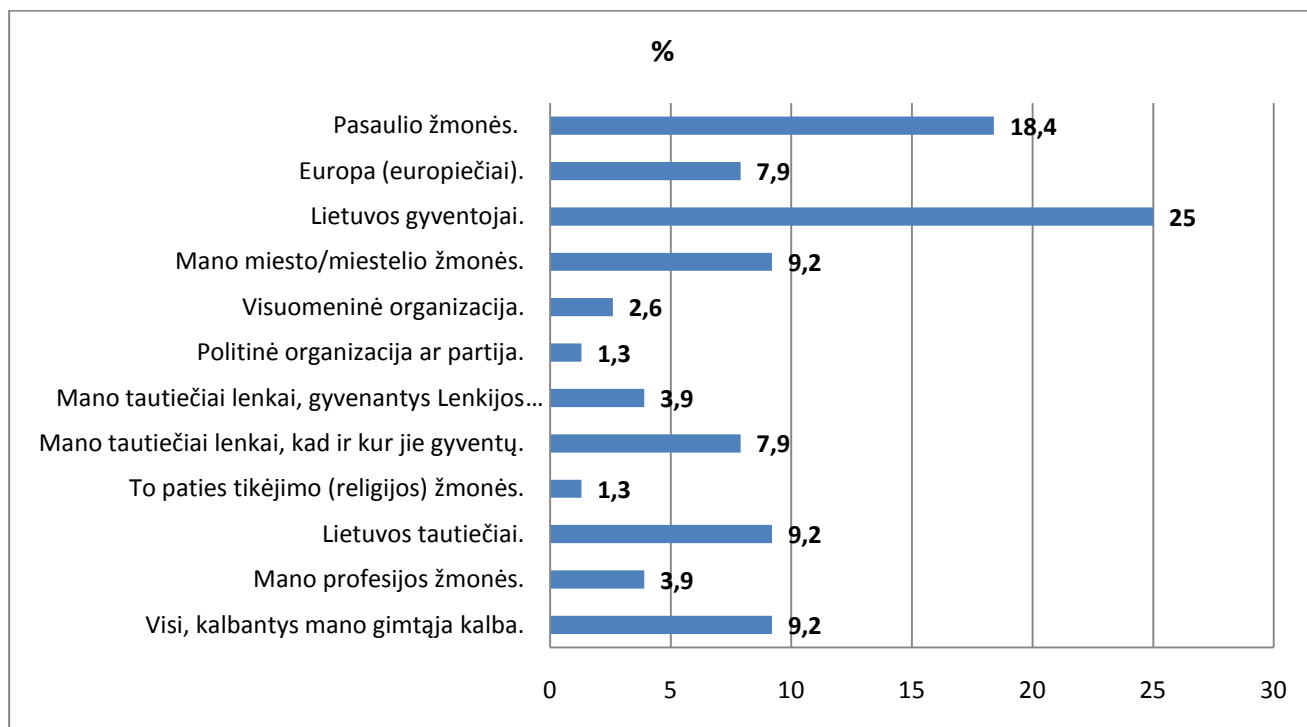
Tyrimas parodė, jog ketvirtadalis (N= 19) visų tiriamųjų save tapatina su Lietuvos gyventojais (daugiausiai integracijai pritariantys, 31 m. ir vyresni aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgiję tiriamieji) (žr. 10 pav.). Moterys labiau nei vyrai linkę priskirti save Lietuvos gyventojams (atitinkamai 27,9 proc. ir 19,4 proc.). Tai patvirtina mokslinę teoriją, jog moterys greičiau nei vyrai linkusios integruotis į šalies visuomenę.

Virš 18 proc. tiriamųjų nurodė, jog jie atstovauja pasaulio žmones. Daugiausiai tokiems save priskyrė jauni iki 30 metų amžiaus žmonės, turintys pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą ir labiau linkę pritarti integracijos nuostatoms. Tokį pasirinkimą greičiausiai įtakoja visuotinis globalizacijos reiškinys.

Virš 9 proc. (N=7) lenkų tautybės asmenų save tapatino su lenkais, gyvenančiais Lietuvoje (daugiau vyrų nei moterų) bei priskyrė save visiems, kalbantiems gimtąja kalba. Įdomu tai, jog toks pat procentas tiriamųjų (9 proc.) tapatinasi su savo miesto/miestelio gyventojais (daugiausia vyresnio amžiaus, marginalizaciją ir asimiliaciją labiau linkę teigiamai vertinti tiriamieji).

Europiečiams save priskyrė apie 8 proc. gyventojų (daugiausia 21-30 m. amžiaus vidurinį ar pagrindinį išsilavinimą turintys asmenys. Tai rodo lenkų tautinės mažumos jaunimo eurointegracines nuostatas, gebėjimą peržengti nacionalinių sienų ribas.

Apie 4 procentai (N=3) tiriamųjų save tapatino su lenkais, gyvenančiais Lenkijoje (daugiausia jų – apie 10 proc. – labiau palaikantys separacijos ir labiau nepalaikantys asimiliacijos strategiją 31-40 metų amžiaus aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgiję tiriamieji). Pažymėtina, kad visi tiriamieji, pasirinkę šį atsakymo variantą, buvo moterys.

10 pav. Tiriamųjų tapatinimasis su Lietuvos valstybe

3.3.2.8. Tiriamųjų domėjimasis Lietuvos politika

Tyrimo metu buvo svarbu nustatyti, ar lenkų tautinei mažumai priklausantys asmenys domisi politika ir aktyviai dalyvauja politiniame šalies gyvenime.

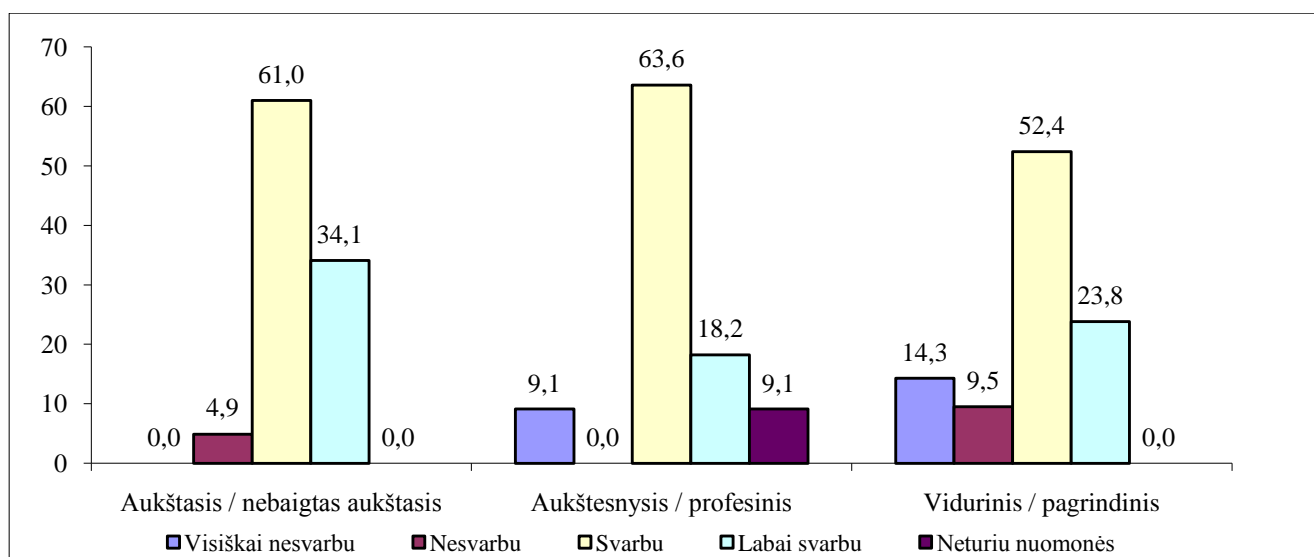
Tyrimo rezultatai parodė, jog dauguma tiriamųjų aktyviai domisi Lietuvos politika. Daugiau kaip pusė tiriamųjų (53,9 proc., N=41) skaito Lietuvos laikraščius, seka TV, radijo informaciją lietuvių ir lenkų kalbomis. Ši tendencija ypač ryški labiau asimiliacijai ir marginalizacijai nepritariančių tiriamųjų atsakymuose (virš apie 60 proc.) ir integracijai pritariančių aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgijusių tiriamųjų atsakymuose. Daugiausia tokį atsakymą rinkosi 31-40 metų amžiaus tiriamieji. Pažymėtina, kad šį atsakymą apylygiai pasirinko ir tie lenkų tautybės asmenys, kurie linkę labiau pritarti ar nepritarti separacijos strategijai.

Beveik kas septintas tiriamasis aptaria politinius įvykius su draugais, šeimos nariais, bendradarbiais. Visiškai nesidomi politika apie 12 proc. tiriamųjų (daugiausia tokių, kurie labiau linkę pritarti asimiliacijai iki 20 m. amžiaus vidurinę ar pagrindinę išsilavinimą įgiję asmenys).

Apie 8 proc. (N=6) tiriamųjų sužino apie politinius įvykius Lietuvoje, gaudami informaciją tik lenkų kalba. Daugiausia tokių tiriamųjų buvo 31-40 metų amžiaus aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgiję asmenys, kurie linkę pritarti separacijos ir integracijos strategijoms (atitinkamai apie 10 proc.; N=3 ir 8,0 proc.; N=6). Atkreiptinas dėmesys, jog nė vienas, labiau linkęs pritarti asimiliacijos ar marginalizacijos strategijai, tokio atsakymo nepasirinko.

3.3.2.9. Tiriamųjų požiūris į dalyvavimą rinkimuose

Didžioji dauguma (beveik 89 proc.; N=67) visų tiriamųjų, nepriklausomai nuo jų požiūrio į adaptacijos strategijas bei amžiaus mano, jog svarbu ar labai svarbu dalyvauti rinkimuose (žr.12 pav.). Apie 90 proc. tokią nuomonę palaikė trijų grupių atstovai - labiau vertinantys separacijos (86, 6 proc.; N=26) ir integracijos strategiją (89,3 proc.; N= 67) ir nelinkę pritarti asimiliacijos (92 proc.; N=57) ir separacijos (89,1 proc. N=41) strategijoms. Absoliuti dauguma tiriamųjų (virš 95 proc.; N=39), pasirinkusių šį atsakymo variantą - aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą turintys lenkų tautybės asmenys. Tai rodo, jog lenkų tautinė mažuma yra politiškai aktyvi.

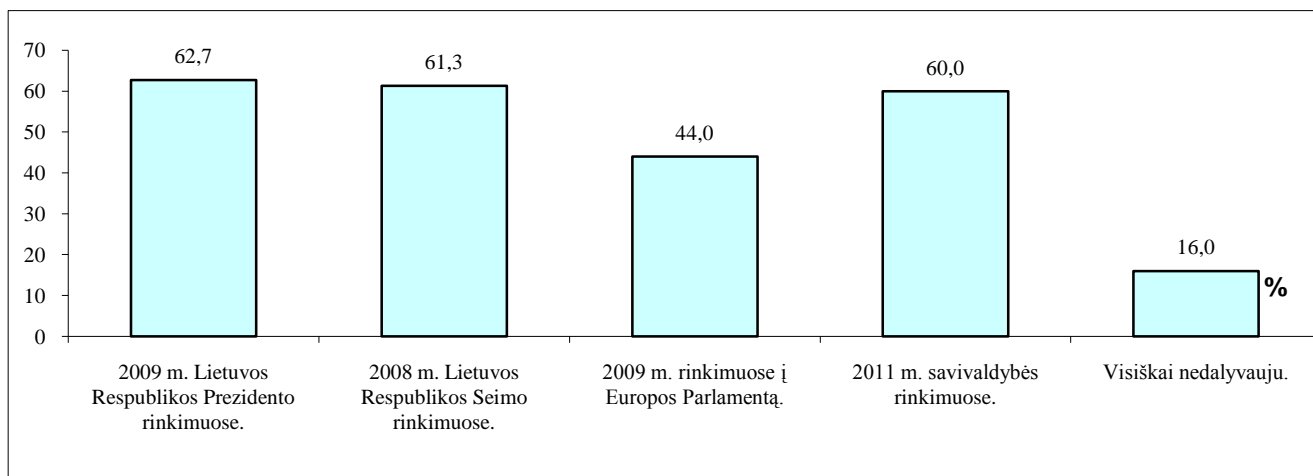

11 pav. Tiriamųjų požiūris į dalyvavimą rinkimuose pagal išsilavinimą

Tyrimo rezultatai atskleidė, jog lenkų tautinei mažumai priklausantys asmenys aktyviai dalyvauja ar ketina dalyvauti šalies rinkimuose (beveik 90 proc.). Labiausiai aktyvūs buvo aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą nuo 31 m. ir vyresnio amžiaus tiriamieji. Didžiausias aktyvumas pastebimas 2009 m. renkant Lietuvos Respublikos Prezidentą (dalyvavo apie 63 proc. tiriamųjų – daugiausia separacijai nepritariančios (virš 70 proc.) ir integracijai pritariančios (63,5 proc.; N=43) vyresnio amžiaus, aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgiję asmenys) bei 2008 m. dalyvaujant Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose (61,3 proc.). Mažiau aktyvus lenkų tautybės tiriamieji buvo 2009 m. rinkimuose į Europos Parlamentą (vidurkis visų tiriamųjų - apie 44 proc.).

Optimistiškai nuteikia 12 paveiksle pateikti duomenys (žr. 12 pav.), jog didesnė dauguma lenkų tautinei mažumai priklausančių tiriamųjų aktyviai planavo dalyvauti 2011 m. savivaldybės tarybos rinkimuose (60 proc.), iš jų - virš 70 proc. aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų.²⁵⁰ Tai rodo, jog ši tautinė mažuma išlieka aktyvi politiniame šalies gyvenime.

²⁵⁰ Apklausa buvo vykdoma 2010 lapkričio - gruodžio mėn., t.y. prieš 2011 m. vasario 27 d. Lietuvoje vykusius savivaldybių tarybų rinkimus;

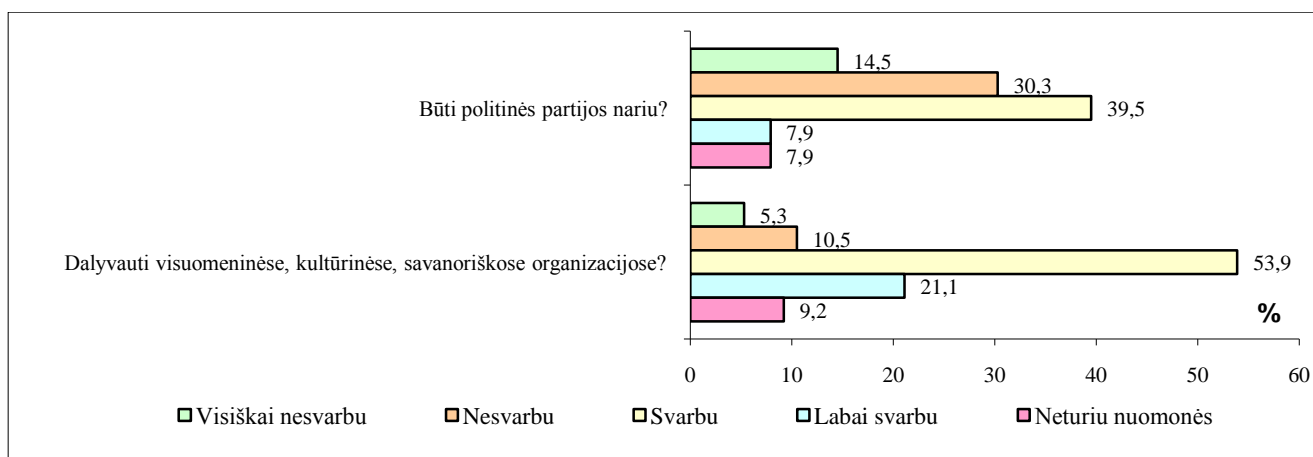
12 pav. Tiriamųjų dalyvavimas ar ketinimas dalyvauti rinkimuose

3.3.2.10. Tiriamųjų požiūris į dalyvavimą politinėje, kultūrinėje, visuomeninėje veikloje

Tyrimo buvo pateikti klausimai, siekiant nustatyti lenkų tautinės mažumos nuostatas į dalyvavimą politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje veikloje.

Tyrimas parodė, jog 48 proc. (N=36) tiriamųjų mano, jog svarbu ar labai svarbu būti politinės partijos nariu. (žr. 13 pav.). Daugiau kaip pusė tokią nuomonę išreiškė labiau separacijos nuostatas palaikantys (50 proc.; N=15) tiriamieji bei labiau linkusių nepritari ir marginalizacijos strategijoms aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą 41 m. ir vyresni tiriamieji).

Apie 45 proc. (N=34) visų tiriamųjų nepritarė nuomonei, jog svarbu būti politinės partijos nariu (dauguma integraciją palaikantys ir separacijai nepritariantys, 41 ir vyresni aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgijusių tiriamųjų).

13 pav. Tiriamųjų požiūris į dalyvavimą politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje veikloje

Pažymėtina, jog žymiai didesnis procentas (75 proc.; N= 58) buvo tiriamųjų, kurie išreiškė nuomonę, jog svarbu ar labai svarbu dalyvauti Lietuvos visuomeninėse, kultūrinėse, savanoriškose

organizacijose. Daugiausia tokią nuomonę išreiškė labiau linkusių separacijai ir integracijai (apie 80 proc.) pritarti bei marginalizacijai nepritarti 31-40 m. amžiaus grupei aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą įgiję tiriamieji.

Atkreiptinas dėmesys, jog moteriškos lyties atstovės (virš 83 proc.) labiau linkusios rūpintis tapatumo išsaugojimu, nei vyrai, nors pastarųjų atsakymo rodiklis yra taip pat aukštas (apie 65 proc.).

Nesvarbu ar visiškai nesvarbu dalyvauti visuomeninėse, kultūrinėse, savanoriškose veiklose (viso apie 16 proc.) – tokį atsakymą dažniausiai pasirinkdavo tiriamieji, kurie labiau linkę pritarti marginalizacijai (20 proc). Tai dar kartą patvirtina mokslinę teoriją, jog kultūrinės tapatybės puoselėjimas yra ypač ryškus separacijos ir integracijos strategijoms bei nesvarbus tiems, kas pritaria marginalizacijai. Be to, tai patvirtina ir kitą teiginį, jog moterys labiau linkusios rūpintis tautinio tapatumo puoselėjimu.²⁵¹

Analizuojant Lietuvos lenkų tautinės mažumos asimiliacines nuostatas, paaiškėjo, jog apylygiai tiriamieji (71,4 proc.; N=10) pritariančių ir 76,1 proc.; N= 47 nepritariančių asimiliacijai) mano, jog labai svarbu ar svarbu dalyvauti kultūrinėje, visuomeninėje veikloje. Taip galima būtų paneigti J.W. Berry'io mokslinę teoriją, teigiančią, kad asimiliacijos strategiją yra linkę rinktis tie, kuriems nėra svarbus savos kultūros ir tapatumo puoselėjimas.²⁵²

Kadangi vienas iš faktorių, lemiančių integraciją yra dalyvavimas kultūrinėje veikloje, apibendrintai galima būtų teigti, jog tiriamieji linkę rinktis integracines nuostatas.

3.3.2.11. Lietuvos Vyriausybės vykdomos tautinių mažumų politikos įvertinimas

Tyrimo buvo siekiama išsiaiškinti lenkų tautinės mažumos nuomonę į Lietuvos Vyriausybės vykdomą tautinių mažumų integracinę politiką, teisės aktus, reglamentuojančius tautinių mažumų teises bei išsiaiškinti lenkų tautinės mažumos lūkesčius, gerinant tautinių mažumų padėtį Lietuvoje.

Tyrimas parodė, jog daugiau kaip pusė tiriamųjų (56,5 proc.; N=43) vertina Lietuvos Vyriausybės vykdomą tautinių mažumų integracinę politiką kaip visiškai nesėkmingą ar nesėkmingą. (žr. 14 pav.). Tokiai nuomonei daugiausiai pritarė 41 m. amžiaus ir vyresni lenkų tautybės vyrai ir moterys, labiau linkę pritarti separacijos strategijai (70 proc.; N=21) ir nepritariančios asimiliacijos strategijai (60 proc.; N=37).

Sėkmingai ar labai sėkmingai vykdomą Vyriausybės tautinių mažumų politiką įvertino daugiau kaip 23 proc. atsakiusiųjų (daugiausiai 21-40 m. tiriamųjų (42 proc.)), kurie linkę labiau rinktis asimiliaciją.

²⁵¹ Berry, J.W. Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008.-p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online)

²⁵² Ten pat.

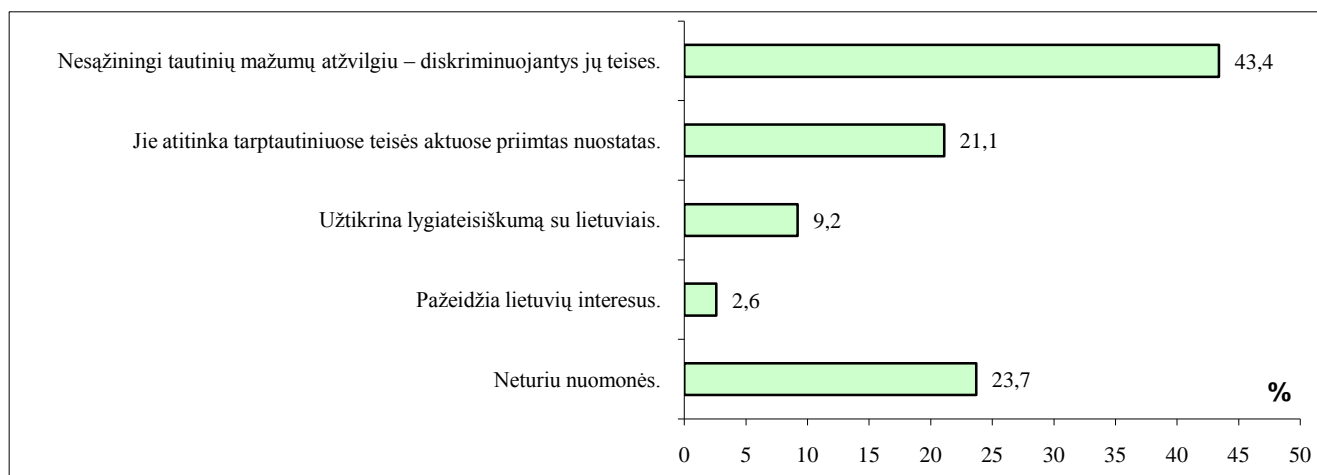

Beveik kas penktas (19.7 proc.) neturėjo nuomonės šiuo klausimu. Daugiausia tai buvo marginalizaciją renkantys 31-40 m. amžiaus žmonės. Panaši dalis tiriamųjų negalėjo įvertinti teisės aktų, reglamentuojančių tautinių mažumų teises, nuostatas. Tai rodo, jog visuomenėje trūksta informacijos apie šios politikos veiksmingumą ir efektyvumą ir patvirtina W.J. Berry'io mokslinius teiginius, jog marginalizaciją linkę rinktis asmenys, kurie atsiriboja (nesidomi) tautinio tapatumo puoselėjimu ir kontakto su kitais plėtojimu.

Net 43,4 proc. (N=33) tiriamųjų mano, jog teisės aktai yra nesąžiningi tautinių mažumų atžvilgiu – diskriminuojantys jų teises. Daugiausiai tokią poziciją išreiškė separaciją linkę rinktis tiek vyriškos, tiek moteriškos lyties aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą 41 m. ir vyresni tiriamieji.

Virš penktadalio (21.1 proc.) tiriamųjų (daugiau vyriškos lyties, 21-30 m. amžiaus) mano, jog Lietuvos teisės aktai atitinka tarptautiniuose teisės aktuose priimtas nuostatas. Tokias nuostatas išreiškė separacijai linkę nepritarti ir rinktis asimiliaciją ar integraciją tiriamieji.

Apie dešimtadalį tiriamųjų (daugiausiai marginalizaciją ir asimiliaciją linkę palaikyti vyresnio amžiaus vyriškos lyties atstovai) mano, jog teisės aktai užtikrina tautinių mažumų lygiateisiškumą su lietuviais, o beveik trys proc. (daugiausiai asimiliaciją linkę rinktis) mano, jog tai pažeidžia lietuvių interesus.

14 pav. Tiriamųjų požiūris į Vyriausybės vykdomą tautinių mažumų politiką

3.3.2.12. Tiriamųjų lūkesčiai dėl tautinių mažumų politikos gerinimo Lietuvoje

Vienas iš pagrindinių tyrimo tikslų – išsiaiškinti lenkų tautinės mažumos lūkesčius ir pageidavimus, kaip reikėtų gerinti tautinių mažumų politiką Lietuvoje. Atsakant į klausimą, *ka turėtų Lietuvos valstybė padaryti, kad pagerintų tautinių mažumų padėtį Lietuvoje*, galimi buvo keli atsakymų variantai.

Net 71,1 proc. (N=54) tiriamųjų mano, jog Lietuvoje reikėtų keisti požiūrį į tautines mažumas. Šios nuostatos būdingos visoms adaptacijos strategijoms. Labiausiai šioms nuostatoms pritarė 31 m.

amžiaus ir vyresni tiriamieji. Pilnai (100 proc.) šiam teiginiui pritarė aukštesnįjį ar profesinį išsilavinimą (N=11) įgiję tiriamieji. Jaunimo iki 20 m. amžiaus vidurinį ar pagrindinį išsilavinimą (52,4 proc.; N=11) turinčių asmenų požiūris nebuvo toks kategoriškas. Nepaisant to, galima konstatuoti, jog mūsų visuomenėje vis dar egzistuoja tam tikri stereotipai ar išankstinės nuostatos tautinių mažumų atžvilgiu, todėl būtina daugiau dėmesio skirti priemonėms, skirtoms ugdyti toleranciją, pakantumą visų Lietuvoje gyvenančių asmenų, nepriklausomai nuo tautybės, atžvilgiu.

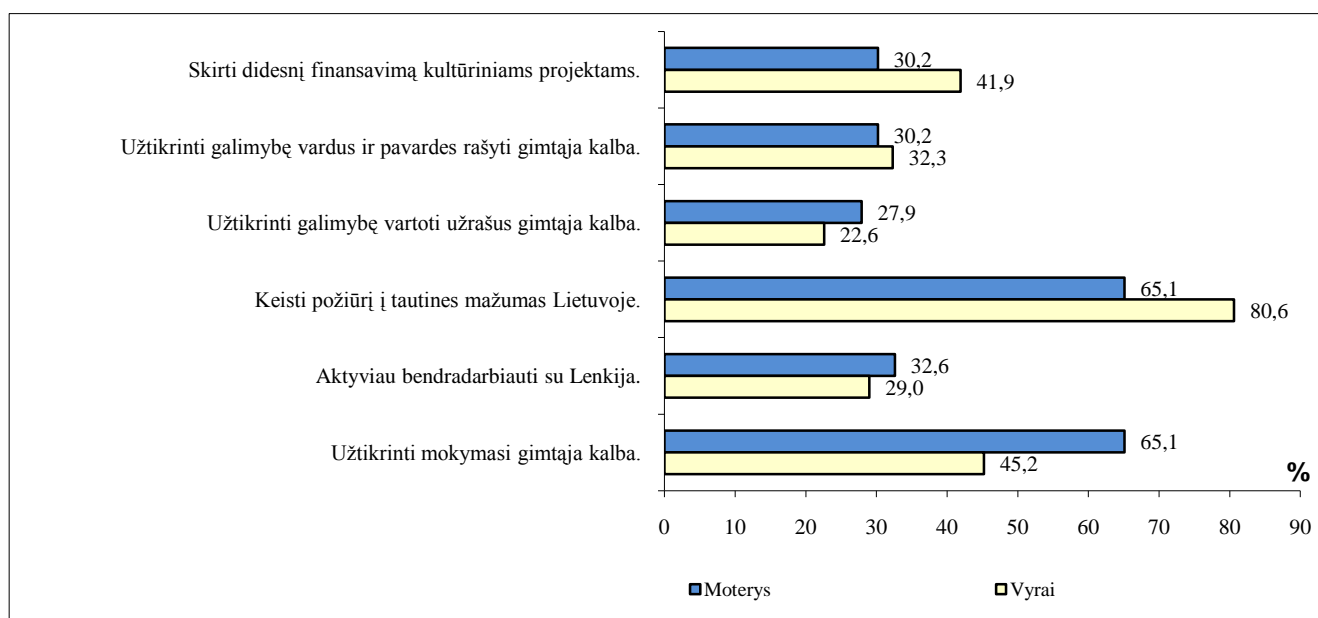
Kita vertus, daugiau kaip pusė (55,3 proc.; N=42) lenkų tautinės mažumos atstovų pasisakė už būtinybę užtikrinti mokymąsi gimtąja kalba. Tai nurodė visų adaptacijos strategijų atstovai, tačiau daugiausiai šią poziciją išreiškė separaciją, integraciją ir asimiliaciją labiau linkę rinktis iki 40 m. amžiaus daugiausia aukštąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą turintys tiriamieji. Moterų, palaikančių šias nuostatas, buvo daugiau nei vyrų (atitinkamai 65, 1 ir 45, 2 proc.) (žr. 15 pav.).

Tai rodo, jog švietimo klausimas yra labai aktualus ir jautrus lenkų tautinei mažumai (neatmestina ir dabartinė visuomenės informavimo priemonių įtaka, kuri pastaruoju metu labai akcentuoja šį klausimą).

Daugiau kaip trečdalis tiriamųjų siūlė skirti didesnę finansavimą kultūriniais projektams (daugiau šiuo klausimu pasisakė vyriškos lyties 21-30 m. aukštesnįjį išsilavinimą turinčių asmenų. Tai ypač pabrėžė asimiliacijai ir separacijai labiau linkę pritarti tiriamieji. Galimybę užtikrinti vardus ir pavardes rašyti gimtąja kalba pageidavo mažiau kaip trečdalis (30,3 proc.; N=23) aukštesniojo ar profesinio išsilavinimo tiriamieji (daugiausiai pritariantys integracijai ir separacijai). Toks pat procentas (30,3 proc.; N=23) ir tas pačias grupes atstovaujantys jaunimas iki 20 m. ir 41m. ir vyresnio amžiaus vidurinio /pagrindinio ar aukštojo/nebaigto aukštojo išsilavinimo tiriamieji mano, jog Lietuva turėtų aktyviau bendradarbiauti su Lenkija.

Užrašus gimtąja kalba norėtų matyti ketvirtadalis (25 proc.) tiriamųjų – daugiausiai integracijai labiau pritariantys ir separacijai nepritariantys tiriamieji aukšąjį ar nebaigtą aukštąjį išsilavinimą turinčių. Tai rodo, jog šis klausimas nėra vienas iš prioritetų, gerinant tautinių mažumų padėtį Lietuvoje.

Apibendrinant, teigtina, kad visose tiriamųjų atsakymuose aptikta keturių adaptacijos strategijų. Tyrimo rezultatai parodė, jog lenkų tautinės mažumos atstovai linkę mažiau pritarti marginalizacijos ir separacijos strategijų nuostatoms. Didžiausią nepasitenkinimą sukelia klausimai, atitinkantys asimiliacinę strategiją. Vyraujanti adaptacijos strategija – integracija, nes jai tiriamieji labiausiai linkę pritarti.

15 pav. Tiriamųjų lūkesčiai dėl tautinių mažumų politikos gerinimo Lietuvoje

IŠVADOS

1. Lenkų kultūrinės ir politinės padėties Lietuvoje analizė parodė, kad šios tautinės mažumos atstovai sėkmingai naudojami dauguma jiems laiduotų kultūrinių ir politinių teisių. Lietuvoje yra sudarytos palankios sąlygos lenkų tautinei mažumai išsaugoti esmines savo savitumo dalis – tradicijas, kalbą, religiją ir kultūros paveldą, jiems suteikta teisė į saviraiškos laisvę, galimybė įgyti visų lygių išsilavinimą gimtąja kalba, dalyvauti politiniame ir visuomeniniame gyvenime. Tačiau egzistuoja šios problemos: teisinio reglamentavimo spragos, apibrėžiant topografinių užrašų pavadinimų, vardų ir pavardžių rašymą gimtąja kalba, Tautinių mažumų įstatymo nebuvimas. Visa tai sudaro prielaidas įvairioms politinėms manipuliacijoms bei nacionalistinėms nuotaikoms, silpnina lenkų tautinei mažumai priklausančių asmenų integraciją bei skatina jų atskirtį.

2. Darbe buvo atliktas tyrimas, pagrįstas J. W. Berry'o tarpkultūrinių strategijų modeliu. Tyrimas parodė, kad visose tiriamųjų atsakymuose aptikta keturių adaptacijos (asimiliacijos, integracijos, marginalizacijos, separacijos) strategijų, o vyraujanti – integracija, kadangi jai lenkai labiausiai linkę pritarti. Absoliuti tiriamųjų dauguma (98,7 proc.) sutiko ar pilnai sutiko su teiginiais, žyminčiais integracijos strategiją. Pasitvirtino mokslinė teorija, jog adaptacijos pasirinkimą įtakoja socialinis klimatas, asmens amžius, lytis.

3. Antroje tyrimo dalyje per skirtingas adaptacijos strategijas buvo siekiama išsiaiškinti lenkų tautinės mažumos požiūrį į įvairius aspektus: dalyvavimą socialiniame-ekonominiame, politiniame, kultūriniame, visuomeniniame gyvenime, požiūrį į valstybės vykdomą tautinių mažumų politiką, švietimą, tariamą diskriminacijos grėsmę, savigarbos indikaciją, tapatybės santykį su Lietuvos valstybe. Tyrimas parodė, jog Lenkų tautinės mažumos aktyviai nori dalyvauti kultūriniame, visuomeniniame, politiniame gyvenime, planuoja tęsti studijas Lietuvoje, domisi mūsų šalies politiniais įvykiais, dalyvauja rinkimuose. Ir nors su šiomis nuostatomis sutiko visas keturias adaptacijos strategijas teigiamai vertinantys tiriamieji, labiausiai jos atsiskleidė integracijai pritarančių tiriamųjų atsakymuose. Ši išvada įrodo, jog Lietuvos valstybė vykdo integracinę politiką lenkų tautinių mažumų atžvilgiu ir paneigia mokslinio darbo **pirmą hipotezę, jog nepakankamai efektyviai vykdoma Lietuvos valstybės tautinių mažumų politika lenkų tautinės mažumos atžvilgiu, užtikrinant jų kultūrinę ir politinę integraciją, sudaro prielaidas traktuoti ją kaip asimiliacinę.**

4. Lietuvos valstybės siekį skatinti tautinių mažumų (taip pat ir lenkų) integravimąsi patvirtina Tautinių mažumų įstatymo projekte numatoma nuostata įteisinti prievartinės asimiliacijos draudimą.

5. Tačiau lenkų padėties ir tyrimo analizės parodė, jog kultūrinė ir politinė integracija vis dar išlieka socialiniu iššūkiu Lietuvos valstybei. Dalies lenkų tautinės mažumos atstovų netenkina vyriausybės vykdoma tautinių mažumų politika. Akivaizdus lenkų nepritarimas Švietimo įstatymo pataisoms dalį dalykų tautinių mažumų mokyklose mokytis lietuvių kalba ir suvienodinti valstybinės

kalbos brandos egzaminą. Šios nuostatos labiausiai išryškėja separacijos strategiją teigiamai ir asimiliaciją neigiamai (apie 40 proc.) vertinančių tiriamųjų atsakymuose. Tai iš dalies patvirtina **antrą hipotezę, kad kuo stiprės lenkų tautinės mažumos atstovų nepasitenkinimas Lietuvos valstybės vykdoma tautinių mažumų politika, tuo didės jų atsiribojimas ir užsisklendimas savo grupės viduje.**

6. Tiriamieji pateikė tris pagrindines rekomendacijas, kaip gerinti tautinių mažumų padėtį Lietuvoje: būtina keisti požiūrį į tautines mažumas (71 proc.), užtikrinti mokymąsi gimtąja kalba (55 proc.) bei skirti didesnę finansavimą kultūriniais projektams (36 proc.). Skirtingai nuo viešojoje erdvėje lenkų organizacijų lyderių eskaluojamų priekaištų mūsų valdžiai dėl vilkinimo įteisinti vietovardžių rašymą gimtąja kalba, tai nebuvo vienas iš tyrime dalyvavusių lenkų prioritetų.

SIŪLYMAI

Siekiant užtikrinti sklandesnę lenkų tautinės mažumos integraciją, kaip dvipusį socialinį procesą, kuriame dalyvauja tiek besintegruojanti, tiek priimančioji grupė, siūlyčiau Lietuvos Respublikos valdžios ir valdymo institucijų bei lenkų tautinės mažumos atstovams atkreipti dėmesį į šias rekomendacijas:

1. Būtina plėtoti daugiakultūrius projektus, kuriuose aktyviau dalyvautų lietuviai, lenkai ir kitų tautybių atstovai, taip skatinant kultūrinį dialogą, toleranciją ir vienijant Lietuvos tautą. Tokiems projektams turėtų būti skiriamas didesnis finansavimas.

2. Nepabloginant dabartinių tautinių mažumų mokymosi sąlygų, tęsti valstybinę švietimo politiką, sudarant galimybes mokytis gimtosios kalbos ir gimtąją kalbą, stiprinant valstybinės kalbos, šalies istorijos, geografijos pažinimo, pilietiškumo pagrindų ir pasaulio, kaip sudėtinei pažinimo žinias, taip užtikrinant lenkų ir kitų tautybių moksleivių lygiavertes galimybes su kitais įgyti išsilavinimą, konkuruoti darbo rinkoje, dalyvauti visuomeniniame gyvenime, o svarbiausia – jaustis visateisiais ir lojaliais Lietuvos visuomenės nariais.

3. Būtina užtikrinti, kad lenkų tautinei mažumai priklausantys asmenys, kaip ir kiti Lietuvos piliečiai, iš įvairių visuomenės informavimo šaltinių laisvai gautų kuo objektyvesnę informaciją apie įvykius Lietuvoje.

4. Užtikrinant tautinių santykių darną Lietuvoje bei formuojant teigiamą šalies įvaizdį tarptautinėje arenoje, siūlytina daugiau dėmesio skirti visuomenės informavimo politikai, skatinančiai integracinius procesus šalyje. Reportažai apie Lietuvos lenkų ir kitų kitataučių nusipelnusių mokslininkų, menininkų, kultūros darbuotojų svarų indėlį, kuriant Lietuvos valstybę, bendrų lietuvių ir lenkų renginių sklaida būtų itin naudingos priemonės šiam uždaviniui pasiekti.

5. Siekiant mažinti visuomenėje stereotipus ar išankstines nuostatas tautinių mažumų atžvilgiu, siūlytina daugiau skirti dėmesio tolerancijos ir pakantumo ugdymui.

6. Siekiant lenkų tautinėms mažumoms priklausančių asmenų, įgijusių „Lenkų kortos“ dokumentą, teisinės padėties apibrėžtumo, reikėtų aiškaus Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo išaiškinimo dėl „Lenkų kortos“ išdavimo asmenims, kurie išreiškia savo lojalumą kitai valstybei.

7. Siekiant skatinti visų Lietuvoje gyvenančių tautų darnų bendradarbiavimą, piliečių lojalumą ir patriotiškumą, būtina kuo skubiau sureguliuoti įstatymus, reglamentuojančius tautinių mažumų teisių apsaugą Lietuvoje, kurie neprieštarautų Lietuvos konstitucinėms nuostatoms, atitiktų tarptautinius standartus bei mūsų šalies įsipareigojimus. Lietuvos Respublikos Seime neatidėliotinai turi būti parengti ir priimti šie įstatymai: Tautinių mažumų įstatymas, Valstybinės lietuvių kalbos įstatymas, Įstatymas dėl vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose.

8. Siekiant išvengti socialinio konflikto visuomenėje, siūlytina Lietuvos valdžios institucijų ir lenkų tautinių mažumų atstovams glaudžiau bendrauti ir bendradarbiauti bei spręsti tautinėms mažumoms aktualius klausimus, ieškant abiem pusėms priimtinių kompromisų.

9. Siūlytina plėsti mokslinius tyrimus šioje srityje, siekiant išsiaiškinti daugumos visuomenės požiūrį į besintegruojančią lenkų tautinę mažumą, Lietuvos lenkų politikų nuostatas dėl lenkų tautinių mažumų adaptacijos tendencijų bei lietuvių ir lenkų politikų nacionalistinių jėgų viešojoje erdvėje eskaluojamo politinio ideologinio konflikto pasekmių Lietuvos valstybingumui.

LITERATŪRA

Dokumentai ir teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2010 09 06]
2. Europos Sąjungos sutartis. http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=32156 [žiūrėta 2011 02 24]
3. Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=384398 [žiūrėta 2011 03 12]
4. Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=226938 [žiūrėta 2011 03 12]
5. Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=371810 [žiūrėta 2011 02 14]
6. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=305817 [žiūrėta 2011 02 12]
7. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=320782 [žiūrėta 2011 02 14];
8. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=364830 [žiūrėta 2011 02 12];
9. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo projektas. http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/projektai/SI/si_projektas_2008-04-30.pdf [žiūrėta 2010 09 13];
10. Lietuvos Respublikos paso įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=280169&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2011 03 12]
11. Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=18856&p_query=tautini%F8%20ma%FEum%F8%20%E1statymas&p_tr2=2 [žiūrėta 2011 03 15]
12. Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo projekto XIP-1648 projektas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=363451&p_query=tautini%F8%20ma%FEum%F8&p_tr2=2 [žiūrėta 2010 03 25]
13. Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=170492&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2010 09 08]
14. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=378447 [žiūrėta 2010 09 06]
15. Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymas XIP -1644 (2). http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=368047&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2010 04 13]
16. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=198296 [žiūrėta 2010 05 08]

Tarptautiniai dokumentai, pranešimai, sutartys:

17. Antrasis pranešimas apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį. <http://www.urm.lt/index.php?142988016> [žiūrėta 2010 11 25]

18. The Bolzano/Bozen Recommendations on National Minorities in Inter-State Relations & Explanatory Note. OSCE/HCNM. June 2008. <http://www.osce.org/hcnm/33633> [žiūrėta 2011 02 17]

19. Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=96635 [žiūrėta 2010 03 02]

20. Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos draugiškų santykių ir gero kaimyninio bendradarbiavimo sutartis. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=11154&p_query=Lietuvos%20Respublikos%20ir%20Lenkijos%20Respublikos%20draugi%20santyki%20ir%20gero%20kaimyninio%20bendradarbiavimo%20sutartis&p_tr2=2 [žiūrėta 2010 03 25]

21. Pirmasis pranešimas apie Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį. <http://www.urm.lt/index.php?142988016> [žiūrėta 2010 12 02]

Kiti teisės aktai ir nutarimai:

22. Lietuvos lenkų tautinės mažumos švietimo raidos strategija. [www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-05-10-ISAK-814\(1\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2005-05-10-ISAK-814(1).doc) [žiūrėta 2011 02 03];

23. Lietuvos Respublikos 2002 m. lapkričio 12 d. Seimo nutarimas Nr. IX-1187 „Dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=193888 [žiūrėta 2010 09 15]

24. Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=215471&p_query=Tautini%20ma%20m%20vietimo%20nuostatos%20&p_tr2=2 [žiūrėta 2011 02 12]

25. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 542 „Dėl Lietuvos kultūros politikos nuostatų“. http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=132646 [žiūrėta 2011 02 05]

26. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. 82 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=249299 [žiūrėta 2011 02 05];

27. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimas Nr. 1132 Dėl Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 strategijos. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=369476

28. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. kovo 12 d. nutarimas Nr. 257 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 14 d. nutarimo Nr. 746 „Dėl bendrojo lavinimo, specialiojo ugdymo, profesinio mokymo mokyklų, pagalbą mokiniui, mokytojui ir mokyklai teikiančių įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijų sąrašo patvirtinimo“; http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=316673&p_query=Lietuvos%20Respublikos%20Vyriausyb%202008%20m.%20kovo%2012%20d.%20nutarimas%20Nr.%20257%20%20%20%20D%20EB1%20Lietuvos%20Respublikos%20Vyriausyb%202004%20m.%20bir%20elio%202014%20d.%20nutarimo%20Nr.%20746%20&p_tr2=2 [žiūrėta 2010 09 28]

29. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. birželio 16 d. nutarimas Nr. 793 Dėl Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projekto Nr. XIP – 1668.

<http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=A0E9EF92-C2B7-4FC7-B0A1-982C4EFAABC5> [žiūrėta 2011 02 10]

30. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas „Dėl tautinių mažumų įstatymo numatomo teisinio reguliavimo koncepcijos patvirtinimo“. http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_1?p_id=74726&p_query=&p_tr2=&p_org=84&p_fix=y&p_gov=y [žiūrėta 2011 02 14]

31. Pasiūlymas dėl Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIP – 1814 (3). http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=392627&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2011 02 10]

32. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1999 m. spalio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. <http://www.lrkt.lt/dokumentai/1999/n911021a.htm>, [žiūrėta 2011 01 28]

33. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. sausio 31 d. nutarimo „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. <http://www.lrkt.lt/dokumentai/1999/n911021a.htm> [žiūrėta 2010 11 24]

34. Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 metų strategija. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=369476&p_query=Lietuvos%20lenk%F8%20tautin%EBs%20ma%FEumos%20%F0vietimo%20raidos%20strategija&p_tr2=2; Tautinių mažumų politikos plėtros iki 2015 metų strategija [žiūrėta 2011 02 02]

35. Third Report Submitted by Estonia Pursuant to Article 25, Paragraph 1 of the Framework for the Protection of National Minorities. http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/3_FCNMdocs/Table_en.asp#Estonia [žiūrėta 2011 02 04]

Knygos ir straipsniai:

36. **Abramavičiūtė I.** ir kt. *Tarpusavio supratimas: tarptentinė tolerancija*. - Vilnius: Lietuvos žmogaus teisių centras, 2004. - 115 p. - ISBN- 9955-473-07-X

37. **Aušrotas R. ir kt.** *Prieglobsčio prašytojų profesinio informavimo ir konsultavimo metodika*. - Kaunas: Socialinės ekonomikos institutas, 2006. -21p.-ISBN 9955-684-04-6

38. Europos romų teisių centras. *Kas yra diskriminacija. Kaip atpažinti ir kovoti su rasine diskriminacija: trumpas vadovas*. - Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2002. - 12 p. - ISBN-9955-530-38-3

39. **Čekanavičius V., Murauskas G.** *Statistika ir jos taikymai*. I tomas, - Vilnius: TEV, 2001.- 131 p. - ISBN 9986-546-93-1

40. **Čekanavičius V., Murauskas G.** *Statistika ir jos taikymai*. II tomas, - Vilnius: TEV, 2002.- 230 p. - ISBN 9955-491-16-7

41. **Gerrits A. W. M. and Wolfram D. J.** *Political democracy and ethnic diversity in modern European history*. - Stanford: Stanford University Press, - 2005. - 194 p. - ISBN- 0804749752

42. **Hague R., Harrop M.** *Comparative Government and Politics*. An Introduction. 6th Edition Fully Revised and Updated. - Houndmills: Palgrave Macmillan, 2004. - 355 p. - ISBN– 1403913153

43. **Heywood A.** *Politics*. London: Macmillan foundations, 1997. - 431 p. – ISBN- 0333645103

44. **Hoffman J.** *Citizenship beyond the State, London; Thousand Oaks (Calif.); New Delhi: SAGE Publications, 2004. – 192 p. – ISBN- 0761949410*
45. **Iešmantas G.** *Rodanti kelią, teikianti prasmę. Kalba ir mes. (Antras papildytas leidimas), - Vilnius: Žuvėdra, 2010. –255 p. – ISBN 978-955-669-61-6;*
46. **Kalnius P.** *Etniniai procesai Pietryčių Lietuvoje XX a. antrojoje pusėje. - Vilnius: Žara, 1998. - 66 p.- ISBN -9986-34-023-3*
47. **Kasatkina N.** *Etniniai procesai šiuolaikinės Lietuvos visuomenėje//Tautinės mažumos demokratinėje valstybėje. - Vilnius: Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie LR Vyriausybės, 2000.- p. 50 - 65. -ISBN 9986-402-33-6*
48. **Kasatkina N., Leončikas T.** *Lietuvos etninių grupių adaptacija: kontekstas ir eiga. – Vilnius: Socialinių tyrimų institutas, 2003. – 285 p. – ISBN - 9955501499*
49. *Kas yra diskriminacija. Kaip atpažinti ir kovoti su rasine diskriminacija: trumpas vadovas. – Kaunas: VDU Sociopolitinės analizės centras, 2002. -12 p. - ISBN-9955-530-38-3*
50. *Konstitucija 3 maja. 1791 gegužės 3-iosios Konstitucija. The Constitution of 3 May, 1791. – Warszawa: Kanceliaria Sejmu, 2001. – 231 p. – ISBN-86-83-7059-534-0*
51. **Krupavičius A.** *Politinis dalyvavimas ir tautinės mažumos Lietuvoje //Tautinės mažumos demokratinėje valstybėje: [konferencijos, skirtos Lietuvos Respublikos Tautinių mažumų įstatymo ir Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 10-mečiui, medžiaga, 1999 m. lapkričio mėn. 25-26 d.] // Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. – Vilnius: Nacionalinių tyrimų centras, 2000.– p. 21-50. – ISBN-9986402336*
52. **Lakis J.** *Dauguma ir mažumos daugiatautėje visuomenėje. - Vilnius: UAB „Utenos spaustuvė“, 1996. – 27 p. – ISBN-998-488-47-8*
53. **Leončikas T.** *Asimiliacija šiuolaikinėje Lietuvos visuomenėje: švietimo sektoriaus pasirinkimas//Etniškumo studijos 2007/1. –Vilnius:Socialinių tyrimų instituto Etninių tyrimų centras, 2007. - 206 p. – ISSN 1822-1041*
54. *Lygios galimybės ir ES nediskriminavimo teisė. - Vilnius: Lietuvos žmogaus teisių centras, - 2007. - 96 p. – ISBN-978-9955-473-16-9*
55. **Plasseraud Y.** *Mažumos: tautinių ir etninių mažumų studijų įvadas. Vilnius: „Apostrofa“, 2006. - 196 p. - ISBN 9955-605-22-7*
56. **Melianas I.** *Polietininės lietuvių nacijos tapimas: identitetų suderinimo problema //Tautinės mažumos demokratinėje valstybėje: [konferencijos, skirtos Lietuvos Respublikos Tautinių mažumų įstatymo ir Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 10-mečiui, medžiaga, 1999 m. lapkričio mėn. 25-26 d.] . – Vilnius: Nacionalinių tyrimų centras, 2000.– 47 p.. – ISBN- 9986402336*
57. *National Programme. The Integration of Society in Latvia – Riga: The Naturalization Board of the Republic of Lithuania, 2001. - 141 p. - ISBN 9984-9419-6-5*
58. **O’Neil P. H.** *Essentials of Comparative Politics. Second Edition. - New York, London: W.W.Norton&Company, 2007. – 337 p. – ISBN- 9780393928761*
59. **Ragauskas P.** *Teisė dalyvauti valdant šalį ir kitaip tvarkant viešuosius reikalus//Žmogaus teisės Lietuvoje, Vilnius: Teisės institutas,-2003.- p. 14-33 - ISBN 9955-9821-2-8*

60. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Kiek mūsų ir kokie mes? 2001 m. gyventojų surašymo duomenys. - Vilnius: UAB „Sapnų sala“, 2001. - 36 p.- ISBN- 9986-589-86-X

61. **Smith A.D.** *Nacionalizmas XX amžiuje*. Vilnius: Pradai, 1994. - 350 p. - ISBN 9986-405-17-3

62. **Statkus N.** *Etniškumas ir nacionalizmas*. - Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2003. - 289 p. - ISBN 9986-19-569-1

63. **Šabajevaitė L.** *Politinės mintys senajame pasaulyje*. - Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2001. - 193 p. ISBN 9986-19-413-X

64. **Melianas I.** Ar teisingai vartojame etnines sąvokas? // Tautinių bendrijų naujienos: informacinis leidinys.- Vilnius: Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Tautinių bendrijų namai, 2009. Nr.2(29). - p. 26-27 – ISBN- 1648-4355

65. **Vaitiekus S.** *Tautinių mažumų teisės ir pareigos Lietuvos Respublikoje*. - Vilnius: Europos Tarybos informacijos ir dokumentacijos centras Vilniuje, 1996. - 245 p. - ISBN- 9986-656-03-6

66. **Vaitiekus S.** *Lietuvos lenkai*. - Vilnius: Valstybinio nacionalinio tyrimų centro leidykla, 1994. - 48 p. - ISBN-9986-402-06-9

67. **Valevičius V.** *Politika ir moralė*. - Klaipėda: Klaipėdos universiteto biblioteka, 2008. - 136 p. - ISBN- 9789955182740

68. **Vilkelis G.** *Lietuvos ir Lenkijos santykiai Tautų Sąjungoje*.- Vilnius: Versus aureus, 2006.- 230 p. - ISBN 9955-601-92-2

Interneto publikacijos:

69. **Berry, J.W.** Integration: A Psychological and Cultural Perspective//Tallinn Conference on Conceptualising Integration. - Tallinn: Ecoprint, 2008. - p.23-33. -ISBN 978-9985-9917-7-0 (online)

70. **Berry, J.W.** Acculturation: Living successfully in two cultures.//International Journal of Intercultural Relations. – Canada: Psychology Department, Queen’s University, 2005 – p. 697- 712. http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6V7R-4H8FPV1-1&_user=10&_coverDate=11%2F30%2F2005&_rdoc=1&_fmt=high&_orig=gateway&_origin=gateway&_sort=d&_docanchor=&view=c&_searchStrId=1685915756&_rerunOrigin=scholar.google&_acct=C000050221&_version=1&_urlVersion=0&_userid=10&md5=0fb9f5adf339d0365a7f67f93556f141&searchtype=a [žiūrėta 2011 03 15]

71. **Berry, J.W., Sabatier, C.** Variations in the assessment of acculturation attitudes; Their relationships with psychological wellbeing.// International Journal of Intercultural Relations. - Canada: Queen's University, 2011 – p. 244-261. http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6V7R-4H8FPV1-1&_user=10&_coverDate=11%2F30%2F2005&_rdoc=1&_fmt=high&_orig=gateway&_origin=gateway&_sort=d&_docanchor=&view=c&_searchStrId=1685915756&_rerunOrigin=scholar.google&_acct=C000050221&_version=1&_urlVersion=0&_userid=10&md5=0fb9f5adf339d0365a7f67f93556f141&searchtype=a [žiūrėta 2011 03 14]

72. **Fishman J.** Nationality-nationalism and Nationalism. Readings in the Sociology of Language. - The Hague-Mouton, 1968, p. 39-51.//Grumadienė L. Kaip įgyvendinsime kalbos politiką.

http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2007~D_20090908_194029-58917/DS.005.1.01.ETD [žiūrėta 2010 03 26]

73. **Kruusvall J.** et al. The Strategies of Inter-Ethnic Adaptation of Estonian Russians //Studies of Transition States and Societies, 2009, vol. 1/Issue 1, p. 3-24. http://htk.tlu.ee/stss/wp-content/uploads/2009/12/STSS_Kruusvall_Vetik_Berry.pdf [žiūrėta 2010 10 03]

74. **Laužikienė N.** Regionių kultūros plėtros programos kryptys. <http://www.lrkm.lt/index.php?936957676> [žiūrėta 2011 02 26]

75. **Legkauskas V.** Tapatumas ir savimonė: jungtis tarp psichologijos ir sociologijos//Sociologija: Socialinio tapatumo klausimai – Kaunas: Vytauto Didžiojo Nr. 3-4, 2000.- p.62-71//http://www.ku.lt/sociologija/files/2000_nr.3-4.p.62-71.pdf [žiūrėta 2010 09 14]

76. **Merkys G. ir kt.** Mokymosi tendencijos Vilniaus rajono mokyklose. http://www.ktu.lt/sociologija/index.php?url=gediminas_merkys.htm&lan= [žiūrėta 2011 01 25]

77. **Okunevičiūtė-Neverauskienė L. ir kt.** Tautinių mažumų nedarbas bei jo mažinimo prielaidos Lietuvoje//Filosofija. Sociologija. 4 Nr. - Vilnius: Lietuvos mokslų akademija, 2007.- p. 23-36. <http://www.lmaleidykla.lt/filosofijasociologija/2007/4/4369> [žiūrėta 2011 02 17]

78. **Pukėnas K.** Kokybinių duomenų analizė SPSS programa. <http://www.lkka.lt/get.php?f.7072> [žiūrėta 2011 02 11]

79. **Vollebaek K.** OSCE High Commissioner on National Minorities. Opening Remarks at the OSCE Supplementary High Dimension Meeting on Education of Persons Belonging to National Minorities: Integration and Equality, Vienna, Austria, 22 July, 2010, 5 p. <http://www.osce.org> [žiūrėta 2010 11 21]

80. **Vollebaek K.** OSCE High Commissioner on National Minorities. Is Integration an Answer to Ethnic Pluralism, Address by K. Vollebaek OSCE High Commissioner on National Minorities to the Seminar on Ethnic religious pluralism and challenges of integration organized by the Embassy of the Republic of Kazakhstan to the Kingdom of the Netherlands and ROI, Dutch Institute for Public Administration, The Hague, the Netherlands, 24 November, 2010. <http://www.osce.org/hcnm/73716> [žiūrėta 2010 12 18]

Elektroniniai šaltiniai:

81. **Andžejewski T.** Neišspręstos lenkų mažumos problemos Lietuvoje kelia grėsmę jos egzistencijai.http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=67%3Anierozwizanie-problemy-spoeczności-polskiej-na-litwie-zagraaj-jej-egzystencji&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=lt [žiūrėta 2010 09 06]

82. **Baranauskienė I.** Kieno nacionalizmas egoistiškesnis? <http://www.voruta.lt/kieno-nacionalizmas-egoistiskesnis/> [žiūrėta 2011 02 10]

83. **Girnius K.** Lenkija joks strateginis Lietuvos partneris. <http://www.vrsps.lt/iandieN=spauroje/433-kgirnius-lenkija-joks-strateginis-lietuvos-partneris> [žiūrėta 2011 01 29]

84. **Grybauskaitė D.** Lenkai švietimo srityje turės ne blogesnes sąlygas nei lietuviai Lenkijoje. <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-03-04-d-grybauskaite-lenkai-svietimo-srityje-tures-ne-blogesnes-salygas-nei-lietuviai-lenkijoje/59039> [žiūrėta 2011 03 15]

85. **Gudynas P.** Dvikalbis mokymas kaip atsakas į Tautinių mažumų moksleivių ugdymosi poreikių kaitą. www.pedagogika.lt/puslapis/bps/pgdvik1.doc [žiūrėta 2010 09 06]

86. ESBO komisarai. Dėl lenkiškų pavardžių rašymo turi apsispręsti pati Lietuva. <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/esbo-komisaras-del-lenkisku-pavardziu-rasymo-turi-apsispresti-pati-lietuva-56-120903> [žiūrėta 2010 12 18]

87. **Kubilius A.** Lietuvoje lenkų mažuma gauna geriausią išsilavinimą. <http://www.delfi.lt/archive/print.php?id=42647383> [žiūrėta 2011 03 02]

88. **Landsbergis V.** Dėl Lenkijos ir Lietuvos santykių. http://www.alfa.lt/straipsnis/10467737/?Del.Lenkijos.ir.Lietuvos.santykiu=2011-01-26_07-51 [žiūrėta 2011 01 28]

89. **Lapinskas A.** Apie Lietuvą nė vieno gero žodžio. <http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/article.php?id=27104697&com=1> [žiūrėta 2010 08 07]

90. **Macekianec R.** Ir vėl žaidimas lenkų korta. <http://www.balsas.lt/naujiena/225974/rysard-macekianec-ir-vel-zaidimas-lenku-korta/2> [žiūrėta 2011 01 29]

91. **Merkys G.** ir kt. Mokymosi tendencijos Vilniaus rajono mokyklose. http://www.ktu.lt/sociologija/index.php?url=gediminas_merkys.htm&lan= [2011 01 25]

92. **Narkevičius J.** Lietuvos Respublikos Seimo narys. Viešoji diskusija „Perspektyvios švietimo politikos kryptys“. <http://www.google.lt/#hl=lt&source=hp&biw=1382&bih=407&q=J.+Narkevi%C4%8Dius%2C+Lietuvos+Respublikos+Seimo+narys%2C+Vie%C5%A1oji+diskusija+%2C%2CPerspektyvios+%C5%A1v+ietimo+politikos+kryptys%E2%80%9C.&aq=f&aqi=&aql=&oq=&fp=76bf43a59837c14b> [žiūrėta 2011 02 03]

93. Prezidentės patarėjas. Bus ieškoma būdų kaip spręsti nelietuviškų vardų ir pavardžių rašymo klausimą. <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/prezidentes-patarejas-bus-ieskoma-budu-kaip-spresti-nelietuvisku-vardu-ir-pavardziu-rasymo-klausima.d?id=31019397> [žiūrėta 2010 04 13]

94. Politologas. Reikėtų suprasti, kad Lenkija svarbesnė Lietuvai, nei lietuviai lenkams. <http://kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/politologas-lenkija-lietuvai-yra-svarbesne-nei-lietuviai-lenkams-271845> [žiūrėta 2011 02 15]

95. **Steponavičius G.** Pakeitimai tautinių mažumų mokyklose daromi dėl geresnių galimybių vaikams ateityje. <http://www.delfi.lt/news/daily/education/gsteponavicius-pakeitimai-tautiniu-mazumu-mokyklose-daromi-del-geresniu-galimybiu-vaikams-ateityje.d?id=40974719> [žiūrėta 2011 01 25]

96. Seminaro „Kultūros politikos prioritetai“ pranešimai. <http://www.lrkm.lt/index.php?936957676> [žiūrėta 2011 02 26]

97. **Valevičius V., Kraniauskas L.** Tautinės mažumos Lietuvoje ir Latvijoje: tarp politinės kategorijos ir etniškumo. http://www.ku.lt/sociologija/files/2001_nr.1-2.90-109.pdf [žiūrėta 2010 12 02];

98. **Vyšniauskas A.** Rinkimų pamokos partijoms. <http://www.delfi.lt/news/ringas/lit/avysniauskas-rinkimu-pamokos-partijoms.d?id=42892991> [žiūrėta 2011 03 09]

99. **Tomaševski V.**, 1 minutės kalba Plenarinio Posėdžio Europos Parlamente Briuselyje metu, Vasario 24 d. 2010 m. http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=78%3Awystypienie-europosa-waldemara-tomaszewskiego-na-posiedzeniu-plenarnym-parlamentu-europejskiego-w-brukseli-24-lutego-2010&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=lt [žiūrėta 2010 06 17]

100. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka.
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20071801280> [žiūrėta 2011 02 01]
101. <http://cacr.victoria.ac.nz/projects/research-projects/mirips>. [žiūrėta 2011 02 01]
102. <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>, L [žiūrėta 2011 02 01];
103. <http://www.diena.lt/naujienos/lietuva/del-lenkisku-pavardziu-rasyimo-bus-ieskoma-iseiciu-272499> [žiūrėta 2010 05 06]
104. <http://www.civis.lt/lenko-korta-turi-pasizadejimo-pozymiu-teigia-seimo-teisininkai-3757.html> [žiūrėta 2011 02 01]
105. <http://www.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2007/4/23-36.pdf> [žiūrėta 2011 01 12]
106. <http://www.lrytas.lt/print.asp?data=&k=news&id=12707380071269033714> [žiūrėta 2010 04 13]
107. <http://www.lrkt.lt/Dokumentai2009.html> [žiūrėta 2011 01 28]
108. http://www.lrkmlt.lt/go.php/lit/Del_C._Miloso_100_uju_gimimo_metiniu_min/340/0/342 [žiūrėta 2011 02 15]
109. <http://www.travel.lt/turizmas/catalog/general.jsp?catId=63805&caseId=7960F4D4C69A11D89A5E746164617373&locId=0A7543F3C69A11D89A5E746164617373&inlanguage=lt> [žiūrėta 2011 02 21]
110. <http://www.veidas.lt/aktualijos/lietuva/lenkams-mokytis-lenkiskai-lietuvoje-sudarytos-isskirtinai-geros-salygos> [žiūrėta 2011 01 25]
111. http://www.versloasociacija.lt/Images/articles/Vyriausybes_nutarimas_2010_03_01.pdf [žiūrėta 2010 03 25]
112. http://www.wilnoteka.lt/files/2010-12-01_Atviras_laiskas.pdf [žiūrėta 2011 01 24]
113. 2001 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenys.
<http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=2632> [žiūrėta 2011 02 01]
114. <http://www.vrps.lt/iandieN=spaudoje/522-alapinskas-apie-lietuv-N=vieno-gero-odio> [žiūrėta 2010 11 19]
115. <http://www.vrk.lt/dynamic/files/1847/plakataisukandidatusarasaisa4v3.pdf> [žiūrėta 2011 03 01]
116. http://www.vrk.lt/2011_savivaldybiu_tarybu_rinkimai/output_lt/rinkimu_diena/stat1.html [žiūrėta 2011 05 18]
117. http://lt.wikipedia.org/wiki/Stanislovas_Moniu%C5%A1ka [žiūrėta 2010 01 15]

Kiti šaltiniai:

118. Kultūros ministerijos duomenys;
119. Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys;
120. Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenys.

Kazlauskienė B. Lenkų tautinės mažumos Lietuvoje kultūrinė ir politinė integracija /Europos Sąjungos politikos ir administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. A. Kulakauskas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2011. – 79 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe buvo norima išsiaiškinti kokią politiką Lietuvos valstybė vykdo lenkų tautinės mažumos atžvilgiu. Šiam tikslui pasiekti buvo išanalizuotos bei įvertintos Lietuvos lenkų kultūrinės ir politinės integracijos galimybės. Adaptacijos strategijų pasirinkimo tendencijos tirtos, remiantis J.W.Berry'io tarpkultūrinių strategijų modeliu. Pirmojoje magistro baigiamojo darbo dalyje aptariama teorinė pagrindinių adaptacijos procesų - integracijos, asimiliacijos, marginalizacijos ir separacijos analizė. Antroje dalyje, pristatoma lenkų tautinės mažumos kultūrinės ir politinės integracijos padėties analizė. Trečioje darbo dalyje pateikiami lenkų tautinės mažumos anketos apklausos rezultatai, kurie leis įvertinti jų adaptacijos strategijų pasirinkimą, požiūrį į galimybę dalyvauti visuomeniniame, kultūriniame, politiniame gyvenime, valstybės vykdomą tautinių mažumų politiką.

Pagrindiniai žodžiai: tautinė mažuma, integracija, asimiliacija, marginalizacija, separacija, adaptacija.

Kazlauskienė B. Cultural and Political Integration of Polish National Minority into the Society of Lithuania / Master's Work in European Union Policy and Administration. Supervisor Prof. A.Kulakauskas. – Vilnius: Faculty of Politics and Management, the University of Mykolas Romeris, 2011. – 79 p.

ANNOTATION

This paper was designated to examine and clarify what kind of policy the government of the Republic of Lithuania does implement with due regard to the Polish national minority residing in Lithuania. The examination was conducted taking into account the possibilities of Polish national minority to freely execute political and cultural rights in Lithuania.

The empirical research was conducted based on W.J. Berry's cultural strategies' model. The first part presents theoretical aspects of four adaptation strategies: integration, marginalization, assimilation and separation. The second part analyses cultural and political integration of the targeted group. The third part presents results of the empirical research, which enables one to evaluate the dominating adaptation pattern of the Polish national minorities in Lithuania, their attitude regarding the implementation of the state national minority policy. Proposals are provided detailing what steps should be made to improve the national minority situation in Lithuania.

Key words: national minority, integration, assimilation, marginalization, separation, adaptation.

Kazlauskienė B. Lenkų tautinės mažumos Lietuvoje kultūrinė ir politinė integracija/ Europos Sąjungos politikos ir administravimo magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. A. Kulakauskas. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2011. – 79 p.

SANTRAUKA

Visų piliečių tarpusavio bendradarbiavimas, pasitikėjimas ir integravimasis yra reikšmingi, norint užtikrinti tautinių santykių darną, saugumą šalyje bei kuriant pilietinę visuomenę. Tokius tikslus išsikelia Lietuvos valstybė, įgyvendindama tautinių mažumų politiką. Tačiau pastaraisiais metais dalies didžiausios Lietuvoje gyvenančios lenkų tautinės mažumos atstovų netenkina jų dabartinės kultūrinės ir politinės integracijos galimybės. Todėl reiktų įvertinti jų teises bei galimybes dalyvauti šalies visuomeniniame, kultūriniame, politiniame gyvenime. Taip pat verta pažvelgti į Lietuvos lenkų adaptacijos procesus, remiantis moksline teorija. Temos naujumą sąlygoja šie du aspektai: atlikta išsami lenkų tautinės mažumos kultūrinės ir politinės padėties analizė bei empirinis tyrimas, paremtas J. W. Berry'io tarpkultūrinių strategijų modeliu.

Baigiamajame magistro darbe iškelta mokslinė problema – Lietuvos valstybės vykdoma integracinė tautinių mažumų politika neatitinka Lietuvos lenkų politikų ir dalies lenkų tautinės mažumos atstovų lūkesčių. Tyrimo objektas – Lietuvos lenkų tautinė mažuma; dalykas-Lietuvos lenkų tautinės mažumos teisės ir galimybės dalyvauti politiniuose bei kultūriniuose šalies integraciniuose procesuose. Siekiant išanalizuoti ir įvertinti, kokią politiką Lietuvos valstybė vykdo lenkų tautinės mažumos atžvilgiu (darbo tikslas) darbe įgyvendinti šie uždaviniai: 1) aptartos pagrindinės adaptacijos strategijos: asimiliacija, integracija, marginalizacija, separacija, 2) apžvelgti lenkų tautinės mažumos politiniai ir kultūriniai integracijos į Lietuvos visuomenę aspektai, 3) išanalizuota ir įvertinta, kokias adaptacijos strategijas renkasi lenkų tautinei mažumai priklausantys asmenys, išsiaiškintas jų tapatybės santykis su Lietuvosvalstybe, įvardintos lenkų tautinės mažumos nuostatos dėl Lietuvoje įgyvendinamos tautinių mažumų politikos ir pateiktos rekomendacijos, kas turi būti daroma, siekiant gerinti tautinių mažumų padėtį Lietuvoje.

Baigiamajame darbe panaudoti įvairūs tyrimo metodai: abstrakcijų, analitinis, dokumentų ir duomenų analizės, dedukcijos ir indukcijos, lyginamasis, apibendrinimo bei anketos apklausos.

Iš lenkų tautinės mažumos padėties analizės matyti, jog šios tautinės mažumos atstovai sėkmingai naudojami dauguma jiems suteiktų politinių, kultūrinių teisių ir galimybių. Atliktas tyrimas parodė, jog integracija – vyraujanti adaptacijos strategija, nes jai labiausiai linkę pritarti tiriamieji. Paneigta pirma hipotezė, jog nepakankamai efektyviai vykdoma Lietuvos valstybės tautinių mažumų politika lenkų tautinės mažumos atžvilgiu, užtikrinant jų kultūrinę ir politinę integraciją, sudaro prielaidas ją traktuoti kaip asimiliacinę.

Tačiau lenkų tautinės mažumos kultūrinė ir politinė integracija išlieka socialiniu iššūkiu Lietuvos valstybei. Tyrimas įrodė, kad dalies tiriamųjų netenkina vykdoma tautinė mažumų politika (daugiausia tokius atsakymus rinkosi separaciją linkę teigiamai vertinti tiriamieji). Taip iš dalies patvirtinta antra hipotezė: kuo stiprės daugelio lenkų bendruomenės nepasitenkinimas Lietuvos vykdoma tautinių mažumų politika, tuo didės jų atsiribojimas ir užsisklendimas savo grupės viduje.

Pirmoje magistro baigiamojo darbo dalyje aptariama teorinė pagrindinių adaptacijos procesų - integracijos, asimiliacijos, marginalizacijos, separacijos analizė. Antroje dalyje pristatoma lenkų tautinės mažumos padėties analizė. Trečioje dalyje pateikiami lenkų tautinės mažumos anketos apklausos rezultatai, kuriais įvertinama jų adaptacijos strategijų pasirinkimo tendencijos, požiūris į galimybes dalyvauti visuomeniniame, kultūriniame, politiniame gyvenime, valstybės vykdomą tautinių mažumų politiką.

Kazlauskienė B. Cultural and Political Integration of Polish National Minority into the Society of Lithuania/ Master's Work in European Union Policy and Administration. Supervisor Prof. A.Kulakauskas. – Vilnius: Faculty of Politics and Management, the University of Mykolas Romeris, 2011. – 79 p.

CONCLUSIONS

Mutual cooperation, trust and integration of all citizens play a vital role in ensuring harmonious national relations in the state and establishing a civilized and safe civic society. These are the key prerequisites that the Lithuanian state is seeking for implementing the state national minority policy. However, in recent years, a part of the Lithuanian Poles - the biggest national minority in Lithuania – have not been fully satisfied with their prospects to freely execute political and cultural rights in our country. Therefore, it is instrumental to examine and evaluate the possibilities and rights of Polish national minority representatives to take part in public, cultural and political life in Lithuania. In addition, it is of utmost importance to have a deeper insight into the process of adaptation of Lithuanian Poles, based on scientific theory.

The novelty of the topic is manifested itself in two aspects: first, through a detail situation analysis, overviewing cultural and political integration of Lithuanian Poles, and second, through the empirical analysis, conducted on the basis of W.J. Berry's cultural strategies' model.

The scientific problem is as follows – the Lithuanian state national minority policy does not comply with the expectations of some part of the Polish national minority representatives. The object of the research – the Polish national minority in Lithuania; the subject – the rights and possibilities of Polish national minority to take part in cultural and political processes in Lithuania. The aim of the research was to analyze and evaluate what kind of policy the government of the Republic of Lithuania does implement with due regard to the Polish national minority residing in Lithuania. This aim was implemented through the following objectives: 1) a thorough overview of the principal adaptation strategies: assimilation, integration, marginalization and separation; 2) the presentation of the rights and possibilities of Polish national minority to take part in cultural and political processes in Lithuania; 3) the analysis and evaluation of the tendencies of the targeted group to choose a specific adaptation strategy, their identification with the Lithuanian state, as well as their attitude concerning the implementation of the state national minority policy and finally, the respondents' recommendations what steps should be made to improve the current situation of national minorities in Lithuania.

The following methods were applied in the research: abstract, analytical, document and data analysis, deduction and induction, comparative, conclusion and questionnaire survey.

The results of the situation analysis illustrated that Lithuanian Poles successfully exploit in practice the cultural and political rights and possibilities empowered by the Lithuanian state.

The results of the research showed that the dominating adaptation pattern of the Polish national minority in Lithuania was found to be that of integration, as the majority of the respondents were likely to accept this strategy. The first hypothesis was denied, which entailed that an uneffective enough current national minority policy with due regard to Polish national minority gives the ground to be treated as assimilative one.

Nevertheless, political and cultural integration of the Polish national minority representatives still remains a challenge to the Lithuanian government. The empirical research showed that part of the respondents are not fully satisfied with the current Lithuanian national minority policy. Such answers were mostly indicated by the respondents voicing for separation strategy. This allows partly to confirm the second hypothesis, which says that the more Lithuanian Poles are dissatisfied with the national minority policy implemented by the Lithuanian state, the greater their isolation and withdrawal into national group will be.

The first part of the Master's work presents theoretical aspects of four adaptation strategies: integration, marginalization, assimilation and separation. The second part analyses cultural and political integration of the targeted group. The third part presents the results of the empirical research, which enables one to evaluate the dominating adaptation pattern of the Polish national minorities in Lithuania, their attitude towards the implementation of the state national minority policy. Proposals are provided detailing what steps should be made to improve the national minority situation.

PRIEDAI

A N K E T A

Laba diena, gerbiamieji,

Esu Mykolo Romerio universiteto magistrantė. Atlieku lenkų tautinės mažumos adaptacijos Lietuvoje tyrimą, ypač nagrinėjant galimas lenkų tautinės mažumos asimiliacijos ar integracijos tendencijas. Maloniai prašau užpildyti anketą (ji yra anoniminė). Jūsų nuomonė itin svarbi, nagrinėjant Lietuvoje vykdomą tautinių mažumų politikos formavimo ir tobulinimo galimybes.

Iš anksto dėkoju už atsakymus!

Pagarbiai,
Birutė Kazlauskienė

I. Lygios sąlygos pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis ir siekti karjeros.

Ar sutinkate su teiginiu, jog Lietuvoje tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, turintys vienodą kvalifikaciją kaip lietuviai, turi vienodas galimybes pasiekti šiuos tikslus:

1.   2.   3.   4.   5.

Visiškai sutinku   Sutinku   Nesutinku   Visiškai nesutinku   Nežinau

Įgyti aukštąjį išsilavinimą.

Gauti vienodą atlygį už

vienodai atliktą darbą.

Kurti verslą.

Dirbti valstybės tarnyboje.

Užimti vadovaujančią poziciją.

Sėkmingai užsiimti politine karjera.

II. Pasitenkinimas šalies ekonomine situacija.

Kiek Jus tenkina dabartinė šalies ekonominė situacija?

Visiškai netenkina,

Netenkina.

Tenkina.

Pilnai tenkina.

Neturiu nuomonės.

III. Lenkų padėtis Lietuvos visuomenėje.

Kaip Jūs įvertintumėte lenkų ir lietuvių padėtį Lietuvos visuomenėje? Pažymėkite vieną atsakymą.

1. Lietuviai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje.

2. Lietuviai užima nežymiai aukštesnę poziciją.

3. Lygios pozicijos.

4. Lenkai užima nežymiai aukštesnę poziciją

5. Lenkai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje.

IV. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui).

Švietimo įstatymo projekte planuojama, jog moksleiviai besimokantys mokyklose tautinių mažumų mokymo kalba, dalį dalykų mokysis lietuvių kalba. Kokia Jūsų nuomonė? (Pažymėkite vieną atsakymą).

1. Tai puikus sprendimus.
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu.
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos.
4. Neturiu nuomonės.
5. Tokiam sprendimui nepritariu.

Švietimo įstatymo projekte numatoma nuo 2011/2012 m.m. suvienodinti valstybinį egzaminą tiek lietuvių, tiek nelietuvių bendrojo lavinimo mokyklose. Kokia Jūsų nuomonė? (Pažymėkite vieną atsakymą).

1. Tai puikus sprendimus.
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu.
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos.
4. Neturiu nuomonės.
5. Tokiam sprendimui nepritariu.

Kiek Jums asmeniškai svarbu, kad Lietuvoje būtų ugdytojų įstaigų tautinių mažumų (lenkų, rusų) dėstomąja kalba? (Pažymėkite vieną atsakymą). **1- Labai svarbu, 2 – Svarbu; 3 – Neturiu nuomonės; 4 – Nesvarbu; 5 – Visiškai nesvarbu.**

Vaikų darželis

1. Pradinė mokykla
2. Vidurinė mokykla
3. Gimnazija
4. Universitetas
5. Šeštadieninės/sekmadieninės mokyklos

Jeigu Jūsų finansinės galimybės leistų rinktis, kur Jūsų vaikas studijuotų ateityje, su koku pasirinkimu sutiktumėte, su koku – ne? (Prašome pasirinkti vieną atsakymą).

1. Lietuvoje.
2. Lenkijoje.
3. Kitose Europos Sąjungos valstybėse.
4. JAV.
5. Rusijoje.
6. Kita.....

Kuri iš šių aplinkybių labiausiai kelia grėsmę lenkų tautinei mažumai Lietuvoje:

Tautinės tapatybės (kalbos, tradicijų, istorijos) nykimas ir nacionalinių jausmų silpninimas

1. Nekelia grėsmės.
2. Vis dar pavojuje.
3. Labiausiai kelia grėsmę.

V. Tariama diskriminacija

Kai skirtingų kultūrų žmonės bendrauja tarpusavyje, vieni iš jų gali jaustis nevienodai traktuojami.

Visiškai nesutink	Nesutink u	Negaliu pasakyti	Sutinku	Pilnai sutinku
u				

Aš manau, kad kiti su lenkų tautinės grupės nariais elgėsi priešišškai ar nesąžiningai	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
Iš manęs buvo tyčiojamasi dėl to, kad esu lenkas	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
Aš buvau užpultas dėl to, kad esu lenkas	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

VI. Tautinė savigarba.

Atsakydami į žemiau pateiktus teiginius maloniai prašytume Jūsų turėty omeny savo tautinę grupę. Prašytume Jūsų nurodyti savo sutikimą su šiais teiginiais:

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Negaliu pasakyti	Sutinku	Pilnai sutinku
Aš dažnai didžiuojuosi būdama(s) savo tautinės grupės nariu(e).	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
Aš gerai jaučiuosi būdama(s) savo tautinės grupės nariu(e).	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
Mano tautinė grupė paprastai visuomenėje yra gerbiama.	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]
Aš jaučiuosi nejaukiai, būdamas lenku (e)	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]	[ ]

VII. Saviidentifikacija ir tapatinimasis su Lietuvos valstybe. Kas aš esu?

Su kuria iš šių grupių esate labiausiai susitapatinęs? Pažymėkite vieną atsakymą.

1. Visi, kalbantys mano gimtąja kalba.
2. Mano profesijos žmonės.
3. Tautiečiai Lietuvoje.
4. To paties tikėjimo (religijos) žmonės.
5. Mano tautiečiai lenkai, kad ir kur jie gyventų.
6. Mano tautiečiai lenkai, gyvenantys Lenkijos Respublikoje.
7. Politinė organizacija ar partija.
8. Visuomeninė organizacija.
9. Mano miesto/miestelio žmonės.
10. Lietuvos gyventojai
11. Europa (europiečiai).
12. Pasaulio žmonės.

VIII. Domėjimasis Lietuvos politika.

Kaip Jūs domitės politiniais įvykiais Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą.

1. Skaitau visus Lietuvos laikraščius, seku TV, radijo informaciją lietuvių ir lenkų kalbomis.
2. Skaitau spaudą, seku TV, radijo informaciją tik lenkų kalba.
3. Lankau renginius, susitikimus, susirinkimus.

4. Aptarinėju su draugais, šeimos nariais, kaimynais, bendradarbiais.
5. Visiškai nesidomiu politika.
6. Kita.....

Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra...

Dalyvauti rinkimuose

1. Visiškai nesvarbu.
2. Nesvarbu.
3. Svarbu.
4. Labai svarbu.
5. Neturiu nuomonės.

Kokiuose rinkimuose dalyvavote ar ketinate dalyvauti? (Galimi daugiau nei vienas variantas).

1. 2009 m. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose.
2. 2008 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose.
3. 2009 m. rinkimuose į Europos Parlamentą.
4. 2011 m. savivaldybės rinkimuose.
5. Visiškai nedalyvauju.

IX. Dalyvavimas politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje veikloje.

Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra

Būti politinės partijos nariu?

1. Visiškai nesvarbu.
2. Nesvarbu.
3. Svarbu.
4. Labai svarbu.
5. Neturiu nuomonės.

Dalyvauti visuomeninėse, kultūrinėse, savanoriškose organizacijose?

1. Visiškai nesvarbu.
2. Nesvarbu.
3. Svarbu.
4. Labai svarbu.
5. Neturiu nuomonės.

X. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas.

Jūsų nuomone, kaip sėkmingai yra vykdoma tautinių mažumų integracijos politika Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą.

1. Visiškai nesėkmingai.
2. Nesėkmingai.
3. Sėkmingai.
4. Labai sėkmingai.
5. Neturiu nuomonės.
6. Kita

Kaip Jūs įvertintumėte teisės aktus, garantuojančius tautinių mažumų teises Lietuvoje (pvz. Švietimo įstatymas, Asociacijų įstatymas, Lygių galimybių įstatymas ir kt.)? Pažymėkite vieną atsakymą.

1. Nesąžiningi tautinių mažumų atžvilgiu – diskriminuojantys jų teises.
2. ie atitinka tarptautiniuose teisės aktuose priimtas nuostatas.

3. Užtikrina lygiateisiškumą su lietuviais.
4. Pažeidžia lietuvių interesus.
5. Neturiu nuomonės.
6. Kita.....

Ką turėtų Lietuvos valstybė padaryti, kad pagerintų tautinių mažumų padėtį Lietuvoje? (Galimi keli atsakymo variantai).

1. Skirti didesnę finansavimą kultūriniais projektams.
2. Užtikrinti galimybę vardus ir pavardes rašyti gimtąja kalba.
3. Užtikrinti galimybę vartoti užrašus gimtąja kalba.
4. Keisti požiūrį į tautines mažumas Lietuvoje.
5. Aktyviau bendradarbiauti su Lenkija.
6. Užtikrinti mokymasi gimtąja kalba.
7. Kita.....

XI. Adaptacijos strategijų komentaras.

XI.a. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene.

Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų: **1 - Pilnai sutinku; 2 - Sutinku; 3- Nežinau; 4 -Nesutinku; 5 - Visiškai nesutinku.**

Aš manau, kad lenkai turėtų išsaugoti savo kultūrinės tradicijas ir neprisitaikyti prie daugumos visuomenės.

1 2 3 4 5

Aš manau, kad nėra svarbu lenkams puoselėti savo tautinę kultūrą ar perimti lietuvių kultūros tradicijas.

1 2 3 4 5

Aš manau, kad lenkai turėtų puoselėti savo kultūrą bei tuo pačiu perimti lietuvių kultūros tradicijas.

1 2 3 4 5

Aš manau, kad lenkai turėtų perimti lietuvių kultūros tradicijas bei nepuoselėti savo tautinės lenkų kultūros tradicijų.

1 2 3 4 5

XI. b. Valstybinės kalbos žinojimas.

Įvertinkite valstybinės kalbos svarbą Jūsų gyvenime. Pažymėkite vieną atsakymą pagal 5 balų skalę, kur 1 - Pilnai sutinku; 2 - Sutinku; 3- Nežinau. 4 – Nesutinku; 5 - Visiškai nesutinku.

Man nėra labai svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas. 1 2 3 4 5

Man svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas. 1 2 3 4 5

Man žymiai svarbiau žinoti gimtąją lenkų kalbą nei valstybinę lietuvių kalbą. 1 2 3 4 5

Man žymiai svarbiau gerai žinoti valstybinę lietuvių kalbą nei lenkų kalbą. 1 2 3 4 5

XI. c. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene.

Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų, pasirinkdami **1-5 balų skalę, kur 1 - Pilnai sutinku; 2 - Sutinku; 3 - Nežinau. 4 -Nesutinku. 5 - Visiškai nesutinku.**

Aš nenoriu dalyvauti daugumos ar lenkų visuomeninėse veiklose (renginiuose). 1 2 3 4 5

Aš linkęs draugauti su lietuviais. 1 2 3 4 5

Aš labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja tik lenkai.

1 2 3 4 5

Aš nenoriu turėti nei lenkų, nei lietuvių tautybės draugų.

1 2 3 4 5

Aš labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja tik lietuviai.

1 2 3 4 5

Aš linkęs draugauti tik su lenkų tautybės draugais.

1 2 3 4 5

Aš linkęs dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja lietuviai ir lenkai.

1 2 3 4 5

Aš linkęs draugauti tiek su lietuvių, tiek su lenkų tautybės draugais.

1 2 3 4 5

XII.d. Adaptacijos strategija individo lygmeniu.

Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų, pasirinkdami **1-5 balų skalę, kur 1 - Pilnai sutinku; 2 - Sutinku; 3- Nežinau. 4 -Nesutinku. 5 - Visiškai nesutinku.**

Dauguma mano draugų yra mano tautybės, nes su jais aš jaučiuosi geriausiai; lietuvių draugijoje paprastai aš nesijaučiu taip gerai.

1 2 3 4 5

Santykiai su mano tautiečiais yra geri, tačiau savo santykius su lietuviais aš irgi laikau vertingais.

1 2 3 4 5

Šiuo laikotarpiu sunku surasti tokių, kuriais gali pasitikėti, kuriems gali išsakyti savo požiūrius, jausmus ir mintis.

1 2 3 4 5

Dauguma mano draugų – lietuviai, nes su jais smagu ir tarp jų aš gerai jaučiuosi; negaliu pasakyti, kad viskas yra taip gerai mano tautiečių draugijoje.

1 2 3 4 5

Mes gyvename Lietuvoje, vadinasi, nepaisydami savo tradicijų, turime prisitaikyti prie lietuvių gyvenimo būdo ir elgtis kaip lietuviai.

1 2 3 4 5

Gyvendami Lietuvoje mes galime išlaikyti savo tautinę kultūrą (kultūrinį paveldą, palikimą, šaknis) ir visavertiškai dalyvauti įvairiose Lietuvos visuomenės gyvenimo srityse.

1 2 3 4 5

Kadangi gyvename Lietuvoje, nuolat patiriame spaudimą perimti lietuvių gyvenimo būdą. Todėl mums reikia pabrėžti kitokią savo tapatybę ir apriboti savo santykius su lietuvių visuomene.

1 2 3 4 5

Politikai apie pasididžiavimą savo tautybe kalba, norėdami pasinaudoti žmonių parama rinkimų metu.

1 2 3 4 5

Amžius - Kiek Jums metų? ..... metai

Lytis. Jūsų lytis?

Moteris

Vyras.

Jūsų išsilavinimas?

Aukštasis

Nebaigtas aukštasis

Aukštesnysis

Profesinis

Vidurinis

Pagrindinis

Pradinis

Kitas

Miestas, kuriame gyvenate? .....

Dėkoju už dalyvavimą apklausoje.

2 PRIEDAS

1 lentelė. Bendrų klausimų skaičiavimai pagal amžių (2 etapas)

Anketos klausimai	Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
1. Pasitenkinimas šalies ekonomine situacija. Kiek Jus tenkina dabartinė šalies ekonominė situacija?										
1. Visiškai netenkina	10	50,0	11	50,0	6	28,6	4	36,4	31	41,9
2. Netenkina	8	40,0	7	31,8	13	61,9	4	36,4	32	43,2
3. Tenkina	0	0,0	2	9,1	2	9,5	1	9,1	5	6,8
4. Pilnai tenkina	2	10,0	1	4,5	0	0,0	2	18,2	5	6,8
5. Neturiu nuomonės	0	0,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	1	1,4
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
2. Lenkų padėtis Lietuvos visuomenėje. Kaip Jūs įvertintumėte lenkų ir lietuvių padėtį Lietuvos visuomenėje?										
1. Lietuviai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje.	12	60,0	6	30,0	10	47,6	7	63,6	35	48,6
2. Lietuviai užima nežymiai aukštesnę poziciją.	6	30,0	9	45,0	6	28,6	3	27,3	24	33,3
3. Lygios pozicijos.	1	5,0	4	20,0	4	19,0	1	9,1	10	13,9
4. Lenkai užima nežymiai aukštesnę poziciją	1	5,0	1	5,0	0	0,0	0	0,0	2	2,8
5. Lenkai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje	0	0,0	0	0,0	1	4,8	0	0,0	1	1,4
Viso	20	100,0	20	100,0	21	100,0	11	100,0	72	100,0
3. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte planuojama, jog moksleiviai besimokantys mokyklose tautinių mažumų mokymo kalba, dalį dalykų mokysis lietuvių kalba. Kokia Jūsų nuomonė?										
1. Tai puikus sprendimas	4	20,0	7	31,8	3	14,3	3	27,3	17	23,0
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	2	10,0	4	18,2	4	19,0	1	9,1	11	14,9
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos	8	40,0	8	36,4	8	38,1	4	36,4	28	37,8
4. Neturiu nuomonės	1	5,0	2	9,1	1	4,8	0	0,0	4	5,4
5. Tokiam sprendimui nepritariu	5	25,0	1	4,5	5	23,8	3	27,3	14	18,9
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
4. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte numatoma nuo 2011/2012 m. suvienodinti valstybinį egzaminą tiek lietuvių, tiek nelietuvių bendrojo lavinimo mokyklose. Kokia Jūsų nuomonė? (Pažymėkite vieną atsakymą).										
1. Tai puikus sprendimas	0	0,0	5	22,7	4	19,0	3	27,3	12	16,2
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	3	15,0	5	22,7	1	4,8	3	27,3	12	16,2
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos.	5	25,0	6	27,3	6	28,6	1	9,1	18	24,3
4. Neturiu nuomonės	1	5,0	1	4,5	2	9,5	0	0,0	4	5,4
5. Tokiam sprendimui nepritariu	11	55,0	5	22,7	8	38,1	4	36,4	28	37,8
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

1 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
5. Kiek Jums asmeniškai svarbu, kad Lietuvoje būtų ugdymo įstaigų tautinių mažumų (lenkų, rusų) dėstomąja kalba?										
<i>5.1. Vaikų darželis</i>										
1. Labai svarbu	10	55,6	10	50,0	15	75,0	5	50,0	40	58,8
2. Svarbu	5	27,8	6	30,0	4	20,0	2	20,0	17	25,0
3. Neturiu nuomonės	2	11,1	1	5,0	0	0,0	2	20,0	5	7,4
4. Nesvarbu	1	5,6	1	5,0	1	5,0	1	10,0	4	5,9
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	2	10,0	0	0,0	0	0,0	2	2,9
Viso	18	100,0	20	100,0	20	100,0	10	100,0	68	100,0
<i>5.2. Pradinė mokykla</i>										
1. Labai svarbu	12	66,7	11	52,4	15	75,0	5	50,0	43	62,3
2. Svarbu	4	22,2	6	28,6	4	20,0	2	20,0	16	23,2
3. Neturiu nuomonės	2	11,1	2	9,5	0	0,0	1	10,0	5	7,2
4. Nesvarbu	0	0,0	0	0,0	1	5,0	2	20,0	3	4,3
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	2	9,5	0	0,0	0	0,0	2	2,9
Viso	18	100,0	21	100,0	20	100,0	10	100,0	69	100,0
<i>5.3. Vidurinė mokykla</i>										
1. Labai svarbu	12	60,0	11	52,4	12	60,0	6	60,0	41	57,7
2. Svarbu	4	20,0	7	33,3	7	35,0	1	10,0	19	26,8
3. Neturiu nuomonės	4	20,0	1	4,8	0	0,0	2	20,0	7	9,9
4. Nesvarbu	0	0,0	0	0,0	1	5,0	1	10,0	2	2,8
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	2	9,5	0	0,0	0	0,0	2	2,8
Viso	20	100,0	21	100,0	20	100,0	10	100,0	71	100,0
<i>5.4. Gimnazija</i>										
1. Labai svarbu	10	55,6	8	38,1	12	60,0	5	50,0	35	50,7
2. Svarbu	5	27,8	8	38,1	6	30,0	2	20,0	21	30,4
3. Neturiu nuomonės	3	16,7	2	9,5	0	0,0	2	20,0	7	10,1
4. Nesvarbu	0	0,0	2	9,5	2	10,0	1	10,0	5	7,2
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	1	4,8	0	0,0	0	0,0	1	1,4
Viso	18	100,0	21	100,0	20	100,0	10	100,0	69	100,0
<i>5.5. Universitetas</i>										
1. Labai svarbu	3	18,8	6	27,3	6	30,0	4	40,0	19	27,9
2. Svarbu	3	18,8	5	22,7	3	15,0	2	20,0	13	19,1
3. Neturiu nuomonės	2	12,5	3	13,6	2	10,0	2	20,0	9	13,2
4. Nesvarbu	6	37,5	6	27,3	7	35,0	1	10,0	20	29,4
5. Visiškai nesvarbu	2	12,5	2	9,1	2	10,0	1	10,0	7	10,3
Viso	16	100,0	22	100,0	20	100,0	10	100,0	68	100,0
<i>5.6. Šeštadieninė/sekmadieninė mokykla</i>										
1. Labai svarbu	3	16,7	5	26,3	7	35,0	5	45,5	20	29,4
2. Svarbu	4	22,2	4	21,1	1	5,0	3	27,3	12	17,6
3. Neturiu nuomonės	6	33,3	7	36,8	6	30,0	3	27,3	22	32,4
4. Nesvarbu	3	16,7	1	5,3	4	20,0	0	0,0	8	11,8
5. Visiškai nesvarbu	2	11,1	2	10,5	2	10,0	0	0,0	6	8,8
Viso	18	100,0	19	100,0	20	100,0	11	100,0	68	100,0
6. Lygios sąlygos pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis ir siekti karjeros. Ar sutinkate su teiginiu, jog Lietuvoje tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, turintys vienodą kvalifikaciją kaip lietuviai, turi vienodas galimybes pasiekti šiuos tikslus:										
<i>6.1. Įgyti aukštąjį išsilavinimą</i>										
1. Visiškai sutinku	4	22,2	13	59,1	7	33,3	5	45,5	29	40,3
2. Sutinku	8	44,4	7	31,8	12	57,1	5	45,5	32	44,4
3. Nesutinku	3	16,7	1	4,5	2	9,5	0	0,0	6	8,3
4. Visiškai nesutinku	2	11,1	0	0,0	0	0,0	1	9,1	3	4,2
5. Nežinau	1	5,6	1	4,5	0	0,0	0	0,0	2	2,8
Viso	18	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	72	100,0

1 lentelės tęsinys

	Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
<u>6.2. Gauti vienodą atlygį už vienodai atliktą darbą.</u>										
1. Visiškai sutinku	0	0,0	8	36,4	7	33,3	4	36,4	19	25,7
2. Sutinku	13	65,0	10	45,5	11	52,4	6	54,5	40	54,1
3. Nesutinku	4	20,0	3	13,6	3	14,3	0	0,0	10	13,5
4. Visiškai nesutinku	2	10,0	0	0,0	0	0,0	1	9,1	3	4,1
5. Nežinau	1	5,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	2	2,7
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<u>6.3. Kurti verslą.</u>										
1. Visiškai sutinku	4	22,2	8	36,4	8	38,1	4	36,4	24	33,3
2. Sutinku	10	55,6	11	50,0	8	38,1	4	36,4	33	45,8
3. Nesutinku	2	11,1	1	4,5	5	23,8	1	9,1	9	12,5
4. Visiškai nesutinku	1	5,6	0	0,0	0	0,0	1	9,1	2	2,8
5. Nežinau	1	5,6	2	9,1	0	0,0	1	9,1	4	5,6
Viso	18	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	72	100,0
<u>6.4. Dirbti valstybės tarnyboje.</u>										
1. Visiškai sutinku	1	5,3	6	27,3	6	28,6	4	36,4	17	23,3
2. Sutinku	6	31,6	7	31,8	6	28,6	3	27,3	22	30,1
3. Nesutinku	8	42,1	5	22,7	6	28,6	3	27,3	22	30,1
4. Visiškai nesutinku	2	10,5	3	13,6	3	14,3	1	9,1	9	12,3
5. Nežinau	2	10,5	1	4,5	0	0,0	0	0,0	3	4,1
Viso	19	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	73	100,0
<u>6.5. Užimti vadovaujančią poziciją.</u>										
1. Visiškai sutinku	1	5,6	6	27,3	5	23,8	2	18,2	14	19,4
2. Sutinku	6	33,3	7	31,8	6	28,6	3	27,3	22	30,6
3. Nesutinku	4	22,2	6	27,3	7	33,3	5	45,5	22	30,6
4. Visiškai nesutinku	6	33,3	1	4,5	3	14,3	1	9,1	11	15,3
5. Nežinau	1	5,6	2	9,1	0	0,0	0	0,0	3	4,2
Viso	18	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	72	100,0
<u>6.6. Sėkmingai užsiimti politine karjera.</u>										
1. Visiškai sutinku	0	0,0	7	31,8	3	14,3	2	18,2	12	16,4
2. Sutinku	6	31,6	7	31,8	4	19,0	3	27,3	20	27,4
3. Nesutinku	7	36,8	5	22,7	10	47,6	4	36,4	26	35,6
4. Visiškai nesutinku	4	21,1	2	9,1	4	19,0	2	18,2	12	16,4
5. Nežinau	2	10,5	1	4,5	0	0,0	0	0,0	3	4,1
Viso	19	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	73	100,0
7. Jeigu Jūsų finansinės galimybės leistų rinktis, kur Jūsų vaikas studijuotų ateityje, su koku pasirinkimu sutiktumėte, su koku – ne?										
<u>7.1. Lietuvoje</u>										
1. Taip	7	100,0	11	73,3	10	83,3	3	100,0	31	83,8
2. Ne	0	0,0	4	26,7	2	16,7	0	0,0	6	16,2
Viso	7	100,0	15	100,0	12	100,0	3	100,0	37	100,0
<u>7.2. Lenkijoje</u>										
1. Taip	5	62,5	9	60,0	10	90,9	2	66,7	26	70,3
2. Ne	3	37,5	6	40,0	1	9,1	1	33,3	11	29,7
Viso	8	100,0	15	100,0	11	100,0	3	100,0	37	100,0
<u>7.3. Kitose ES valstybėse</u>										
1. Taip	12	100,0	13	92,9	15	93,8	8	100,0	48	96,0
2. Ne	0	0,0	1	7,1	1	6,3	0	0,0	2	4,0
Viso	12	100,0	14	100,0	16	100,0	8	100,0	50	100,0
<u>7.4. JAV</u>										
1. Taip	7	70,0	7	70,0	6	66,7	1	33,3	21	65,6
2. Ne	3	30,0	3	30,0	3	33,3	2	66,7	11	34,4
Viso	10	100,0	10	100,0	9	100,0	3	100,0	32	100,0

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

1 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
7.5. Rusijoje										
1. Taip	4	66,7	7	53,8	3	37,5	3	75,0	17	54,8
2. Ne	2	33,3	6	46,2	5	62,5	1	25,0	14	45,2
Viso	6	100,0	13	100,0	8	100,0	4	100,0	31	100,0
7.6. Kitur										
1. Taip	6	100,0	6	54,5	6	60,0	2	66,7	20	66,7
2. Ne	0	0,0	5	45,5	4	40,0	1	33,3	10	33,3
Viso	6	100,0	11	100,0	10	100,0	3	100,0	30	100,0
8. Kuri iš šių aplinkybių labiausiai kelia grėsmę lenkų tautinei mažumai Lietuvoje?										
8.1. Tautinės tapatybės (kalbos, tradicijų, istorijos) nykimas										
1. Nekelia grėsmės	3	16,7	7	35,0	6	30,0	5	45,5	21	30,4
2. Vis dar pavojuje	10	55,6	9	45,0	7	35,0	3	27,3	29	42,0
3. Labiausiai kelia grėsmę	5	27,8	4	20,0	7	35,0	3	27,3	19	27,5
Viso	18	100,0	20	100,0	20	100,0	11	100,0	69	100,0
8.2. Nacionalinių jausmų silpninimas										
1. Nekelia grėsmės	4	22,2	8	38,1	7	35,0	6	54,5	25	35,7
2. Vis dar pavojuje	10	55,6	9	42,9	7	35,0	3	27,3	29	41,4
3. Labiausiai kelia grėsmę	4	22,2	4	19,0	6	30,0	2	18,2	16	22,9
Viso	18	100,0	21	100,0	20	100,0	11	100,0	70	100,0
9. Tariama diskriminacija. Kai skirtingų kultūrų žmonės bendrauja tarpusavyje, vieni iš jų gali jaustis nevienodai traktuojami										
9.1. Aš manau, kad kiti su lenkų tautinės grupės nariais elgėsi priešiška ir nesąžiningai										
1. Visiškai nesutinku	0	0,0	4	18,2	4	19,0	1	9,1	9	12,2
2. Nesutinku	8	40,0	6	27,3	7	33,3	3	27,3	24	32,4
3. Negaliu pasakyti	6	30,0	6	27,3	4	19,0	4	36,4	20	27,0
4. Sutinku	4	20,0	5	22,7	6	28,6	2	18,2	17	23,0
5. Pilnai sutinku	2	10,0	1	4,5	0	0,0	1	9,1	4	5,4
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
9.2. Iš manęs buvo tvčiojamasi dėl to, kad esu lenkas										
1. Visiškai nesutinku	3	15,0	4	18,2	5	23,8	1	9,1	13	17,6
2. Nesutinku	8	40,0	11	50,0	9	42,9	5	45,5	33	44,6
3. Negaliu pasakyti	6	30,0	4	18,2	5	23,8	3	27,3	18	24,3
4. Sutinku	3	15,0	2	9,1	2	9,5	1	9,1	8	10,8
5. Pilnai sutinku	0	0,0	1	4,5	0	0,0	1	9,1	2	2,7
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
9.3. Aš buvau užpultas dėl to, kad esu lenkas										
1. Visiškai nesutinku	6	30,0	7	31,8	5	23,8	2	18,2	20	27,0
2. Nesutinku	10	50,0	10	45,5	10	47,6	6	54,5	36	48,6
3. Negaliu pasakyti	3	15,0	4	18,2	3	14,3	2	18,2	12	16,2
4. Sutinku	0	0,0	1	4,5	2	9,5	0	0,0	3	4,1
5. Pilnai sutinku	1	5,0	0	0,0	1	4,8	1	9,1	3	4,1
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

1 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
10. Saviidentifikacija ir tapatinimasis su Lietuvos valstybe. Kas aš esu? Su kuria iš šių grupių esate labiausiai susitapatinęs?										
1. Visi, kalbantys mano gimtąja kalba.	3	15,0	1	4,5	3	14,3	0	0,0	7	9,5
2. Mano profesijos žmonės.	1	5,0	1	4,5	0	0,0	1	9,1	3	4,1
3. Lietuvos tautiečiai.	1	5,0	2	9,1	3	14,3	0	0,0	6	8,1
4. To paties tikėjimo (religijos) žmonės.	1	5,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,4
5. Mano tautiečiai lenkai, kad ir kur jie gyventų.	2	10,0	1	4,5	1	4,8	2	18,2	6	8,1
6. Mano tautiečiai lenkai, gyvenantys Lenkijos Respublikoje.	0	0,0	0	0,0	3	14,3	0	0,0	3	4,1
7. Politinė organizacija ar partija.	0	0,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	1	1,4
8. Visuomeninė organizacija.	0	0,0	1	4,5	1	4,8	0	0,0	2	2,7
9. Mano miesto/miestelio žmonės.	1	5,0	2	9,1	2	9,5	2	18,2	7	9,5
10. Lietuvos gyventojai.	4	20,0	5	22,7	5	23,8	4	36,4	18	24,3
11. Europa (europiečiai).	2	10,0	3	13,6	0	0,0	1	9,1	6	8,1
12. Pasaulio žmonės.	5	25,0	5	22,7	3	14,3	1	9,1	14	18,9
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
11. Domėjimasis Lietuvos politika. Kaip Jūs domitės politiniais įvykiais Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą.										
1. Skaitau visus Lietuvos laikraščius, seku TV, radijo informaciją lietuvių ir lenkų kalbomis.	9	45,0	10	45,5	17	81,0	5	45,5	41	55,4
2. Skaitau spaudą, seku TV, radijo informaciją tik lenkų kalba.	0	0,0	3	13,6	2	9,5	1	9,1	6	8,1
3. Lankau renginius, susitikimus, susirinkimus.	0	0,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	1	1,4
4. Aptarinėju su draugais, šeimos nariais, kaimynais, bendradarbiais.	3	15,0	4	18,2	1	4,8	2	18,2	10	13,5
5. Visiškai nesidomiu politika.	4	20,0	2	9,1	0	0,0	2	18,2	8	10,8
6. Kita	4	20,0	2	9,1	1	4,8	1	9,1	8	10,8
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
12. Domėjimasis Lietuvos politika. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra dalyvauti rinkimuose										
1. Visiškai nesvarbu	2	10,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	3	4,1
2. Nesvarbu	0	0,0	3	13,6	1	4,8	0	0,0	4	5,4
3. Svarbu	13	65,0	13	59,1	8	38,1	10	90,9	44	59,5
4. Labai svarbu	5	25,0	5	22,7	12	57,1	0	0,0	22	29,7
5. Neturiu nuomonės	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	9,1	1	1,4
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
13. Kokiuose rinkimuose dalyvavote ar ketinate dalyvauti? (Galimas daugiau nei vienas variantas).										
1. 2009 m. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose.	6	30,0	19	86,4	13	61,9	9	81,8	47	63,5
2. 2008 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose.	5	25,0	20	90,9	14	66,7	7	63,6	46	62,2
3. 2009 m. rinkimuose į Europos Parlamentą.	2	10,0	13	59,1	13	61,9	5	45,5	33	44,6
4. 2011 m. savivaldybės rinkimuose.	10	50,0	14	63,6	14	66,7	7	63,6	45	60,8
5. Visiškai nedalyvauju.	6	30,0	1	4,5	3	14,3	1	9,1	11	14,9
Viso	20	145,0	22	304,5	21	271,4	11	263,6	74	245,9

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

1 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
14. Dalyvavimas politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje veikloje. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra:										
<i>14.1. Būti politinės partijos nariu?</i>										
1. Visiškai nesvarbu	2	10,0	4	18,2	3	14,3	1	9,1	10	13,5
2. Nesvarbu	6	30,0	5	22,7	7	33,3	5	45,5	23	31,1
3. Svarbu	9	45,0	11	50,0	9	42,9	1	9,1	30	40,5
4. Labai svarbu	1	5,0	1	4,5	2	9,5	1	9,1	5	6,8
5. Neturiu nuomonės	2	10,0	1	4,5	0	0,0	3	27,3	6	8,1
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>14.2. Dalyvauti visuomeninėse, kultūrinėse, savanoriškose organizacijose?</i>										
1. Visiškai nesvarbu	2	10,0	0	0,0	2	9,5	0	0,0	4	5,4
2. Nesvarbu	1	5,0	4	18,2	0	0,0	3	27,3	8	10,8
3. Svarbu	12	60,0	9	40,9	13	61,9	6	54,5	40	54,1
4. Labai svarbu	2	10,0	6	27,3	6	28,6	1	9,1	15	20,3
5. Neturiu nuomonės	3	15,0	3	13,6	0	0,0	1	9,1	7	9,5
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
15. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Jūsų nuomone, kaip sėkmingai yra vykdoma tautinių mažumų integracijos politika Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą										
Visiškai nesėkmingai	5	25,0	3	13,6	5	23,8	2	18,2	15	20,3
Nesėkmingai	7	35,0	7	31,8	8	38,1	5	45,5	27	36,5
Sėkmingai	4	20,0	7	31,8	2	9,5	3	27,3	16	21,6
Labai sėkmingai	0	0,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	1	1,4
Neturiu nuomonės	4	20,0	4	18,2	6	28,6	1	9,1	15	20,3
Kita	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
16. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Kaip Jūs įvertintumėte teisės aktus, garantuojančius tautinių mažumų teises Lietuvoje (pvz. Švietimo įstatymas, Asociacijų įstatymas, Lygių galimybių įstatymas ir kt.)? Pažymėkite vieną atsakymą.										
1. Nesąžiningi tautinių mažumų atžvilgiu – diskriminuojantys jų teises.	10	50,0	6	27,3	9	42,9	7	63,6	32	43,2
2. Jie atitinka tarptautiniuose teisės aktuose priimtas nuostatas.	3	15,0	12	54,5	1	4,8	0	0,0	16	21,6
3. Užtikrina lygiateisiškumą su lietuviais.	2	10,0	1	4,5	2	9,5	2	18,2	7	9,5
4. Pažeidžia lietuvių interesus.	0	0,0	1	4,5	1	4,8	0	0,0	2	2,7
5. Neturiu nuomonės.	5	25,0	2	9,1	8	38,1	2	18,2	17	23,0
6. Kita	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

1 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
17. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Ką turėtų Lietuvos valstybė padaryti, kad pagerintų tautinių mažumų padėtį Lietuvoje? (Galimi keli atsakymo variantai).										
1. Skirti didesnę finansavimą kultūriniais projektams.	7	35,0	11	50,0	5	23,8	3	27,3	26	35,1
2. Užtikrinti galimybę vardus ir pavardes rašyti gimtąja kalba.	8	40,0	7	31,8	6	28,6	1	9,1	22	29,7
3. Užtikrinti galimybę vartoti užrašus gimtąja kalba.	5	25,0	4	18,2	6	28,6	2	18,2	17	23,0
4. Keisti požiūrį į tautines mažumas Lietuvoje.	11	55,0	17	77,3	18	85,7	8	72,7	54	73,0
5. Aktyviau bendradarbiauti su Lenkija.	7	35,0	6	27,3	6	28,6	4	36,4	23	31,1
6. Užtikrinti mokymasi gimtąja kalba.	12	60,0	12	54,5	12	57,1	4	36,4	40	54,1
7. Kita	1	5,0	1	4,5	1	4,8	2	18,2	5	6,8
Viso	20	255,0	22	263,6	21	257,1	11	218,2	74	252,7

3 PRIEDAS

2 lentelė. Bendrų klausimų skaičiavimai pagal išsilavinimą (2 etapas)

Anketos klausimai	Jūsų išsilavinimas							
	Aukštasis / nebaigtas aukštasis		Aukštesnysis / profesinis		Vidurinis / pagrindinis		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
1. Pasitenkinimas šalies ekonomine situacija. Kiek Jus tenkina dabartinė šalies ekonominė situacija?								
1. Visiškai netenkina	17	41,5	4	36,4	10	47,6	31	42,5
2. Netenkina	16	39,0	5	45,5	10	47,6	31	42,5
3. Tenkina	4	9,8	1	9,1	0	0,0	5	6,8
4. Pilnai tenkina	4	9,8	0	0,0	1	4,8	5	6,8
5. Neturiu nuomonės	0	0,0	1	9,1	0	0,0	1	1,4
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
2. Lenkų padėtis Lietuvos visuomenėje. Kaip Jūs įvertintumėte lenkų ir lietuvių padėtį Lietuvos visuomenėje?								
1. Lietuviai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje.	16	40,0	5	45,5	12	60,0	33	46,5
2. Lietuviai užima nežymiai aukštesnę poziciją.	16	40,0	4	36,3	4	20,0	24	33,8
3. Lygios pozicijos.	7	17,5	2	18,2	2	10,0	11	15,5
4. Lenkai užima nežymiai aukštesnę poziciją	1	2,5	0	0,0	1	5,0	2	2,8
5. Lenkai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje	0	0,0	0	0,0	1	5,0	1	1,4
Viso	40	100,0	11	100,0	20	100,0	71	100,0
3. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte planuojama, jog moksleiviai besimokantys mokyklose tautinių mažumų mokymo kalba, dalį dalykų mokysis lietuvių kalba. Kokia Jūsų nuomonė?								
1. Tai puikus sprendimas	10	24,4	4	36,4	4	19,0	18	24,7
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	7	17,1	1	9,1	3	14,3	11	15,1
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos	16	39,0	1	9,1	9	42,9	26	35,6
4. Neturiu nuomonės	2	4,9	1	9,1	1	4,8	4	5,5
5. Tokiam sprendimui nepritariu	6	14,6	4	36,4	4	19,0	14	19,2
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
4. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte numatoma nuo 2011/2012 m. suvienodinti valstybinį egzaminą tiek lietuvių, tiek nelietuvių bendrojo lavinimo mokyklose. Kokia Jūsų nuomonė? (Pažymėkite vieną atsakymą).								
1. Tai puikus sprendimas	9	22,0	2	18,2	1	4,8	12	16,4
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	5	12,2	3	27,3	4	19,0	12	16,4
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos.	12	29,3	1	9,1	5	23,8	18	24,7
4. Neturiu nuomonės	2	4,9	1	9,1	1	4,8	4	5,5
5. Tokiam sprendimui nepritariu	13	31,7	4	36,4	10	47,6	27	37,0
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0

2 lentelės tęsinys kitame puslapyje

2 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų išsilavinimas							
	Aukštasis / nebaigtas aukštasis		Aukštesnysis / profesinis		Vidurinis / pagrindinis		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
5. Kiek Jums asmeniškai svarbu, kad Lietuvoje būtų ugdomo įstaigų tautinių mažumų (lenkų, rusų) dėstomąja kalba?								
<i>5.1. Vaikų darželis</i>								
1. Labai svarbu	27	67,5	3	33,3	10	55,6	40	59,7
2. Svarbu	8	20,0	2	22,2	6	33,3	16	23,9
3. Neturiu nuomonės	2	5,0	1	11,1	2	11,1	5	7,5
4. Nesvarbu	2	5,0	2	22,2	0	0,0	4	6,0
5. Visiškai nesvarbu	1	2,5	1	11,1	0	0,0	2	3,0
Viso	40	100,0	9	100,0	18	100,0	67	100,0
<i>5.2. Pradinė mokykla</i>								
1. Labai svarbu	27	67,5	5	50,0	10	55,6	42	61,8
2. Svarbu	8	20,0	2	20,0	6	33,3	16	23,5
3. Neturiu nuomonės	1	2,5	2	20,0	2	11,1	5	7,4
4. Nesvarbu	3	7,5	0	0,0	0	0,0	3	4,4
5. Visiškai nesvarbu	1	2,5	1	10,0	0	0,0	2	2,9
Viso	40	100,0	10	100,0	18	100,0	68	100,0
<i>5.3. Vidurinė mokykla</i>								
1. Labai svarbu	25	62,5	6	60,0	10	50,0	41	58,6
2. Svarbu	10	25,0	2	20,0	6	30,0	18	25,7
3. Neturiu nuomonės	2	5,0	1	10,0	4	20,0	7	10,0
4. Nesvarbu	2	5,0	0	0,0	0	0,0	2	2,9
5. Visiškai nesvarbu	1	2,5	1	10,0	0	0,0	2	2,9
Viso	40	100,0	10	100,0	20	100,0	70	100,0
<i>5.4. Gimnazija</i>								
1. Labai svarbu	23	57,5	3	30,0	9	52,9	35	52,2
2. Svarbu	10	25,0	4	40,0	5	29,4	19	28,4
3. Neturiu nuomonės	3	7,5	2	20,0	2	11,8	7	10,4
4. Nesvarbu	4	10,0	0	0,0	1	5,9	5	7,5
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	1	10,0	0	0,0	1	1,5
Viso	40	100,0	10	100,0	17	100,0	67	100,0
<i>5.5. Universitetas</i>								
1. Labai svarbu	12	30,8	2	20,0	5	27,8	19	28,4
2. Svarbu	8	20,5	3	30,0	2	11,1	13	19,4
3. Neturiu nuomonės	5	12,8	1	10,0	2	11,1	8	11,9
4. Nesvarbu	10	25,6	3	30,0	6	33,3	19	28,4
5. Visiškai nesvarbu	4	10,3	1	10,0	3	16,7	8	11,9
Viso	39	100,0	10	100,0	18	100,0	67	100,0
<i>5.6. Šeštadieninės/sekmadieninės mokyklos</i>								
1. Labai svarbu	15	38,5	2	18,2	4	23,5	21	31,3
2. Svarbu	5	12,8	4	36,4	3	17,6	12	17,9
3. Neturiu nuomonės	12	30,8	3	27,3	6	35,3	21	31,3
4. Nesvarbu	4	10,3	1	9,1	3	17,6	8	11,9
5. Visiškai nesvarbu	3	7,7	1	9,1	1	5,9	5	7,5
Viso	39	100,0	11	100,0	17	100,0	67	100,0

2 lentelės tęsinys kitame puslapyje

2 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų išsilavinimas							
	Aukštasis / nebaigtas aukštasis		Aukštesnysis / profesinis		Vidurinis / pagrindinis		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
6. Lygios sąlygos pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis ir siekti karjeros. Ar sutinkate su teiginiu, jog Lietuvoje tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, turintys vienodą kvalifikaciją kaip lietuviai, turi vienodas galimybes pasiekti šiuos tikslus:								
<i>6.1. Įgyti aukštąjį išsilavinimą</i>								
1. Visiškai sutinku	21	52,5	3	27,3	4	20,0	28	39,4
2. Sutinku	13	32,5	7	63,6	12	60,0	32	45,1
3. Nesutinku	4	10,0	1	9,1	1	5,0	6	8,5
4. Visiškai nesutinku	1	2,5	0	0,0	2	10,0	3	4,2
5. Nežinau	1	2,5	0	0,0	1	5,0	2	2,8
Viso	40	100,0	11	100,0	20	100,0	71	100,0
<i>6.2. Gauti vienodą atlygį už vienodai atliktą darbą.</i>								
1. Visiškai sutinku	15	36,6	1	9,1	2	9,5	18	24,7
2. Sutinku	20	48,8	7	63,6	14	66,7	41	56,2
3. Nesutinku	4	9,8	2	18,2	3	14,3	9	12,3
4. Visiškai nesutinku	1	2,4	0	0,0	2	9,5	3	4,1
5. Nežinau	1	2,4	1	9,1	0	0,0	2	2,7
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
<i>6.3. Kurti verslą.</i>								
1. Visiškai sutinku	17	41,5	1	9,1	5	26,3	23	32,4
2. Sutinku	11	26,8	10	90,9	12	63,2	33	46,5
3. Nesutinku	9	22,0	0	0,0	0	0,0	9	12,7
4. Visiškai nesutinku	1	2,4	0	0,0	1	5,3	2	2,8
5. Nežinau	3	7,3	0	0,0	1	5,3	4	5,6
Viso	41	100,0	11	100,0	19	100,0	71	100,0
<i>6.4. Dirbti valstybės tarnyboje.</i>								
1. Visiškai sutinku	12	29,3	2	18,2	3	15,0	17	23,6
2. Sutinku	10	24,4	5	45,5	7	35,0	22	30,6
3. Nesutinku	15	36,6	3	27,3	4	20,0	22	30,6
4. Visiškai nesutinku	3	7,3	1	9,0	3	15,0	7	9,7
5. Nežinau	1	2,4	0	0,0	3	15,0	4	5,6
Viso	41	100,0	11	100,0	20	100,0	72	100,0
<i>6.5. Užimti vadovaujančią poziciją.</i>								
1. Visiškai sutinku	11	26,8	0	0,0	3	15,8	14	19,7
2. Sutinku	11	26,8	4	36,4	8	42,1	23	32,4
3. Nesutinku	15	36,6	5	45,5	2	10,5	22	31,0
4. Visiškai nesutinku	3	7,3	1	9,1	5	26,3	9	12,7
5. Nežinau	1	2,4	1	9,1	1	5,3	3	4,2
Viso	41	100,0	11	100,0	19	100,0	71	100,0
<i>6.6. Sėkmingai užsiimti politine karjera.</i>								
1. Visiškai sutinku	9	22,0	1	9,1	2	10,0	12	16,7
2. Sutinku	7	17,1	5	45,5	9	45,0	21	29,2
3. Nesutinku	18	43,9	4	36,4	4	20,0	26	36,1
4. Visiškai nesutinku	6	14,6	1	9,1	3	15,0	10	13,9
5. Nežinau	1	2,4	0	0,0	2	10,0	3	4,2
Viso	41	100,0	11	100,0	20	100,0	72	100,0

2 lentelės tęsinys kitame puslapyje

2 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų išsilavinimas							
	Aukštasis / nebaigtas aukštasis		Aukštesnysis / profesinis		Vidurinis / pagrindinis		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
7. Jeigu Jūsų finansinės galimybės leistų rinktis, kur Jūsų vaikas studijuotų ateityje, su koku pasirinkimu sutiktumėte, su koku – ne?								
<i>7.1. Lietuvoje</i>								
1. Taip	21	80,8	3	75,0	8	100,0	32	84,2
2. Ne	5	19,2	1	25,0	0	0,0	6	15,8
Viso	26	100,0	4	100,0	8	100,0	38	100,0
<i>7.2. Lenkijoje</i>								
1. Taip	17	70,8	3	60,0	7	77,8	27	71,1
2. Ne	7	29,2	2	40,0	2	22,2	11	28,9
Viso	24	100,0	5	100,0	9	100,0	38	100,0
<i>7.3. Kitose Europos Sąjungos valstybėse</i>								
1. Taip	26	92,9	8	100,0	14	100,0	48	96,0
2. Ne	2	7,1	0	0,0	0	0,0	2	4,0
Viso	28	100,0	8	100,0	14	100,0	50	100,0
<i>7.4. JAV</i>								
1. Taip	15	68,2	1	100,0	6	60,0	22	66,7
2. Ne	7	31,8	0	0,0	4	40,0	11	33,3
Viso	22	100,0	1	100,0	10	100,0	33	100,0
<i>7.5. Rusijoje</i>								
1. Taip	11	52,4	3	60,0	4	66,7	18	56,3
2. Ne	10	47,6	2	40,0	2	33,3	14	43,8
Viso	21	100,0	5	100,0	6	100,0	32	100,0
<i>7.6. Kitur</i>								
1. Taip	11	55,0	4	100,0	6	85,7	21	67,7
2. Ne	9	45,0	0	0,0	1	14,3	10	32,3
Viso	20	100,0	4	100,0	7	100,0	31	100,0
8. Kuri iš šių aplinkybių labiausiai kelia grėsmę lenkų tautinei mažumai Lietuvoje?								
<i>8.1. Tautinės tapatybės (kalbos, tradicijų, istorijos) nykimas</i>								
1. Nekelia grėsmės	8	20,5	7	70,0	5	26,3	20	29,4
2. Vis dar pavojuje	19	48,7	3	30,0	7	36,8	29	42,6
3. Labiausiai kelia grėsmę	12	30,8	0	0,0	7	36,8	19	27,9
Viso	39	100,0	10	100,0	19	100,0	68	100,0

2 lentelės tęsinys kitame puslapyje

2 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų išsilavinimas							
	Aukštasis / nebaigtas aukštasis		Aukštesnysis / profesinis		Vidurinis / pagrindinis		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
8.2. Nacionalinių jausmų silpninimas								
1. Nekelia grėsmės	10	25,0	7	70,0	7	36,8	24	34,8
2. Vis dar pavojuje	20	50,0	3	30,0	6	31,6	29	42,0
3. Labiausiai kelia grėsmę	10	25,0	0	0,0	6	31,6	16	23,2
Viso	40	100,0	10	100,0	19	100,0	69	100,0
9. Tariama diskriminacija. Kai skirtingų kultūrų žmonės bendrauja tarpusavyje, vieni iš jų gali jaustis nevienodai traktuojami								
<i>9.1. Aš manau, kad kiti su lenku tautinės grupės nariais elgėsi priešiška ir nesažiningai</i>								
1. Visiškai nesutinku	5	12,2	1	9,1	3	14,3	9	12,3
2. Nesutinku	15	36,6	3	27,3	6	28,6	24	32,9
3. Negaliu pasakyti	11	26,8	2	18,2	6	28,6	19	26,0
4. Sutinku	8	19,5	4	36,4	5	23,8	17	23,3
5. Pilnai sutinku	2	4,9	1	9,1	1	4,8	4	5,5
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
<i>9.2. Iš manęs buvo tvčiojamasi dėl to, kad esu lenkas</i>								
1. Visiškai nesutinku	8	19,5	1	9,1	5	23,8	14	19,2
2. Nesutinku	16	39,0	9	81,8	8	38,1	33	45,2
3. Negaliu pasakyti	10	24,4	1	9,1	6	28,6	17	23,3
4. Sutinku	5	12,2	0	0,0	2	9,5	7	9,6
5. Pilnai sutinku	2	4,9	0	0,0	0	0,0	2	2,7
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
<i>9.3. Aš buvau užpultas dėl to, kad esu lenkas</i>								
1. Visiškai nesutinku	11	26,8	2	18,2	8	38,1	21	28,8
2. Nesutinku	22	53,7	6	54,5	8	38,1	36	49,3
3. Negaliu pasakyti	6	14,6	3	27,3	3	14,3	12	16,4
4. Sutinku	0	0,0	0	0,0	1	4,8	1	1,4
5. Pilnai sutinku	2	4,9	0	0,0	1	4,8	3	4,1
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
10. Saviidentifikacija ir tapatinimasis su Lietuvos valstybe. Kas aš esu? Su kuria iš šių grupių esate labiausiai susitapatinęs?								
1. Visi, kalbantys mano gimtąja kalba.	3	7,3	2	18,2	2	9,5	7	9,6
2. Mano profesijos žmonės.	1	2,4	0	0,0	2	9,5	3	4,1
3. Lietuvos tautiečiai.	5	12,2	0	0,0	2	9,5	7	9,6
4. To paties tikėjimo (religijos) žmonės.	0	0,0	0	0,0	1	4,8	1	1,4
5. Mano tautiečiai lenkai, kad ir kur jie gyventų.	3	7,3	1	9,1	2	9,5	6	8,2
6. Mano tautiečiai lenkai, gyvenantys Lenkijos Respublikoje.	1	2,4	0	0,0	0	0,0	1	1,4
7. Politinė organizacija ar partija.	0	0,0	1	9,1	0	0,0	1	1,4
8. Visuomeninė organizacija.	1	2,4	0	0,0	1	4,8	2	2,7
9. Mano miesto/miestelio žmonės.	4	9,8	2	18,2	1	4,8	7	9,6
10. Lietuvos gyventojai.	13	31,7	2	18,2	3	14,3	18	24,7
11. Europa (europiečiai).	3	7,3	1	9,1	2	9,5	6	8,2
12. Pasaulio žmonės.	7	17,1	2	18,2	5	23,8	14	19,2
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0

2 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Jūsų išsilavinimas							
	Aukštasis nebaigtas aukštasis		Aukštesnysis profesinis		Vidurinis pagrindinis		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
11. Domėjimasis Lietuvos politika. Kaip Jūs domitės politiniais įvykiais Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą.								
1. Skaitau visus Lietuvos laikraščius, seku TV, radijo informaciją lietuvių ir lenkų kalbomis.	25	61,0	6	54,5	8	38,1	39	53,4
2. Skaitau spaudą, seku TV, radijo informaciją tik lenkų kalba.	5	12,2	0	0,0	1	4,8	6	8,2
3. Lankau renginius, susitikimus, susirinkimus.	0	0,0	0	0,0	1	4,8	1	1,4
4. Aptarinėju su draugais, šeimos nariais, kaimynais, bendradarbiais.	4	9,8	3	27,3	3	14,3	10	13,7
5. Visiškai nesidomiu politika.	2	4,9	2	18,2	5	23,8	9	12,3
6. Kita	5	12,2	0	0,0	3	14,3	8	11,0
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
12. Domėjimasis Lietuvos politika. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra dalyvauti rinkimuose								
1. Visiškai nesvarbu	0	0,0	1	9,1	3	14,3	4	5,5
2. Nesvarbu	2	4,9	0	0,0	2	9,5	4	5,5
3. Svarbu	25	61,0	7	63,6	11	52,4	43	58,9
4. Labai svarbu	14	34,1	2	18,2	5	23,8	21	28,8
5. Neturiu nuomonės	0	0,0	1	9,1	0	0,0	1	1,4
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
13. Kokiuose rinkimuose dalyvavote ar ketinate dalyvauti? (Galimi daugiau nei vienas variantas).								
1. 2009 m. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose.	32	78,0	8	72,7	7	33,3	47	64,4
2. 2008 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose.	30	73,2	8	72,7	8	38,1	46	63,0
3. 2009 m. rinkimuose į Europos Parlamentą.	27	65,9	5	45,5	1	4,8	33	45,2
4. 2011 m. savivaldybės rinkimuose.	29	70,7	7	63,6	9	42,9	45	61,6
5. Visiškai nedalyvauju.	2	4,9	2	18,2	6	28,6	10	13,7
Viso	41	292,7	11	272,7	21	147,6	73	247,9
14. Dalyvavimas politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje veikloje. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra:								
<i>14.1. Būti politinės partijos nariu?</i>								
1. Visiškai nesvarbu	4	9,8	3	27,3	4	19,0	11	15,1
2. Nesvarbu	13	31,7	2	18,2	8	38,1	23	31,5
3. Svarbu	18	43,9	4	36,4	6	28,6	28	38,4
4. Labai svarbu	4	9,8	0	0,0	1	4,8	5	6,8
5. Neturiu nuomonės	2	4,9	2	18,2	2	9,5	6	8,2
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
<i>14.2. Dalyvauti visuomeninėse, kultūrinėse, savanoriškose organizacijose?</i>								
1. Visiškai nesvarbu	2	4,9	0	0,0	2	9,5	4	5,5
2. Nesvarbu	3	7,3	3	27,3	2	9,5	8	11,0
3. Svarbu	23	56,1	6	54,5	11	52,4	40	54,8
4. Labai svarbu	11	26,8	1	9,1	2	9,5	14	19,2
5. Neturiu nuomonės	2	4,9	1	9,1	4	19,0	7	9,6
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0

2 lentelės tęsinys kitame puslapyje

2 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	24. Jūsų išsilavinimas							
	Aukštasis / nebaigtas aukštasis		Aukštesnysis / profesinis		Vidurinis / pagrindinis		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
15. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Jūsų nuomone, kaip sėkmingai yra vykdoma tautinių mažumų integracijos politika Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą								
Visiškai nesėkmingai	8	19,5	1	9,1	5	23,8	14	19,2
Nesėkmingai	14	34,1	4	36,4	8	38,1	26	35,6
Sėkmingai	10	24,4	3	27,3	4	19,0	17	23,3
Labai sėkmingai	1	2,4	0	0,0	0	0,0	1	1,4
Neturiu nuomonės	8	19,5	3	27,3	4	19,0	15	20,5
Kita	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
16. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Kaip Jūs įvertintumėte teisės aktus, garantuojančius tautinių mažumų teises Lietuvoje (pvz. Švietimo įstatymas, Asociacijų įstatymas, Lygių galimybių įstatymas ir kt.)? Pažymėkite vieną atsakymą.								
1. Nesąžiningi tautinių mažumų atžvilgiu – diskriminuojantys jų teises.	18	43,9	3	27,3	9	42,9	30	41,1
2. Jie atitinka tarptautiniuose teisės aktuose priimtas nuostatas.	8	19,5	4	36,4	4	19,0	16	21,9
3. Užtikrina lygiateisiškumą su lietuviais.	3	7,3	2	18,2	2	9,5	7	9,6
4. Pažeidžia lietuvių interesus.	1	2,4	0	0,0	1	4,8	2	2,7
5. Neturiu nuomonės.	11	26,8	2	18,2	5	23,8	18	24,7
6. Kita	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Viso	41	100,0	11	100,0	21	100,0	73	100,0
17. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Ką turėtų Lietuvos valstybė padaryti, kad pagerintų tautinių mažumų padėtį Lietuvoje? (Galimi keli atsakymo variantai).								
1. Skirti didesnę finansavimą kultūriniais projektams.	14	34,1	6	54,5	7	33,3	27	37,0
2. Užtikrinti galimybę vardus ir pavardes rašyti gimtąja kalba.	11	26,8	4	36,4	7	33,3	22	30,1
3. Užtikrinti galimybę vartoti užrašus gimtąja kalba.	11	26,8	1	9,1	5	23,8	17	23,3
4. Keisti požiūrį į tautines mažumas Lietuvoje.	30	73,2	11	100,0	11	52,4	52	71,2
5. Aktyviau bendradarbiauti su Lenkija.	12	29,3	3	27,3	7	33,3	22	30,1
6. Užtikrinti mokymąsi gimtąja kalba.	25	61,0	4	36,4	11	52,4	40	54,8
7. Kita	3	7,3	1	9,1	1	4,8	5	6,8
Viso	41	258,5	11	272,7	21	233,3	73	253,4

3 lentelė. Adaptacijos strategijų skaičiavimai pagal lytį (1 etapas)

Group Statistics

	a23 Lytis. Jūsų lytis?	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
a18.1 As manau, kad lenkai turetų išsaugoti savo kultūrinę tradiciją ir neprisitaikyti prie daugumos visuomenės.	1 Moteris	43	2,44	1,315	,201
	2 Vyras	31	2,19	1,195	,215
a18.2 As manau, kad nėra svarbu lenkams puoseleti savo tautinę kultūrą ar perimti lietuvių kultūros tradicijas.	1 Moteris	43	4,07	,799	,122
	2 Vyras	31	4,06	,892	,160
a18.3 As manau, kad lenkai turetų puoseleti savo kultūrą bei tuo pačiu perimti lietuvių	1 Moteris	42	2,48	1,348	,208
	2 Vyras	31	2,39	1,116	,200
a18.4 As manau, kad lenkai turetų perimti lietuvių kultūros tradicijas bei nepuoseleti	1 Moteris	42	3,98	1,158	,179
	2 Vyras	31	3,94	1,153	,207
a19.1 Man nėra labai svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas	1 Moteris	40	4,48	,751	,119
	2 Vyras	30	4,20	1,031	,188
a19.2 Man svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas.	1 Moteris	41	1,59	,921	,144
	2 Vyras	31	1,52	,811	,146
a19.3 Man žymiai svarbiau žinoti gimtąją lenkų kalbą nei valstybinę lietuvių kalbą.	1 Moteris	40	3,65	1,051	,166
	2 Vyras	30	3,67	,844	,154
a19.4 Man žymiai svarbiau gerai žinoti valstybinę lietuvių kalbą nei lenkų kalbą.	1 Moteris	43	3,58	1,200	,183
	2 Vyras	30	3,80	,925	,169
a20.1 As nenoriu dalyvauti daugumos ar lenkų visuomeninėse veiklose (renginiuose).	1 Moteris	40	3,90	1,057	,167
	2 Vyras	30	3,90	,923	,168
a20.2 As linkęs draugauti su lietuviais.	1 Moteris	41	2,59	1,183	,185
	2 Vyras	30	2,50	1,009	,184
a20.3 As labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose),	1 Moteris	40	3,18	1,196	,189
	2 Vyras	30	3,20	1,031	,188
a20.4 As labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose),	1 Moteris	39	3,85	1,040	,166
	2 Vyras	30	3,73	,868	,159
a20.5 As linkęs draugauti tik su lenkų tautybės draugais.	1 Moteris	40	3,90	,982	,155
	2 Vyras	30	3,87	,819	,150
a20.6 As linkęs dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja	1 Moteris	41	1,80	,715	,112
	2 Vyras	30	2,03	,809	,148
a20.7 As linkęs draugauti tiek su lietuviais, tiek su lenkų tautybės draugais.	1 Moteris	42	1,50	,741	,114
	2 Vyras	30	1,63	,718	,131
a21.1 Dauguma mano draugu yra mano tautybės, nes su jais aš jaučiuosi geriausiai;	1 Moteris	40	3,48	1,086	,172
	2 Vyras	30	3,17	1,117	,204
a21.2 Santykiai su mano tautiečiais yra geri, tačiau savo santykius su lietuviais aš irgi	1 Moteris	41	2,00	,866	,135
	2 Vyras	29	1,76	,636	,118
a21.3 Šiuo laikotarpiu sunku surasti tokių, kuriais gali pasitikėti, kuriems gali išsakyti	1 Moteris	41	2,71	1,346	,210
	2 Vyras	29	2,62	1,083	,201
a21.4 Mes gyvename Lietuvoje, vadinasi, nepaisydami savo tradicijų, turime prisitaikyti	1 Moteris	41	3,51	1,207	,188
	2 Vyras	30	3,67	1,093	,200
a21.5 Gyvendami Lietuvoje mes galime išlaikyti savo tautinę kultūrą (kultūrinį	1 Moteris	40	2,08	1,248	,197
	2 Vyras	30	1,93	,828	,151
a21.6 Kadangi gyvename Lietuvoje, nuolat patiriame spaudimą perimti lietuvių gyvenimo	1 Moteris	40	3,65	,893	,141
	2 Vyras	30	3,33	,994	,182
a21.7 Politikai apie pasididžiavimą savo tautybe kalba, noredami pasinaudoti žmonių	1 Moteris	41	2,44	,976	,152
	2 Vyras	30	2,30	,988	,180

5 PRIEDAS

4 lentelė. Tiriamųjų požiūris į tautinę savigarbą (2 etapas)

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
Tautinė savigarba.			
<i>a) Aš dažnai didžiuojuosi būdama(s) savo tautinės grupės nariu(e).</i>			
1. Visiškai nesutinku	0	0,0	0,0
2. Nesutinku	0	0,0	0,0
3. Negaliu pasakyti	12	15,8	15,8
4. Sutinku	30	39,5	39,5
5. Pilnai sutinku	34	44,7	44,7
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>b) Aš gerai jaučiuosi būdama(s) savo tautinės grupės nariu(e).</i>			
1. Visiškai nesutinku	0	0,0	0,0
2. Nesutinku	0	0,0	0,0
3. Negaliu pasakyti	0	0,0	0,0
4. Sutinku	37	48,7	48,7
5. Pilnai sutinku	39	51,3	51,3
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>c) Mano tautinė grupė paprastai visuomenėje yra gerbiama.</i>			
1. Visiškai nesutinku	0	0,0	0,0
2. Nesutinku	9	11,8	11,8
3. Negaliu pasakyti	24	31,6	31,6
4. Sutinku	36	47,4	47,4
5. Pilnai sutinku	7	9,2	9,2
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>d) Aš jaučiuosi nejaukiai, būdamas lenku (e).</i>			
1. Visiškai nesutinku	40	52,6	52,6
2. Nesutinku	30	39,5	39,5
3. Negaliu pasakyti	3	3,9	3,9
4. Sutinku	3	3,9	3,9
5. Pilnai sutinku	0	0,0	0,0
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0

6 PRIEDAS

5 lentelė. Separacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai

sep1 separacija

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 vidurkis 1 - 3	30	39,5	39,5	39,5
	2 vidurkis 3 - 5	46	60,5	60,5	100,0
	Total	76	100,0	100,0	

6 lentelė. Asimiliacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai

asim1 asimiliacija

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 vidurkis 1 - 3	14	18,4	18,4	18,4
	2 vidurkis 3 - 5	62	81,6	81,6	100,0
	Total	76	100,0	100,0	

7 lentelė. Integracijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai

integr1 integracija

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 vidurkis 1 - 3	75	98,7	98,7	98,7
	2 vidurkis 3 - 5	1	1,3	1,3	100,0
	Total	76	100,0	100,0	

8 lentelė. Matginalizacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai

mar1 Marginalizacija

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 vidurkis 1 - 3	15	19,7	19,7	19,7
	2 vidurkis 3 - 5	61	80,3	80,3	100,0
	Total	76	100,0	100,0	

7 PRIEDAS

9 lentelė. Integracijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai (1 etapas)

Anketos klausimai	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
18. Adaptacijos strategijų komentaras. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene.			
<i>18.3. Aš manau, kad lenkai turėtų puoselėti savo kultūrą bei tuo pačiu perimti lietuvių kultūros tradicijas.</i>			
1. Pilnai sutinku	19	25,0	25,3
2. Sutinku	28	36,8	37,3
3. Nežinau	10	13,2	13,3
4. Nesutinku	12	15,8	16,0
5. Visiškai nesutinku	6	7,9	8,0
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	100,0	100,0
19. Valstybinės kalbos žinojimas. Įvertinkite valstybinės kalbos svarbą Jūsų gyvenime.			
<i>19.2. Man svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas.</i>			
1. Pilnai sutinku	45	59,2	60,8
2. Sutinku	20	26,3	27,0
3. Nežinau	6	7,9	8,1
4. Nesutinku	2	2,6	2,7
5. Visiškai nesutinku	1	1,3	1,4
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0
20. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų.			
<i>20.6. Aš linkęs dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja lietuviai ir lenkai.</i>			
1. Pilnai sutinku	22	28,9	28,9
2. Sutinku	40	52,6	52,6
3. Nežinau	8	10,5	10,5
4. Nesutinku	3	3,9	3,9
5. Visiškai nesutinku	3	3,9	3,9
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>20.7. Aš linkęs draugauti tiek su lietuvių, tiek su lenkų tautybės draugais.</i>			
1. Pilnai sutinku	41	53,9	55,4
2. Sutinku	27	35,5	36,5
3. Nežinau	4	5,3	5,4
4. Nesutinku	2	2,6	2,7
5. Visiškai nesutinku	0	0,0	0,0
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0
21. Adaptacijos strategija individo lygmeniu. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų			
<i>21.2. Santykiai su mano tautiečiais yra geri, tačiau savo santykius su lietuviais aš irgi laikau vertingais</i>			
1. Pilnai sutinku	20	26,3	27,8
2. Sutinku	43	56,6	59,7
3. Nežinau	7	9,2	9,7
4. Nesutinku	0	0,0	0,0
5. Visiškai nesutinku	2	2,6	2,8
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>21.5. Gyvendami Lietuvoje mes galime išlaikyti savo tautinę kultūrą (kultūrinį paveldą, palikimą, šaknis) ir visavertiškai dalyvauti įvairiose Lietuvos visuomenės gyvenimo srityse</i>			
1. Pilnai sutinku	26	34,2	36,1
2. Sutinku	28	36,8	38,9
3. Nežinau	10	13,2	13,9
4. Nesutinku	5	6,6	6,9
5. Visiškai nesutinku	3	3,9	4,2
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0

8 PRIEDAS

10 lentelė. Separacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai (1 etapas)

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
18. Adaptacijos strategijų komentaras. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene.			
<i>18.1. Aš manau, kad lenkai turėtų išsaugoti savo kultūrinės tradicijas ir neprisitaikyti prie daugumos visuomenės.</i>			
1. Pilnai sutinku	28	36,8	36,8
2. Sutinku	18	23,7	23,7
3. Nežinau	12	15,8	15,8
4. Nesutinku	15	19,7	19,7
5. Visiškai nesutinku	3	3,9	3,9
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
19. Valstybinės kalbos žinojimas. Įvertinkite valstybinės kalbos svarbą Jūsų gyvenime.			
<i>19.3. Man žymiai svarbiau žinoti gimtąją lenkų kalbą nei valstybinę lietuvių kalbą.</i>			
1. Pilnai sutinku	3	3,9	4,2
2. Sutinku	7	9,2	9,7
3. Nežinau	15	19,7	20,8
4. Nesutinku	36	47,4	50,0
5. Visiškai nesutinku	11	14,5	15,3
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
20. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų.			
<i>20.3. Aš labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja tik lenkai.</i>			
1. Pilnai sutinku	3	3,9	4,2
2. Sutinku	22	28,9	30,6
3. Nežinau	14	18,4	19,4
4. Nesutinku	25	32,9	34,7
5. Visiškai nesutinku	8	10,5	11,1
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>20.5. Aš linkęs draugauti tik su lenkų tautybės draugais.</i>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,4
2. Sutinku	7	9,2	9,7
3. Nežinau	7	9,2	9,7
4. Nesutinku	41	53,9	56,9
5. Visiškai nesutinku	16	21,1	22,2
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
21. Adaptacijos strategija individo lygmeniu. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų			
<i>21.1. Dauguma mano draugų yra mano tautybės, nes su jais aš jaučiuosi geriausiai: lietuvių draugijoje paprastai aš nesijaučiu taip gerai.</i>			
1. Pilnai sutinku	4	5,3	5,6
2. Sutinku	16	21,1	22,2
3. Nežinau	9	11,8	12,5
4. Nesutinku	36	47,4	50,0
5. Visiškai nesutinku	7	9,2	9,7
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>21.6. Kadangi gyvename Lietuvoje, nuolat patiriame spaudimą perimti lietuvių gyvenimo būdą. Todėl mums reikia pabrėžti kitokią savo tapatybę ir apriboti savo santykius su lietuvių visuomene.</i>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,4
2. Sutinku	12	15,8	16,7
3. Nežinau	18	23,7	25,0
4. Nesutinku	33	43,4	45,8
5. Visiškai nesutinku	8	10,5	11,1
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0

9 PRIEDAS

11 lentelė. Marginalizacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai (1 etapas)

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
18. Akulturacijos strategijų komentaras. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene. <i>18.2. Aš manau, kad nėra svarbu lenkams puoselėti savo tautinę kultūrą ar perimti lietuvių kultūros tradicijas.</i>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,3
2. Sutinku	3	3,9	3,9
3. Nežinau	11	14,5	14,5
4. Nesutinku	37	48,7	48,7
5. Visiškai nesutinku	24	31,6	31,6
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
19. Valstybinės kalbos žinojimas. Įvertinkite valstybinės kalbos svarbą Jūsų gyvenime. <i>19.1. Man nėra labai svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas</i>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,4
2. Sutinku	3	3,9	4,2
3. Nežinau	4	5,3	5,6
4. Nesutinku	25	32,9	34,7
5. Visiškai nesutinku	39	51,3	54,2
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
20. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų. <i>20.1. Aš nenoriu dalyvauti daugumos ar lenkų visuomeninėse veiklose (renginiuose).</i>			
1. Pilnai sutinku	2	2,6	2,8
2. Sutinku	3	3,9	4,2
3. Nežinau	18	23,7	25,0
4. Nesutinku	26	34,2	36,1
5. Visiškai nesutinku	23	30,3	31,9
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
21. Akulturacijos strategija individo lygmeniu. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų <i>21.3. Šiuo laikotarpiu sunku surasti tokių, kuriais gali pasitikėti, kuriems gali išsakyti savo požiūrius, jausmus ir mintis</i>			
1. Pilnai sutinku	14	18,4	19,4
2. Sutinku	25	32,9	34,7
3. Nežinau	11	14,5	15,3
4. Nesutinku	17	22,4	23,6
5. Visiškai nesutinku	5	6,6	6,9
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>21.7. Politikai apie pasididžiavimą savo tautybe kalba, norėdami pasinaudoti žmonių parama rinkimų metu.</i>			
1. Pilnai sutinku	14	18,4	19,2
2. Sutinku	26	34,2	35,6
3. Nežinau	26	34,2	35,6
4. Nesutinku	5	6,6	6,8
5. Visiškai nesutinku	2	2,6	2,7
Nenurodė	3	3,9	-
Viso	76	100,0	100,0

10 PRIEDAS

12 lentelė. Asimiliacijos strategijos atsakymų vidurkių vertinimai (1 etapas)

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
18. Akulturacijos strategijų komentaras. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene. <i>18.4. Aš manau, kad lenkai turėtų perimti lietuvių kultūros tradicijas bei nepuoseletėti savo tautinės lenkų kultūros tradicijų.</i>			
1. Pilnai sutinku	4	5,3	5,3
2. Sutinku	7	9,2	9,3
3. Nežinau	10	13,2	13,3
4. Nesutinku	23	30,3	30,7
5. Visiškai nesutinku	31	40,8	41,3
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	100,0	14,7
19. Valstybinės kalbos žinojimas. Įvertinkite valstybinės kalbos svarbą Jūsų gyvenime. <i>19.4. Man žymiai svarbiau gerai žinoti valstybinę lietuvių kalbą nei lenkų kalbą.</i>			
1. Pilnai sutinku	7	9,2	9,3
2. Sutinku	5	6,6	6,7
3. Nežinau	8	10,5	10,7
4. Nesutinku	42	55,3	56,0
5. Visiškai nesutinku	13	17,1	17,3
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	100,0	16,0
20. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų. <i>20.2. Aš linkęs draugauti su lietuviais.</i>			
1. Pilnai sutinku	9	11,8	12,3
2. Sutinku	35	46,1	47,9
3. Nežinau	11	14,5	15,1
4. Nesutinku	14	18,4	19,2
5. Visiškai nesutinku	4	5,3	5,5
Nenurodė	3	3,9	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>20.4. Aš labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja tik lietuviai.</i>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,4
2. Sutinku	6	7,9	8,5
3. Nežinau	17	22,4	23,9
4. Nesutinku	30	39,5	42,3
5. Visiškai nesutinku	17	22,4	23,9
Nenurodė	5	6,6	-
Viso	76	100,0	9,9
21. Akulturacijos strategija individo lygmeniu. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų <i>21.4. Mes gyvename Lietuvoje, vadinasi, nepaisydami savo tradicijų, turime prisitaikyti prie lietuvių gyvenimo būdo ir elgtis kaip lietuviai.</i>			
1. Pilnai sutinku	3	3,9	4,1
2. Sutinku	14	18,4	19,2
3. Nežinau	11	14,5	15,1
4. Nesutinku	28	36,8	38,4
5. Visiškai nesutinku	17	22,4	23,3
Nenurodė	3	3,9	-
Viso	76	100,0	23,3

13 lentelė. Adaptacijų strategijų vertinimas pagal amžių (1 etapas)

Anketos klausimai	22. Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
18. Adaptacijos strategijų komentaras. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene.										
<i>18.1. Aš manau, kad lenkai turėtų išsaugoti savo kultūrinės tradicijas ir neprisitaikyti prie daugumos visuomenės.</i>										
1. Pilnai sutinku	11	55,0	7	31,8	4	19,0	5	45,5	27	36,5
2. Sutinku	4	20,0	4	18,2	8	38,1	2	18,2	18	24,3
3. Nežinau	2	10,0	4	18,2	3	14,3	3	27,3	12	16,2
4. Nesutinku	3	15,0	6	27,3	5	23,8	1	9,1	15	20,3
5. Visiškai nesutinku	0	0,0	1	4,5	1	4,8	0	0,0	2	2,7
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>18.2. Aš manau, kad nėra svarbu lenkams puoselėti savo tautinę kultūrą ar perimti lietuvių kultūros tradicijas.</i>										
1. Pilnai sutinku	0	0,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	1	1,4
2. Sutinku	2	10,0	0	0,0	1	4,8	0	0,0	3	4,1
3. Nežinau	3	15,0	4	18,2	1	4,8	3	27,3	11	14,9
4. Nesutinku	7	35,0	13	59,1	2	57,1	5	45,5	37	50,0
5. Visiškai nesutinku	8	40,0	4	18,2	7	33,3	3	27,3	22	29,7
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>18.3. Aš manau, kad lenkai turėtų puoselėti savo kultūrą bei tuo pačiu perimti lietuvių kultūros tradicijas.</i>										
1. Pilnai sutinku	5	25,0	6	27,3	6	28,6	2	18,2	19	25,7
2. Sutinku	4	20,0	10	45,5	10	47,6	3	27,3	27	36,5
3. Nežinau	3	15,0	4	18,2	2	9,5	1	9,1	10	13,5
4. Nesutinku	5	25,0	1	4,5	3	14,3	3	27,3	12	16,2
5. Visiškai nesutinku	3	15,0	1	4,5	0	0,0	2	18,2	6	8,1
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>18.4. Aš manau, kad lenkai turėtų perimti lietuvių kultūros tradicijas bei nepuoselėti savo tautinės lenkų kultūros tradicijų.</i>										
1. Pilnai sutinku	1	5,0	3	13,6	0	0,0	0	0,0	4	5,4
2. Sutinku	3	15,0	2	9,1	1	4,8	1	9,1	7	9,5
3. Nežinau	3	15,0	3	13,6	1	4,8	3	27,3	10	13,5
4. Nesutinku	3	15,0	9	40,9	8	38,1	3	27,3	23	31,1
5. Visiškai nesutinku	10	50,0	5	22,7	11	52,4	4	36,4	30	40,5
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
19. Valstybinės kalbos žinojimas. Įvertinkite valstybinės kalbos svarbą Jūsų gyvenime.										
<i>19.1. Man nėra labai svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas</i>										
1. Pilnai sutinku	0	0,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	1	1,4
2. Sutinku	0	0,0	2	9,1	1	4,8	0	0,0	3	4,1
3. Nežinau	1	5,0	2	9,1	2	9,5	3	27,3	8	10,8
4. Nesutinku	7	35,0	7	31,8	5	23,8	5	45,5	24	32,4
5. Visiškai nesutinku	12	60,0	10	45,5	13	61,9	3	27,3	8	10,8
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0

13 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	22. Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
<i>19.2. Man svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas.</i>										
1. Pilnai sutinku	13	65,0	11	50,0	16	76,2	4	36,4	44	59,5
2. Sutinku	5	25,0	7	31,8	3	14,3	4	36,4	19	25,7
3. Nežinau	1	5,0	3	13,6	2	9,5	2	18,2	8	10,8
4. Nesutinku	1	5,0	0	0,0	0	0,0	1	9,1	2	2,7
5. Visiškai nesutinku	0	0,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	1	1,4
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>19.3. Man žymiai svarbiau žinoti gimtąją lenkų kalbą nei valstybinę lietuvių kalbą.</i>										
1. Pilnai sutinku	2	10,0	0	0,0	0	0,0	1	9,1	3	4,1
2. Sutinku	1	5,0	4	18,2	1	4,8	1	9,1	7	9,5
3. Nežinau	4	20,0	5	22,7	5	23,8	4	36,4	18	24,3
4. Nesutinku	13	65,0	9	40,9	10	47,6	3	27,3	35	47,3
5. Visiškai nesutinku	0	0,0	4	18,2	5	23,8	2	18,2	11	14,9
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>19.4. Man žymiai svarbiau gerai žinoti valstybinę lietuvių kalbą nei lenkų kalbą.</i>										
1. Pilnai sutinku	2	10,0	2	9,1	0	0,0	2	18,2	6	8,1
2. Sutinku	2	10,0	2	9,1	0	0,0	1	9,1	5	6,8
3. Nežinau	1	5,0	3	13,6	4	19,0	1	9,1	9	12,2
4. Nesutinku	12	60,0	11	50,0	13	61,9	5	45,5	41	55,4
5. Visiškai nesutinku	3	15,0	4	18,2	4	19,0	2	18,2	13	17,6
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
20. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų.										
<i>20.1. Aš nenoriu dalyvauti daugumos ar lenkų visuomeninėse veiklose (renginiuose).</i>										
1. Pilnai sutinku	0	0,0	2	9,1	0	0,0	0	0,0	2	2,7
2. Sutinku	0	0,0	2	9,1	0	0,0	1	9,1	3	4,1
3. Nežinau	7	35,0	6	27,3	6	28,6	3	27,3	22	29,7
4. Nesutinku	5	25,0	8	36,4	7	33,3	4	36,4	24	32,4
5. Visiškai nesutinku	8	40,0	4	18,2	8	38,1	3	27,3	23	31,1
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>20.2. Aš linkęs draugauti su lietuviais.</i>										
1. Pilnai sutinku	3	15,0	2	9,1	2	9,5	2	18,2	9	12,2
2. Sutinku	8	40,0	12	54,5	8	38,1	6	54,5	34	45,9
3. Nežinau	4	20,0	3	13,6	6	28,6	1	9,1	14	18,9
4. Nesutinku	4	20,0	5	22,7	4	19,0	0	0,0	13	17,6
5. Visiškai nesutinku	1	5,0	0	0,0	1	4,8	2	18,2	4	5,4
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>20.3. Aš labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja tik lenkai.</i>										
1. Pilnai sutinku	0	0,0	1	4,5	1	4,8	1	9,1	3	4,1
2. Sutinku	7	35,0	5	22,7	7	33,3	3	27,3	22	29,7
3. Nežinau	3	15,0	8	36,4	4	19,0	3	27,3	18	24,3
4. Nesutinku	9	45,0	4	18,2	7	33,3	3	27,3	23	31,1
5. Visiškai nesutinku	1	5,0	4	18,2	2	9,5	1	9,1	8	10,8
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0

13 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	22. Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
<i>20.4. Aš labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja tik lietuviai.</i>										
1. Pilnai sutinku	0	0,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	1	1,4
2. Sutinku	2	10,0	2	9,1	2	9,5	0	0,0	6	8,1
3. Nežinau	5	25,0	8	36,4	5	23,8	4	36,4	22	29,7
4. Nesutinku	7	35,0	8	36,4	9	42,9	4	36,4	28	37,8
5. Visiškai nesutinku	6	30,0	3	13,6	5	23,8	3	27,3	17	23,0
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>20.5. Aš linkęs draugauti tik su lenkų tautybės draugais.</i>										
1. Pilnai sutinku	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	9,1	1	1,4
2. Sutinku	0	0,0	2	9,1	4	19,0	1	9,1	7	9,5
3. Nežinau	2	10,0	3	13,6	4	19,0	2	18,2	11	14,9
4. Nesutinku	11	55,0	13	59,1	10	47,6	5	45,5	39	52,7
5. Visiškai nesutinku	7	35,0	4	18,2	3	14,3	2	18,2	16	21,6
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>20.6. Aš linkęs dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja lietuviai ir lenkai.</i>										
1. Pilnai sutinku	5	25,0	5	22,7	9	42,9	2	18,2	21	28,4
2. Sutinku	14	70,0	10	45,5	9	42,9	6	54,5	39	52,7
3. Nežinau	0	0,0	5	22,7	3	14,3	3	27,3	11	14,9
4. Nesutinku	1	5,0	2	9,1	0	0,0	0	0,0	3	4,1
5. Visiškai nesutinku	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>20.7. Aš linkęs draugauti tiek su lietuviais, tiek su lenkų tautybės draugais.</i>										
1. Pilnai sutinku	14	70,0	11	50,0	11	52,4	4	36,4	40	54,1
2. Sutinku	5	25,0	10	45,5	8	38,1	3	27,3	26	35,1
3. Nežinau	0	0,0	1	4,5	2	9,5	3	27,3	6	8,1
4. Nesutinku	1	5,0	0	0,0	0	0,0	1	9,1	2	2,7
5. Visiškai nesutinku	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
21. Adaptacijos strategija individo lygmeniu. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų										
<i>21.1. Dauguma mano draugu yra mano tautybės, nes su jais aš jaučiuosi geriausiai; lietuvių draugijoje paprastai aš nesijaučiu taip gerai</i>										
1. Pilnai sutinku	0	0,0	1	4,5	2	9,5	1	9,1	4	5,4
2. Sutinku	3	15,0	6	27,3	5	23,8	2	18,2	16	21,6
3. Nežinau	4	20,0	4	18,2	3	14,3	2	18,2	13	17,6
4. Nesutinku	10	50,0	9	40,9	10	47,6	5	45,5	34	45,9
5. Visiškai nesutinku	3	15,0	2	9,1	1	4,8	1	9,1	7	9,5
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>21.2. Santykiai su mano tautiečiais yra geri, tačiau savo santykius su lietuviais aš irgi laikau vertingais</i>										
1. Pilnai sutinku	5	25,0	5	22,7	7	33,3	1	9,1	18	24,3
2. Sutinku	11	55,0	13	59,1	10	47,6	9	81,8	43	58,1
3. Nežinau	3	15,0	3	13,6	4	19,0	1	9,1	11	14,9
4. Nesutinku	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
5. Visiškai nesutinku	1	5,0	1	4,5	0	0,0	0	0,0	2	2,7
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0

13 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	22. Jūsų amžius									
	Iki 20 m.		21 - 30 m.		31 - 40 m.		41 m. ir daugiau		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
<i>21.3. Šiuo laikotarpiu sunku surasti tokių, kuriais gali pasitikėti, kuriems gali išsakyti savo požiūrius, jausmus ir mintis</i>										
1. Pilnai sutinku	4	20,0	3	13,6	2	9,5	4	36,4	13	17,6
2. Sutinku	6	30,0	10	45,5	6	28,6	3	27,3	25	33,8
3. Nežinau	5	25,0	5	22,7	4	19,0	1	9,1	15	20,3
4. Nesutinku	3	15,0	4	18,2	8	38,1	2	18,2	17	23,0
5. Visiškai nesutinku	2	10,0	0	0,0	1	4,8	1	9,1	4	5,4
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>21.4. Mes gyvename Lietuvoje, vadinasi, nepaisydami savo tradicijų, turime prisitaikyti prie lietuvių gyvenimo būdo ir elgtis kaip lietuviai</i>										
1. Pilnai sutinku	1	5,0	0	0,0	1	4,8	0	0,0	2	2,7
2. Sutinku	6	30,0	5	22,7	2	9,5	1	9,1	14	18,9
3. Nežinau	0	0,0	6	27,3	4	19,0	4	36,4	14	18,9
4. Nesutinku	7	35,0	7	31,8	11	52,4	3	27,3	28	37,8
5. Visiškai nesutinku	6	30,0	4	18,2	3	14,3	3	27,3	16	21,6
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0
<i>21.5. Gyvendami Lietuvoje mes galime išlaikyti savo tautinę kultūrą (kultūrinį paveldą, palikimą, šaknis) ir visavertiškai dalyvauti įvairiose Lietuvos visuomenės gyvenimo srityse</i>										
1. Pilnai sutinku	525,0		836,4		942,9		327,3		25	33,8
2. Sutinku	945,0		731,8		733,3		436,4		27	36,5
3. Nežinau	420,0		522,7		314,3		218,2		14	18,9
4. Nesutinku	15,0		14,5		29,5		19,1		5	6,8
5. Visiškai nesutinku	15,0		14,5		0,0		19,1		3	4,1
Viso	20	100,0	22	100,0	21	100,0	11	100,0	74	100,0

12 PRIEDAS

14 lentelė. Bendrų klausimų atsakymų vertinimai pagal lytį (2 etapas)

Anketos klausimai	23. Jūsų lytis					
	Moteris		Vyras		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
1. Pasitenkinimas šalies ekonomine situacija. Kiek Jūs tenkina dabartinė šalies ekonominė situacija?						
1. Visiškai netenkina	19	44,2	13	41,9	32	43,2
2. Netenkina	19	44,2	14	45,2	33	44,6
3. Tenkina	2	4,7	3	9,7	5	6,8
4. Pilnai tenkina	3	7,0	0	0,0	3	4,1
5. Neturiu nuomonės	0	0,0	1	3,2	1	1,4
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
2. Lenkų padėtis Lietuvos visuomenėje. Kaip Jūs įvertintumėte lenkų ir lietuvių padėtį Lietuvos visuomenėje?						
1. Lietuviai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje.	24	57,1	11	36,7	35	48,6
2. Lietuviai užima nežymiai aukštesnę poziciją.	11	26,2	12	40,0	23	31,9
3. Lygios pozicijos.	6	14,3	5	16,7	11	15,3
4. Lenkai užima nežymiai aukštesnę poziciją	1	2,4	1	3,3	2	2,8
5. Lenkai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje	0	0,0	1	3,3	1	1,4
Viso	42	100,0	30	100,0	72	100,0
3. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte planuojama, jog moksleiviai besimokantys mokyklose tautinių mažumų mokymo kalba, dalį dalykų mokysis lietuvių kalba. Kokia Jūsų nuomonė?						
1. Tai puikus sprendimas	13	30,2	5	16,1	18	24,3
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	5	11,6	6	19,4	11	14,9
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos	17	39,5	10	32,3	27	36,5
4. Neturiu nuomonės	1	2,3	3	9,7	4	5,4
5. Tokiam sprendimui nepritariu	7	16,3	7	22,6	14	18,9
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
4. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte numatoma nuo 2011/2012 m. suvienodinti valstybinį egzaminą tiek lietuvių, tiek nelietuvių bendrojo lavinimo mokyklose. Kokia Jūsų nuomonė? (Pažymėkite vieną atsakymą).						
1. Tai puikus sprendimas	9	21,4	3	9,7	12	16,4
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	7	16,7	5	16,1	12	16,4
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos.	8	19,0	10	32,3	18	24,7
4. Neturiu nuomonės	1	2,4	3	9,7	4	5,5
5. Tokiam sprendimui nepritariu	17	40,5	10	32,3	27	37,0
Viso	42	100,0	31	100,0	73	100,0
5. Kiek Jums asmeniškai svarbu, kad Lietuvoje būtų ugdymo įstaigų tautinių mažumų (lenkų, rusų) dėstomąja kalba?						
<i>5.1. Vaikų darželis</i>						
1. Labai svarbu	23	57,5	17	60,7	40	58,8
2. Svarbu	8	20,0	9	32,1	17	25,0
3. Neturiu nuomonės	4	10,0	1	3,6	5	7,4
4. Nesvarbu	3	7,5	1	3,6	4	5,9
5. Visiškai nesvarbu	2	5,0	0	0,0	2	2,9
Viso	40	100,0	28	100,0	68	100,0
<i>5.2. Pradinė mokykla</i>						
1. Labai svarbu	24	60,0	18	62,1	42	60,9
2. Svarbu	7	17,5	10	34,5	17	24,6
3. Neturiu nuomonės	4	10,0	1	3,4	5	7,2
4. Nesvarbu	3	7,5	0	0,0	3	4,3
5. Visiškai nesvarbu	2	5,0	0	0,0	2	2,9
Viso	40	100,0	29	100,0	69	100,0

14 lentelės tęsinys kitame puslapyje

14 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	23. Jūsų lytis					
	Moteris		Vyras		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
<u>5.3. Vidurinė mokykla</u>						
1. Labai svarbu	21	51,2	19	63,3	40	56,3
2. Svarbu	10	24,4	10	33,3	20	28,2
3. Neturiu nuomonės	6	14,6	1	3,3	7	9,9
4. Nesvarbu	2	4,9	0	0,0	2	2,8
5. Visiškai nesvarbu	2	4,9	0	0,0	2	2,8
Viso	41	100,0	30	100,0	71	100,0
<u>5.4. Gimnazija</u>						
1. Labai svarbu	18	45,0	16	57,1	34	50,0
2. Svarbu	11	27,5	10	35,7	21	30,9
3. Neturiu nuomonės	6	15,0	1	3,6	7	10,3
4. Nesvarbu	4	10,0	1	3,6	5	7,4
5. Visiškai nesvarbu	1	2,5	0	0,0	1	1,5
Viso	40	100,0	28	100,0	68	100,0
<u>5.5. Universitetas</u>						
1. Labai svarbu	8	21,1	10	33,3	18	26,5
2. Svarbu	7	18,4	6	20,0	13	19,1
3. Neturiu nuomonės	7	18,4	2	6,7	9	13,2
4. Nesvarbu	11	28,9	9	30,0	20	29,4
5. Visiškai nesvarbu	5	13,2	3	10,0	8	11,8
Viso	38	100,0	30	100,0	68	100,0
<u>5.6. Šeštadieninės/sekmadieninės mokyklos</u>						
1. Labai svarbu	13	31,7	7	26,9	20	29,9
2. Svarbu	8	19,5	4	15,4	12	17,9
3. Neturiu nuomonės	14	34,1	8	30,8	22	32,8
4. Nesvarbu	0	0,0	7	26,9	7	10,4
5. Visiškai nesvarbu	6	14,6	0	0,0	6	9,0
Viso	41	100,0	26	100,0	67	100,0
6. Lygios sąlygos pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis ir siekti karjeros. Ar sutinkate su teiginiu, jog Lietuvoje tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, turintys vienodą kvalifikaciją kaip lietuviai, turi vienodas galimybes pasiekti šiuos tikslus:						
<u>6.1. Įgyti aukštąjį išsilavinimą</u>						
1. Visiškai sutinku	20	46,5	10	33,3	30	41,1
2. Sutinku	15	34,9	17	56,7	32	43,8
3. Nesutinku	4	9,3	2	6,7	6	8,2
4. Visiškai nesutinku	2	4,7	1	3,3	3	4,1
5. Nežinau	2	4,7	0	0,0	2	2,7
Viso	43	100,0	30	100,0	73	100,0
<u>6.2. Gauti vienodą atlygį už vienodai atliktą darbą.</u>						
1. Visiškai sutinku	12	27,9	8	25,8	20	27,0
2. Sutinku	21	48,8	18	58,1	39	52,7
3. Nesutinku	6	14,0	4	12,9	10	13,5
4. Visiškai nesutinku	2	4,7	1	3,2	3	4,1
5. Nežinau	2	4,7	0	0,0	2	2,7
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
<u>6.3. Kurti verslą.</u>						
1. Visiškai sutinku	18	42,9	7	23,3	25	34,7
2. Sutinku	13	31,0	19	63,3	32	44,4
3. Nesutinku	7	16,7	2	6,7	9	12,5
4. Visiškai nesutinku	1	2,4	1	3,3	2	2,8
5. Nežinau	3	7,1	1	3,3	4	5,6
Viso	42	100,0	30	100,0	72	100,0
<u>6.4. Dirbti valstybės tarnyboje.</u>						
1. Visiškai sutinku	9	20,9	8	26,7	17	23,3
2. Sutinku	10	23,3	11	36,7	21	28,8
3. Nesutinku	15	34,9	7	23,3	22	30,1
4. Visiškai nesutinku	6	14,0	3	10,0	9	12,3
5. Nežinau	3	7,0	1	3,3	4	5,5
Viso	43	100,0	30	100,0	73	100,0

14 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	23. Jūsų lytis					
	Moteris		Vyras		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
<u>6.5. Užimti vadovaujančią poziciją.</u>						
1. Visiškai sutinku	9	21,4	6	20,0	15	20,8
2. Sutinku	9	21,4	12	40,0	21	29,2
3. Nesutinku	14	33,3	8	26,7	22	30,6
4. Visiškai nesutinku	8	19,0	3	10,0	11	15,3
5. Nežinau	2	4,8	1	3,3	3	4,2
Viso	42	100,0	30	100,0	72	100,0
<u>6.6. Sėkmingai užsiimti politine karjera.</u>						
1. Visiškai sutinku	9	21,4	4	12,9	13	17,8
2. Sutinku	8	19,0	12	38,7	20	27,4
3. Nesutinku	15	35,7	10	32,3	25	34,2
4. Visiškai nesutinku	7	16,7	5	16,1	12	16,4
5. Nežinau	3	7,1	0	0,0	3	4,1
Viso	42	100,0	31	100,0	73	100,0
7. Jeigu Jūsų finansinės galimybės leistų rinktis, kur Jūsų vaikas studijuotų ateityje, su koku pasirinkimu sutiktumėte, su koku – ne?						
<u>7.1. Lietuvoje</u>						
1. Taip	17	81,0	15	88,2	32	84,2
2. Ne	4	19,0	2	11,8	6	15,8
Viso	21	100,0	17	100,0	38	100,0
<u>7.2. Lenkijoje</u>						
1. Taip	10	55,6	17	85,0	27	71,1
2. Ne	8	44,4	3	15,0	11	28,9
Viso	18	100,0	20	100,0	38	100,0
<u>7.3. Kitose Europos Sąjungos valstybėse</u>						
1. Taip	27	93,1	23	100,0	50	96,2
2. Ne	2	6,9	0	0,0	2	3,8
Viso	29	100,0	23	100,0	52	100,0
<u>7.4. JAV</u>						
1. Taip	12	63,2	8	66,7	20	64,5
2. Ne	7	36,8	4	33,3	11	35,5
Viso	19	100,0	12	100,0	31	100,0
<u>7.5. Rusijoje</u>						
1. Taip	10	58,8	8	53,3	18	56,3
2. Ne	7	41,2	7	46,7	14	43,8
Viso	17	100,0	15	100,0	32	100,0
<u>7.6. Kitur</u>						
1. Taip	13	68,4	8	66,7	21	67,7
2. Ne	6	31,6	4	33,3	10	32,3
Viso	19	100,0	12	100,0	31	100,0
8. Kuri iš šių aplinkybių labiausiai kelia grėsmę lenkų tautinei mažumai Lietuvoje?						
<u>8.1. Tautinės tapatybės (kalbos, tradicijų, istorijos) nykimas</u>						
1. Nekelia grėsmės	13	32,5	8	26,7	21	30,0
2. Vis dar pavojuje	16	40,0	13	43,3	29	41,4
3. Labiausiai kelia grėsmę	11	27,5	9	30,0	20	28,6
Viso	40	100,0	30	100,0	70	100,0
<u>8.2. Nacionalinių jausmų silpninimas</u>						
1. Nekelia grėsmės	15	36,6	10	33,3	25	35,2
2. Vis dar pavojuje	17	41,5	12	40,0	29	40,8
3. Labiausiai kelia grėsmę	9	22,0	8	26,7	17	23,9
Viso	41	100,0	30	100,0	71	100,0

14 lentelės tęsinys kitame puslapyje

14 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	23. Jūsų lytis					
	Moteris		Vyras		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
9. Tariama diskriminacija. Kai skirtingų kultūrų žmonės bendrauja tarpusavyje, vieni iš jų gali jaustis nevienodai traktuojami						
<i>9.1. Aš manau, kad kiti su lenkų tautinės grupės nariais elgėsi priešiška ar nesąžiningai</i>						
1. Visiškai nesutinku	5	11,6	5	16,1	10	13,5
2. Nesutinku	12	27,9	11	35,5	23	31,1
3. Negaliu pasakyti	14	32,6	5	16,1	19	25,7
4. Sutinku	8	18,6	10	32,3	18	24,3
5. Pilnai sutinku	4	9,3	0	0,0	4	5,4
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
<i>9.2. Iš manęs buvo tyčiojama dėl to, kad esu lenkas</i>						
1. Visiškai nesutinku	4	9,3	9	29,0	13	17,6
2. Nesutinku	19	44,2	14	45,2	33	44,6
3. Negaliu pasakyti	13	30,2	5	16,1	18	24,3
4. Sutinku	5	11,6	3	9,7	8	10,8
5. Pilnai sutinku	2	4,7	0	0,0	2	2,7
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
<i>9.3. Aš buvau užpultas dėl to, kad esu lenkas</i>						
1. Visiškai nesutinku	9	20,9	12	38,7	21	28,4
2. Nesutinku	22	51,2	14	45,2	36	48,6
3. Negaliu pasakyti	8	18,6	4	12,9	12	16,2
4. Sutinku	2	4,7	1	3,2	3	4,1
5. Pilnai sutinku	2	4,7	0	0,0	2	2,7
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
10. Saviidentifikacija ir tapatinimasis su Lietuvos valstybe. Kas aš esu? Su kuria iš šių grupių esate labiausiai susitapatinęs?						
1. Visi, kalbantys mano gimtąja kalba.	5	11,6	2	6,5	7	9,5
2. Mano profesijos žmonės.	1	2,3	2	6,5	3	4,1
3. Lietuvos tautiečiai.	3	7,0	4	12,9	7	9,5
4. To paties tikėjimo (religijos) žmonės.	1	2,3	0	0,0	1	1,4
5. Mano tautiečiai lenkai, kad ir kur jie gyventų.	3	7,0	3	9,7	6	8,1
6. Mano tautiečiai lenkai, gyvenantys Lenkijos Respublikoje.	3	7,0	0	0,0	3	4,1
7. Politinė organizacija ar partija.	0	0,0	1	3,2	1	1,4
8. Visuomeninė organizacija.	0	0,0	2	6,5	2	2,7
9. Mano miesto/miestelio žmonės.	4	9,3	3	9,7	7	9,5
10. Lietuvos gyventojai.	12	27,9	6	19,4	18	24,3
11. Europa (europiečiai).	2	4,7	4	12,9	6	8,1
12. Pasaulio žmonės.	9	20,9	4	12,9	13	17,6
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
11. Domėjimasis Lietuvos politika. Kaip Jūs domitės politiniais įvykiais Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą.						
1. Skaitau visus Lietuvos laikraščius, seku TV, radijo informaciją lietuvių ir lenkų kalbomis.	22	51,2	18	58,1	40	54,1
2. Skaitau spaudą, seku TV, radijo informaciją tik lenkų kalba.	2	4,7	4	12,9	6	8,1
3. Lankau renginius, susitikimus, susirinkimus.	1	2,3	0	0,0	1	1,4
4. Aptarinėju su draugais, šeimos nariais, kaimynais, bendradarbiais.	6	14,0	5	16,1	11	14,9
5. Visiškai nesidomiu politika.	6	14,0	2	6,5	8	10,8
6. Kita	6	14,0	2	6,5	8	10,8
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
12. Domėjimasis Lietuvos politika. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra dalyvauti rinkimuose						
1. Visiškai nesvarbu	0	0,0	3	9,7	3	4,1
2. Nesvarbu	2	4,7	2	6,5	4	5,4
3. Svarbu	27	62,8	18	58,1	45	60,8
4. Labai svarbu	13	30,2	8	25,8	21	28,4
5. Neturiu nuomonės	1	2,3	0	0,0	1	1,4
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0

14 lentelės tęsinys kitame puslapyje

14 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	23. Jūsų lytis					
	Moteris		Vyras		Viso	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
13. Kokiuose rinkimuose dalyvavote ar ketinate dalyvauti? (Galimi daugiau nei vienas variantas).						
1. 2009 m. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose.	27	64,3	20	64,5	47	64,4
2. 2008 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose.	26	61,9	20	64,5	46	63,0
3. 2009 m. rinkimuose į Europos Parlamentą.	21	50,0	12	38,7	33	45,2
4. 2011 m. savivaldybės rinkimuose.	25	59,5	19	61,3	44	60,3
5. Visiškai nedalyvauju.	7	16,7	4	12,9	11	15,1
Viso	42	252,4	31	241,9	73	247,9
14. Dalyvavimas politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje veikloje. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra:						
<i>14.1. Būti politinės partijos nariu?</i>						
1. Visiškai nesvarbu	3	7,0	8	25,8	11	14,9
2. Nesvarbu	13	30,2	10	32,3	23	31,1
3. Svarbu	18	41,9	11	35,5	29	39,2
4. Labai svarbu	5	11,6	1	3,2	6	8,1
5. Neturiu nuomonės	4	9,3	1	3,2	5	6,8
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
<i>14.2. Dalyvauti visuomeninėse, kultūrinėse, savanoriškose organizacijose?</i>						
1. Visiškai nesvarbu	0	0,0	4	12,9	4	5,4
2. Nesvarbu	4	9,3	4	12,9	8	10,8
3. Svarbu	25	58,1	15	48,4	40	54,1
4. Labai svarbu	11	25,6	5	16,1	16	21,6
5. Neturiu nuomonės	3	7,0	3	9,7	6	8,1
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
15. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Jūsų nuomone, kaip sėkmingai yra vykdoma tautinių mažumų integracijos politika Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą						
Visiškai nesėkmingai	7	16,3	7	22,6	14	18,9
Nesėkmingai	17	39,5	11	35,5	28	37,8
Sėkmingai	10	23,3	6	19,4	16	21,6
Labai sėkmingai	0	0,0	1	3,2	1	1,4
Neturiu nuomonės	9	20,9	6	19,4	15	20,3
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
16. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Kaip Jūs įvertintumėte teisės aktus, garantuojančius tautinių mažumų teises Lietuvoje (pvz. Švietimo įstatymas, Asociacijų įstatymas, Lygių galimybių įstatymas ir kt.)? Pažymėkite vieną atsakymą.						
1. Nesąžiningi tautinių mažumų atžvilgiu – diskriminuojantys jų teises.	18	41,9	14	45,2	32	43,2
2. Jie atitinka tarptautiniuose teisės aktuose priimtas nuostatas.	8	18,6	8	25,8	16	21,6
3. Užtikrina lygiateisiškumą su lietuviais.	3	7,0	4	12,9	7	9,5
4. Pažeidžia lietuvių interesus.	2	4,7	0	0,0	2	2,7
5. Neturiu nuomonės.	12	27,9	5	16,1	17	23,0
6. Kita	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Viso	43	100,0	31	100,0	74	100,0
17. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Ką turėtų Lietuvos valstybė padaryti, kad pagerintų tautinių mažumų padėtį Lietuvoje? (Galimi keli atsakymo variantai).						
1. Skirti didesnę finansavimą kultūriniais projektams.	13	30,2	13	41,9	26	35,1
2. Užtikrinti galimybę vardus ir pavardes rašyti gimtąja kalba.	13	30,2	10	32,3	23	31,1
3. Užtikrinti galimybę vartoti užrašus gimtąja kalba.	12	27,9	7	22,6	19	25,7
4. Keisti požiūrį į tautines mažumas Lietuvoje.	28	65,1	25	80,6	53	71,6
5. Aktyviau bendradarbiauti su Lenkija.	14	32,6	9	29,0	23	31,1
6. Užtikrinti mokymąsi gimtąja kalba.	28	65,1	14	45,2	42	56,8
7. Kita	5	11,6	0	0,0	5	6,8
Viso	43	262,8	31	251,6	74	258,1

13 PRIEDAS

15 lentelė. Adaptacijos strategijų vertinimai pagal atskirus klausimus (2 etapas)

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
1. Pasitenkinimas šalies ekonomine situacija. Kiek Jus tenkina dabartinė šalies ekonominė situacija?																
1. Visiškai netenkina	14	46,7	18	39,1	7	50,0	25	40,3	31	41,3	1	100,0	6	40,0	26	42,6
2. Netenkina	11	36,7	22	47,8	3	21,4	30	48,4	33	44,0	0	0,0	4	26,7	29	47,5
3. Tenkina	1	3,3	4	8,7	1	7,1	4	6,5	5	6,7	0	0,0	2	13,3	3	4,9
4. Pilnai tenkina	3	10,0	2	4,3	3	21,4	2	3,2	5	6,7	0	0,0	2	13,3	3	4,9
5. Neturiu nuomonės	1	3,3	0	0,0	0	0,0	1	1,6	1	1,3	0	0,0	1	6,7	0	0,0
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0
2. Lenkų padėtis Lietuvos visuomenėje. Kaip Jūs įvertintumėte lenkų ir lietuvių padėtį Lietuvos visuomenėje?																
1. Lietuviai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje.	16	57,1	20	43,5	7	53,8	29	47,5	35	47,9	1	100,0	4	28,6	32	53,3
2. Lietuviai užima nežymiai aukštesnę poziciją.	8	28,6	16	34,8	1	7,7	23	37,7	24	32,9	0	0,0	6	42,9	18	30,0
3. Lygios pozicijos.	3	10,7	8	17,4	5	38,5	6	9,8	11	15,1	0	0,0	3	21,4	8	13,3
4. Lenkai užima nežymiai aukštesnę poziciją.	1	3,6	1	2,2	0	0,0	2	3,3	2	2,7	0	0,0	1	7,1	1	1,7
5. Lenkai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje.	0	0,0	1	2,2	0	0,0	1	1,6	1	1,4	0	0,0	0	0,0	1	1,7
Viso	28	100,0	46	100,0	13	100,0	61	100,0	73	100,0	1	100,0	14	100,0	60	100,0
3. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte planuojama, jog moksleiviai besimokantys mokyklose tautinių mažumų mokymo kalba, dalį dalykų mokysis lietuvių kalba. Kokia Jūsų nuomonė?																
1. Tai puikus sprendimas	6	20,0	12	26,1	8	57,1	10	16,1	17	22,7	1	100,0	7	46,7	11	18,0
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	7	23,3	4	8,7	2	14,3	9	14,5	11	14,7	0	0,0	3	20,0	8	13,1
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos	12	40,0	16	34,8	1	7,1	27	43,5	28	37,3	0	0,0	2	13,3	26	42,6
4. Neturiu nuomonės	2	6,7	2	4,3	1	7,1	3	4,8	4	5,3	0	0,0	2	13,3	2	3,3
5. Tokiam sprendimui nepritariu	3	10,0	12	26,1	2	14,3	13	21,0	15	20,0	0	0,0	1	6,7	14	23,0
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0

15 lentelės tęsinys kitame puslapyje

15 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
4. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte numatoma nuo 2011/2012 m. suvienodinti valstybinį egzaminą tiek lietuvių, tiek nelietuvių bendrojo lavinimo mokyklose. Kokia Jūsų nuomonė? (Pažymėkite vieną atsakymą).																
1. Tai puikus sprendimas	5	16,7	7	15,6	5	35,7	7	11,5	12	16,2	0	0,0	3	20,0	9	15,0
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	4	13,3	8	17,8	2	14,3	10	16,4	12	16,2	0	0,0	6	40,0	6	10,0
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos.	8	26,7	11	24,4	3	21,4	16	26,2	18	24,3	1	100,0	3	20,0	16	26,7
4. Neturiu nuomonės	2	6,7	2	4,4	1	7,1	3	4,9	4	5,4	0	0,0	2	13,3	2	3,3
5. Tokiam sprendimui nepritariu	11	36,7	17	37,8	3	21,4	25	41,0	28	37,8	0	0,0	1	6,7	27	45,0
Viso	30	100,0	45	100,0	14	100,0	61	100,0	74	100,0	1	100,0	15	100,0	60	100,0
5. Kiek Jums asmeniškai svarbu, kad Lietuvoje būtų ugdoma įstaigų tautinių mažumų (lenkų, rusų) dėstomąja kalba?																
<i>5.1. Vaikų darželis</i>																
1. Labai svarbu	19	67,9	23	54,8	3	23,1	39	68,4	42	60,9	0	0,0	4	30,8	38	66,7
2. Svarbu	6	21,4	11	26,2	4	30,8	13	22,8	17	24,6	0	0,0	4	30,8	13	22,8
3. Neturiu nuomonės	2	7,1	3	7,1	2	15,4	3	5,3	4	5,8	1	100,0	2	15,4	3	5,3
4. Nesvarbu	1	3,6	3	7,1	2	15,4	2	3,5	4	5,8	0	0,0	2	15,4	2	3,5
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	2	4,8	2	15,4	0	0,0	2	2,9	0	0,0	1	7,7	1	1,8
Viso	28	100,0	42	100,0	13	100,0	57	100,0	69	100,0	1	100,0	13	100,0	57	100,0
<i>5.2. Pradinė mokykla</i>																
1. Labai svarbu	19	67,9	25	58,1	3	23,1	41	70,7	44	62,9	0	0,0	5	35,7	39	68,4
2. Svarbu	7	25,0	10	23,3	5	38,5	12	20,7	16	22,9	1	100,0	3	21,4	14	24,6
3. Neturiu nuomonės	2	7,1	3	7,0	2	15,4	3	5,2	5	7,1	0	0,0	3	21,4	2	3,5
4. Nesvarbu	0	0,0	3	7,0	1	7,7	2	3,4	3	4,3	0	0,0	2	14,3	1	1,8
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	2	4,7	2	15,4	0	0,0	2	2,9	0	0,0	1	7,1	1	1,8
Viso	28	100,0	43	100,0	13	100,0	58	100,0	70	100,0	1	100,0	14	100,0	57	100,0
<i>5.3. Vidurinė mokykla</i>																
1. Labai svarbu	17	60,7	25	55,6	3	23,1	39	65,0	42	58,3	0	0,0	3	21,4	39	66,1
2. Svarbu	9	32,1	1	24,4	4	30,8	16	26,7	20	27,8	0	0,0	6	42,9	14	23,7
3. Neturiu nuomonės	2	7,1	5	11,1	3	23,1	4	6,7	6	8,3	1	100,0	3	21,4	4	6,8
4. Nesvarbu	0	0,0	2	4,4	1	7,7	1	1,7	2	2,8	0	0,0	1	7,1	1	1,7
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	2	4,4	2	15,4	0	0,0	2	2,8	0	0,0	1	7,1	1	1,7
Viso	28	100,0	45	100,0	13	100,0	60	100,0	72	100,0	1	100,0	14	100,0	59	100,0

15 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
<i>5.4. Gimnazija</i>																
1. Labai svarbu	16	57,1	20	47,6	2	16,7	34	58,6	36	52,2	0	0,0	2	14,3	34	60,7
2. Svarbu	10	35,7	11	26,2	6	50,0	15	25,9	20	29,0	1	100,0	7	50,0	14	25,0
3. Neturiu nuomonės	2	7,1	5	11,9	2	16,7	5	8,6	7	10,1	0	0,0	4	28,6	3	5,4
4. Nesvarbu	0	0,0	5	11,9	1	8,3	4	6,9	5	7,2	0	0,0	1	7,1	4	7,1
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	1	2,4	1	8,3	0	0,0	1	1,4	0	0,0	0	0,0	1	1,8
Viso	28	100,0	42	100,0	12	100,0	58	100,0	69	100,0	1	100,0	14	100,0	56	100,0
<i>5.5. Universitetas</i>																
1. Labai svarbu	9	31,0	10	25,0	2	15,4	17	30,4	19	27,9	0	0,0	2	14,3	17	30,9
2. Svarbu	6	20,7	7	17,5	2	15,4	11	19,6	12	17,6	1	100,0	1	7,1	12	21,8
3. Neturiu nuomonės	6	20,7	3	7,5	1	7,7	8	14,3	9	13,2	0	0,0	2	14,3	7	12,7
4. Nesvarbu	8	27,6	1	2,4	2	15,4	18	32,1	20	29,4	0	0,0	5	35,7	15	27,3
5. Visiškai nesvarbu	0	0,0	8	20,0	6	46,2	2	3,6	8	11,8	0	0,0	4	28,6	4	7,3
Viso	29	100,0	40	100,0	13	100,0	56	100,0	68	100,0	1	100,0	14	100,0	55	100,0
<i>5.6. Šeštadieninės/sekmadieninės mokyklos</i>																
1. Labai svarbu	7	25,9	14	33,3	3	21,4	18	32,7	21	30,9	0	0,0	2	13,3	19	35,2
2. Svarbu	4	14,8	8	19,0	5	35,7	7	12,7	11	16,2	1	100,0	3	20,0	9	16,7
3. Neturiu nuomonės	9	33,3	13	31,0	2	14,3	20	36,4	22	32,4	0	0,0	6	40,0	16	29,6
4. Nesvarbu	5	18,5	3	7,1	2	14,3	6	10,9	8	11,8	0	0,0	3	20,0	5	9,3
5. Visiškai nesvarbu	2	7,4	4	9,5	2	14,3	4	7,3	6	8,8	0	0,0	1	6,7	5	9,3
Viso	27	100,0	42	100,0	14	100,0	55	100,0	68	100,0	1	100,0	15	100,0	54	100,0
6. Lygios sąlygos pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis ir siekti karjeros. Ar sutinkate su teiginiu, jog Lietuvoje tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, turintys vienodą kvalifikaciją kaip lietuviai, turi vienodas galimybes pasiekti šiuos tikslus:																
<i>6.1. Įgyti aukštąjį išsilavinimą</i>																
1. Visiškai sutinku	11	36,7	19	43,2	5	35,7	25	41,7	30	41,1	0	0,0	8	53,3	22	37,3
2. Sutinku	14	46,7	19	43,2	6	42,9	27	45,0	33	45,2	0	0,0	6	40,0	27	45,8
3. Nesutinku	3	10,0	3	6,8	2	14,3	4	6,7	5	6,8	1	100,0	0	0,0	6	10,2
4. Visiškai nesutinku	1	3,3	2	4,5	0	0,0	3	5,0	3	4,1	0	0,0	0	0,0	3	5,1
5. Nežinau	1	3,3	1	2,3	1	7,1	1	1,7	2	2,7	0	0,0	1	6,7	1	1,7
Viso	30	100,0	44	100,0	14	100,0	60	100,0	73	100,0	1	100,0	15	100,0	59	100,0

15 lentelės tęsinys kitame puslapyje

15 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
<i>. Gauti vienodą atlygį už vienodai atliktą darbą.</i>																
1. Visiškai sutinku	8	26,7	12	26,1	4	28,6	16	25,8	20	26,7	0	0,0	5	33,3	15	24,6
2. Sutinku	14	46,7	27	58,7	8	57,1	33	53,2	40	53,3	1	100,0	7	46,7	4	55,7
3. Nesutinku	6	20,0	4	8,7	0	0,0	10	16,1	10	13,3	0	0,0	3	20,0	7	11,5
4. Visiškai nesutinku	1	3,3	2	4,3	0	0,0	3	4,8	3	4,0	0	0,0	0	0,0	3	4,9
5. Nežinau	1	3,3	1	2,2	2	14,3	0	0,0	2	2,7	0	0,0	0	0,0	2	3,3
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0
<i>6.3. Kurti verslą.</i>																
1. Visiškai sutinku	9	30,0	16	36,4	5	35,7	20	33,3	25	34,2	0	0,0	6	40,0	19	32,2
2. Sutinku	11	36,7	23	52,3	8	57,1	26	43,3	33	45,2	1	100,0	6	40,0	28	47,5
3. Nesutinku	6	20,0	3	6,8	0	0,0	9	15,0	9	12,3	0	0,0	2	13,3	7	11,9
4. Visiškai nesutinku	1	3,3	1	2,3	0	0,0	2	3,3	2	2,7	0	0,0	0	0,0	2	3,4
5. Nežinau	3	10,0	1	2,3	1	7,1	3	5,0	4	5,5	0	0,0	1	6,7	3	5,1
Viso	30	100,0	44	100,0	14	100,0	60	100,0	73	100,0	1	100,0	15	100,0	59	100,0
<i>6.4. Dirbti valstybės tarnyboje.</i>																
1. Visiškai sutinku	6	20,0	11	24,4	4	28,6	13	21,3	16	21,6	1	100,0	5	33,3	12	20,0
2. Sutinku	5	16,7	18	40,0	4	28,6	19	31,1	23	31,1	0	0,0	4	26,7	19	31,7
3. Nesutinku	12	40,0	10	22,2	3	21,4	19	31,1	22	29,7	0	0,0	3	20,0	19	31,7
4. Visiškai nesutinku	6	20,0	3	6,7	1	7,1	8	13,1	9	12,2	0	0,0	2	13,3	7	1,7
5. Nežinau	1	3,3	3	6,7	2	14,3	2	3,3	4	5,4	0	0,0	1	6,7	3	5,0
Viso	30	100,0	45	100,0	14	100,0	61	100,0	74	100,0	1	100,0	15	100,0	60	100,0
<i>6.5. Užimti vadovaujančią poziciją.</i>																
1. Visiškai sutinku	5	16,7	10	22,7	4	28,6	11	18,3	14	19,2	1	100,0	4	26,7	11	18,6
2. Sutinku	4	3,3	19	43,2	5	35,7	18	30,0	23	31,5	0	0,0	4	26,7	19	32,2
3. Nesutinku	1	4	2	0,0	1	7,1	21	35,0	22	30,1	0	0,0	4	26,7	18	30,5
4. Visiškai nesutinku	7	3,3	4	9,1	3	21,4	8	13,3	11	15,1	0	0,0	1	6,7	10	16,9
5. Nežinau	2	6,7	1	2,3	1	7,1	2	3,3	3	4,1	0	0,0	2	13,3	1	1,7
Viso	30	100,0	44	100,0	14	100,0	60	100,0	73	100,0	1	100,0	15	100,0	59	100,0
<i>6.6. Sėkmingai užsiimti politine karjera.</i>																
1. Visiškai sutinku	4	13,3	9	20,0	3	21,4	10	16,4	13	17,6	0	0,0	5	33,3	8	13,3
2. Sutinku	5	16,7	16	35,6	6	42,9	15	24,6	20	27,0	1	100,0	4	26,7	17	28,3
3. Nesutinku	10	33,3	16	35,6	1	7,1	25	41,0	26	35,1	0	0,0	3	20,0	23	38,3
4. Visiškai nesutinku	10	33,3	2	4,4	2	14,3	10	16,4	12	16,2	0	0,0	1	6,7	11	18,3
5. Nežinau	1	3,3	2	4,4	2	14,3	1	1,6	3	4,1	0	0,0	2	13,3	1	1,7
Viso	30	100,0	45	100,0	14	100,0	61	100,0	74	100,0	1	100,0	15	100,0	60	100,0

15 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
7. Jeigu Jūsų finansinės galimybės leistų rinktis, kur Jūsų vaikas studijuotų ateityje, su kokių pasirinkimu sutiktumėte, su koku – ne?																
<i>7.1. Lietuvoje</i>																
1. Taip	12	85,7	20	83,3	8	80,0	24	85,7	31	83,8	1	100,0	9	81,8	23	85,2
2. Ne		14,3	4	16,7	2	20,0	4	14,3	6	16,2	0	0,0	2	18,2	4	14,8
Viso	14	100,0	24	100,0	10	100,0	28	100,0	37	100,0	1	100,0	11	100,0	27	100,0
<i>7.2. Lenkijoje</i>																
1. Taip	13	92,9	14	58,3	4	40,0	23	82,1	26	70,3	1	100,0	4	44,4	23	79,3
2. Ne		7,1	10	41,7	6	60,0	5	17,9	11	29,7	0	0,0	5	55,6	6	20,7
Viso	14	100,0	24	100,0	10	100,0	28	100,0	37	100,0	1	100,0	9	100,0	29	100,0
<i>7.3. Kitose Europos Sąjungos valstybėse</i>																
1. Taip	15	93,8	35	97,2	9	90,0	41	97,6	49	96,1	1	100,0	10	100,0	40	95,2
2. Ne		6,3	1	2,8	1	10,0	1	2,4	2	3,9	0	0,0	0	0,0	2	4,8
Viso	16	100,0	36	100,0	10	100,0	42	100,0	51	100,0	1	100,0	10	100,0	42	100,0
<i>7.4. JAV</i>																
1. Taip		81,8	13	59,1	7	70,0	15	65,2	21	65,6	1	100,0	6	75,0	16	64,0
2. Ne		18,2	9	40,9	3	30,0	8	34,8	11	34,4	0	0,0	2	25,0	9	36,0
Viso	11	100,0	22	100,0	10	100,0	23	100,0	32	100,0	1	100,0	8	100,0	25	100,0
<i>7.5. Rusijoje</i>																
1. Taip		70,0	11	50,0	4	50,0	14	58,3	17	54,8	1	100,0	5	62,5	13	54,2
2. Ne		30,0	11	50,0	4	50,0	10	41,7	14	45,2	0	0,0	3	37,5	11	45,8
Viso	10	100,0	22	100,0	8	100,0	24	100,0	31	100,0	1	100,0	8	100,0	24	100,0
<i>7.6. Kitur</i>																
1. Taip		66,7	15	68,2	8	88,9	13	59,1	20	66,7	1	100,0	8	88,9	13	59,1
2. Ne		33,3	7	31,8	1	1,1	9	40,9	10	33,3	0	0,0	1	11,1	9	40,9
Viso		100,0	22	100,0	9	100,0	22	100,0	30	100,0	1	100,0	9	100,0	22	100,0
8. Kuri iš šių aplinkybių labiausiai kelia grėsmę lenkų tautinei mažumai Lietuvoje?																
<i>8.1. Tautinės tapatybės (kalbos, tradicijų, istorijos) nykimas</i>																
1. Nekelia grėsmės	6	22,2	15	34,1	6	50,0	15	25,4	21	30,0	0	0,0	5	35,7	16	28,1
2. Vis dar pavojuje	14	51,9	16	36,4	3	25,0	27	45,8	29	41,4	1	100,0	6	42,9	24	42,1
3. Labiausiai kelia grėsmę		25,9	13	29,5	3	25,0	17	28,8	20	28,6	0	0,0	3	21,4	17	29,8
Viso	27	100,0	44	100,0	12	100,0	59	100,0	70	100,0	1	100,0	14	100,0	57	100,0

15 lentelės tęsinys kitame puslapyje

15 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
-------------------	------------	--	--	--	--------------	--	--	--	-------------	--	--	--	-----------------	--	--	--

	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
<i>8.2. Nacionaliniu jausmu silpninimas</i>																
1. Nekelia grėsmės	9	33,3	16	35,6	8	66,7	17	28,3	24	33,8	1	100,0	7	50,0	18	31,0
2. Vis dar pavojuje	11	40,7	19	42,2	2	16,7	28	46,7	30	42,3	0	0,0	5	35,7	25	43,1
3. Labiausiai kelia grėsmę	7	25,9	10	22,2	2	16,7	15	25,0	17	23,9	0	0,0	2	14,3	15	25,9
Viso	27	100,0	45	100,0	12	100,0	60	100,0	71	100,0	1	100,0	14	100,0	58	100,0
9. Tariama diskriminacija. Kai skirtingų kultūrų žmonės bendrauja tarpusavyje, vieni iš jų gali jaustis nevienodai traktuojami																
<i>9.1. Aš manau, kad kiti su lenkų tautinės grupės nariais elgėsi priešišškai ar nesąžiningai</i>																
1. Visiškai nesutinku	3	10,0	7	15,2	4	28,6	6	9,7	10	13,3	0	0,0	2	13,3	8	13,1
2. Nesutinku	13	43,3	11	23,9	4	28,6	20	32,3	23	30,7	1	100,0	5	33,3	19	31,1
3. Negaliu pasakyti	8	26,7	12	26,1	3	21,4	17	27,4	20	26,7	0	0,0	4	26,7	16	26,2
4. Sutinku	5	16,7	13	28,3	1	7,1	17	27,4	18	24,0	0	0,0	3	20,0	15	24,6
5. Pilnai sutinku	1	3,3	3	6,5	2	14,3	2	3,2	4	5,3	0	0,0	1	6,7	3	4,9
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0
<i>9.2. Iš manęs buvo tyčiojamasi dėl to, kad esu lenkas</i>																
1. Visiškai nesutinku	3	10,0	12	26,1	3	21,4	12	19,4	15	20,0	0	0,0	1	6,7	14	23,0
2. Nesutinku	11	36,7	22	47,8	5	35,7	28	45,2	32	42,7	1	100,0	8	53,3	25	41,0
3. Negaliu pasakyti	11	36,7	7	15,2	5	35,7	13	21,0	18	24,0	0	0,0	5	33,3	13	21,3
4. Sutinku	4	13,3	4	8,7	1	7,1	7	11,3	8	10,7	0	0,0	1	6,7	7	11,5
5. Pilnai sutinku	1	3,3	1	2,2	0	0,0	2	3,2	2	2,7	0	0,0	0	0,0	2	3,3
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0
<i>9.3. Aš buvau užpultas dėl to, kad esu lenkas</i>																
1. Visiškai nesutinku	4	13,3	18	39,1	4	28,6	18	29,0	22	29,3	0	0,0	2	13,3	20	32,8
2. Nesutinku	16	53,3	20	43,5	7	50,0	29	46,8	35	46,7	1	100,0	10	66,7	26	42,6
3. Negaliu pasakyti	4	13,3	8	17,4	2	14,3	10	16,1	12	16,0	0	0,0	2	13,3	10	16,4
4. Sutinku	3	10,0	0	0,0	0	0,0	3	4,8	3	4,0	0	0,0	0	0,0	3	4,9
5. Pilnai sutinku	3	10,0	0	0,0	1	7,1	2	3,2	3	4,0	0	0,0	1	6,7	2	3,3
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0

15 lentelės tęsinys kitame puslapyje

15 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
10. Saviidentifikacija ir tapatinimasis su Lietuvos valstybe. Kas aš esu? Su kuria iš šių grupių esate labiausiai susitapatinęs?																
1. Visi, kalbantys mano gimtąja kalba.	4	13,3	3	6,5	3	21,4	4	6,5	7	9,3	0	0,0	1	6,7	6	9,8
2. Mano profesijos žmonės.	2	6,7	1	2,2	1	7,1	2	3,2	2	2,7	1	100,0	1	6,7	2	3,3
3. Lietuvos tautiečiai.	1	3,3	6	13,0	1	7,1	6	9,7	7	9,3	0	0,0	0	0,0	7	11,5
4. To paties tikėjimo (religijos) žmonės.	0	0,0	1	2,2	0	0,0	1	1,6	1	1,3	0	0,0	1	6,7	0	0,0
5. Mano tautiečiai lenkai, kad ir kur jie gyventų.	3	10,0	3	6,5	0	0,0	6	9,7	6	8,0	0	0,0	2	13,3	4	6,6
6. Mano tautiečiai lenkai, gyvenantys Lenkijos Respublikoje.	3	10,0	0	0,0	0	0,0	3	4,8	3	4,0	0	0,0	0	0,0	3	4,9
7. Politinė organizacija ar partija.	1	3,3	0	0,0	0	0,0	1	1,6	1	1,3	0	0,0	1	6,7	0	0,0
8. Visuomeninė organizacija.	2	6,7	0	0,0	0	0,0	2	3,2	2	2,7	0	0,0	0	0,0	2	3,3
9. Mano miesto/miestelio žmonės.	2	6,7	5	10,9	3	21,4	4	6,5	7	9,3	0	0,0	4	26,7	3	4,9
10. Lietuvos gyventojai.	6	20,0	13	28,3	3	21,4	6	25,8	9	25,3	0	0,0	2	13,3	17	27,9
11. Europa (europiečiai).	3	10,0	3	6,5	1	7,1	5	8,1	6	8,0	0	0,0	0	0,0	6	9,8
12. Pasaulio žmonės.	3	10,0	11	23,9	2	14,3	12	19,4	14	18,7	0	0,0	3	20,0	11	18,0
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0
11. Domėjimasis Lietuvos politika. Kaip Jūs domitės politiniais įvykiais Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą.																
1. Skaitau visus Lietuvos laikraščius, seku TV, radijo informaciją lietuvių ir lenkų kalbomis.	16	53,3	25	54,3	3	21,4	38	61,3	40	53,3	1	100,0	5	33,3	36	59,0
2. Skaitau spaudą, seku TV, radijo informaciją tik lenkų kalba.	3	10,0	3	6,5	0	0,0	6	9,7	6	8,0	0	0,0	0	0,0	6	9,8
3. Lankau renginius, susitikimus, susirinkimus.	1	3,3	0	0,0	1	7,1	0	0,0	1	1,3	0	0,0	1	6,7	0	0,0
4. Aptarinėju su draugais, šeimos nariais, kaimynais, bendradarbiais.	6	20,0	5	10,9	1	7,1	10	16,1	11	14,7	0	0,0	3	20,0	8	13,1
5. Visiškai nesidomiu politika.	3	10,0	6	13,0	4	28,6	5	8,1	9	12,0	0	0,0	2	13,3	7	11,5
6. Kita	1	3,3	7	15,2	5	35,7	3	4,8	8	10,7	0	0,0	4	26,7	4	6,6
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0
12. Domėjimasis Lietuvos politika. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra dalyvauti rinkimuose																
1. Visiškai nesvarbu	2	6,7	2	4,3	3	21,4	1	1,6	3	4,0	1	100,0	2	13,3	2	3,3
2. Nesvarbu	2	6,7	2	4,3	1	7,1	3	4,8	4	5,3	0	0,0	1	6,7	3	4,9
3. Svarbu	19	63,3	26	56,5	8	57,1	37	59,7	45	60,0	0	0,0	11	73,3	34	55,7
4. Labai svarbu	7	23,3	15	32,6	2	14,3	20	32,3	22	29,3	0	0,0	1	6,7	21	34,4
5. Neturiu nuomonės	0	0,0	1	2,2	0	0,0	1	1,6	1	1,3	0	0,0	0	0,0	1	1,6
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0

15 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
13. Kokiuose rinkimuose dalyvavote ar ketinate dalyvauti? (Galimi daugiau nei vienas variantas).																
1. 2009 m. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose.	15	50,0	32	71,1	7	50,0	40	65,6	47	63,5	0	0,0	9	60,0	38	63,3
2. 2008 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose.	18	60,0	28	62,2	8	57,1	38	62,3	45	60,8	1	100,0	8	53,3	38	63,3
3. 2009 m. rinkimuose į Europos Parlamentą.	10	33,3	23	51,1	4	28,6	29	47,5	33	44,6	0	0,0	5	33,3	28	46,7
4. 2011 m. savivaldybės rinkimuose.	15	50,0	30	66,7	6	42,9	39	63,9	45	60,8	0	0,0	9	60,0	36	60,0
5. Visiškai nedalyvauju.	6	20,0	6	13,3	4	28,6	8	13,1	12	16,2	0	0,0	1	6,7	11	18,3
Viso	30	213,3	45	264,4	14	207,1	61	252,5	74	245,9	1	100,0	15	213,3	60	251,7
14. Dalyvavimas politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje veikloje. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra:																
<i>14.1. Būti politinės partijos nariu?</i>																
1. Visiškai nesvarbu	4	13,3	7	15,2	1	7,1	10	16,1	11	14,7	0	0,0	2	13,3	9	14,8
2. Nesvarbu	9	30,0	14	30,4	5	35,7	18	29,0	23	30,7	0	0,0	6	40,0	17	27,9
3. Svarbu	13	43,3	17	37,0	6	42,9	24	38,7	29	38,7	1	100,0	5	33,3	25	41,0
4. Labai svarbu	2	6,7	4	8,7	0	0,0	6	9,7	6	8,0	0	0,0	0	0,0	6	9,8
5. Neturiu nuomonės	2	6,7	4	8,7	2	14,3	4	6,5	6	8,0	0	0,0	2	13,3	4	6,6
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0
<i>14.2. Dalyvauti visuomeninėse, kultūrinėse, savanoriškose organizacijose?</i>																
1. Visiškai nesvarbu	1	3,3	3	6,5	1	7,1	3	4,8	3	4,0	1	100,0	0	0,0	4	6,6
2. Nesvarbu	1	3,3	7	15,2	0	0,0	8	12,9	8	10,7	0	0,0	3	20,0	5	8,2
3. Svarbu	16	53,3	25	54,3	9	64,3	32	51,6	41	54,7	0	0,0	8	53,3	33	54,1
4. Labai svarbu	9	30,0	7	15,2	1	7,1	15	24,2	16	21,3	0	0,0	2	13,3	14	23,0
5. Neturiu nuomonės	3	0,0	4	8,7	3	21,4	4	6,5	7	9,3	0	0,0	2	13,3	5	8,2
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0

15 lentelės tęsinys kitame puslapyje

15 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
15. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Jūsų nuomone, kaip sėkmingai yra vykdoma tautinių mažumų integracijos politika Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą																
Visiškai nesėkmingai	9	30,0	6	13,0	3	21,4	12	19,4	14	18,7	1	100,0	1	6,7	14	23,0
Nesėkmingai	12	40,0	16	34,8	3	21,4	25	40,3	28	37,3	0	0,0	5	33,3	23	37,7
Sėkmingai	6	20,0	11	23,9	6	42,9	11	17,7	17	22,7	0	0,0	5	33,3	12	19,7
Labai sėkmingai	1	3,3	0	0,0	0	0,0	1	1,6	1	3	0	0,0	0	0,0	1	1,6
Neturiu nuomonės	2	6,7	13	28,3	2	14,3	13	21,0	15	20,0	0	0,0	4	26,7	11	18,0
Kita	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0
16. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Kaip Jūs įvertintumėte teisės aktus, garantuojančius tautinių mažumų teises Lietuvoje (pvz. Švietimo įstatymas, Asociacijų įstatymas, Lygių galimybių įstatymas ir kt.)? Pažymėkite vieną atsakymą.																
1. Nesąžiningi tautinių mažumų atžvilgiu – diskriminuojantys jų teises.	15	50,0	18	39,1	2	14,3	31	50,0	33	44,0	0	0,0	1	6,7	32	52,5
2. Jie atitinka tarptautiniuose teisės aktuose priimtas nuostatas.	4	13,3	12	26,1	3	21,4	13	21,0	15	20,0	1	100,0	3	20,0	13	21,3
3. Užtikrina lygiateisiškumą su lietuviais.	2	6,7	5	10,9	2	14,3	5	8,1	7	9,3	0	0,0	3	20,0	4	6,6
4. Pažeidžia lietuvių interesus.	1	3,3	1	2,2	1	7,1	1	1,6	2	2,7	0	0,0	1	6,7	1	1,6
5. Neturiu nuomonės.	8	26,7	10	21,7	6	42,9	12	19,4	18	24,0	0	0,0	7	46,7	11	18,0
6. Kita	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Viso	30	100,0	46	100,0	14	100,0	62	100,0	75	100,0	1	100,0	15	100,0	61	100,0

15 lentelės tęsinys kitame puslapyje

15 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Separacija				Asimiliacija				Integracija				Marginalizacija			
	Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5		Vidurkis 1 - 3		Vidurkis 3 - 5	
	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%	Skaičius	%
17. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Ką turėtų Lietuvos valstybė padaryti, kad pagerintų tautinių mažumų padėtį Lietuvoje? (Galimi keli atsakymo variantai).																
1. Skirti didesnę finansavimą kultūriniam projektams.	12	40,0	15	32,6	6	42,9	21	33,9	26	34,7	1	100,0	5	33,3	22	36,1
2. Užtikrinti galimybę vardus ir pavardes rašyti gimtąja kalba.	12	40,0	11	23,9	3	21,4	20	32,3	22	29,3	1	100,0	6	40,0	17	27,9
3. Užtikrinti galimybę vartoti užrašus gimtąja kalba.	6	20,0	13	28,3	2	14,3	17	27,4	19	25,3	0	0,0	1	6,7	18	29,5
4. Keisti požiūrį į tautines mažumas Lietuvoje.	22	73,3	32	69,6	6	42,9	48	77,4	53	70,7	1	100,0	8	53,3	46	75,4
5. Aktyviau bendradarbiauti su Lenkija.	11	36,7	12	26,1	3	21,4	20	32,3	22	29,3	1	100,0	6	40,0	17	27,9
6. Užtikrinti mokymąsi gimtąja kalba.	19	63,3	23	50,0	8	57,1	34	54,8	42	56,0	0	0,0	6	40,0	36	59,0
7. Kita	2	6,7	3	6,5	4	28,6	1	1,6	5	6,7	0	0,0	3	20,0	2	3,3
Viso	30	280,0	46	237,0	14	228,6	62	259,7	75	252,0	1	400,0	15	233,3	61	259,0

14 PRIEDAS

16 lentelė. Anketos atsakymų bendri pasiskirstymai

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
1. Pasitenkinimas šalies ekonomine situacija. Kiek Jus tenkina dabartinė šalies ekonominė situacija?			
1. Visiškai netenkina	32	42,1	42,1
2. Netenkina	33	43,4	43,4
3. Tenkina	5	6,6	6,6
4. Pilnai tenkina	5	6,6	6,6
5. Neturiu nuomonės	1	1,3	1,3
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
2. Lenkų padėtis Lietuvos visuomenėje. Kaip Jūs įvertintumėte lenkų ir lietuvių padėtį Lietuvos visuomenėje?			
1. Lietuviai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje.	36	47,4	48,6
2. Lietuviai užima nežymiai aukštesnę poziciją.	24	31,6	32,4
3. Lygios pozicijos.	11	14,5	14,9
4. Lenkai užima nežymiai aukštesnę poziciją	2	2,6	2,7
5. Lenkai užima aiškiai aukštesnę padėtį visuomenėje	1	1,3	1,4
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0
3. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte planuojama, jog moksleiviai besimokantys mokyklose tautinių mažumų mokymo kalba, dalį dalykų mokysis lietuvių kalba. Kokia Jūsų nuomonė?			
1. Tai puikus sprendimas	18	23,7	23,7
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	11	14,5	14,5
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos	28	36,8	36,8
4. Neturiu nuomonės	4	5,3	5,3
5. Tokiam sprendimui nepritariu	15	19,7	19,7
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
4. Galima grėsmė lenkų kalbai, švietimui ir kultūrai (identitetui). Švietimo įstatymo projekte numatoma nuo 2011/2012 m. suvienodinti valstybinį egzaminą tiek lietuvių, tiek nelietuvių bendrojo lavinimo mokyklose. Kokia Jūsų nuomonė? (Pažymėkite vieną atsakymą).			
1. Tai puikus sprendimas	12	15,8	16,0
2. Aš abejoju šių sprendimų teigiamu poveikiu	12	15,8	16,0
3. Tai diskriminuotų asmenų, priklausančių tautinei mažumai, teises ir vestų prie asimiliacijos.	19	25,0	25,3
4. Neturiu nuomonės	4	5,3	5,3
5. Tokiam sprendimui nepritariu	28	36,8	37,3
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	100,0	100,0
5. Kiek Jums asmeniškai svarbu, kad Lietuvoje būtų ugdymo įstaigų tautinių mažumų (lenkų, rusų) dėstomąja kalba?			
<i>5.1. Vaikų darželis</i>			
1. Labai svarbu	42	55,3	60,0
2. Svarbu	17	22,4	24,3
3. Neturiu nuomonės	5	6,6	7,1
4. Nesvarbu	4	5,3	5,7
5. Visiškai nesvarbu	2	2,6	2,9
Nenurodė	6	7,9	-
Viso	76	100,0	100,0

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
<u>5.2. Pradinė mokykla</u>			
1. Labai svarbu	44	57,9	62,0
2. Svarbu	17	22,4	23,9
3. Neturiu nuomonės	5	6,6	7,0
4. Nesvarbu	3	3,9	4,2
5. Visiškai nesvarbu	2	2,6	2,8
Nenurodė	5	6,6	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>5.3. Vidurinė mokykla</u>			
1. Labai svarbu	42	55,3	57,5
2. Svarbu	20	26,3	27,4
3. Neturiu nuomonės	7	9,2	9,6
4. Nesvarbu	2	2,6	2,7
5. Visiškai nesvarbu	2	2,6	2,7
Nenurodė	3	3,9	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>5.4. Gimnazija</u>			
1. Labai svarbu	36	47,4	51,4
2. Svarbu	21	27,6	30,0
3. Neturiu nuomonės	7	9,2	10,0
4. Nesvarbu	5	6,6	7,1
5. Visiškai nesvarbu	1	1,3	1,4
Nenurodė	6	7,9	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>5.5. Universitetas</u>			
1. Labai svarbu	19	25,0	27,5
2. Svarbu	13	17,1	18,8
3. Neturiu nuomonės	9	11,8	13,0
4. Nesvarbu	20	26,3	29,0
5. Visiškai nesvarbu	8	10,5	11,6
Nenurodė	7	9,2	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>5.6. Šeštadienės/sekmadienės mokyklos</u>			
1. Labai svarbu	21	27,6	30,4
2. Svarbu	12	15,8	17,4
3. Neturiu nuomonės	22	28,9	31,9
4. Nesvarbu	8	10,5	11,6
5. Visiškai nesvarbu	6	7,9	8,7
Nenurodė	7	9,2	-
Viso	76	100,0	100,0
6. Lygios sąlygos pasinaudoti ekonominėmis galimybėmis ir siekti karjeros. Ar sutinkate su teiginiu, jog Lietuvoje tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, turintys vienodą kvalifikaciją kaip lietuviai, turi vienodas galimybes pasiekti šiuos tikslus:			
<u>6.1. Igyti aukštąjį išsilavinimą</u>			
1. Visiškai sutinku	30	39,5	40,5
2. Sutinku	33	43,4	44,6
3. Nesutinku	6	7,9	8,1
4. Visiškai nesutinku	3	3,9	4,1
5. Nežinau	2	2,6	2,7
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0

16 lentelės tęsinys kitame puslapyje

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
<u>6.2. Gauti vienodą atlygį už vienodai atliktą darbą.</u>			
1. Visiškai sutinku	20	26,3	26,3
2. Sutinku	41	53,9	53,9
3. Nesutinku	10	13,2	13,2
4. Visiškai nesutinku	3	3,9	3,9
5. Nežinau	2	2,6	2,6
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>6.3. Kurti verslą.</u>			
1. Visiškai sutinku	25	32,9	33,8
2. Sutinku	34	44,7	45,9
3. Nesutinku	9	11,8	12,2
4. Visiškai nesutinku	2	2,6	2,7
5. Nežinau	4	5,3	5,4
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>6.4. Dirbti valstybės tarnyboje.</u>			
1. Visiškai sutinku	17	22,4	22,7
2. Sutinku	23	30,3	30,7
3. Nesutinku	22	28,9	29,3
4. Visiškai nesutinku	9	11,8	12,0
5. Nežinau	4	5,3	5,3
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	100,0	53,3
<u>6.5. Užimti vadovaujančią poziciją.</u>			
1. Visiškai sutinku	15	19,7	20,3
2. Sutinku	23	30,3	31,1
3. Nesutinku	22	28,9	29,7
4. Visiškai nesutinku	11	14,5	14,9
5. Nežinau	3	3,9	4,1
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>6.6. Sėkmingai užsiimti politine karjera.</u>			
1. Visiškai sutinku	13	17,1	17,3
2. Sutinku	21	27,6	28,0
3. Nesutinku	26	34,2	34,7
4. Visiškai nesutinku	12	15,8	16,0
5. Nežinau	3	3,9	4,0
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	100,0	100,0
7. Jeigu Jūsų finansinės galimybės leistų rinktis, kur Jūsų vaikas studijuotų ateityje, su koku pasirinkimu sutiktumėte, su koku – ne?			
<u>7.1. Lietuvoje</u>			
1. Taip	32	42,1	84,2
2. Ne	6	7,9	15,8
Nenurodė	38	50,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>7.2. Lenkijoje</u>			
1. Taip	27	35,5	71,1
2. Ne	11	14,5	28,9
Nenurodė	38	50,0	-
Viso	76	100,0	100,0

16 lentelės tęsinys kitame puslapyje

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
<u>7.3. Kitose Europos Sąjungos valstybėse</u>			
1. Taip	50	65,8	96,2
2. Ne	2	2,6	3,8
Nenurodė	24	31,6	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>7.4. JAV</u>			
1. Taip	22	28,9	66,7
2. Ne	11	14,5	33,3
Nenurodė	43	56,6	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>7.5. Rusijoje</u>			
1. Taip	18	23,7	56,3
2. Ne	14	18,4	43,8
Nenurodė	44	57,9	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>7.6. Kitur</u>			
1. Taip	21	27,6	67,7
2. Ne	10	13,2	32,3
Nenurodė	45	59,2	-
Viso	76	100,0	100,0
8. Kuri iš šių aplinkybių labiausiai kelia grėsmę lenkų tautinei mažumai Lietuvoje?			
<u>8.1. Tautinės tapatybės (kalbos, tradicijų, istorijos) nykimas</u>			
1. Nekelia grėsmės	21	27,6	29,6
2. Vis dar pavojuje	30	39,5	42,3
3. Labiausiai kelia grėsmę	20	26,3	28,2
Nenurodė	5	6,6	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>8.2. Nacionalinių jausmų silpninimas</u>			
1. Nekelia grėsmės	25	32,9	34,7
2. Vis dar pavojuje	30	39,5	41,7
3. Labiausiai kelia grėsmę	17	22,4	23,6
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
9. Tariama diskriminacija. Kai skirtingų kultūrų žmonės bendrauja tarpusavyje, vieni iš jų gali jaustis nevienodai traktuojami			
<u>9.1. Aš manau, kad kiti su lenkų tautinės grupės nariais elgėsi priešiška ar nesąžiningai</u>			
1. Visiškai nesutinku	10	13,2	13,2
2. Nesutinku	24	31,6	31,6
3. Negaliu pasakyti	20	26,3	26,3
4. Sutinku	18	23,7	23,7
5. Pilnai sutinku	4	5,3	5,3
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>9.2. Iš manęs buvo tyčiojama dėl to, kad esu lenkas</u>			
1. Visiškai nesutinku	15	19,7	19,7
2. Nesutinku	33	43,4	43,4
3. Negaliu pasakyti	18	23,7	23,7
4. Sutinku	8	10,5	10,5
5. Pilnai sutinku	2	2,6	2,6
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0

16 lentelės tęsinys kitame puslapyje

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
<i>9.3. Aš buvau užpultas dėl to, kad esu lenkas</i>			
1. Visiškai nesutinku	22	28,9	28,9
2. Nesutinku	36	47,4	47,4
3. Negaliu pasakyti	12	15,8	15,8
4. Sutinku	3	3,9	3,9
5. Pilnai sutinku	3	3,9	3,9
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
10. Saviidentifikacija ir tapatinimasis su Lietuvos valstybe. Kas aš esu? Su kuria iš šių grupių esate labiausiai susitapatinęs?			
1. Visi, kalbantys mano gimtąja kalba.	7	9,2	9,2
2. Mano profesijos žmonės.	3	3,9	3,9
3. Lietuvos tautiečiai.	7	9,2	9,2
4. To paties tikėjimo (religijos) žmonės.	1	1,3	1,3
5. Mano tautiečiai lenkai, kad ir kur jie gyventų.	6	7,9	7,9
6. Mano tautiečiai lenkai, gyvenantys Lenkijos Respublikoje.	3	3,9	3,9
7. Politinė organizacija ar partija.	1	1,3	1,3
8. Visuomeninė organizacija.	2	2,6	2,6
9. Mano miesto/miestelio žmonės.	7	9,2	9,2
10. Lietuvos gyventojai.	19	25,0	25,0
11. Europa (europiečiai).	6	7,9	7,9
12. Pasaulio žmonės.	14	18,4	18,4
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
11. Domėjimasis Lietuvos politika. Kaip Jūs domitės politiniais įvykiais Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą.			
1. Skaitau visus Lietuvos laikraščius, seku TV, radijo informaciją lietuvių ir lenkų kalbomis.	41	53,9	53,9
2. Skaitau spaudą, seku TV, radijo informaciją tik lenkų kalba.	6	7,9	7,9
3. Lankau renginius, susitikimus, susirinkimus.	1	1,3	1,3
4. Aptarinėju su draugais, šeimos nariais, kaimynais, bendradarbiais.	11	14,5	14,5
5. Visiškai nesidomiu politika.	9	11,8	11,8
6. Kita	8	10,5	10,5
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
12. Domėjimasis Lietuvos politika. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra dalyvauti rinkimuose			
1. Visiškai nesvarbu	4	5,3	5,3
2. Nesvarbu	4	5,3	5,3
3. Svarbu	45	59,2	59,2
4. Labai svarbu	22	28,9	28,9
5. Neturiu nuomonės	1	1,3	1,3
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
13. Kokiuose rinkimuose dalyvavote ar ketinate dalyvauti? (Galimi daugiau nei vienas variantas).			
1. 2009 m. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose.	47	61,8	62,7
2. 2008 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose.	46	60,5	61,3
3. 2009 m. rinkimuose į Europos Parlamentą.	33	43,4	44,0
4. 2011 m. savivaldybės rinkimuose.	45	59,2	60,0
5. Visiškai nedalyvauju.	12	15,8	16,0
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	242,1	244,0

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
14. Dalyvavimas politinėje, visuomeninėje, kultūrinėje veikloje. Ką Lietuvos gyventojas turėtų padaryti, siekiant pagerinti gyvenimą Lietuvoje? Jūsų nuomone, kaip svarbu yra:			
<i>14.1. Būti politinės partijos nariu?</i>			
1. Visiškai nesvarbu	11	14,5	14,5
2. Nesvarbu	23	30,3	30,3
3. Svarbu	30	39,5	39,5
4. Labai svarbu	6	7,9	7,9
5. Neturiu nuomonės	6	7,9	7,9
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>14.2. Dalyvauti visuomeninėse, kultūrinėse, savanoriškose organizacijose?</i>			
1. Visiškai nesvarbu	4	5,3	5,3
2. Nesvarbu	8	10,5	10,5
3. Svarbu	41	53,9	53,9
4. Labai svarbu	16	21,1	21,1
5. Neturiu nuomonės	7	9,2	9,2
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
15. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Jūsų nuomone, kaip sėkmingai yra vykdoma tautinių mažumų integracijos politika Lietuvoje? Pažymėkite vieną atsakymą			
Visiškai nesėkmingai	15	19,7	19,7
Nesėkmingai	28	36,8	36,8
Sėkmingai	17	22,4	22,4
Labai sėkmingai	1	1,3	1,3
Neturiu nuomonės	15	19,7	19,7
Kita	0	0,0	0,0
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
16. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Kaip Jūs įvertintumėte teisės aktus, garantuojančius tautinių mažumų teises Lietuvoje (pvz. Švietimo įstatymas, Asociacijų įstatymas, Lygių galimybių įstatymas ir kt.)? Pažymėkite vieną atsakymą.			
1. Nesąžiningi tautinių mažumų atžvilgiu – diskriminuojantys jų teises.	33	43,4	43,4
2. Jie atitinka tarptautiniuose teisės aktuose priimtas nuostatas.	16	21,1	21,1
3. Užtikrina lygiateisiškumą su lietuviais.	7	9,2	9,2
4. Pažeidžia lietuvių interesus.	2	2,6	2,6
5. Neturiu nuomonės.	18	23,7	23,7
6. Kita	0	0,0	0,0
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
17. Lietuvos vyriausybės vykdomos tautinių mažumų integracijos politikos įvertinimas. Ką turėtų Lietuvos valstybė padaryti, kad pagerintų tautinių mažumų padėtį Lietuvoje? (Galimi keli atsakymo variantai).			
1. Skirti didesnę finansavimą kultūriniais projektams.	27	35,5	35,5
2. Užtikrinti galimybę vardus ir pavardes rašyti gimtąja kalba.	23	30,3	30,3
3. Užtikrinti galimybę vartoti užrašus gimtąja kalba.	19	25,0	25,0
4. Keisti požiūrį į tautines mažumas Lietuvoje.	54	71,1	71,1
5. Aktyviau bendradarbiauti su Lenkija.	23	30,3	30,3
6. Užtikrinti mokymąsi gimtąja kalba.	42	55,3	55,3
7. Kita	5	6,6	6,6
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	253,9	253,9

16 lentelės tęsinys kitame puslapyje

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
18. Adaptacijos strategijų komentaras. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene.			
<i>18.1. Aš manau, kad lenkai turėtų išsaugoti savo kultūrinės tradicijas ir neprisitaikyti prie daugumos visuomenės.</i>			
1. Pilnai sutinku	28	36,8	36,8
2. Sutinku	18	23,7	23,7
3. Nežinau	12	15,8	15,8
4. Nesutinku	15	19,7	19,7
5. Visiškai nesutinku	3	3,9	3,9
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>18.2. Aš manau, kad nėra svarbu lenkams puoselėti savo tautinę kultūrą ar perimti lietuvių kultūros tradicijas.</i>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,3
2. Sutinku	3	3,9	3,9
3. Nežinau	11	14,5	14,5
4. Nesutinku	37	48,7	48,7
5. Visiškai nesutinku	24	31,6	31,6
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>18.3. Aš manau, kad lenkai turėtų puoselėti savo kultūrą bei tuo pačiu perimti lietuvių kultūros tradicijas.</i>			
1. Pilnai sutinku	19	25,0	25,3
2. Sutinku	28	36,8	37,3
3. Nežinau	10	13,2	13,3
4. Nesutinku	12	15,8	16,0
5. Visiškai nesutinku	6	7,9	8,0
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>18.4. Aš manau, kad lenkai turėtų perimti lietuvių kultūros tradicijas bei nepuoselėti savo tautinės lenkų kultūros tradicijų.</i>			
1. Pilnai sutinku	4	5,3	5,3
2. Sutinku	7	9,2	9,3
3. Nežinau	10	13,2	13,3
4. Nesutinku	23	30,3	30,7
5. Visiškai nesutinku	31	40,8	41,3
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	100,0	14,7
19. Valstybinės kalbos žinojimas. Įvertinkite valstybinės kalbos svarbą Jūsų gyvenime.			
<i>19.1. Man nėra labai svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas.</i>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,4
2. Sutinku	3	3,9	4,2
3. Nežinau	4	5,3	5,6
4. Nesutinku	25	32,9	34,7
5. Visiškai nesutinku	39	51,3	54,2
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>19.2. Man svarbu gerai žinoti lenkų ir valstybinę lietuvių kalbas.</i>			
1. Pilnai sutinku	45	59,2	60,8
2. Sutinku	20	26,3	27,0
3. Nežinau	6	7,9	8,1
4. Nesutinku	2	2,6	2,7
5. Visiškai nesutinku	1	1,3	1,4
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0

16 lentelės tęsinys kitame puslapyje

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
<i>19.3. Man žymiai svarbiau žinoti gimtąją lenkų kalbą nei valstybinę lietuvių kalbą.</i>			
1. Pilnai sutinku	3	3,9	4,2
2. Sutinku	7	9,2	9,7
3. Nežinau	15	19,7	20,8
4. Nesutinku	36	47,4	50,0
5. Visiškai nesutinku	11	14,5	15,3
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>19.4. Man žymiai svarbiau gerai žinoti valstybinę lietuvių kalbą nei lenkų kalbą.</i>			
1. Pilnai sutinku	7	9,2	9,3
2. Sutinku	5	6,6	6,7
3. Nežinau	8	10,5	10,7
4. Nesutinku	42	55,3	56,0
5. Visiškai nesutinku	13	17,1	17,3
Nenurodė	1	1,3	-
Viso	76	100,0	16,0
20. Socialinis kontaktas su Lietuvos daugumos visuomene. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų.			
<i>20.1. Aš nenoriu dalyvauti daugumos ar lenkų visuomeninėse veiklose (renginiuose).</i>			
1. Pilnai sutinku	2	2,6	2,8
2. Sutinku	3	3,9	4,2
3. Nežinau	18	23,7	25,0
4. Nesutinku	26	34,2	36,1
5. Visiškai nesutinku	23	30,3	31,9
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>20.2. Aš linkęs draugauti su lietuviais.</i>			
1. Pilnai sutinku	9	11,8	12,3
2. Sutinku	35	46,1	47,9
3. Nežinau	11	14,5	15,1
4. Nesutinku	14	18,4	19,2
5. Visiškai nesutinku	4	5,3	5,5
Nenurodė	3	3,9	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>20.3. Aš labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja tik lenkai.</i>			
1. Pilnai sutinku	3	3,9	4,2
2. Sutinku	22	28,9	30,6
3. Nežinau	14	18,4	19,4
4. Nesutinku	25	32,9	34,7
5. Visiškai nesutinku	8	10,5	11,1
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>20.4. Aš labiau mėgstu dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja tik lietuviai.</i>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,4
2. Sutinku	6	7,9	8,5
3. Nežinau	17	22,4	23,9
4. Nesutinku	30	39,5	42,3
5. Visiškai nesutinku	17	22,4	23,9
Nenurodė	5	6,6	-
Viso	76	100,0	9,9

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
<u>20.5. Aš linkęs draugauti tik su lenkų tautybės draugais.</u>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,4
2. Sutinku	7	9,2	9,7
3. Nežinau	7	9,2	9,7
4. Nesutinku	41	53,9	56,9
5. Visiškai nesutinku	16	21,1	22,2
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>20.6. Aš linkęs dalyvauti visuomeninėse veiklose (renginiuose), kuriuose dalyvauja lietuviai ir lenkai.</u>			
1. Pilnai sutinku	22	28,9	28,9
2. Sutinku	40	52,6	52,6
3. Nežinau	8	10,5	10,5
4. Nesutinku	3	3,9	3,9
5. Visiškai nesutinku	3	3,9	3,9
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>20.7. Aš linkęs draugauti tiek su lietuviais, tiek su lenkų tautybės draugais.</u>			
1. Pilnai sutinku	41	53,9	55,4
2. Sutinku	27	35,5	36,5
3. Nežinau	4	5,3	5,4
4. Nesutinku	2	2,6	2,7
5. Visiškai nesutinku	0	0,0	0,0
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0
21. Adaptacijos strategija individo lygmeniu. Pažymėkite vieną iš labiausiai atspindinčių jūsų nuomonę atsakymų			
<u>21.1. Dauguma mano draugu yra mano tautybės, nes su jais aš jaučiuosi geriausiai; lietuvių draugijoje paprastai aš nesijaučiu taip gerai.</u>			
1. Pilnai sutinku	4	5,3	5,6
2. Sutinku	16	21,1	22,2
3. Nežinau	9	11,8	12,5
4. Nesutinku	36	47,4	50,0
5. Visiškai nesutinku	7	9,2	9,7
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>21.2. Santykiai su mano tautiečiais yra geri, tačiau savo santykius su lietuviais aš irgi laikau vertingais</u>			
1. Pilnai sutinku	20	26,3	27,8
2. Sutinku	43	56,6	59,7
3. Nežinau	7	9,2	9,7
4. Nesutinku	0	0,0	0,0
5. Visiškai nesutinku	2	2,6	2,8
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<u>21.3. Šiuo laikotarpiu sunku surasti tokių, kuriais gali pasitikėti, kuriems gali išsakyti savo požiūrius, jausmus ir mintis</u>			
1. Pilnai sutinku	14	18,4	19,4
2. Sutinku	25	32,9	34,7
3. Nežinau	11	14,5	15,3
4. Nesutinku	17	22,4	23,6
5. Visiškai nesutinku	5	6,6	6,9
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
<i>21.4. Mes gyvename Lietuvoje, vadinasi, nepaisydami savo tradicijų, turime prisitaikyti prie lietuvių gyvenimo būdo ir elgtis kaip lietuviai</i>			
1. Pilnai sutinku	3	3,9	4,1
2. Sutinku	14	18,4	19,2
3. Nežinau	11	14,5	15,1
4. Nesutinku	28	36,8	38,4
5. Visiškai nesutinku	17	22,4	23,3
Nenurodė	3	3,9	-
Viso	76	100,0	23,3
<i>21.5. Gyvendami Lietuvoje mes galime išlaikyti savo tautinę kultūrą (kultūrinį paveldą, palikimą, šaknis) ir visavertiškai dalyvauti įvairiose Lietuvos visuomenės gyvenimo srityse</i>			
1. Pilnai sutinku	26	34,2	36,1
2. Sutinku	28	36,8	38,9
3. Nežinau	10	13,2	13,9
4. Nesutinku	5	6,6	6,9
5. Visiškai nesutinku	3	3,9	4,2
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>21.6. Kadangi gyvename Lietuvoje, nuolat patiriame spaudimą perimti lietuvių gyvenimo būdą. Todėl mums reikia pabrėžti kitokią savo tapatybę ir apriboti savo santykius su lietuvių visuomene.</i>			
1. Pilnai sutinku	1	1,3	1,4
2. Sutinku	12	15,8	16,7
3. Nežinau	18	23,7	25,0
4. Nesutinku	33	43,4	45,8
5. Visiškai nesutinku	8	10,5	11,1
Nenurodė	4	5,3	-
Viso	76	100,0	100,0
<i>21.7. Politikai apie pasididžiavimą savo tautybe kalba, norėdami pasinaudoti žmonių parama rinkimų metu.</i>			
1. Pilnai sutinku	14	18,4	19,2
2. Sutinku	26	34,2	35,6
3. Nežinau	26	34,2	35,6
4. Nesutinku	5	6,6	6,8
5. Visiškai nesutinku	2	2,6	2,7
Nenurodė	3	3,9	-
Viso	76	100,0	100,0

16 lentelės tęsinys kitame puslapyje

16 lentelės tęsinys

Anketos klausimai	Atsakymų pasiskirstymai		
	Skaičius	% (nuo bendro apklaustųjų skaičiaus)	% (nuo atsakiusių į klausimą)
22. Amžius. Kiek Jums metų?			
17	3	3,9	4,1
18	11	14,5	14,9
20	6	7,9	8,1
21	4	5,3	5,4
22	4	5,3	5,4
23	2	2,6	2,7
24	2	2,6	2,7
27	2	2,6	2,7
28	1	1,3	1,4
29	7	9,2	9,5
31	3	3,9	4,1
32	6	7,9	8,1
33	1	1,3	1,4
34	1	1,3	1,4
35	3	3,9	4,1
37	1	1,3	1,4
38	2	2,6	2,7
39	2	2,6	2,7
40	2	2,6	2,7
41	1	1,3	1,4
42	2	2,6	2,7
43	2	2,6	2,7
44	2	2,6	2,7
45	1	1,3	1,4
50	1	1,3	1,4
55	2	2,6	2,7
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0
23. Lytis. Jūsų lytis?			
1. Moteris	43	56,6	58,1
2. Vyras	31	40,8	41,9
Nenurodė	2	2,6	-
Viso	76	100,0	100,0
24. Jūsų išsilavinimas?			
1. Aukštasis	33	43,4	45,2
2. Nebaigtas aukštasis	8	10,5	11,0
3. Aukštesnysis	7	9,2	9,6
4. Profesinis	4	5,3	5,5
5. Vidurinis	11	14,5	15,0
6. Pagrindinis	10	13,1	13,7
7. Kitas	0	0,0	0,0
Nenurodė	3	4,0	-
Viso	76	100,0	100,0
25. Miestas, kuriame gyvenate?			
Eišiškės	2	2,6	2,6
Kaunas	3	3,9	3,9
Lentvaris	9	11,8	11,8
Paluknys	2	2,6	2,6
Prienai	1	1,3	1,3
Rokiškis	1	1,3	1,3
Rūdiškės	7	9,2	9,2
Šalčininkai	7	9,2	9,2
Senieji Trakai	5	6,6	6,6
Strakiškių kaimas	1	1,3	1,3
Trakai	9	11,8	11,8
Vilnius	29	38,2	38,2
Nenurodė	0	0,0	-
Viso	76	100,0	100,0